TÜRKİYE GAZETESİ
Türkiye
YAYINLARI

Eshâb-ı Kirâm 1

(Aleyhimürridvân)

TÜRKİYE GAZETESİ YAYINLARI

Eshâb-ı Kirâm 1

(Aleyhimürridvân)

Tertip Heyeti
Türkiye Gazetesi Yayınları
Ansiklopedi Grubu

Baskı Öncesi Hazırlık
Türkiye Gazetesi Teknik Servisi

ISBN- 975-8818-21-x (Tk. No.)
975- 8818-22-8 (1.Cild)

Baskı
İhlas Gazetecilik A.Ş.
29 Ekim Caddesi No: 23 Yenibosna / İstanbul 34197
Tel: (0212) 454 30 00 Faks: (0212) 454 31 00
www.turkiyegazetesi.com
İstanbul-2004

Takdim

Alemlerin hürmetine yaratıldığı Sevgili Peygamberimiz Muhammed aleyhisselamın ve Dört Büyük Halifesinin hayatlarını anlatan ikişer cildlik eserlerimizden sonra, O'nun dostları, arkadaşları olan Eshab-ı kiram(Aleyhimürridvân) efendilerimizin hayatlarını, menkıbelerini anlatan iki cildlik kitabımızla siz değerli okuyucularımızın karşısındayız.

Eshab-ı kiramın çok ayrı özel bir yeri vardır biz Müslümanların nezdinde. Çünkü, Eshab-ı kiram, Peygamberlerden sonra insanların en üstünleridir. İslamiyet bütün dünyaya onlar vasıtasıyla yayılmıştır. O mübarek insanlar, cenab-ı Hakk'ın son dini olan İslamiyet'i dünyadaki bütün insanlara tanıtmak için, memleketlerini, mallarını, çoluk çocuklarını terk edip dünyanın dört bir yanına dağıldılar. İslamiyet'i yaymak için hiçbir fedakarlıktan kaçınmadılar. Mallarını canlarını bu uğurda feda etmekten zerre kadar çekinmediler. Bunun için de, Peygamberlerden sonra insanların en üstünü oldular. Onların verdiği bir avuç arpa, bizlerin verdiği dağlar kadar altından daha üstün oldu.

Eshab-ı kiram ve onların yolunda olan Müslümanlar fitneden, karışıklıktan uzak kalıp hep insanların huzuru ve saadeti için çalışmışlardır. Kendileri bir şey katmadan Resulullah efendimizden gördükleri gibi İslamiyet'i kendilerinden sonra gelen nesillere ulaştırmaya gayret etmişlerdir.

Bunun için Eshâb-ı kirâm, dinî hükümler husûsunda en muteber otoritedir. Çünkü Kur'ân-ı kerîmi, Peygamberimizden öğrenip, kendilerinden sonrakilere öğretmişler ve açıklamışlardır. Peygamberimizin yaptıkları ve söyledikleri hak-

kında bilgiler, bunların bizzat görerek ve duyarak naklettikleri şeylere dayanır. İşte bunların bütün olarak naklettikleri hükümler, hadîs-i şerîflerin temelini teşkil etmiştir. İslâmiyet'te İcmâ-ı ümmet, yâni âlimlerin sözbirliği, ancak Eshâb-ı kiramın zamânında tam ve mükemmel bir şekilde gerçekleşmiştir. Ayrıca Eshâbın herbiri, dinde sözü senet, vesîka olan müctehid âlimlerdendir. Sonra gelen müctehidlerden üstündür.

Her Müslümanın Eshab-ı kiramın tamamını sevmesi gerekir. Onları sevmek doğrudan imanla ilgilidir. Onları sevmemek, onlardan şüphe etmek dinde şüphe etmek olur. Çünkü İslamiyet'i onlar bize nakletti. Kendilerine şüphe duyulursa naklettikleri dinde de şüphe meydana gelir. Dinde, inançta ise şüphenin yeri yoktur. Şüpheli iman, iman olmaktan çıkar.

Bunun için, her Müslümanın Eshabı kiram sevgisini kalbine yerleştirmesi, bu sevgiyi çocuklarına nakletmesi gerekir. Bu sevgi de, onların hayatlarını, çektikleri sıkıntıları, dini yaymada gösterdikleri fedakârlıkları okumak ve öğrenmekle olur. İşte bizler bu maksatla bu mübarek, şerefli insanların hayatlarını sizlere sunmak istedik. İki cildlik Dört Büyük Halife kitabımızda, Hazreti Ebu Bekir, Hazreti Ömer, Hazreti Osman ve Hazreti Ali'nin hayatlarını verdiğimiz için, bunları tekrar olmaması için almadık.

Bu eserimizin meydana gelmesinde emeği geçen tüm ilim adamlarımıza ve arkadaşlarımıza teşekkür ediyoruz.

Hayırlı olsun.

Selam ve Saygılarımızla.

Türkiye Gazetesi Yayınları
Ansiklopedi Grubu

GİRİŞ

Peygamber efendimizi hayatta iken ve peygamber olarak bir ân gören, eğer âmâ ise bir ân konuşan mü'mine ***"Sahâbî"*** *denir. Birkaç tânesine* ***"Eshâb"*** *veya* ***"Sahâbe"*** *denir. Hürmet olarak Eshâb-ı kirâm denir. Peygamberimizi, kâfir iken görüp de, Resûlullahın vefâtından sonra îmâna gelen sahâbî olamaz.*

Ehl-i sünnet âlimleri, Eshâb-ı kirâmı üçe ayırmıştır:

1. Muhâcirler: *Mekke şehri alınmadan önce, Mekke'den veya başka yerlerden, vatanlarını, yakınlarını terk ederek, Medîne şehrine hicret edenlerdir.*

2. Ensâr: *Peygamber efendimize ve Muhâcirlere her türlü yardımda ve fedâkârlıkta bulunacaklarına söz veren Medîne şehrinde veya bu şehre yakın yerlerde bulunan Müslümanlardır.*

3. Diğer Eshâb-ı kirâm: *Mekke şehri alındığı zaman ve daha sonra Mekke'de veya başka yerlerde îmâna gelenlerdir.*

Eshâb-ı kirâmın en üstünleri, Resûlullahın dört halîfesidir. Bunlardan sonra en üstünleri Cennet ile müjdelenmiş olan diğer ***aşere-i mübeşşere'****dir.*

Eshâb-ı kirâmın adedi: Mekke'nin fethinde on bin, Tebük Gazâsında yetmiş bin, Vedâ Haccında doksan bin ve Resûlullah efendimiz vefât ettiği zaman yüz yirmi dört binden fazla sahâbî vardı. Bu konuda başka rivâyetler de vardır.

Allahü teâlâ, Eshâb-ı kirâmdan râzı olduğunu, onları sevdiğini Kur'ân-ı kerîmde bildiriyor. ve meâlen:

"Allah onlardan râzı, onlar da Allahtan râzıdır", *ve:*

"Hepsine hüsnâyı, Cenneti va'dettik", buyuruluyor. Allahü teâlânın sıfatları ebedîdir, sonsuzdur. Bu bakımdan Eshâb-ı kirâmdan râzı olması da sonsuzdur. Bunun için bu mübârek

insanlardan bahsederken sıradan bir insandan bahseder gibi konuşmamalıdır. Her zaman edebli, terbiyeli olmalıdır.

Peygamber efendimizi sevenin, O'nun Ehl-i beytini ve Eshâbını, ya'nî arkadaşlarını da sevmesi lâzımdır. Hadîs-i şerîfte buyuruldu ki:

"Sırât köprüsünden ayakları kaymadan geçenler, Ehl-i beytimi ve Eshâbımı çok sevenlerdir."

"Eshâbıma dil uzatmakta, Allahü teâlâdan korkunuz! Benden sonra onları kötü niyetlerinize hedef tutmayınız! Nefsinize uyup, kin bağlamayınız! Onları sevenler, beni sevdikleri için severler. Onları sevmiyenler, beni sevmedikleri için sevmezler. Onlara el ile, dil ile eziyet edenler, onları gücendirenler, Allahü teâlâya eziyet etmiş olurlar ki, bunun da muâhezesi, ibret cezâsı gecikmez, verilir."

"Allahü teâlânın, meleklerin ve bütün insanların la'neti, Eshâbıma kötü söz söyliyenin, üzerine olsun! Kıyâmette Allahü teâlâ, böyle kimselerin farzlarını da, nâfile ibâdetlerini de kabûl etmez!"

"Allahü teâlâ, beni bütün insanlar arasından ayırıp seçti. Bana eshâb ve akrabâ olarak en iyi insanları seçti. Bunlardan sonra, birçok kimse gelir ki, eshâbıma ve akrabâma dil uzatırlar. Onlara yakışmıyan iftirâlar söyliyerek, kötülemeye uğraşırlar. Böyle kimselerle oturmayınız! Birlikte yiyip içmeyiniz! Bunlardan kız alıp vermeyiniz."

Eshâb-ı kirâmın herbirinin ismini hürmetle, saygı ile söylemelidir. Birinin adı söylenince ***"radıyallahü anh:*** *Allah ondan râzı olsun" denir. İkisi için* ***"radıyallahü anhümâ:*** *Allahü teâlâ o ikisinden râzı olsun" Birkaçı veya hepsi söylenince* ***"rıdvânullahi teâlâ aleyhim ecmaîn"*** *veya kısaca* ***"radıyallahü anhüm:*** *Allah onların hepsinden râzı olsun" denir.*

ESHÂB-I KİRÂM

abbas bin abdülmuttalib;

Hazreti Abbâs, gençlik zamanında, ticâretle uğraştı ve çok zengin oldu. Kardeşlerinin içinde en zengini oydu. Abisi Ebû Tâlib'in ise mâli durumu çok kötü idi. Resûlullah efendimizin teklîfi ile Ebû Tâlib'in oğlu Ukayl'in yetişmesine yardımcı oldu ve abisinin yükünü hafifletti.

Resûlullah efendimiz, İslâmiyeti anlatmaya başlayınca, Hazreti Abbâs muhâlefet etmeyip, akrabâlık şefkatinden dolayı, Peygamber efendimize yardımda bulundu ve destek oldu.

Akabe bî'atında Peygamber efendimizin yanında bulunup, orada te'sîrli konuşmalar yaptı. Bî'at etmek için gelen Medîneli Müslümanlara şöyle hitâb etti:

- Ey Medîneliler! Bu, kardeşimin oğludur. İnsanların içinde en çok sevdiğim Odur. Eğer, Onu tasdîk edip, Allahtan getirdiklerine inanıyor ve beraberinizde alıp götürmek istiyorsanız, beni tatmîn edecek sağlam bir söz vermeniz lâzımdır.

Bildiğiniz gibi, Muhammed aleyhisselâm bizdendir. Biz, Onu, Ona inanmıyan kimselerden koruduk. **O, bizim aramızda izzet ve şerefiyle korunmuş olarak yaşamaktadır. Bütün bunlara rağmen, herkesten yüz çevirmiş ve sizinle beraber gitmeye karar vermiş bulunmaktadır.**

Eğer siz, bütün Arap kabîleleri birleşip, üzerinize hücûm ettiğinde, onlara karşı koyacak kadar sa-

Akabe bî'atının yapıldığı mahâl

vaş gücüne sahipseniz, bu işe karar veriniz! Bu husûsu aranızda iyice görüşüp konuşunuz. Sonradan ayrılığa düşmeyiniz! Verdiğiniz sözde durup, Onu düşmanlarından koruyabilecek misiniz?

Bunu lâyıkıyla yapabilirseniz ne âlâ. Yok, Mekke'den çıktıktan sonra Onu yalnız bırakacaksanız, şimdiden bu işten vazgeçiniz ki, yurdunda şerefiyle korunmuş hâlde yaşasın!

Buna karşılık Medîneli Müslümanlar, **"Biz, Resûlullahı malımız ve canımız pahasına koruyacağız. Biz, bu sözümüzde sâdıkız"** dediler ve Resûlullah efendimize bî'at ettiler. Sonra Hazreti Abbâs şöyle duâ etti:

- Allahım! Sen onların, yeğenim hakkında verdikleri sözü, Onu korumak için ettikleri yemîni işiten ve görensin. Kardeşimin oğlunu sana emânet ediyorum yâ Rabbî!

Hazreti Ebû Süfyân, Mekke'nin fethi sırasında Müslüman oldu. Kendisiyle Hazreti Abbâs ilgilendi. Ebû Süfyân, Müslümanların bir sabah vakti namaz için coşkun hazırlıklarını görünce dedi ki:

- Ey Abbâs! Müslümanlara yeni bir şey mi emredildi?

- Hayır, onlar namaza hazırlanıyorlar.

Daha sonra Ebû Süfyân'a abdest aldırıp, Resûlullaha götürdü. Resûl aleyhisselâm namaz için cemâ'atin önüne geçip tekbîr aldı. Cemâ'at da büyük bir vecd içinde Ona uydu. Onların rükü ve secdedeki hâllerini gören Ebû Süfyân dedi ki:

- Ey Abbâs! Böyle itâati ne İran saraylarında, ne Rum diyârlarında gördüm. Doğrusu, yeğenin büyük bir hükümdâr olmuş.

Bunun üzerine Hazreti Abbâs dedi ki:

- Ey Ebû Süfyân! Bu iş saltanat değil, nübüvvettir.

ABBAS BİN ABDÜLMUTTALİB

Peygamber efendimizin amcası olan Hazreti Abbâs çok zengin olup, çok cömert idi. İkrâm ve ihsânları çok meşhûr idi. Fakîr, fukarâyı sevindirmeyi çok severdi. Özellikle köle satın alıp, azâd etmekten çok memnun olurdu. Yetmiş kadar köle azâd etmiştir.

Yakın akrabâyı ziyâret etmeye, onların haklarına riâyete çok dikkat ederdi. Peygamber efendimiz, kendisini çok severdi. Bir defasında buyurdu ki:

- Allahım, Abbâs'ı ve oğullarını magfiret eyle ve bağışla! Öyle ki, hiç günâhları kalmasın! Yâ Rabbî, onu ve oğullarını meydana gelecek âfet ve belâlardan koru!

Peygamber efendimiz birgün, Hazreti Abbâs'a sordu:

- Sana bir ihsânda bulunayım mı? Sana, akrabâlık hakkını ödeyip faydalı olayım mı?

- Evet yâ Resûlallah!

- Sana bir şey öğreteyim ki, onu yaptığın zaman, eski yeni, önceki sonraki, gizli açık, hatâ ile veya kasten işlediğin bütün günâhları Allahü teâlâ affeder.

- Yâ Resûlallah öğreteceğin bu şey nedir?

- Dört rek'atli namaz kıl! Her rek'atte, sübhânekeden sonra on defa, **(Sübhânallahi velhamdülillâhi velâ ilâhe illâllahü vallahü ekber)** dersin. Fâtiha'dan sonra bir zammı

sûre okuyup ayakta iken onbeş defa tekrar, **(Sübhânallahi velhamdülillâhi velâ ilâhe illâllahü vallahü ekber)** dersin!

Rükü'a eğilince bunu on defa söylersin! Rükü'dan kalktığında ayakta olduğun hâlde, bunu on defa söylersin! Sonra secdeye varır, orada on defa söylersin! Secdeden kalkıp oturduğunda on defa söylersin! Tekrar secdeye vardığında on defa söylersin!

Sonra ikinci rek'ata kalkarsın! Birinci rek'attaki gibi dört rek'atı da kılarsın! Bu her rek'atta yetmişbeş, dört rek'atta üçyüz eder. Artık senin günâhların Alic'in (yürümekle dört gecede katedilen kumluk bir yer) kumlarının sayısı kadar da olsa, Allahü teâlâ seni bağışlar. Bunu hergün bir defa kılmaya gücün yeterse kıl!

- Yâ Resûlallah, bunu hergün yapmaya kimin gücü yeter?

- Hergün kılmaya gücün yetmezse, her Cum'a bir defa kıl! Her Cum'a kılamazsan, ayda bir defa kıl! Ayda bir defa kılamazsan senede bir defa kıl! Senede bir defa kılamazsan ömründe bir defa olsun kıl!

(Kazâ borcu olan, nâfile namaz yerine kazâ namazlarını kılarak, önce borcunu ödemelidir! Çünkü kazâ borcu olanların nâfilelerine sevâb verilmez.)

Hazreti Abbâs, Kureyş'in ileri gelenlerinden ve reislerinden idi. Mescid-i Harâmın tâmirâtı ve gelen hacılara su dağıtmak (sikâye) hizmetini yürütürdü. Müslüman olduktan sonra da bu vazîfeyi devam ettirdi. Hazreti Abbâs ve kardeşleri, hac mevsiminde zemzem kuyusu önünde dururlar, isteyenlere, kuyudan su çekip verirlerdi.

Hazreti Abbâs, Peygamber efendimizin en çok sevdiği amcalarından-

dır. Abdülmuttalib'in en küçük oğludur. Peygamber efendimizden üç yaş büyüktür.

Bedir savaşında daha Müslüman olmamıştı. Müşriklerin zoruyla savaşa sokuldu. Savaş sonunda, esîr edilip Medîne'ye götürüldü. Peygamber efendimiz kendisine buyurdu ki:

- Ey Abbâs, kendin, kardeşinin oğlu Ukayl bin Ebû Tâlib ve Nevfel bin Hâris için kurtuluş akçesi öde! Çünkü sen zenginsin.

- Yâ Resûlallah, ben Müslümanım. Kureyşliler beni zorla Bedir'e getirdiler.

- Senin Müslümanlığını Allahü teâlâ bilir. Doğru söylüyorsan Allah sana elbette onun ecrini verir. Fakat senin hâlin, görünüş i'tibâriyle, aleyhimizedir. Bunun için sen kurtuluş akçesi ödemelisin!

- Yâ Resûlallah, yanımda 800 dirhemden başka param yoktur.

- Yâ Abbâs, o altınları niçin söylemiyorsun?

- Hangi altınları?

- Hani sen Mekke'den çıkacağın gün, hanımın Hâris'in kızı Ümmül Fadl'a verdiğin altınlar. Onları verirken, yanınızda sizden başka kimse yoktu. Sen, Ümmül Fadl'a, "Bu seferde başıma ne geleceğini bilmiyorum. Eğer bir felâkete duçar olup da dönemezsem, şu kadarı senindir. Şu kadarı Fadl içindir. Şu kadarı Abdullah içindir. Şu kadarı Ubeydullah içindir. Şu kadarı da Kusem içindir" dediğin altınlar?

Peygamber efendimiz altınlar hakkında bu kadar teferruatlı bir şekilde bilgi verince, Hazreti Abbâs çok şaşırdı:

- Allaha yemîn ederim ki, ben bu altınları hanımıma verirken yanımızda kimse yoktu. Bunları sen nereden biliyorsun?

- Allahü teâlâ haber verdi.

- Senin, Allahü teâlânın Resûlü olduğuna şimdi gerçekten inandım. Doğru söylediğine şehâdet ederim.

Hemen Kelime-i şehâdet getirerek Müslüman oldu.

Hazreti Abbâs Müslüman olunca, Resûlullah onu Mekke'de görevlendirdi. Müslüman olduğunu kimseye söylemedi. Mekke'de olup bitenleri, gizlice Peygamber efendimize bildirirdi. Bir zaman sonra Peygamber efendimizin hasretine dayanamayıp, Medîne'ye gelmek istediğini mektupla bildirdiğinde, Peygamber efendimiz buyurdu ki:

- Senin bulunduğun yerdeki cihâdın daha güzel ve faydalıdır.

Hazreti Abbâs, Mekke'nin fethine dâir yapılan hazırlıkların son safhada olduğunu haber alınca, artık Mekke'de kalmayı lüzûmlu bulmayıp, fetihten az bir zaman önce Medîne'ye hicret için yola çıktı. Zü'l-huleyfe'de Resûlullaha kavuştu.

Âilesini Medîne'ye gönderip, kendisi Mekke'nin fethinde, Peygamber efendimizin yanında bulundu. Peygamber efendimiz ona buyurdular ki:

- Ey Abbâs! Ben, Peygamberlerin sonuncusu olduğum gibi, sen de muhâcirlerin sonuncususun.

Hazreti Abbâs, Resûlullahın yakını olması sebebiyle, Eshâb-ı kirâm arasında ayrı bir yeri vardı. Sözü dinlenirdi.

Peygamber efendimiz vefât edince, Eshâb-ı kirâmın aklı başından gitti. Mescidde ağlaşmaya başladılar. Hiç kimsenin inanası gelmiyordu.

Hele Hazreti Ömer, tamamen kendinden geçmiş bir hâlde idi. Peygamber efendimizin mübârek yüzüne bakıp, "Resûlullah bayılmış, fakat baygınlığı çok ağır" diyordu. Ölüm

sözünü ağzına almadığı gibi, kimsenin de söylemesini istemiyordu. Dışarı çıkıp dedi ki:

- Kim, "Resûlullah öldü" derse, kılıcımla boynunu vururum!

Hazreti Ebû Bekir ile Hazreti Abbâs'ın Eshâb-ı kirâm arasında bir ağırlığı vardı. Eshâb-ı kirâmı ancak bunlar teskîn edebilirdi. Bunun için beraber mescide gittiler. Hazreti Abbâs dedi ki:

- Ey insanlar! Resûlullahın, "Ben vefât etmiyeceğim" dediğini içinizde duyan var mı?

- Hayır böyle bir söz duymadık.

Sonra Hazreti Ömer'e dönüp sordu:

- Yâ Ömer, bu husûsta sen birşey duydun mu?

- Hayır duymadım.

Sonra Eshâb-ı kirâma dönüp buyurdu ki:

- Hiç kimse Resûlullahın vefât etmiyeceğini söyleyemez. Cenâb-ı Hakka yemîn ederim ki, Resûlullah ölümü tatmış bulunmaktadır. Allahü teâlâ Kur'ân-ı kerîmde, **"Muhakkak, sen de öleceksin, onlar da ölecektir"** buyurmaktadır. Resûlullah, İslâmiyetin bütün hükümlerini tamamladıktan sonra aramızdan ayrıldı. Artık kendimize gelip, defin işlerini tamamlayalım.

Sonra, Hazreti Ebû Bekir de buna benzer konuşmalar yaptı. Böylece Eshâb-ı kirâmın aklı başlarına geldi.

Hayber gazâsından sonra, Haccâc bin İlâtüssülem hazretleri, Peygamber efendimizin huzûruna gelip dedi ki:

- Yâ Resûlallah, benim Mekke'de çoluk çocuğum, mallarım var. Bunları buraya getirmek istiyorum. Fakat, benim Müslüman olduğumu öğrenirlerse, bunları vermezler. Mekke'ye gittiğimde, sizin hakkınızda

uygun olmayan sözler söylesem uygun olur mu?

Bunun üzerine Peygamber efendimiz izin verdi.

Bu izin üzerine Mekke'ye gelip, Peygamber efendimizin esîr alındığını, öldürülmesi için Mekke'ye getirileceğini söyledi.

Bu habere müşrikler çok sevindi. Hazreti Abbâs ise, haberi alır almaz, üzüntüsünden bayıldı. Kendinden geçmiş bir hâlde evine götürdüler. Bir müddet sonra kendine geldiğinde, işin aslını öğrenmek için, kimsenin bulunmadığı bir zamanda, Haccâc'ı evine çağırdı. Hazreti Abbâs'ın perişan hâlini gören Haccâc dedi ki:

- Yâ Abbâs sana müjde! Resûlullah, Hayber'de zafere ulaştı. Ben mallarımı kurtarmak için Resûlullahtan izin alarak böyle söyledim. Buradan ayrıldıktan üç gün sonra, yaptığım hîleyi onlara söyleyebilirsin.

Hazreti Abbâs, Mekke'nin fethinden sonra yapılan Huneyn gazâsında da, Peygamber efendimizin yanından ayrılmadı. İslâm ordusu, sabah gün ışımadan çukur ve geniş bir vâdiden aşağı iniyordu. Düşman ordusu, önceden oraya geldiği için, vâdinin her iki yanında gizlenip pusu kurmuştu.

Müslümanlar tam oraya geldiklerinde, düşman

etraftan saldırmaya başladı. Müslümanlar ne olduklarını anlayamadılar. Bir an karışıklık oldu. Hazreti Abbâs, Hazreti Ebû Bekir ve birkaç kahraman, ölümü göze alıp, Resûlullahla birlikte bir adım gerilemediler.

Bunun üzerine Peygamber efendimiz buyurdu ki:

- Yâ Abbâs! Sen onlara; "Ey Medîneliler! Ey Semüre ağacının altında bî'at eden sahâbîler!" diye seslen!

Hazreti Abbâs, iri yapılı ve heybetli idi. Bağırdığı zaman sesi çok uzaklardan duyulduğu için, bütün gücüyle bağırdı:

- Ey Medîneliler! Ey Semüre ağacının altında Peygamberimize söz veren Eshâb! Buraya toplanınız! Dağılmayınız!

Bunu işiten Eshâb-ı kirâm geri dönmek istediler. Fakat binek hayvanları öyle ürkmüşlerdi ki, ba'zıları hayvanlarını geri döndüremediler. Binek hayvanlarından kendilerini atmak mecbûriyetinde kaldılar. Müslümanlar toparlandılar ve şiddetli bir muhârebeden sonra düşman yenik düştü. Askerlerinin çoğu öldürüldü. Bir kısmı da esîr alındı.

Hazreti Abbâs bin Abdülmuttalib, çok yiğit idi. Hazreti Câbir anlatır:

"Resûlullah efendimiz Tâif'e gittiğinde, oradaki halka, elçi olarak Hanzala bin Rebî'i göndermişti. Hanzala Tâiflilerle görüşürken, kendisini yakalayıp kaleye hapsetmek istediler. Bunu gören Resûl aleyhisselâm buyurdu ki:

- Kim bunların elinden Hanzala'yı kurtarır? Bu işi başarana bütün gâzilerin sevâbı verilecektir.

Hazreti Abbâs bin Abdülmuttalib yerinden fırlayıp, yıldırım gibi koştu. Hanzala'yı kaleye sokmak üzere olan Tâiflilere yetişerek, ellerinden aldı. Ka-

leden Hazreti Abbâs'a taş atıyorlardı. Bu sırada Resûlullah efendimiz de, Hazreti Abbâs'a duâ ediyordu. Hazreti Abbâs yaralanmadan Hanzala'yı Resûlullaha getirdi."

632 senesinde Resûlullah efendimiz Eshâbıyla vedâ haccına gittiler. Peygamber efendimiz, vedâ hutbelerinde, sevgili amcasından da bahsettiler... Fâizin yasak olduğunu, ilk kaldırdığı fâizin, amcası Hazreti Abbâs'ın fâizi olduğunu bildirdiler.

Peygamber efendimizin vefâtından sonra mübârek cenâzelerini yıkamak üzere; Hazreti Ali, Hazreti Abbâs ve oğulları Fadl ve Kusem, Üsâme bin Zeyd ve Sâlih odaya girip kapıyı kapadılar. Peygamber efendimizi, gömleği üzerinde olduğu hâlde yıkamaya başladılar.

Hazreti Abbâs ve oğulları su döküp, Peygamber efendimizi sağa, sola döndürdüler. Hazreti Ali de yıkadı. Yıkadıkça, evin içine eşine rastlanmamış çok güzel bir koku yayıldı. Üç parça kefen ile kefenledikten sonra, vefât ettiği yere kabr-i şerîfi kazılıp, lahd şekline getirildi ve Resûlullah efendimizi, kabr-i şerîfine koydular.

Hazreti Ömer, fetihlerden elde edilen ganîmetlerden, Hazreti Abbâs'a hisse ayırırdı. Hazreti Ömer, Mescid-i Nebevînin genişletilmesini istedi. Mescidin hemen yanında Hazreti Abbâs'ın evi vardı. Halîfe bu evi satın almak istedi. Hz Abbâs ise evini hediye olarak verdi.

Hazreti Ömer, Medîne'de kuraklık olunca, Hazreti Abbâs'ın duâ etmesini istedi. Hazreti Abbâs duâ edip, duâsı bereketiyle yağmur yağdı ve toprak yeşerdi. Bundan sonra Hazreti Ömer buyurdu ki:

- Abbâs, Allahü teâlâ ile bizim aramızda vesîledir.

Hazreti Abbâs, Peygamber efendimize yakınlığı ve fazîletlerinin çokluğundan dolayı herkes tarafından sevilir, sayılır, hürmet edilir bir zât idi. Herkes kendisine imrenirdi. Dört büyük halîfe gibi büyük zâtlar, o gelince, hürmetlerinden ve tevâzularından ayağa kalkarlardı.

Çok zengin idi. Medîne'ye yerleştikten sonra yapılan bütün muhârebelerde ve özellikle, Bizans'a karşı gerçekleştirilen seferde, İslâm ordusunun techîzi için çok yardım etti. Ziyâdesiyle cömert olup, ikrâm ve ihsânları çok idi. Köleleri satın alıp azâd eder ve böyle yapmayı çok severdi. Yetmiş köle azâd ettiği meşhûrdur. Yakın akrabâyı ziyâret etmeye, onların haklarını yerine getirmeye çok dikkat eder, muhtaç olanlara yardım ederdi.

Hazreti Abbâs bin Abdülmuttalib, ömrünün sonunda göremez oldu. Hazreti Osman'ın şehîd edilmesinden iki sene evvel, 652 senesinde 88 yaşında Medîne-i münevverede vefât etti. Cenâze namazını Hazreti Osman kıldırdı. Bakî' kabristanına defnedildi.

Abbas bin Abdülmüttâlib'in medfun bulunduğu Bâki kabristanı

Kızlarından başka on erkek evlâdı vardı. Bunların içinde, Abdullah bin Abbâs hazretleri ilimde çok yüksekti. Kızları içinde Ümmü Gülsüm ba'zı hadîs-i şerîfler rivâyet etti.

Hazreti Âişe şöyle anlatır:

"Resûlullah efendimiz Eshâb-ı kirâmı ile oturuyordu. Yanında Hazreti Ebû Bekir ile Hazreti Ömer vardı. O esnâda Hazreti Abbâs içeri girdi. Hazreti Ebû Bekir ona yer verdi. Hazreti Abbâs, Resûlullahla Ebû Bekir arasına oturdu. Resûl aleyhisselâm bu hareketinden dolayı Hazreti Ebû Bekir'e buyurdu ki:

- Büyüklerin kıymetini büyükler bilir."

Peygamber efendimiz Hazreti Abbâs hakkında yine buyurdular ki:

(Bu Abdülmuttalib oğlu Abbâs'dır. Kureyşte en cömert ve akrabâlık bağlarına en saygılı olandır.)

(Abbâs, bendendir. Ben Abbâs'danım.)

(Abbâs, amcamdır. Beni korumuştur. Ona ezâ eden, bana ezâ etmiş olur.)

(Abbâsoğullarından melikler olacak, ümmetimin başına geçecekler. Allahü teâlâ dîni onlarla azîz ve hâkim kılacak.)

Hazreti Abbâs bin Abdülmuttalib, ekseriyâ şöyle derdi:

- Kendisine iyilik yaptığım hiç kimsenin kötülüğünü görmedim. Kendisine kötülük yaptığım hiç kimsenin de iyiliğini görmedim. Onun için, herkese iyilik ve ihsânda bulunun! Çünkü bunlar, sizi kötülüğün zararlarından korur.

İbni Şihâb'dan bildirildiğine göre; Hazreti Ebû Bekir ve Hazreti Ömer'in hilâfetleri sırasında, kendileri bir binek üzerinde iken Hazreti Abbâs'a rastlarlarsa, bineklerinden inerler, onunla beraber gideceği yere kadar yürürler, sonra dönerlerdi.

abbas bin ubâde;

Abbas bin Ubâde, Peygamber efendimizin davetini duyunca, Müslüman olmak için koşarak gelen Medineli ilk 12 kişiden biridir. Birinci Akabe biatında Müslüman olan altı Medineli, ikinci sene yanlarına altı arkadaş daha alıp, oniki kişi olarak Mekkeye geldiler.

Peygamberimizle gece Akabede görüşmek üzere söz aldılar. Gece olunca buluştular ve aralarında anlaştılar. Hazreti Abbas bin Ubâde, Peygamber efendimizle yapılan anlaşmayı pekiştirmek için arkadaşlarına dedi ki:

- Ey Hazrecliler! Peygamber efendimizi niçin kabul ettiğinizi biliyor musunuz?

Onlarda: "Evet" cevabını verdiler. Bunun üzerine sözlerine şöyle devam etti:

- Siz Onu, hem sulh, hem de savaş zamanları için kabul edip, Ona tâbi oluyorsunuz. Eğer, mallarınıza bir zarar gelince, akraba ve yakınlarınız helak olunca, Peygamberimizi yalnız ve yardımsız bırakacaksanız, bunu şimdiden yapınız!

Vallahi, eğer böyle birşey yaparsanız dünyada ve ahirette helak olursunuz. Eğer davet ettiği şeyde, mallarınızın gitmesine ve yakın akrabalarınızın öldürülmesine rağmen, Peygamberimize bağlı kalacaksanız, Onu tutunuz. Vallahi bu, dünyanız ve ahiretiniz için hayırdır.

Bu sözler üzerine arkadaşları da dediler ki:

- Biz Peygamberimizi, mallarımız ziyan olsa da, yakınlarımız öldürülse de yine tutarız. Ondan hiçbir zaman ayrılmayız. Ölmek var, dönmek yok.

Sonra Peygamber efendimize dönerek sual ettiler:

- Ya Resulallah, biz bu ahdimizi, sözümüzü yeri-

ne getirirsek, bize ne vardır, diye sual ettiler.

Peygamberimiz ise; **"Cennet"** buyurdular.

Bundan sonra sıra ile Peygamberimize biat ettiler ve söz verdiler.

Peygamberimiz Medineli Müslümanlardan şu hususlarda söz aldı:

Allahü teâlâya hiçbir şeyi ortak koşmamak, hırsızlık etmemek, zina etmemek, çocukları öldürmemek, yalan söylememek, iftira etmemek, hayırlı işlere muhalefet etmemek.

Medinelilerin Peygamber efendimize biat ettiği sırada Akabe tepesinden şöyle bir ses duyuldu:

- Ey Minada konaklayanlar! Peygamber ile Müslüman olan Medineliler, sizlerle savaşmak üzere anlaştılar!

Peygamberimiz, bu ses için buyurdu ki:

- Bu Akabenin şeytanıdır.

Sonra seslenene de buyurdular ki:

- Ey Allahü teâlânın düşmanı! İşimi bitirince, senin hakkından gelirim!

Biat eden Medinelilere de buyurdu:

- Siz hemen konak yerlerinize dönün!

Hazreti Abbas bin Ubâde dedi ki:

- Ya Resulallah, yemin ederim ki, istediğin takdirde, yarın sabah, Minada bulunan kâfirlerin üzerine kılıçlarımızla eğilir, onların hepsini kılıçtan geçiririz.

Peygamber efendimiz memnun oldular, fakat, **"Bize, henüz bu şekilde hareket etmemiz emrolunmadı. Şimdilik siz yerlerinize dönünüz"** buyurdu.

Hazreti Abbas bin Ubade, Akabe'de biat ettikten sonra, Peygamberimizden ayrılmamış, Mekke'de kalmıştır. Peygamberimize hicret izni gelince, o da Medine'ye hicret etmiştir.

Bu sebeple kendisine, **"Ensarın muhaciri"** denilmiştir.

Peygamber efendimiz, Mekke'den Medine'ye hicret ettiğinde, herkes Resulullahı misafir etmek istiyordu. Medine halkı, Peygamberimize, görülmemiş bir tezahüratta bulunuyor, herkes, **"Bize buyurun ya Resulallah"** diyerek evlerine davet ediyorlardı.

Resulullahın Kusva adındaki develeri, sağa sola baka baka ilerlerken, Abbas bin Ubade hazretleri ve Salim bin Avf oğulları, Kusva'nın önüne gerilerek dediler ki:

- Ya Resulallah! Bizim yanımızda kal! Sayıca çokluk, mal ve silah bakımından, düşmanlarına karşı seni koruyup savunacak kuvvet ve kudret bizde var.

Peygamberimiz, gülümseyerek onlara buyurdular ki:

- Allahü teâlâ, onları size hayırlı ve mübarek kılsın! Devenin yolunu açınız! Nereye çökeceği ona bildirilmiştir.

Peygamber efendimiz, Mekke'den gelen muhacirlerle, Medineli Müslümanları birbirlerine kardeş yaptılar. Hazreti Abbas bin Ubade'yi de Hazreti Osman bin Maz'un ile din kardeşi yaptılar.

Abbas bin Ubade hazretleri, Uhud gazasında, bir ara Eshab-ı kiramın dağılmakta olduğunu görünce, dağılan Eshab-ı kirama şöyle seslendi:

- Ey kardeşlerim! Bu uğradığımız musibet, Peygamberimizin emrini yerine getirmememizin neticesidir. O, sabır ve sebat ederseniz, yardıma kavuşacağınızı size vaad etmişti. Dağılmayınız! Peygamberimizin etrafına geliniz! Eğer bizler, koruyucuların yanında yer almaz da, Resulullaha bir zarar gelmesine sebep olursak, artık Rabbimizin katında bizim

için ileri sürülecek bir mazeret bulunmaz!

Bu sözleri söyledikten sonra, iki arkadaşıyla ileri atıldılar. Büyük bir gayretle **"Allah Allah"** nidalarıyla, önlerine gelenle dövüşmeye başladılar. Peygamber efendimizin uğrunda, Onu korumak için şehit oluncaya kadar kahramanca çarpıştılar. Müşriklerden Süfyan bin Ümeyye, Hazreti Abbas'ı iki yerinden yaraladı. Akşam üzeri Hazreti Abbas'ı, kanlar içinde eli, yüzü kesilmiş bir hâlde şehit olmuş buldular.

Peygamberimiz Uhud'da şehit olan Eshab-ı kiram için buyurdular ki:

- Vallahi, eshabımla birlikte ben de şehit olup, Uhud dağının bağrında gecelemeyi ne kadar isterdim. Ben, bunların, Allahü teâlânın yolunda hakiki şehit olduklarına kıyamet gününde şahitlik edeceğim.

Hazreti Abbas bin Ubade, Medineli Hazrec kabilesine mensuptu. Babası; Ubade bin Nadle'dir. Doğum tarihi bilinmemektedir.

Uhud savaşının yapıldığı bölge ve Uhud dağı

abdullah bin abbâs;

Resûlullah efendimiz Mekke'de iken, Abdullah ibni Abbâs'ın annesine buyurmuştu ki:

- Senin bir oğlun olacak. Doğduğu zaman bana getir!

Çocuğu getirdiklerinde, kulağına ezân ve ikâmet okuyup, ismini Abdullah koydular. **"Allahım! Onu dinde fakîh kıl ve kitabını ona öğret"** diyerek duâ ettiler. Sonra annesinin kucağına verip buyurdular ki:

- Halîfelerin babasını al, götür!

Babası Abbâs bunu işitip, bu durumu Peygamber efendimize gelip sorunca, **"Evet, böyle söyledim. Bu çocuk halîfelerin babasıdır"** buyurdu.

Abbâsî devletinin başına çok halîfeler geldi. Bunların hepsi, Abdullah bin Abbâs'ın soyundan oldu.

Abdullah bin Abbâs, Resûlullahın duâsı bereketiyle, ilimde çok yüksek derecelere ulaştı. Daha küçük yaşta iken, Resûl-i ekrem efendimizin yanına giderdi. Teyzesi Meymûne binti Hâris Resûlullahın zevcesi idi. Bu sebeple pek çok defa Peygamberimizin evine gidip gelmiş, ba'zı geceler orada kalmıştır.

Abdullah bin Abbâs, Resûlullahın abdest suyunu hazırlar, birlikte namaz kılarlardı. Abdest almayı, namaz kılmayı, Resûlullahtan görerek öğrendi. Devamlı hizmeti sebebiyle, Resûlullahın çok duâ ve iltifâtına kavuştu.

Bir defasında Peygamber efendimiz, mübârek elini Abdullah bin Abbâs'ın başına koyarak şöyle duâ etti:

- Yâ Rabbî! Bütün ilim ve hikmeti, bu başa ver! Onları te'vîl ve tefsîr edebilsin.

Bir başka gün de mübârek elini göğsü üzerine koyup:

ABDULLAH BİN ABBÂS

- Allahım! İnsanoğluna ihsân ettiğin her ilim ve hikmet, bu güzel göğüste toplansın, buyurmuştur.

Peygamberimiz, Medîne'ye hicret ettikten sonra, Abdullah bin Abbâs, âilesi ile birlikte hicretin sekizinci senesine kadar Mekke'de kaldı. Mekke'nin fethinden önce Medîne'ye hicret etti. Bu sıralarda henüz 11-12 yaşlarında bulunuyordu. Aklı, zekâsı, çabuk kavrayışı ile dikkati çekiyor ve seviliyordu.

Peygamberimiz vefât ettiği sırada, İbni Abbâs onüç veya ondört yaşında bulunuyordu. Eshâb-ı kirâmın büyüklerinin meclisinde bulundu. Hazreti Ömer'in sohbetlerine ve ilim meclisine devam edip, onun, Peygamberimizden aldığı ilme, feyze ve ma'rifetlere kavuştu.

Abdullah bin Abbâs, dört halîfe devrinde fetvâlar verdi. Hazreti Osman devrinde yapılan Kuzey Afrika seferine katıldı. Bu seferde, İslâm ordusu adına kendisine elçilik vazîfesi verildi. Burada hükümdârlık eden Cercis ile görüştü. Cercis ve adamları onun aklını, zekâsını, fikrî kuvvetini ve ilmini görerek şaşırmışlardı. Hattâ onların, "Bu, Arabların en derin âlimidir" dedikleri bildirilmiştir. Dönüşlerinde Hazreti Osman'ın emriyle, onun yerine hac emirliği yaptı. Bu vazîfeden döndüğü zaman, Hazreti Osman şehîd edilmişti. Hazreti Ali'nin halîfeliği sırasında, Basra vâliliğinde bulundu.

Abdullah bin Abbâs, Eshâb-ı kirâm arasında, ilminin üstünlüğü ile tanınmıştır. Übey bin Ka'b onun hakkında buyurdu ki:

- O, bu ümmetin âlimidir. Ona akıl ve anlayış verilmiştir. Resûlullah efendimiz, onun dinde fakîh olması için duâ etmiştir.

Abdullah bin Abbâs hazretleri, Muhâcir ve Ensâr-ı kirâmdan birçoklarıyla görüşür, onlara Resûlullahın gazâları ve inzâl olan sûreler hakkında suâller sorardı. İlminin çokluğu sebebiyle kendisine lakab olarak **Bahr-ül ilim,** ya'nî ilim deryâsı denildi.

Çalışmaları, son derece muntazam ve belli bir plân dâhilinde idi. Hangi gün ne iş yapacağını önceden tesbit eder ve onlara aynen riâyet ederdi.

Dört büyük halîfe ve diğer Eshâb-ı kirâmdan çok iltifât gördü. Bu iltifâtlar karşısında aslâ hâlini değiştirmedi. Tevâzudan hiç ayrılmadı. Çok methedildiği zaman; "Bana bu ni'meti ihsân eden Allahü teâlâdır. Çünkü, Resûlullah efendimiz benim için duâ etti" derdi.

Abdullah bin Abbâs hazretleri, bilhassa Kur'ân-ı kerîmin tefsîri ve âyet-i kerîmelerin îzâhında yüksek bir ilme sahipti. Bu vasfından dolayı **Tercümân-ül Kur'ân** denilmiştir. Hazreti Ömer, onu, ilim meclisinde bulundurur ve dâimâ ilme teşvîk ederdi. Yaşının küçüklüğüne rağmen İbni Abbâs'a hürmet eder, onunla istişârede bulunur, ilim ve irfânını takdîr ve tebrik ederdi.

Abdullah bin Abbâs hazretleri, Hazreti Ömer'in kendisini üstün tutup, meclisinde bulundurması hakkında şöyle demektedir:

"Hazreti Ömer, beni, Eshâb-ı Bedir'in meclisinde bulundururdu. Onlardan ba'zıları Hazreti Ömer'e, "Niçin bu genci yanında bulunduruyorsun" diye suâl ettiklerinde buyururdu ki:

- Bu, sizin bildiklerinizden değil."

Talebesi Atâ bin Ebî Rebâh der ki:

- İbni Abbâs'ın ilim meclisinden daha üstün

ve daha faydalı bir meclis görmedim. Âlimler, sâlihler, şâirler onun meclisine devam ederler, her biri ilme doymuş olarak huzûrundan ayrılırlardı.

Abdullah bin Amr bin Âs da, İbni Abbâs'ı methederek der ki:

- Sünneti ve Kur'ân-ı kerîmdeki âyet-i kerîmelerin ihtivâ ettiği hükümlerin inceliklerini, en iyi bilenlerimizdendir.

Abdullah bin Abbâs hazretleri, devrinin ilim, irfân ve fazîlet bakımından önde gelenlerindendi.

İlimde canlı bir kütüphâne olup, bütün ilimleri kendisinde toplamış; tefsîr, hadîs, fıkıh, edebiyât ve sahâbenin ihtilâf ettiği konularda ve diğer ilim dallarında mütehassıs olmuştu.

Kur'ân-ı kerîmle ilgili ilmini, isteyen ve soranlara öğretirdi. Kur'ân-ı kerîm âyetlerinin toplanmasında ve neşrinde büyük hizmeti olmuştur.

Meşhûr velîlerden Şakîk, bir hac mevsiminde İbni Abbâs'ın bir hutbesini dinlemişti. İbni Abbâs, Nûr sûresinin tefsîrini yapmıştı. Şakîk buna hayrân olup dedi ki:

- Bu tefsîrin kadri, kıymeti yüksektir. Eğer Mecûsîler, Rumlar bunu duysalardı, hepsi Müslüman olurdu.

Abdullah bin Abbâs hazretlerinin, müstakil bir tefsîr kitabı yoktur. Fakat tefsîre dâir muhtelif rivâyetleri vardır. İslâm âlimleri, tefsîr kitaplarını onun rivâyetleriyle süslediler.

Abdullah bin Abbâs hazretlerinin nakledilegelen rivâyetlerinden bir kısmını, Fîrûzâbâdî, **Tenvîrül-Mikbâs min Tefsîr-i İbni Abbâs** adlı bir kitapta toplamıştır. Onun tefsîre dâir rivâyetleri çeşitli yollarla nakledilmiştir.

İbni Abbâs hazretlerinin verdiği fetvâlar, fıkıh ilminin en kuvvetli temellerin-

dendir. Halîfe Me'mûn zamanında toplatılan fetvâları, yirmi cildi bulmakta idi. Kendisine havâle edilen mes'elelere gâyet açık ve isâbetli cevaplar vermesiyle meşhûr oldu. Bu sebeple müşkillerini sormak üzere kendisine çok sayıda gelen oluyordu. Suâl sormak için gelenlerin çok kalabalık olması sebebiyle, gelenleri ellişer kişilik gruplar hâlinde yanına alıp, suâllerine cevap verirdi.

Talebelerinden Ebû Sâlih anlatır:

"İnsanlar mes'elelerini sormak için Abdullah bin Abbâs'ın evi önünde toplanmışlardı. Yol, insanla dolup taşmıştı. Kimsenin gelip geçmesi mümkün değildi. Huzûruna girip, kapı önündeki durumu haber verdim. Bana, su getirmemi söyledi. Getirdiğim su ile, abdest aldı ve buyurdu ki:

- Şimdi çık ve dışardakilere söyle! Onlardan, Kur'ân-ı kerîm ve kırâat ilmine dâir soru sormak isteyenler gelsinler!

Dışarı çıkıp söyledim. O husûsta mes'elesi olanlar içeri girdiler. Ev doldu. Müşkillerini sordular ve cevaplarını fazlasıyla alıp dışarı çıktılar. Sonra tekrar buyurdu ki:

- Şimdi Kur'ân-ı kerîmin tefsîr ve te'vîli husûsunda bilgi edinmek isteyenler gelsin!

Söyledim. İçeri girdiler. Onlar da evin odalarını doldurdular. Onların da suâllerini cevaplandırdı. Doymuş olarak çıktılar. Arkasından tekrar buyurdu:

- Harâm, helâl ve fıkıhtan mes'elesi olanlar gelsinler!

Haber verdim, onlar da içeri girdiler. Evde yine boş yer kalmadı.

Gelenler de harâm, helâl ve fıkhî mevzûlarda çeşitli suâller sordular. Onlara da çok güzel cevaplar verdi.

Gelenler dışarı çıktılar. Sonra tekrar buyurdu ki:

- Ferâiz ya'nî mîrâs mes'elesine dâir suâlleri olanlar girsinler!

Onlar gelip evi doldurdular. Cevaplarını alıp çıktılar.

Onlar çıktıktan sonra yine buyurdu:

- Lügat ilminden ve edebiyattan sormak isteyenler girsinler.

Onlar da gelip suâllerini sorup cevaplarını aldılar. Böylece, suâli olanların hepsi, cevaplarını teferruatlı bir şekilde aldılar.

Bu duruma yakînen şâhit olduktan sonra anladım ki, Kureyş, Abdullah bin Abbâs hazretleri ile ne kadar iftihâr etse azdır. Hayatımda, kapısında böyle kalabalık insanların toplandığı bir başka kimse görmedim."

İbni Abbâs hazretleri, hadîs ilminde bir deryâ idi. 2660 civârında hadîs-i şerîf rivâyet etti. Hadîs-i şerîfleri tedkîk ve araştırma ile öğrenirdi. Rivâyetleri Kütüb-i sitte denilen meşhûr altı hadîs kitabında yer almaktadır.

Abdullah bin Abbâs hazretleri, ömrünün son günlerinde 7-8 gün hasta yattıktan sonra, 687 senesinde Tâif'te vefât etti. Cenâze namazını, Hazreti Ali'nin oğlu Muhammed bin el-Hanefiyye kıldırdı ve buyurdu ki:

- Bugün, bu ümmetin en âlimi vefât etti. Onun vefâtı Müslümanları çok üzdü.

Abdullah bin Abbâs hazretleri, uzun boylu, güzel beyaz yüzlü, iri vücutlu bir zât idi. Sakalını kına ile boyardı. Çok ağlaması sebebiyle, yanaklarında, gözyaşlarının bıraktığı izler görünürdü. Ömrünün sonuna doğru gözleri görmez olmuştu. Bunun için şu beyti söylemişti:

Allah, gözlerimden görme nûrunu aldıysa, dilimde ve kalbimde o nûr devam ediyor.

Abdullah bin Abbâs hazretleri buyurdu ki:

"Dağlar dahî birbirine karşı azsa, azgın cezâsını bulacaktır."

"İçinde harâm olanın, ya'nî harâm yiyenin, namazını Allahü teâlâ kabûl etmez."

"Benim için gecenin az bir vaktini ilme ayırmak, bütün geceyi ibâdetle geçirmekten daha sevimlidir."

"İnsanlara hayrı öğretenler için, denizdeki balıklara varıncaya kadar her şey, Allahü teâlâdan magfiret diler."

"Resûlullah efendimiz misvâk kullanmak husûsunda bize öyle emirler verirdi ki, bu husûsta bir âyet geleceğini zannederdik."

"Her binânın bir temeli vardır. İslâm binâsının temeli de güzel ahlâktır."

"Zengine ikrâm edip, fakîre ihânet eden mel'ûndur."

"Kıyâmet günü Cennete ilk da'vet edilecek olanlar, her durumda Allahü teâlâya hamd edenlerdir."

"Ey çok günâh işleyen! Yaptığın işin şerli sonucu seni bekliyor, onun için kendinden emîn olma! Gülmektesin, ama başına neler geleceğini anlamıyorsun. Bu hâlin, günâhların en büyüğüdür. Bir hatâlı işte başarı kazanır, sevinirsin. Bu sevinmen, yaptığın hatâdan daha büyüktür."

"İşleyeceğin yanlış bir işin fırsatını kaçırınca, üzülürsün. Hâlbuki bu, o hatâdan daha tehlikelidir. Sen hatâdasın. Allahü teâlâ, seni dâimâ görmektedir. Bu görüş, kalbini titretmez. Bu hâlin, yaptığın hatâdan daha fenâdır."

"Sabır üç çeşittir. Birincisi, farzların yapılmasında güçlüklere sabretmek. Bunun sevâbı üçyüz derecedir. İkincisi harâmlardan ve yasak edilen şeylerden sakınma husûsunda sabır. Bu-

nun altıyüz derece sevâbı vardır. Üçüncüsü, musîbetin ilk geldiği anda gösterilen sabırdır. Bunun da fazîleti dokuzyüz derecedir."

Talebesi Mücâhid bin Cebr, Abdullah bin Abbâs'ın şöyle buyurduğunu nakleder:

"Üzerine gerekmeyen ve sana faydası dokunmayan şeyler hakkında konuşma! Çünkü bu fuzûlî bir iştir, zararından da emîn değilsin.

Yerini bulmadıkça lüzûmlu olan sözü de konuşma! Çok kere faydalı söz yerini bulmaz da kaybolur gider.

Sefîh ve ahmak kimselerle mücâdele etme! Çünkü sefîh, kalbinden sana buğzeder. Ahmak, âdî kimseler, dili ile sana eziyet ederler.

Tanıdığın kimse yanından ayrıldığı zaman, onun ayrı bir yerde seni nasıl anmasını istersen, sen de onu öyle an!

Sen, affedilmeni istediğin husûslarda, onu da affet! Kardeşinin sana ne şekilde muâmele yapmasını istersen, sen de ona o şekilde muâmele et!

Suçlu olarak yakalanıp da, ihsân ile mükâfât görenin ameli gibi amel et!"

Abdullah bin Abbâs bir dersinde şöyle buyurdu:

- Besmeleyi okuyan, Allahü teâlâyı zikretmiş olur. Elhamdülillah diyen, şükretmiş olur. Allahü ekber diyen, Allahü teâlâyı ta'zîm etmiş, büyük bilmiş olur. Lâ ilâhe illallah diyen, Allahü teâlâyı tevhîd etmiş olur. Lâ havle velâ kuvvete illâ billâh diyen, Allahü teâlâya teslîm olmuş olur. Onun için Cennette yüksek bir derece ve hazîneler vardır.

Abdullah bin Abbâs hazretleri, farzlara çok önem verirdi. Nasîhat istiyenlere buyururdu ki:

- İlk önce farzları yapmalıdır. Allahü teâlânın

emirlerini yerine getir ve O'ndan yardım iste! Allahü teâlâ bir kulunda, düzgün niyet ve katındaki sevâba kavuşma arzûsu görünce, onun istemediği şeyleri ondan men eder.

Allahü teâlâ, mü'min, fâcir, günâhkâr herkesin rızkını helâlden takdîr etmiştir. Helâl rızkı için sabrederse, Allahü teâlâ onu mutlaka gönderir. Sabırsızlık gösterip harâmdan bir şey yerse, helâl rızkından eksiltir.

Abdullah bin Abbâs anlatır:

"Resûlullah efendimiz bana şöyle buyurdu:

- Ey oğlum! Sana faydalı olacak ve Allahü teâlânın râzı olduğu birkaç şey öğreteyim mi?

Sen Allahü teâlânın hakkını gözetirsen, O da seni gözetir. Genişlik vaktinde O'nu unutmazsan, sıkıntılı zamanında imdâdına yetişir.

İnsanlar sana bir şey vermek için bir araya gelseler, o şeyi Allahü teâlâ takdîr etmedi ise vermeye güçleri yetmez. Bir şeyden seni men ettiklerinde, eğer Allahü teâlâ o şeyi takdîr etti ise, mâni olamazlar.

Yaptığını Allah için yap! Nefsinin hoşuna gitmeyen şeylere sabretmekte, senin için çok hayır ve iyilikler vardır. Allahü teâlânın yardımı, sabırla birlikte gelir. Sıkıntıdan sonra rahatlık vardır."

Abdullah bin Abbâs, kâinâtın yaratılışıyla ilgili olarak bir dersinde buyurdu ki:

Resûlullah efendimiz buyurdu ki:

İblîs, Âdem aleyhisselâm yeryüzüne indirilince, Allahü teâlâya sordu:

- Kullarına saâdet yolunu göstermek için, birçok kitap ve Peygamberler verdin. Kullarını azdırmak için, bana ne vereceksin?

- Senin kitâbın, nefsi azdıran şiirler ve mûsikîdir. Peygamberlerin, kâhinler, falcılar, büyücüler-

ABDULLAH BİN ABBÂS

dir. Aklı gideren, kalbleri karartan gıdaların da, Besmelesiz yenilen, içilen şeyler ve sarhoş eden içkilerdir. Nasîhatların, yalan; evin, oyun sahaları ve hamamlar; tuzakların, çıplak gezen kızlar; mescidlerin, fısk günah meclisleridir.

Abdullah bin Abbâs buyurdu ki:

"Allahü teâlâ Îsâ aleyhisselâma buyurdu:

- Yâ Îsâ! Muhammed aleyhisselâma îmân et! Senin ümmetinden, Onun zamanına yetişecek olanların, Ona îmân etmeleri için de ümmetine emret! Muhammed aleyhisselâm olmasaydı, Âdem Peygamberi yaratmazdım.

Muhammed aleyhisselâm olmasaydı, Cenneti, Cehennemi yaratmazdım. Arşı su üzerinde yarattım. Hareket etti. Üzerine, Lâ ilâhe illallah yazınca durdu."

Bir gün Abdullah bin Abbâs hazretlerine sordular:

- Beş vakit namazı emreden âyet-i kerîme, Kur'ân-ı kerîmin neresindedir?

Cevâbında buyurdu ki:

- Rûm sûresinin onyedinci ve onsekizinci âyetlerini oku! Bu iki âyet-i kerîmede meâlen buyuruldu ki:

(Akşam ve sabah vakitlerinde, Allahı tesbîh edin! Göklerde ve yeryüzünde olanların yaptıkları ve ikindi ve öğle vakitlerinde yapılan hamdler, Allahü teâlâ içindir.)

Akşam yapılan tesbîh, akşam ve yatsı namazlarıdır. Sabah yapılan tesbîh, sabah namazıdır. İkindi ve öğle vakitlerinde yapılan hamdler, ikindi ve öğle namazlarıdır.

Bu âyet-i kerîmeler, beş vakit namazı emretmektedir.

Abdullah bin Abbâs anlatır:

"Birkaç Sahâbî yolculukta bir çadır kurduk. Burada kabir olduğunu bilmiyorduk. Birisinin Mülk sûresini başından sonuna kadar okuduğunu işittik. Medîne'ye gelince, bunu Resûlullaha arz ettik. Buyurdular ki:

- Bu sûre, ölüyü kabirdeki azâbdan kurtarır."

Abdullah bin Abbâs buyurdu ki:

- Allahü teâlâ bütün emirleri için bir sınır koymuş, bu sınırı aşınca, özür saymıştır. Özür olanı affetmiştir. Yalnız, zikrediniz emri, böyle değildir.

Bunun için bir sınır ve özür tanımamıştır. Hiçbir özür ile zikir terkedilmez. Çünkü O, "Dururken, otururken ve yatarken de zikrediniz!

Her yerde, her hâlde, dil ile ve kalb ile zikredin! Beni hiç unutmayın" buyurdu.

Bekara sûresinin yüzelliikinci âyetinde meâlen, **"Beni zikredin! Ben de sizi zikrederim!"** buyuruldu.

abdullah bin amr bin âs;

Abdullah bin Amr, Bedir ve Uhud harbinden başka bütün harplere katılıp, Peygamber efendimizin yanında bulundu. İlk iki harbe yaşı küçük olduğu için katılamamıştır. Katıldığı savaşlara süvâri olarak katıldı. Ayrıca harbe gidecek askerleri tâlim ile, onları savaşa hazırlamak gibi mühim vazîfelerde bulundu. Birçok harbe kumandan olarak katıldı.

Abdullah bin Amr hazretleri, kumandanlığı ile ilgili bir husûsu, kendisi şöyle anlatır:

"Resûl-i ekrem efendimiz, yanımda bulunan develere askerleri bindirerek, bir tarafa göndermemi emir buyurunca, develerin askerlere kâfi gelmeyeceğini gördüm. Peygamberimize mürâcaat ederek, ba'zı askerlerin yaya kaldıklarını söyledim. Peygamberimiz bana şöyle buyurdu:

- Zekât olarak gelen erkek develer karşılığında, dişi develer satın alarak askerlere binek temin et!

Ben de, bir erkek deve karşılığında üç dişi deve alarak, askerlerin gidecekleri yere varmalarını sağladım."

Abdullah bin Amr hazretlerinin, Peygamber efendimizin vefâtından sonra katıldığı ve büyük kahramanlıklar gösterdiği savaşlardan biri Yermük'tür. Şam fâtihi olan babası Amr bin Âs da bu savaşta ordu kumandanlarından idi. 240.000 kişilik Bizans ordusuna karşı, 46.000 kişilik İslâm ordusu, kısa zamanda zafer kazandı.

Hazreti Abdullah bin Amr bin Âs, Peygamber efendimizin yanında bulunup, bizzat işiterek çok ilim öğrenmiştir. Peygamberimizden işittiği her şeyi yazmak için izin istemiş ve aldığı müsâade üzerine pek çok hadîs-i şerîf yazmıştır.

Eshâb-ı kirâmdan en çok hadîs-i şerîf rivâyet eden Ebû Hüreyre, onun hakkında buyurmuştur ki:

- Resûlullahın hadîs-i şerîflerini, Abdullah bin Amr'dan başka benden çok ezberleyen ve rivâyet eden olmamıştır. Çünkü o, yazıyordu. Ben yazmamıştım.

Abdullah bin Amr'ın, Resûlullah efendimizden her işittiğini yazdığını gören Eshâb-ı kirâmın ileri gelenleri, ona dediler ki:

- Sen, Resûlullahtan her işittiğin şeyi yazıyorsun. Hâlbuki, Resûl aleyhisselâm ba'zan gadab, kızgınlık, ba'zan da neş'eli hâllerde iken söz söylemektedir.

Bunun üzerine Hazreti Abdullah, işittiklerini yazı ile kaydetmek husûsunda tereddütte kalmış ve mes'eleyi Resûl-i ekreme arzetmişti. Resûlullah efendimiz, onu dinledikten sonra buyurdular ki:

- Yazmaya devam et! Çünkü, Allahü teâlâya yemîn ederim ki, ağzımdan hak (ya'nî doğru, gerçek) **olandan başka bir şey çıkmamıştır.**

Hazreti Abdullah Resûlullahtan işittiği bütün hadîs-i şerîfleri, **Sahîfe-i Sâdıka** adında bir mecmû-

ada toplamıştır. Kendisine sorulan suâllere, bizzat Resûlullahtan işiterek yazdığı bu mecmûayı çıkarıp bakar, sonra cevap verirdi.

Hadîs-i şerîf râvîlerinden Ebû Kubeyl, Abdullah bin Amr ile ilgili şunu nakletmektedir:

"Abdullah bin Amr bin Âs'ın yanında bulunuyorduk. Kendisine, İstanbul ve Roma şehirlerinden hangisinin daha önce fethedileceği soruldu.

Hazreti Abdullah, suâli dinledikten sonra, bir sandık getirtmiş ve Sahîfe-i Sâdıka'sını çıkarmış ve ona bakıp şu cevâbı vermişti:

- Bir gün, Resûlullahın etrafında oturmuş, hadîs-i şerîf yazıyorduk. Bir ara Resûl-i ekreme; "İstanbul ve Roma şehirlerinden hangisi daha evvel feth edilecek" diye soruldu. **(En önce Heraklius'un şehri olan İstanbul fetholunacaktır)** buyurdular."

Abdullah bin Amr'ın ilminden en çok istifâde eden muhitlerden biri de Basra'dır. Bu şehre vâli tâyin edilenler, onun derslerine koşmayı başlıca vazîfe biliyorlardı. Naklettiği ilimlerden bütün Müslümanlar faydalanmıştır.

Arapçadan başka İbrânice ve Süryânice de bilen Abdullah bin Amr hazretleri, Resûlullah efendimizin mübârek ağızlarından işiterek topladığı hadîs-i şerîf mecmûasına, son derece titizlik gösterirdi. İmâm-ı Mücâhid diyor ki:

- Abdullah bin Amr'ın elinde bulunan kitaplarından hangisine bakmak istesek, mâni olmazdı. Fakat bu hadîs-i şerîf mecmûalarından birini okumak istediğimiz zaman, ona son derece îtinâ gösterir ve, "Ben, bunu bizzat Resûl-i ekremin mübârek ağzından işiterek topladım. Onu, bütün dünyaya değişmem" derdi.

Yedi yüz civârında hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir...

Abdullah bin Amr bin Âs hazretleri, uzun boylu, yakışıklı bir zât idi. Zühd ve takvâsı çok olup, zirâatle iştigâl eder ve geçimini bu yoldan sağlardı. Son derece cömert olup, eline geçeni dağıtır ve herkesi memnûn ederdi. 684 târihinde yetmişiki yaşlarında Şam'da vefât etti.

Bir gün Hazreti Abdullah'a soruldu:

- Şerrin en fenâsı ve hayrın en iyisi hangisidir?

Buyurdu ki:

- Hayrın en iyisi; doğru söz, kötülüğü düşünmeyen kalb ve itâat eden hanımdır. Şerlerin de en fenâsı; yalan söz, fenâ kalb ve itâat etmeyen hanımdır.

Hazreti Abdullah şöyle bildiriyor:

Bir gün Resûl-i ekreme, "Yâ Resûlallah! Müslümanın hangisi hayırlıdır" diye sorduğum zaman buyurdular ki:

- Fakîrleri doyuran, tanıyıp tanımadığı her Müslümana iltifât edendir.

Kahire'de kendi adıyla anılan camii ve türbesi

ABDULLAH BİN AMR BİN AS

Abdullah bin Amr hazretleri, ilme çok ehemmiyet verirdi. Buyururdu ki:

- Resûlullahtan işittim. Buyurdu ki:

"İlmin azalması, âlimlerin azalması ile olur. Câhil din adamları, kendi görüşleri ile fetvâ vererek fitne çıkarırlar, insanları doğru yoldan saptırırlar."

Abdullah bin Amr hazretleri, gece sabaha kadar namaz kılar, gündüzleri oruç tutardı. Harâmdan son derece sakınır, hattâ mubâhların çoğunu da terkederdi. Kur'ân-ı kerîmi çok okurdu. Ba'zan gece lâmbayı söndürür, Allah korkusundan sabaha kadar ağlardı. Çok ağlamaktan dolayı ömrünün sonuna doğru gözleri görmez olmuştu. Kendisi şöyle anlatır:

Ben, devamlı olarak, geceleri ibâdetle, gündüzleri de oruçlu olarak geçireceğimi söylemiştim. Benim bu sözlerim Resûlullah efendimize haber verilmişti. Peygamber efen-

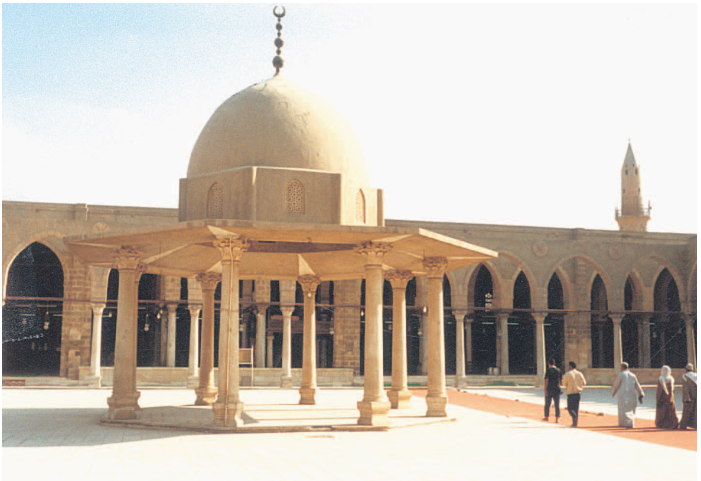

Abdullah bin Amr bin Âs Camiinin avlusu

dimiz de bana buyurdular ki:

- Böyle diyen sen misin?

- Evet, öyle söylemiştim ya Resûlallah!

- Bunu yapamazsın. Bunun için ba'zan oruç tut, ba'zan da tutma! Hem uyu, hem de ibâdet et ve ayda üç gün oruç tut! Çünkü üzerinde bedeninin, gözlerinin, âilenin, misâfirlerin hakkı vardır. Ve muhakkak ki, ayda üç gün oruç sana yeter. Bu, bütün sene oruç tutmak gibidir. Çünkü iyi amel, on misli ile mükâfâtlanır.

- Bundan daha fazlasını yapabilirim.

- Bir gün tut, iki gün boz!

- Bundan daha fazlasını yapabilirim ya Resûlallah!

- Bir gün tut, bir gün tutma! Bu Hazreti Dâvüd'ün orucudur ve en uygun oruç budur.

- Bundan daha fazlasını yapabilirim.

- Bunun fazlası yoktur.

Bundan sonra Hazreti Abdullah diyor ki: Resûlullahın buyurduğu ayda üç gün orucu kabûl etmiş olsaydım, bana çoluk çocuğumdan ve bütün malımdan daha sevgili olacaktı.

Hazreti Abdullah, misâfire ikrâmı çok severdi. Bununla ilgili Resûlullahtan işittiği şu hadîsi söylerdi: **"Allaha ve âhıret gününe îmân eden, misâfirine ikrâm etsin! Allaha ve âhıret gününe inanan, komşusuna hürmet etsin! Allaha ve âhıret gününe îmân eden, ya hayır söylesin, yâhut sussun."**

Abdullah bin Amr hazretleri şöyle anlatır:

Birisi Resûl-i ekreme gelip cihâda gitmek için izin istedi. Resûlullah efendimiz, o kimseye buyurdu ki:

ABDULLAH BİN AMR BİN AS

Abdullah bin Amr bin Âs'ın sandukası

- Anan baban hayatta mı?

- Evet hayattalar yâ Resûlallah!

- Onların yanına dön ve hizmetlerinde bulun!

Hazreti Abdullah bin Amr bin Âs'ın hikmetli sözleri çoktur. Buyurdular ki:

"Faydasız söz söylemeyiniz!"

"Müzevvirlik, ara bozuculuk ve iki dostun arasını açmak, Allahü teâlânın gadabına sebep olur. Eğer siz benim bildiğime vâkıf olsaydınız, çok ağlardınız."

Hazreti Abdullah, meşhûr Mısır fâtihi Âmr bin Âs'ın oğlu olup, 616 yılında doğmuştur. Annesi, Rayta binti Münebbih'dir. Babasından önce îmân etti. Müslüman olmadan önce adı Âs idi. Peygamber efendimiz Abdullah olarak değiştirdi. Künyesi, Ebû Abdurrahmân'dır. Abâdiledendir. Yani meşhur dört Abdullah'dan biridir.

abdullah bin atîk;

Medîne'de, hicretten önce Hazreti Es'ad bin Zürâre'nin ve Peygamberimiz tarafından oraya Kur'ân-ı kerîmi ve İslâmiyeti öğretmek için gönderilen Hazreti Mus'ab bin Umeyr'in tebliğ hizmetleri sebebiyle birçok kimse îmân etmişti. Daha Peygamberimizin hicreti gerçekleşmeden Müslüman olmakla şereflenenlerden biri de Hazreti Abdullah bin Atîk idi.

Hazreti Abdullah bin Atîk, Bedir ve Uhud harplerinde, Resûlullahın yanında birçok hizmetlerde bulunmuştur. 627 yılında Medîne'nin savunulması için yapılan Hendek harbine de katılmıştır.

Mekke'de müşriklerin zulmünden kurtulmak için Peygamberimiz ve Müslümanlar Medîne'ye hicret etmişlerdi. Burada yaşayan Evs ve Hazrec kabîlelerinin tamamı İslâmiyeti kabûl etmişler, Resûlullaha her hususta yardımcı olmuşlardı.

Öteden beri bunlara düşman olan Yahûdilerin kini, İslâm düşmanlığı ile birleşmişti. Resûlullah efendimize düşmanlıkta çok ileri gidenlerden biri de, Hayber Yahûdilerinin reisi olan Ebû Râfi Selâm bin Ebû Hukayk idi.

Hayber Yahûdilerinin reisi olan Ebû Râfi, azılı İslâm düşmanı birisi idi. Sık sık Resûlullahı rahatsız ettiği gibi, Eshâbını da rahat bırakmıyor, fırsat buldukça onlara eziyet ediyordu. Müslüman olmayanları, İslâma karşı düşmanlıkta bir araya topluyor, devamlı onları kışkırtıyordu.

Zengin olduğu için, Resûlullahın düşmanlarına dünyalık yardım da yapıyordu.

Eshâb-ı kirâm, kendilerine yapılan sıkıntıya katlanıyor, fakat Resûlullaha verilen rahatsızlığa bir tür-

lü râzı olamıyorlardı. Bunun için kendi aralarında toplanıp, bunun bir çâresini aradılar. Sonunda Ebû Râfi'yi öldürmeye karar verdiler. Beş kişi bu iş için izin almak üzere Resûlullaha gittiler.

Peygamber efendimiz izin vererek, başlarına Hazreti Abdullah bin Atîk'i emîr tâyin etti. Sâdece Ebû Râfi'nin öldürülmesini, kadınlara, çocuklara dokunulmamasını emretti.

Ebû Râfi'nin kendisine âit muhkem bir kalesi vardı. Buradan dışarı çıkmazdı.

Kaleye yaklaştıklarında, Hazreti Abdullah arkadaşlarına dedi ki:

- Siz burada kalın, kaleye yaklaşmayın! Ben kalede kalan birisiymiş gibi, içeri girmeye çalışayım.

Kale kapısına iyice yaklaştığında, kapılar kapanmak üzere idi. Kapının yakınındakilerin arasına girip, onlardan biri gibi birşeylerle oyalanmaya başladı. O sırada, kapıcı seslendi:

- Herkes içeri girsin, kapıları kapatıyorum, sonra dışarıda kalırsınız!

Bu fırsatı iyi değerlendiren Hazreti Abdullah, hemen içeri girdi. Bundan sonrasını kendisi şöyle anlatır:

İçeri girince, ahıra girip saklandım. Saklandığım yerden kapıcıyı tâkip ettim. Kapıyı kilitledi, anahtarları direğe asıp gitti. Anahtarları alıp, her tarafı dolaştım. Baktım en üst katta, Ebû Râfi arkadaşları ile sohbet ediyordu.

Abdullah bin Atîk, Ebû Râfi'nin kalesinde yaptıklarını şöyle anlattı:

"Ebû Râfi'nin, sohbet ettiği yerden ayrılmasını bekledim. Sohbet dağılıp yattıktan sonra, harekete geçtim. Birçok kapıdan geçtim. Her kapıyı açtıkça, kapıyı iç tarafından

sürgülüyordum. Bunu, eğer Ebû Râfi'nin adamları beni farkederlerse, adamı öldürünceye kadar, bana yeteri kadar zaman kazandırsın, diye yapıyordum. Bu suretle Ebû Râfi'nin yattığı odaya kadar vardım.

Odası karanlık olduğu için, yatanlardan hangisinin olduğunu anlayabilmek için, "Yâ Ebâ Râfi" diye seslendim. "Kim o?" diye yatağın birinden ses geldi. Hemen sesin geldiği tarafa fırlayıp, kılıcımı indirdim. Fakat kılıç tam isâbet etmemişti.

"Yetişin, birisi beni öldürmek istiyor!" diye bağırdı. O arada hemen dışarı çıkıp, değişik bir sesle dedim ki:

- Yâ Ebâ Râfi, birşey mi istediniz?

- Canı Cehenneme! Sen seslenmeden önce birisi gelip, beni oda içinde kılıçla yaraladı!

Artık hedefimi tam tesbit etmiştim. İyi bir kılıç

Abdullah bin Atîk'in de katıldığı Uhud savaşının yapıldığı mahâl

darbesi daha indirdim. Yine yıkılmadı. Bu defa kılıcımı karnına soktum. Yere yıkılınca, odadan çıkıp merdivenleri birer ikişer atlayarak inmeye başladım. Nihâyet, merdivenlerin sonuna geldiğimi zannederek, kendimi yere attım. Hâlbuki daha yüksekteymişim. Yere düşünce, baldır kemiğim kırıldı. Bacağımı bir bezle sarıp, oraya oturdum ve kendi kendime, "Şunu öldürüp öldürmediğimi iyice anlayıncaya kadar, bu gece kaleden çıkmam" dedim.

Büyük acılar içinde kıvrana kıvrana beklemeye başladım. Bir zaman sonra, kalenin surlarına birisi çıkıp bağırdı:

- Ey Hicaz halkı! Büyük tâcir Ebû Râfi, odasında öldürülmüş olarak bulundu. İlân ediyorum!

Artık maksat hâsıl olmuştu. Sevinçten bacağımın ağrısını çoktan unutmuştum. Hemen arkadaşlarımın yanına varıp, dedim ki:

- Artık kurtulduk! Ebû Râfi'nin işi tamam!

Hep beraber, Resûlullahın huzûruna varıp, müjdeyi verdik. Resûlullah çok sevindi. Ayağımın kırıldığını duyunca, bana buyurdu ki:

- Ayağını uzat!

Ben de, ayağımı uzattım. Resûlullah efendimiz, ayağımı sıvazladı. Sanki hiç ağrı duymamış kimseye döndüm. Kırık tamamen iyileşmişti."

Hazreti Abdullah bin Atîk, bu seriyyesinden sonra, Hayber'in fethine katılarak, burada da büyük yararlıklar gösterdi. Sonra Mekke'nin fethine ve Huneyn harbine katıldı ve çok hizmeti görüldü.

Abdullah bin Atîk hazretleri, mürtedlerle yapılan savaşta çok özlediği şehîdlik rütbesine kavuştu.

abdullah bin cahş;

Sa'd bin Ebî Vakkâs hazretleri, Uhud harbinde Hazreti Abdullah bin Cahşla arasında geçen konuşmayı şöyle anlattı:

"Uhud'da, savaşın çok şiddetli devam ettiği bir andı. Abdullah bin Cahş yanıma sokuldu, elimden tuttu ve beni bir kayanın dibine çekti. Bana şunları söyledi:

- Şimdi burada sen duâ et, ben "âmin" diyeyim. Sonra ben duâ edeyim, sen de "âmin" de!

Ben de, "Peki!.." dedim ve şöyle duâ ettim:

- Allahım, bana çok kuvvetli ve çetin kâfirleri gönder. Onlarla kıyasıya vuruşayım. Hepsini öldüreyim. Gâzi olarak, geri döneyim.

Abdullah bin Cahş benim yaptığım bu duâya, bütün kalbiyle "âmin" dedi. Sonra kendisi şöyle duâ etmeye başladı:

- Allahım, bana zorlu kâfirler gönder, kıyasıya onlarla vuruşayım. Cihâdın hakkını vereyim. Hepsini öldüreyim.

En sonunda bir tanesi de beni şehîd etsin.

Gönlüm böyle bir duâya "âmin" demek arzu etmiyordu. Fakat, o istediği ve önceden söz verdiğim için mecbûren "âmin" dedim.

Daha sonra, kılıçlarımızı çektik, savaşa devam ettik. İkimiz de önümüze geleni öldürüyorduk.

O, son derece bahadırâne harbediyor, düşman saflarını tarumar ediyordu. Düşmana hamle üstüne hamle ediyor, şehîd olmak için derin bir iştiyakla hücûmlarını tazeliyordu.

"Allah Allah!.." diye çarpışırken kılıcı kırıldı. O anda sevgili Peygamberimiz, ona bir hurma dalı uzatarak, savaşa devam etmesini buyurdu.

Bu dal bir mu'cize olarak kılıç oldu ve önüne ge-

leni kesmeye başladı. Birçok düşmanı öldürdü."

[Daha sonra bu kılıç, vârisleri elinde uzun seneler kaldı. En son bir Türk kumandanı, iki yüz altına bunu satın almıştır.]

Savaşın sonuna doğru Abdullah bin Cahş, Ebûl Hakem isminde bir müşrikin attığı oklarla arzu ettiği şehâdete kavuştu.

Şehîd olunca, kâfirler, bu mübârek şehîdin cesedine hücûm ederek burnunu, dudaklarını ve kulaklarını kestiler. Her tarafı kana boyandı.

Muharebe bittikten sonra, Abdullah bin Cahş'ı şehîd edilmiş bulan Hazreti Sa'd, durumu ve onun yaptığı duâyı Peygamber efendimize anlattı.

Resûlullah efendimiz de, onun duâsının kabûl edildiğini ve bu dünyada istediğine kavuştuğunu, âhırette de istediğine kavuşacağının anlaşıldığını bildirdi.

Hazreti Abdullah bin Cahş'ı ve dayısı "Seyyidüşşühedâ" ya'nî, "Şehîdlerin efendisi" Hazreti Hamza'yı aynı kabre defnettiler.

Abdullah bin Cahş hazretleri, Resûlullahın halası Ümeyme ile Cahş'ın oğludur. Zevcât-ı tâhirâttan Zeyneb binti Cahş'ın kardeşidir. Habeşe iki kere hicret etti. Birkaç kere ordu kumandanı yapıldı.Hazreti Ebû Bekir'in vasıtasıyla, kelime-i şehâdet getirerek, ilk Müslümanlardan olmak şerefine kavuştu.

Abdullah bin Cahş hazretleri, İslâmiyeti heyecanla yaşayan zâtlardandı. İlk Müslüman olduğu yıllarda, kâfirler kendisine her türlü ezâ ve cefâyı yapmışlardı. Hepsine de îmânının verdiği güç ile mukabele etmiş, ezâ ve cefâlara katlanmıştır. Peygamber efendimiz, kendisi için buyurmuştur ki:

- Açlığa ve susuzluğa en çok dayanan ve katlananınızdır.

Resûlullah efendimizin şehîdler için verdiği müjdeleri duyarak, hep şehîd olmaya can atar, harplerde hep en önde kahramanca çarpışırdı.

Peygamber efendimiz hicretin ikinci senesinde, Nahle'de, Kureyş müşriklerini gözetlemek üzere, ilk önce Ebû Ubeyde bin Cerrâh'ı göndermek istemişti. Hazreti Ebû Ubeyde, Peygamber efendimizden ayrılmaya dayanamıyarak ağlamaya başladı. Bunun üzerine Peygamberimiz, onu göndermekten vazgeçti. Hazreti Abdullah bin Cahş der ki:

"O gün Resûlullah aleyhisselâm, yatsı namazını kılınca bana buyurdu ki:

- Sabahleyin yanıma gel! Silahın da yanında bulunsun! Seni bir tarafa göndereceğim.

Sabah olunca mescide gittim. Kılıcım, yayım, ok ve çantam üzerimde, kalkanım da yanımda idi. Resûlullah efendimiz, sabah namazını kıldırdıktan sonra, muhâcirlerden benimle birlikte gidecek birkaç kişi buldu. Bir mektup vererek buyurdu ki:

- Seni bu kişilerin üzerine kumandan tayin ettim. Git! İki gece yol aldıktan sonra, mektubu aç! Orada yazılanlara göre hareket et!

- Yâ Resûlallah! Hangi tarafa gideyim?

- Necdiye yolunu tut! Rekiye'ye, kuyuya yönel!"

Abdullah bin Cahş hazretleri, Nahle seferine görevlendirildiği zaman, ilk defa "Emîr-ül-mü'minîn" sıfatı verildi. Böylece, İslâmda ilk tayin olunan "emîr" oldu. Mücâhidlerin, iki kişisi için bir develeri vardı.

Sekiz veya oniki kişilik bir birlik ile iki gün sonra Melel mevkiine vardıklarında, mektubu açtı. Mektupta şunlar yazılıydı:

Bismillâhirrahmânirrahîm. Bu mektubu gözden geçirdiğin zaman, Mekke ile Tâif arasındaki Nahle vâdisine ininceye kadar, Allahü teâlânın ismi ve bereketiyle yürüyüp gidersin. Arkadaşlarından hiçbirini, seninle birlikte gitmeye zorlamayasın! Nahle vâdisindeki Kureyşîleri, Kureyşîlerin kervanını gözetleyip denetleyesin! Onların haberlerini bize bildiresin!

Emîr-ül-mü'minîn Hazreti Abdullah bin Cahş, Peygamberimizin mektubunu okuduktan sonra, "Bizler Allahü teâlânın kullarıyız ve hep O'na döneceğiz. İşittim ve itâat ettim. Allahü te-

âlânın ve sevgili Resûlünün emrini yerine getireceğim" diyerek mektubu öpüp, başına koydu. Sonra arkadaşlarına dönerek dedi ki:

- Hanginiz şehîd olmayı istiyor ve özlüyorsa, benimle gelsin! Gelmek istemeyen dönüp gidebilir, hiçbirinizi zorlayıcı değilim. Gelmezseniz, ben tek başıma gidip, Resûl aleyhisselâmın emrini yerine getireceğim.

Arkadaşları hep birden cevap verdiler:

- Biz de, işittik. Allahü teâlâya, Peygamber efendimize ve sana itâat edicileriz. Nereye istersen, Allahü teâlânın bereketi ile yürü.

Sa'd bin Ebî Vakkâs hazretlerinin de bulunduğu küçük ordu ile Hicâz'a doğru yol aldılar ve Nahle'ye geldiler. Bir yere gizlendiler. Oradan gelip geçen Kureyşîleri gözetlemeye başladılar.

Bu sırada bir Kureyş kâfilesi geçti. Develer yüklü idi. Mücâhidler, Kureyş kâfilesine yaklaşarak, onları İslâma da'vet ettiler. Kabûl etmeyince, çarpışma başladı. Çarpışma sonunda, birisini öldürdüler, ikisini esir aldılar. Birisi de atlı olduğu için ona yetişemediler. Kâfirlerin bütün malı mücâhidlere kaldı.

Hazreti Abdullah bin Cahş, bu ganimet mallarının beşte birini Resûlullah efendimize ayırdı. Bu ganimet, Müslümanların aldıkları ilk ganimetti. Bu beştebir hisse de, ilk ayrılan beşte bir idi. İlk öldürülen müşrik ve alınan esirler de, bu Nahle seferindeydi. Daha henüz ganimetle ilgili âyet-i kerîmeler gelmemişti.

Bundan sonra Bedir gazâsı oldu. Alınan esirler için, Resûlullah efendimiz, Hazreti Ebû Bekir, Hazreti Ömer ve Hazreti Abdullah bin Cahş'a danıştı. Hicretin üçüncü senesinde yapılan

ABDULLAH BİN CAHŞ

Abdullah bin Cahş, Hazreti Hamza ile aynı kabristanda yatmaktadır.

Uhud harbinde büyük kahramanlıklar gösterdi. Hazreti Abdullah bin Cahş yiğitliğin sembolüydü.

Abdullah bin Cahş, Peygamberimize çok bağlı idi. Resûlullah efendimiz, onu emîr tayin ettiği vakit, kendisine sormuştu:

- Ey Abdullah! Dünyada en çok arzu ettiğin, özlediğin nedir?

Bunun üzerine, "Allah ve Resûlüne muhabbettir" diye arzetmişti.

Hazreti Abdullah orta boylu, çok yakışıklı bir zât idi. Peygamber efendimizi pek ziyâde severdi. Bu muhabbet uğrunda canını fedâdan çekinmemiş, Uhud harbinde en büyük kahramanlığı göstererek, Allahü teâlânın rızâsı uğrunda şehâdet şerbetini içmiştir.

Eshâb-ı kirâm arasında lâkabı, "El Mücâhidü fillah", ya'nî "Allah yolunun fedâisi" idi. Şehîd olduğunda 40 yaşlarında idi. Allah yolunda Habeşistan'a yapılan ikinci hicretten sonra, âilece Medîne'ye hicret etmişti. Medîne'ye hicret edince, Asım bin Sâbit ile kardeş oldu.

abdullah bin huzâfe;

Peygamber efendimiz, Hudeybiye antlaşmasından sonra, İslâmın bütün dünyaya yayılması ve insanların Cehennemden kurtulup, ebedî saâdete kavuşmaları için hükümdarlara elçiler göndermek istiyordu. Zîrâ O, âlemlere rahmet olarak gönderilmişti.

Bu sebeple bir gün, Eshâb-ı kirâma buyurdular ki:

- Ba'zınızı, yabancı hükümdarlara göndermek istiyorum. Sakın, İsrâiloğullarının, Peygamberlerine karşı davrandıkları gibi, siz de bana karşı davranmayasınız!

Eshâb-ı kirâm cevap verdiler:

- Yâ Resûlallah! Biz, sana karşı, hiçbir zaman, hiçbir şey hakkında aykırı davranmayız. Sen, bize, istediğini emret, bizi istediğin yere gönder!

Bunun üzerine İslâmiyete da'vet etmek üzere, hükümdarlara birer mektupla altı sahâbî gönderildi. Bu altı elçiden birisi de, Abdullah bin Huzâfe idi. Peygamberimiz onu, Kisrâ'ya ya'nî İran şâhına göndermişti.

Peygamberimiz, mektubunu Kisrâ'ya sunmak üzere Bahreyn vâlisine vermesini de Abdullah bin Huzâfe'ye emretti.

Peygamberimiz, Kisrâ'ya yazdığı mektubunda şöyle buyurdu:

"Bismillâhirrahmânirrahîm. Allahın Resûlü Muhammed'den, Farsların büyüğü Kisrâ'ya!

Hidâyete uyan, doğru yolu tutanlara, Allaha ve Resûlüne îmân edenlere, Allahtan başka hiçbir ilâh ve ma'bûd olmadığına, O'nun eşi, ortağı bulunmadığına ve Muhammed'in de O'nun kulu ve Resûlü olduğuna şehâdet getirenlere selâm olsun!

Ben, seni, Allaha îmâna da'vet ediyorum! Çün-

ki ben; Allahın, kalbleri diri ve akılları başında olanları uyarmak, kâfirler hakkında da, o azâb sözü gerçekleşmek için bütün insanlara göndermiş olduğu Peygamberiyimdir!

Öyle ise, Müslüman ol, selâmeti bul! Da'vetimden yüz çevirir, kaçınırsan, bütün Mecûsîlerin günâhı senin boynuna olsun!"

Peygamberimizin, İran Şâhı'na göndermiş olduğu mektubun aslı, 1962 yılı kasımının sonuna doğru Şam'da bulunmuştur. Parşömen üzerine yazılmış bulunan bu mübârek mektup, zamanla rengi değişmiş ve dokuması eskimiş yeşil bir kumaşa yapıştırılmış olup, boyu 28 cm, eni 21,5cm.dir.

Abdullah bin Huzâfe hazretleri, Peygamberimizin mektubunu Kisrâ'ya sunmak üzere, Bahreyn vâlisi Münzir bin Sava'ya başvurdu. O da, onu Kisrâ'ya yolladı.

Abdullah bin Huzâfe'nin bildirdiğine göre, kendisi, Kisrâ'nın kapısına kadar vardı. Yanına girmek için izin istedi.

Kisrâ, önce köşk salonunun süslenmesini emretti. Sonra, Fars devlet adamlarının, daha sonra da, Peygamberimizin elçisinin içeri alınmasına müsâade etti.

Abdullah bin Huzâfe hazretleri, Peygamberimizin mektubunu sunmak üzere İran Kisrâ'sının huzûruna girdi. Kisrâ, Peygamberimizin mektubunun elçiden alınmasını emretti. Abdullah bin Huzâfe dedi ki:

- Onu, Resûlullah efendimizin buyruğu üzere, sana kendim vereceğim!

Kisrâ bunun üzerine dedi ki:

- Öyle ise, haydi yanıma yaklaş!

Abdullah bin Huzâfe, Kisrâ'ya yaklaşarak mektubu sundu. Kisrâ, mektubu okutmak için Hîreli kâti-

bini çağırdı. Mektubu ona okuttu. Kâtip, mektubu:

"Allahın Resûlü Muhammed'den, Farsların büyüğü Kisrâ'ya!" diyerek okumaya başlayınca, Kisrâ, mektuba, Peygamberimizin kendi ismiyle başlamış olmasına son derecede öfkelendi. Bağırdı, çağırdı.

Bunun üzerine Abdullah bin Huzâfe, Kisrâ'nın huzûrunda şöyle konuştu:

- Ey Fars cemâ'atı! Sizler, yeryüzünden ancak ellerinizde bulunan bir kısmına hâkim olarak, Peygambersiz ve kitapsız olarak sayılı günlerinizi geçiriyor, bir düş hayatı yaşıyorsunuz! Hâlbuki, yeryüzünün, hâkim olamadığınız kısmı daha çoktur.

Ey Kisrâ! Senden önce, nice dünyalık ve âhıretlik hükümdarlar gelmiş geçmiş ve hüküm sürmüşlerdir. Onlardan, âhıretlik olanlar,dünyadan da nasîblerini almışlar; dünyalık olanlar ise, âhıret nasîblerini yitirmişlerdir! Dünyaya çalışmakta birbirlerinden geri kalanlar, âhırette bir hizâya gelmişlerdir.

Sana getirip sunduğumuz bu işi, sen küçümsüyorsun, ammâ, vallahi, nerede olursan ol, küçümsediğin şey gelince, ondan korkacak ve korunamayacaksın!

Kisrâ ise öfke ile saltanatına gururlanarak dedi ki:

- Şuna bak! Benim, kulum, kölem olan kişi, kalkıyor da, bana mektup yazıyor hâ! Mülk ve saltanat, bana mahsûstur! Benim, bu husûsta ne yenilgiye uğramaktan, ne de bana bir ortak çıkacağından korkum vardır!

Firavun, İsrâiloğullarına hâkim olmuştu. Siz, onlardan daha iyi ve güçlü değilsiniz. Sizi, hemen hâkimiyetim altına alıvermeme ne engel var? Ben, Firavun'dan daha iyi ve güçlüyümdür!

Kisrâ, daha mektubun içinde ne denildiğini öğrenmeden mektubu alıp yırttı. Ve Peygamberimizin elçisini dışarı çıkarmalarını adamlarına emretti.

Abdullah bin Huzâfe hazretlerini dışarı çıkardılar.

Abdullah bin Huzâfe, Kisrâ'nın huzûrundan çıkar çıkmaz, hayvanının üzerine atlayıp yol almaya koyuldu. Kendi kendine dedi ki:

- Vallahi, benim için iki yoldan hangisi olursa, gam çekmem. Nasıl olsa Resûlullahın mektubunu vermiş, vazîfemi yapmış bulunuyorum.

Kisrâ, öfkesi geçtikten sonra, elçinin içeri alınmasını emretti. Onu, Hîre'ye kadar arattırdı ise de bulduramadı.

Abdullah bin Huzâfe hazretleri, Medîne'ye gelip durumu, Peygamberimize haber verdi. Kisrâ'nın kızarak mektubu yırttığını söyleyince, Peygamberimiz buyurdu ki:

- Parça parça olsunlar! O, benim mektubumu parçaladı. Allah da, onun mülkünü, saltanatını parçalasın!

O, kendi eliyle mülkünü parçalamış oldu! Ey Allahım! Onun mülkünü, saltanatını parçala!

Allahü teâlâ Resûlünün duâsını kabûl etmiş, Kisrâ, oğlu tarafından bir gece hançerlenerek parça parça edilmişti. Hazreti Ömer zamanında da bütün İran toprakları zaptedilerek Müslümanların eline geçti.

Abdullah bin Huzâfe hazretleri, Hazreti Ömer devrinde Bizanslılarla yapılan bir savaşta birçok Müslümanla birlikte esîr düşmüştü. Bizanslılar, ellerine geçirdikleri esîrlere önce Hıristiyanlık telkîni yapar, kabûl ettiği takdirde serbest bırakırlar, aksi hâl-

de çeşitli işkencelerle öldürürlerdi.

Abdullah bin Huzâfe'nin, Sahâbenin ileri gelenlerinden biri olduğunu öğrenen Kral, ona ayrı bir ehemmiyet veriyor, Hıristiyanlığı kabûl etmesi için devamlı telkînler yaptırıyordu. Fakat Abdullah bin Huzâfe bu tekliflerin hiçbirisine kulak asmıyor, kelime-i şehâdeti söylemeye devam ediyordu. Kral henüz ümidini kesmemişti.

Hazreti Peygamberin yakın arkadaşlarından birisinin Hıristiyanlığı kabûl etmesi, günden güne yayılarak, Bizans'ı tehdit eden Müslümanlar arasında bir panik meydana getirecek ve Hıristiyanlık âlemi için büyük bir muvaffakiyet olacaktı.

Onun için Kral, Hazreti Abdullah'ın Hıristiyan olması hâlinde kavuşacağı dünyalıkları durmadan arttırıyor, yeni yeni tekliflerde bulunuyordu. En sonunda şöyle bir teklifte bulundu:

- Hıristiyan olmayı kabûl ettiğin takdirde, kızımı

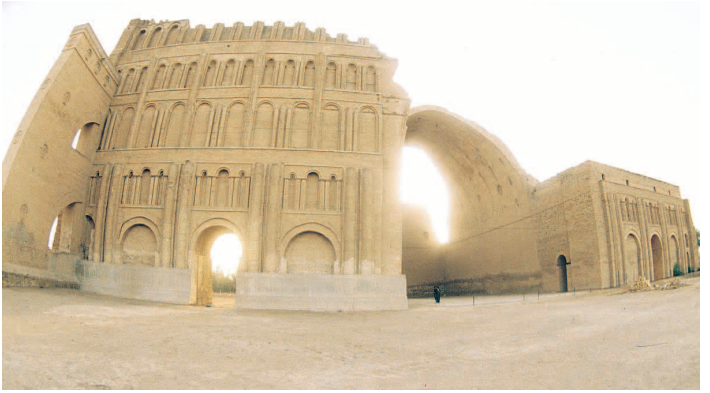

Peygamber efendimizin İslama davet mektubunu götürdüğü İran Şahı Kisra'nın sarayı

verir, seni saltanatıma ve mülküme ortak ederim.

İlk Müslümanlardan olup, Mekkeli müşriklerin daha önceki işkencelerine katlanmış olan Hazreti Abdullah, izzetle haykırarak şu cevabı verdi:

- Değil bütün Bizans topraklarını, Arap ve Acem topraklarını da versen, bir an olsun dînimden dönmem!

Bunun üzerine Kral, Hazreti Abdullah'a dedi ki:

- Öyle ise öldürüleceksiniz.

- Buna gücünüz yetebilir. Ama îmânımı kalbimden çıkarıp atamazsınız!

Abdullah bin Huzâfe'den beklediği netîceyi alamayan Bizanslılar, Hazreti Abdullah'ı çarmıha gerdiler ve okçular devamlı olarak, ellerine ve ayaklarına yakın yerlere ok yağdırdılar. Bu arada yine Hıristiyanlık telkînlerine devam ediliyordu. Aynı zamanda, bir kazan su kaynatılmış ve Hıristiyan olmayı reddetmiş olan diğer Müslümanlardan birisi getirilmiş, kazana atılmak üzere bekletiliyordu.

Derken o Müslüman kaynar suya atıldı. Etrafta bulunanlar ve Hazreti Abdullah bu fecî durumu gördüler. Sonra kazanın yanına Hazreti Abdullah getirildi.

Bu esnada Hazreti Abdullah ağlamaya başladı. Kral Hazreti Abdullah'ın korkusundan ağladığını zannederek, tekrar Hıristiyan olmasını teklif etti. Hazreti Abdullah yine tekliflerini reddetti. Bunun üzerine kral sordu:

- O hâlde niçin ağlıyorsun?

- Ben korkumdan ağlamış değilim. Biz Müslümanlar Allah yolunda ölümden korkmayız. Benim ağlamamın sebebi şudur ki; başımdaki saçlarım adedince canlarım bulunsa da, onlardan her bi-

ri böyle Allah yolunda ölüme gitse, diye düşündüm ve böyle bir düşünce beni ağlamaya sevketti.

İslâm izzetinin ve iman-ı hakikî'nin müşahhas bir timsâli olan Hazreti Abdullah'ın bu sözleri karşısında Kral yeni bir teklifte bulundu:

- Başımdan öpersen, seni serbest bırakacağım.

Bizans saltanatına ortaklık teklifi karşısında bile îmânından fedâkârlık göstermeyen Hazreti Abdullah, bir Hıristiyanın başından nasıl öperdi? Şöyle mukabil bir teklifte bulundu:

Mescid-i Nebevî

- Burada bulunan bütün Müslüman esîrleri serbest bıraktığın takdirde, dediğini yaparım.

Hazreti Abdullah, kralın başını öpmeye giderken şöyle düşünüyordu:

"Bu adamın, Allahın düşmanlarından birisi olduğuna inanıyorum. Bunun başını ise, ancak Müslüman kardeşlerimi serbest bırakacağı için öpüyorum."

Hazreti Abdullah, kralın başını öptü ve o da sözünde durarak 80 Müslüman esîri serbest bıraktı.

Abdullah bin Huzâfe'nin îmânından gelen izzet ve fedâkârlığı, 80 Müslümanın kurtarılmasına ve daha nicelerinin îmânını kurtarmasına vesîle olmuştu.

Esîrlerle birlikte Medîne'ye dönen Hazreti Abdullah, Hazreti Ömer tarafından karşılandı. Hz Ömer, Abdullah'ı tebrik etti ve orada bulunan Müslümanlara hitâben;

- Abdullah, kralın başından öperek 80 Müslüman kardeşimizin kurtuluşuna vesîle olmuştur. Onun için, Abdullah'ın başından öpmek her Müslümana bir vazîfedir. İşte ilk önce ben öpüyorum, dedi ve başından öptü.

Abdullah bin Huzâfe, ilk Müslümanlardan idi. Soyu Hazreti Lüey'de Peygamber efendimizle birleşmektedir. Annesi Hârisoğullarındandır. Müslüman olduktan sonra Mekkeli müşriklerin işkencelerine ma'rûz kaldı. İki defa Habeşistan'a hicret etti.

Bedir savaşından sonra Medîne'ye geldi. Resûlullahla birlikte bütün savaşlara katılan Abdullah bin Huzâfe hazretleri, bir ara Peygamberimiz tarafından 50 kişilik bir seriyyenin kumandanlığına da getirilmişti. Abdullah bin Huzâfe, Hazreti Osman devrinde Mısır'da vefât etti.

abdullah bin mes'ud;

Abdullah bin Mes'ûd hazretleri, Eshâb-ı kirâmın meşhûrlarından olup, ilk îmâna gelenlerdendir.

Gençliğinde fakîr idi. Bundan dolayı çobanlık yapıyordu. Bir gün koyun güderken Peygamber efendimiz ve Hazreti Ebû Bekir ile karşılaştı. Resûlullah:

- Ey genç! İçmemiz için sütün var mı? diye sordu. O da:

- Yok efendim, deyince, Peygamber efendimiz, hiç yavrulamamış bir koyunun memesini elleri ile sıvazlayıp, duâ etti. Koyunun memesi derhal süt ile doldu. Hazreti Ebû Bekir, büyük bir kap getirip doldurdu. Bu sütten içtiler. Peygamber efendimiz sonra: **"Çekil, büzül"** buyurdu. Koyunun memeleri eski hâline geldi.

Abdullah bin Mes'ûd, olanları hayretler içinde seyretti. Dayanamayıp sordu:

- Bu nasıl oldu? Hiç sütü olmayan koyundan bu kadar sütü nasıl sağdınız? Söylediğiniz duâyı lütfen bana da öğretin.

Peygamber efendimiz, başını sıvazlayıp:

- Allahü teâlâ sana rahmet etsin! Sen Hakkı öğrenebilecek bir çocuksun, buyurdu.

Bu mu'cizeyi gören ve konuşmaları işiten genç:

- Siz sıradan bir kimse değilsiniz. Senin, Cenâb-ı Hakkın Peygamberi olduğuna inandım, deyip kelime-i şehâdet getirdi ve müslüman oldu.

Abdullah bin Mes'ûd hazretleri Mekke'de ilk defa açıktan Kur'ân-ı kerîm okuyan sahâbîdir.

Bir gün Eshâb-ı kirâm, bir yerde oturup sohbet ediyorlardı. İçlerinden birisi:

- Resûlullahtan başka, hiç kimse çıkıp da Kur'ân-ı kerîmi müşriklere karşı açıktan okuyamadı. Bunu

yapacak kimse yok mu? dedi. İbni Mes'ûd hazretleri hemen atılıp:

- Ben okurum, dedi.

- Biz, sana bir zarar vermelerini istemeyiz. Müşriklerin, kabîlesinden korkacakları bir kimse okusun.

- Bırakın gideyim! Siz dua edin! Allahü teâlâ beni korur!

Ertesi gün, Makâm-ı İbrâhim'e gitti. Müşrikler orada toplanmış hâldeydiler. İbni Mes'ûd hazretleri Besmele-i şerîfe çekip, **"Errahmânu allemel Kur'âne..."** diyerek Rahmân sûresini okumaya başladı.

Müşrikler hep birlikte üzerine yürüdüler. Tekme tokat vurmaya başladılar. Yüzü gözü her tarafı yara bere içersinde kaldı. Fakat o, sanki hiç bir şey yapılmıyormuş gibi sâkin sâkin Kur'ân-ı kerîmi okumaya devam etti. Okuması bittikten sonra Eshâb-ı kirâmın yanına vardığında dediler ki:

- Korktuğumuz başımıza geldi. Bir daha gidip onların yanında okuma!

- Hayır yine gidip okuyacağım. Müşrikleri ilk defa böyle perişan hâlde gördüm. Onların âcizliği beni çok sevindiriyor. Bana yapılan işkencelerden acı duymuyorum.

O, ertesi günü yine gidip, tekrar okudu. Yine tartakladılar. Hattâ kızgın çöllere yatırıp işkence ettiler. O yine aldırmadan okumalarına devam etti. Sonunda müşrikler çâresiz kaldılar.

Mekkeli müşrikler diğer müslümanlara yaptıkları gibi, Abdullah ibni Mes'ûd'a da çok eziyet ve işkence yaptılar. İşkenceler dayanılmayacak hâle gelince izin ile iki defa Habeşistan'a hicret etti. Resûlullah efendimizin hicret etmesinden sonra, Habeşistan'dan Medîne'ye hic-

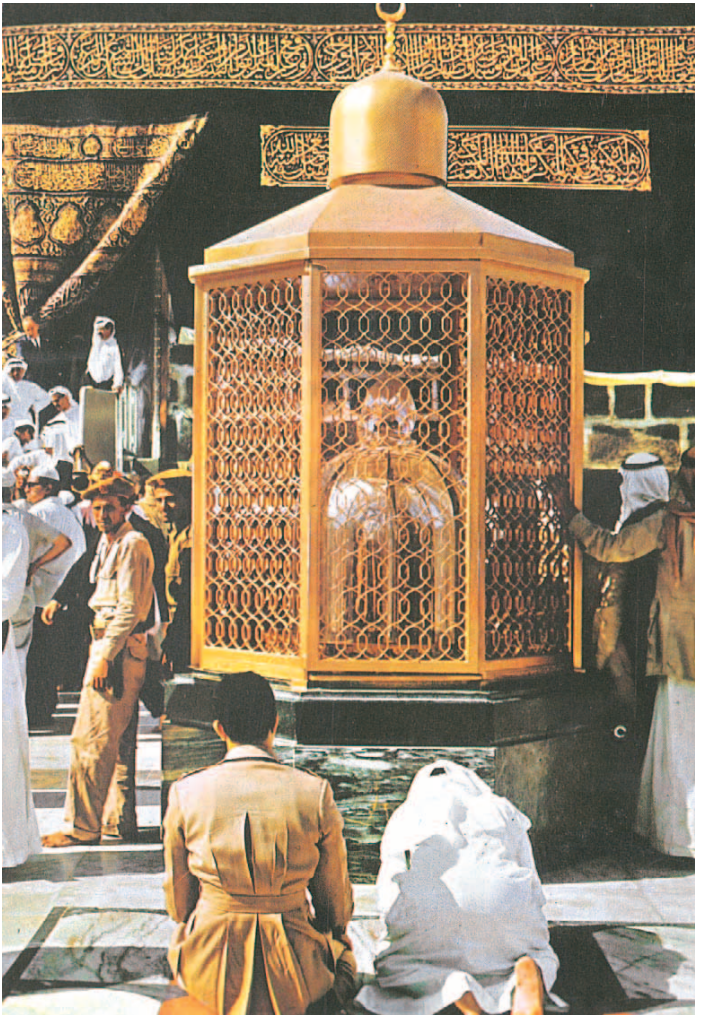

Abdullah bin Mes'ud'un müşriklerin yanında Kur'an-ı Kerim okuduğu Makam-ı İbrahim

ret etti. Burada önce Muâz bin Cebel'in evinde misâfir kaldı. Sonra Mescid-i Nebî'nin yanında bir ev yaptırarak taşındı.

İbni Mes'ûd hazretleri, cüssesinden umulmayan kahramanlıklar göstermiştir. Savaşlarda, Resûlullahın yanından ayrılmayıp, canfedâ bir şekilde savaşırdı. Bedir savaşında, küfrü ve îmânsızlığı meşhûr Ebû Cehil'in başını o kesmiştir.

Savaşta, Eshâb-ı kirâmdan Afra hatûnun çocukları Muâz ve Muavviz, kılıç darbeleri ile Ebû Cehil'i kımıldayamıyacak şekilde yaralayıp, yıktılar. Öldüğünü zannedip oradan ayrıldılar. Peygamber efendimiz Ebû Cehil'i merak edip:

- Acaba Ebû Cehil ne yaptı, ne oldu? Kim bakar? buyurarak, araştırılmasını emretti. Aradılar bulamadılar. Gelip durumu bildirince Peygamber efendimiz:

- Aramaya devam ediniz! Eğer onu tanıyamazsanız, dizindeki yara izine bakınız. Birgün ben ve o, Abdullah bin Cûdan'ın ziyâfetine gittik. İkimiz de gençtik. Ben ondan biraz büyükçe idim. Orada onu itince düştü, dizlerinden birisi yaralandı. Bu iz onun dizinden kaybolmadı, buyurarak Eshâbına kolay tanımaları için işâret verdi.

Bunun üzerine, İbni Mes'ûd hazretleri yerinden fırlayıp aramaya gitti. Epey bir aramadan sonra, ölüler arasında ta'rife uygun yaralı birisini gördü. Yanına yaklaşıp sordu:

- Sen Ebû Cehil misin?

- Evet, Ebû Cehil'im.

- Ey Resûlullah düşmanı! Nihâyet Allahü teâlâ seni hakîr ve zelîl etti?

Aldığı yaralardan, acılar içinde kıvranan İslâm düşmanı Ebû Cehil, hâlâ inadına, düşmanlığına devam ediyordu. En ufak bir pişmanlık eseri yoktu. Ebedî

olarak, Cehennemde kalmak üzere dünyadan ayrılmakta iken bile mel'ûn hâlâ ağzından kin kusuyordu:

- Ne diye beni zelîl ve hakîr edecek ey koyun çobanı! Hakîr olan sizler olacaksınız! Sen bana zaferden bahset! Kim kazandı kim kaybetti?

- Zafer Allah ve Resûlünün tarafındadır, ey mel'ûn. Artık sonun geldi. Zehir kusan başını, şu iğrenç vücûdundan ayıracağım.

- Doğrusu beni, senin gibi birisinin öldürmesi bana çok ağır gelecek.

- İşte Allah ve Resûlüne karşı gelen, onlara düşmanlık besliyenin sonu böyle zelîl olmaktır. Sen ve senin gibi olanların sonları böyle olacak. Burada zelîl olduğunuz gibi, âhırette daha zelîl olacaksınız! Ebedî olarak, Cehennem ateşi ile yanacaksınız. Cehennemde, şimdiki bu hâlinizi çok arayacaksınız. Fakat bulamıyacaksınız.

İbni Mes'ûd hazretleri, başını kesmek için Ebû Cehil'in miğferini çıkartırken:

- Ne olur hiç olmazsa, boynumu gövdeme yakın kes ki, başım heybetli görünsün, diyerek küfrünün, gurur ve kibrinin ne dereceye çıkmış olduğunu gösterdi.

İbni Mes'ûd, Ebû Cehil'in başını kılıcıyla kopardı. Kılıcını, miğferini aldı. Başına bir ip bağlayıp, sürükliyerek Resûlullahın huzûruna götürdü. Sevinç içinde:

- Yâ Resûlallah! Bu, Allahü teâlânın düşmanı Ebû Cehil'in başıdır, dedi. Peygamber efendimiz de:

- O Allah ki, O'ndan başka ilâh yoktur, buyurdu.

Sonra İbni Mes'ûd hazretleri ile beraber, Ebû Cehil'in cesedinin yanına gitti. Ona hitap ile:

- Allahü teâlâya hamd olsun ki seni zelîl ve hakîr

kıldı. Ey Allah düşmanı! Sen bu ümmetin fir'avnı idin! buyurdu.

Hazreti Abdullah bin Mes'ûd, Uhud'da, Hendek'te, Biat-ı Rıdvan'da, Mekke'nin fethinde ve Tebük seferlerinde bulundu. Peygamber efendimizin vefâtından sonra da Yermük harbine katıldı. Kûfe kadılığına tayin olundu. Orada hazine muhafızlığı da yaptı. Hazreti Ömer, Kûfe halkına yazdığı mektupta şöyle diyordu:

- Ey müslümanlar! Size iki arkadaşımı yolluyorum. Ammâr vâlî, Abdullah kâdı olacaktır. Onları dinleyiniz ve söylediklerini yapınız. Çünkü ikisi de Resûlullahın Eshâbından olup, Bedir kahramanlarındandır. İbni Mes'ûd'u yanımda alıkoymayarak sizi kendime tercih ettim. Kendisi aynı zamanda beytülmâl hesaplarına da bakacaktır.

Hazreti Osman'ın son zamanlarında Medine'ye döndü. 60 yaşının üzerinde iken hastalandı. Halife Hazreti Osman, ziyâretine geldi. Dedi ki:

- Bir isteğin mi var?

- Allahü teâlânın rahmetini isterim.

- Bir tabib getirelim mi?

- Hâcet yok! Beni hasta eden tabibdir.

Bu hastalıktan vefât etti. Cenâze namazını Hazreti Osman kıldırdı. Vasiyeti üzerine Cennet-ül-Bakî Kabristanına defnedilmiştir.

Abdullah bin Mes'ud, Resûlullahın huzurunda, meclislerinde sık sık bulunurdu. O derece ki, Resûl-i ekremin Ehl-i beytinden olduğu sanılırdı. Resûlullahın eşyalarını taşırdı. Onlara hürmetinden çok güzel giyinirdi.

Peygamber efendimiz, Abdullah bin Mes'ûd'u Kur'ân-ı kerîm öğretenlerin başında sayardı ve, **"Kur'ân-ı kerîmi, İbni Mes'ûd, Salim, Übey bin**

Ka'b ve Muaz bin Cebel'den öğrenin!" buyurdu. 70 sûreyi Resûlullahın mübârek ağızlarından işiterek ezberlemiştir. Âsım, Hamza, Kisaî, Halef, A'meş gibi meşhur kırâat imâmlarının silsilesi, İbni Mes'ud'da son bulmaktadır.

Resûl-i ekrem Kur'ân-ı kerîmi ondan dinlemeyi çok severdi. Peygamber efendimiz bir gün ona buyurdu ki:

- Nisa suresini oku, dinleyelim.

- Kur'ân-ı kerîm size indi. Biz O'nu sizden okuduk ve sizden öğrendik. Resûl-i ekrem bunun üzerine buyurdu ki:

- Evet öyledir. Fakat ben Kur'ân-ı kerîmi başkasından dinlemeyi severim.

İbni Mes'ûd okumaya başladı. Meâlen; **(Halleri ne olacak? Her ümmetten bir şahit getireceğimiz zaman...)** Nisa: 41] âyet-i kerimesine gelince, Resûlullahın mübârek gözlerinden yaşlar boşandı.

İbni Mes'ûd hazretleri, Kur'ân-ı kerîmi çok güzel okurdu. Hazreti Ömer anlatır:

Bir gün Resûlullah, Hazreti Ebû Bekir ile müslümanların durumunu konuşuyordu. Ben de yanlarındaydım. Sonra beraber dışarı çıktık. Baktık, tanımadığımız birisi mescidde Kur'ân-ı kerîm okuyor. Resûlullah dinlemeye başladı. Daha sonra da bize dönüp buyurdu ki:

- Kim Kur'ân-ı kerîmi indiği andaki tazeliği ile okumaktan hoşlanıyorsa, İbni Mes'ûd gibi okusun!

İbni Mes'ûd hazretlerinin vücûdu zayıf yapılı idi. Peygamber efendimiz birgün Eshâbına buyurdu ki:

- Siz İbni Mes'ûd'un vücutça zayıf olduğuna bakmayın. Mîzânda hepinizden ağırdır.

abdullah bin ömer;

Abdullah bin Ömer hazretleri, Eshâb-ı kirâmın büyüklerinden olup, dört büyük halîfeden Hazreti Ömer'in oğludur. İlk îmâna gelenlerdendir. Babası îmân ile şereflenince, o da küçük yaşta Müslüman oldu.

Küçük yaştan itibaren Peygamber efendimizle beraber bulundu. Bunun için Eshâb-ı kirâm içinde en çok hadîs-i şerîf nakledenlerden oldu. Ayrıca, yaratılış olarak üstün hâllere sahip olduğundan ve Resûlullahın hizmeti ile şereflenip, uzun zaman sohbetlerinde bulunduğundan, bütün ilimlerde mâhir oldu.

Harâm ve şüphelilerden sakınmakta, dünyaya düşkün olmamakta örnek durumdaydı. Her işte çok araştırıcı, inceleyici ve dikkatliydi. Çok cömert olup, ikrâm etmeyi çok severdi. Akşam yemeklerini, yalnız yediği hiç vâki değildi. Mutlaka misâfir arar bulurdu.

Bir gün Abdullah bin Ömer hazretlerine, bin dirhem para ile kıymetli bir kaftan hediye getirilmişti. Dostlarından birisi ertesi gün, onu, çarşıda hayvanına veresiye yem alırken görünce şaşırdı. Evine gidip sordu:

- Dün Abdullah bin Ömer'e bin dirhem para ile kıymetli bir kaftan gelmemiş miydi?

- Evet gelmişti.

- Fakat bugün onu veresiye alış-veriş yaparken gördüm.

- Doğrudur. Hediyeleri aldığı gün, kaftanı omuzuna alıp, çarşıya çıktı. Dönüşünde ne kaftan ne de paralar vardı. İhtiyacı olanlara hepsini dağıtmış.

Gençliğinde bir rü'yâ gördü. Rü'yâsında ipek bir kumaş parçasının üzerine binerek uçuyor, Cennetteki istediği yerlere konu-

yordu. Bu sırada birileri onu Cehenneme götürmek istedi.

Hemen karşısına bir melek çıkıp, "Korkma!" dedi. Sonra alıp tekrar Cennete götürdü.

Hazreti Hafsa, onun bu rü'yâsını Resûlullaha anlatınca, Peygamber efendimiz buyurdu ki:

- Abdullah ne iyi insandır. Keşke geceleri de namaz kılsa!

O zamandan sonra gece namazını hiç bırakmadı.

Allahtan başka kimseden korkmazdı. Bir gün yolculuğa çıktı. Yolda karşılarına bir aslan çıkınca, arkadaşları korkup ne yapacaklarını şaşırdılar. O korkusuzca aslanın yanına yaklaşıp, kulağına dedi ki:

- Resûlullahtan işittim. **"İnsanoğlu Allahtan başkasından korkmazsa, hiçbir şeyi ona musallat etmez"** buyurdu. Yoldan çekil de yolumuza devam edelim.

Aslan sessizce oradan uzaklaştı.

Acıkmayınca yemez, yediğinde de çok az yerdi. Nitekim Irak'tan ziyâretine gelen bir dostu, kendisine hediye olarak bir ilâç getirerek dedi ki:

- Bu iyi bir ilâçtır. Sana, Irak'tan getirdim.

- Bu ilâç neye yarar?

- Hazımsızlığa iyi gelir.

- O zaman, sen bu ilâcı başkasına ver!

- Niçin?

- Çünkü, ben ömrümde hiç karnım doyana kadar yemek yemedim. Bundan sonra da yemiyeceğim için bende hazımsızlık olmaz.

Bir gün Abdullah bin Ömer hazretlerinin devesi kayboldu. Çok aradı, bulamadı. "Alana helâl ettim!" deyip mescide girdi. Sonra birisi gelip dedi ki:

- Deven filân kimsede.

Mescidden çıkıp giderken, hatırladı. "Ben onu

alana hediye etmiştim" deyip tekrar mescide döndü.

Peygamber efendimiz bir nasîhatinde, Abdullah bin Ömer hazretlerine buyurdu ki:

- Allah için sev, Allah için darıl, Allah için anlaş! Velîlik mertebesine ancak böyle kavuşabilirsin! Bu minvâl üzere olmıyan kişi, namazı ve orucu çok olsa bile, îmânın tadını alamaz.

Yâ Abdullah, sabaha çıktığın zaman akşam için kendini kaygılandırma! Akşama çıktığın zaman sabah için kendini kaygılandırma! Sağlığında hastalığın ve hayatında ölüm için tedbîr al!

Abdullah bin Ömer hazretleri, harâmdan çok korkardı. Bunun için, sık sık buyururdu ki:

- Kambur oluncaya kadar namaz kılsanız ve kıl gibi oluncaya kadar oruç tutsanız, harâmdan kaçmadıkça bunların va'dedilen mükâfâtına kavuşamazsınız!

Birisi, Abdullah bin Ömer hazretlerine, "Allah için, seni çok seviyorum" deyince buyurdu ki:

- Ben de Allah için, seni hiç sevmiyorum. Çünkü sen, ezânı tegannî ederek, şarkı söyler gibi okuyorsun.

Tâbiînin büyüklerinden hazreti Nâfi' buyurdu ki:

"Ben henüz çocuk iken Abdullah bin Ömer ile beraber gidiyorduk. Ney sesi işittik. Hazreti Abdullah, kulaklarını parmakları ile kapadı. Oradan hızla uzaklaştık. Bir müddet sonra bana dedi ki:

- Ney sesi daha işitiliyor mu?

- Hayır işitilmiyor.

Ancak ondan sonra parmaklarını kulaklarından ayırdı."

Resûlullah efendimiz, Abdullah bin Ömer'i çok severdi. Nitekim bir gün

Hazreti Abdullah, Resûlullahın huzûrlarına gelmişti. Resûlullah efendimiz ona çok iltifât edip, **(Kıyâmet günü herkesin berâtı** [kurtuluş vesîkası] **her işi ölçüldükten sonra verilir. Abdullah'ın berâtı ise, dünyada verilmiştir)** buyurarak onu medh ve senâ buyurdu. Sebebi sorulduğunda buyurdu ki:

- Kendisi vera' ve takvâ sahibi olduğu gibi, duâ ederken "Yâ Rabbî! Benim vücûdumu, kıyâmet günü o kadar büyük eyle ki, Cehennemi yalnız ben doldurayım. Cehennemi insanla dolduracağım diye verdiğin sözün böylece yerine gelmiş olsun da, Muhammed aleyhisselâmın ümmetinden hiç kimse Cehennemde yanmasın" diyerek, din kardeşlerini kendi canından daha çok sevdiğini göstermiştir. [Ebû Bekr-i Sıddîk'ın da böyle duâ ettiği **Menâkıb-i çihâr yâr-ı güzîn** kitâbında yazılıdır.]

Abdullah bin Ömer hazretleri bir gün, birkaç arkadaşı ile Medîne-i münevvere dışına çıkmışlardı. Yemek vakti gelince sofra hazırladılar. O sırada köle olan bir çoban selâm verdi. Hazreti Abdullah çobanı yemeğe da'vet etti. Çoban oruçlu olduğunu söyleyip sofraya oturmadı. İbni Ömer ona sordu:

- Bu çok sıcak günde hem koyunları otlatman, hem de oruç tutman nasıl oluyor?

Çoban da cevap verdi:

- Bu hâlde çok günler oruç tuttum. Abdullah bin Ömer hazretleri, onu denemek için dedi ki:

- Koyunlarından birini satar mısın? Hem parasını, hem de iftâr etmen için etinden veririz?

- Koyunlar efendimindir.

- Efendine kayboldu-ğunu söylersin.

Bunun üzerine çoban, tam bir teslimiyetle şöyle cevap verdi:

- Allahü teâlâ görüp biliyor.

Abdullah bin Ömer hazretleri, çobanın sözünü birkaç defa tekrar etti. Medîne'ye döndüklerinde, çobanın efendisine birisini gönderip, sürüyü ve çobanı satın aldı. Onu azâd ederek, koyunları da ona hediye etti.

Mekke'nin fethi sırasında, İbni Ömer yirmibeş yaşlarında bulunuyordu. Sür'atli koşan bir atı vardı. Bu at üzerinde, elinde mızrağı olduğu hâlde çok heybetli idi. Resûlullah efendimiz onun bu hâlini görünce, **"Abdullah! İşte Abdullah"** buyurarak mücâhidliğini övdüler. Müslüman ordusu, büyük bir ihtişâmla Mekke'ye girdiği zaman, Resûl-i ekrem bir deve üzerinde olup, İbni Ömer de yanında bulunuyordu.

Mekke'nin fethinden sonra Abdullah bin Ömer, Huneyn muhârebesine katıldı. Büyük kahramanlıklar gösterdi.

Ordu bir ara geri çekilmek üzere iken İbni Ömer, Resûlullah efendimize yaklaşarak, duâ istedi ve, "Zafer nasîb olursa i'tikâf edeceğim" diye arzetti. Resûl-i ekrem onun bu arzûsu üzerine buyurdu ki:

- Dilediğini yapar, adağını yerine getirirsin.

Sonra zafer nasîb oldu.

Huneyn'den sonra Tâif muhâsarası oldu. Bu muhâsarada öncü kuvvetlerinden idi. Resûlullahın duâsı ile fetih nasîb oldu.

Abdullah bin Ömer hazretleri, Mûte harbinde de bulundu. Bu husûsla ilgili kendisi şöyle anlatır:

"Resûlullah efendimiz Mûte gazâsında Zeyd bin Hârise'yi kumandan yapmış, **"Eğer Zeyd şehîd olursa, Ca'fer bin Ebî Tâlib, o da şehîd olursa, Abdullah bin Revâha kumandanlık yapsın"** buyurmuştu.

Ben de bu savaşta idim. Ca'fer bin Ebî Tâlib'i harb meydanında aradık ve şehîdler içerisinde bulduk. Vücûdunda doksandan fazla kılıç ve mızrak yarası vardı."

İyilik etmesini, hayrı, sadakayı, köle azâd etmeyi çok severdi. İyi ve güzel huylu olup, kötülükten uzaktı. Her işini ve her şeyini Allah için yapardı. Yüzüğünün taşında, "Abdullah bin Ömer, Lillah" ibâresi yazılı idi. Abdullah bin Ömer hazretleri buyurdu ki:

- Müslümanlıkla şereflendikten sonra, en büyük sevinç ve neş'em; gönlümün, herkesi peşinden koşturan birtakım istek ve arzûlara meyletmemiş olmasıdır.

Hazreti Ebû Bekir devrinde, Amr bin Âs komutasındaki orduda vazîfe aldı. Ordu, Filistin toprağına girince, Amr bin Âs, Abdullah bin Ömer'e bir sancak ve emrine bin süvâri verdi.

Birlik, Amr bin Âs'ın emri üzerine hareket etti. Sabaha kadar yürüdüler. Bu sırada, kalabalık insan topluluğuna dâir birtakım izlere rastladılar. Abdullah bin Ömer hazretleri dedi ki:

- Zannederim bu asker izi, Rumların öncü birliklerine âittir.

Sonra emrindeki askerlerle birlikte durdu. Askerler dediler ki:

- Bu izi takip edelim.

Bunun üzerine Abdullah bin Ömer şu tâlimâtı verdi:

- Hayır, izin kime âit olduğunu kesin olarak öğreninceye kadar kimse dağılmasın!

Kimse yerinden ayrılmadı. Araştırma netîcesinde, Müslümanlardan haber almak için dolaşan, onbin kişilik Rum askerinin, yakınlarında olduğunu anladılar. Abdullah bin Ömer, onları görünce, askerlerine seslendi:

- Bu fırsatı kaçırmayınız! Cennet kılıçların gölgesi altındadır!

Bütün asker gür bir sesle, "Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah" dedi. Kelime-i tevhîd sesleri semâyı çınlattı. Sanki ağaçlar, taşlar ve her şey onlara Kelime-i tevhîd ile cevap veriyordu. İlk hücûm eden İkrime bin Ebî Cehl oldu. Onu Süheyl bin Amr, sonra da Dehhâk takip etti. İki ordu birbirine girmişti. Abdullah bin Ömer hazretleri, savaş hâlini şöyle anlatmıştır:

"O anda, Rumların önde gelen cengâverlerinden, iri yapılı, sağına soluna çevik hareketlerle vuran birini gördüm. Bu, öncü kuvvetlerinin komutanı ve Rumların gözbebeği olan birisi idi.

Rum askerinin üzerinde moral yönünden büyük te'sîri vardı. Üzerine hücûm edip, mızrağımı uzattım, fakat kendini kurtardı. Öldürmek için tekrar bir fırsatını bulup, yaraladım. Kılıcımla vurdukça vuruyordum. Sanki taşa çalıyordum. Her vuruşta kılıç, sert taşa vurulmuş gibi ses çıkarıyordu. Hattâ kırıldığını zannettim. Nihâyet yere düşürdüm.

Bunu gören Rumlar büyük bir korkuya kapıldılar. Müslüman mücâhidler ise daha şiddetli ve aşkla çarpışmaya başladılar. Allah için, Dehhâk ve Hâris bin Hişâm çok kahramanlıklar gösterdiler ve düşman büyük bir hezîmete uğrayıp dağıldı. Böylece Allahü teâlânın yardımı ile zafere ulaştık."

Muhârebe bittikten sonra, Müslüman askerleri toplandılar. Rumlardan aldıkları malları ve ganîmetleri ortaya getirdiler. Bütün askerler döndüğü hâlde, Abdullah bin Ömer hâlâ görünmüyordu. Müslümanlar birbirlerine soruyordu:

- Abdullah bin Ömer nerede?

İçlerinden birisi, onun çok zâhid ve ibâdete düşkün olduğunu söyledi. Başkaları da, onu medheden konuşmalarda bulundular.

Bu konuşmaları, bulunduğu yerde dinleyen Abdullah bin Ömer hazretleri yüksek sesle, tekbîr ve tehlîllerle, Resûlullaha salâtü selâm getirdi ve elindeki bayrağı salladı. Bunu gören Müslümanlar, yanına koştular. Kendisine, nerede olduğunu sorduklarında, **"Rumların kumandanları ile meşgûldüm. Onu öldürdüm"** dedi.

Abdullah bin Ömer hazretleri, Mûte ve Yermük savaşlarında bulundu. Hazreti Ebû Bekir'in hilâfeti zamanında Hâlid bin Velîd'in Arabistan'da isyân hâlinde bulunan mürted kabîlelere karşı açtığı sefere iştirâk etti.

Ayrıca Nihâvend muhârebesine ve Hazreti Osman'ın Mısır vâlisi Abdullah bin Sa'd'ın Kuzey Afrika fütûhatını tamamlamak için Medîne'den gönderdiği yardımcı kuvvetler ile harbe katıldı.

Yine az zaman sonra 650-651 târihinde Sa'îd bin Âs kumandasındaki Horasan ve Taberistan seferine iştirak etti.

Abdullah bin Ömer hazretleri, Hazreti Muâviye'nin hilâfetinde, Yezîd bin Muâviye ile Bizans seferine katıldı. Eyyûb Sultân hazretleriyle İstanbul surları önüne kadar gelip, Bizanslılar ile olan mücâdelede bulundu.

Abdullah bin Ömer hazretleri, devlet kadrosunda vazîfe almaktan uzak durdu. Babası Hazreti Ömer, şehâdetinden önce yerine oğlunu göstermesini isteyenlere buyurmuştu ki:

- Bir evden bir kurban yeter.

ABDULLAH BİN ÖMER

Seçilmemek şartıyla Hazreti Osman'ı halîfe seçen şûrâ üyeliğinde bulundu.

Hazreti Osman'ın şehâdetinden sonra, Hazreti Ömer'in oğlu olması, ilmî mertebesinin yüksekliği ve savaşlardaki kahramanlığı ileri sürülerek, halîfe olması istendiyse de kabûl etmedi. Hazreti Ali'ye bî'at etti. Fakat, iç hâdiselere karışmadı.

"Cihâd, İslâm ülkesinde, Müslümanlar arasında olmaz. Cihâd, kâfirlere ve gayrı müslim memleketine karşıdır" buyururdu.

Abdullah bin Ömer, Resûlullahı görme, sohbetinde bulunma, Ona hizmet etme şerefine kavuşma ve fıtraten üstün hâllere sahip olması sebebiyle, bütün ilimlerde mâhir, üstâd idi.

İlmi, harâm ve şüphelilerden sakınması ve dünyaya düşkün olmaması yönleri ile örnek durumdaydı. Her işte çok araştırıcı, inceleyici ve dikkatliydi.

Kur'ân-ı kerîmin tefsîri husûsunda sahâbenin ileri gelenlerinden idi. Helâle ve harâma âit hadîs-i şerîflerin çoğunu o bildirmiştir.

İşittiği hadîs-i şerîfleri yazar, gerek duymadıkça hadîs-i şerîf rivâyet etmezdi.

İbni Ömer hazretleri, ekseriyâ Resûlullah efendimizin hizmetinde ve huzurunda bulunurdu. Bulunmadığı zamanlarda, Onun söz, fiil ve takrîrini sorar, araştırırdı.

Anlıyamadığında, bizzat Resûl-i ekremden öğrenir, bildiğini öğretmekten zevk duyardı.

Medîne-i münevvere-de ders meclisi kurup, hadîs-i şerîf öğretti. Ayrıca hac mevsiminde de dünyanın her yerinden gelen ilim ve hak âşıklarına hadîs-i şerîf rivâyetinde bulundu.

Hazreti Âişe buyurdu ki:

- Hâl ve hareketinde Resûlullaha en çok benze-

yenlerden biri de İbni Ömer idi.

Abdullah bin Ömer hazretleri, fıkıh ilminde de kemâl derecesinde idi. Fetvâ husûsunda çok titiz idi. Birçok mes'eleye, "Bilmiyorum" diye cevap verirdi. Fetvâları çok kıymetlidir. İmâm-ı Mâlik onun hakkında buyuruyor ki:

Abdullah bin Ömer, Peygamberimizden sonra hac mevsiminde ve başka zamanlarda, insanlara altmış sene fetvâ vermiştir.

Hadîs ve fıkıh âlimleri arasında Abdullah bin Ömer, Abdullah bin Abbâs, Abdullah bin Zübeyr ile Abdullah bin Amr bin Âs'a **Abâdile-i erbea,** ya'nî dört Abdullah ünvânı verilmiştir. Bu dört zât, bir mes'elede ittifâk edince, "Abâdile'nin kavli" denilir. Ancak fıkıh kitaplarında, Abâdile denilince, ekseriyâ İbni Mes'ûd, İbni Abbâs ve İbni Ömer hazretleri kasdedilir.

Tâbiînin büyüklerinden hazreti Nâfi', Abdullah bin Ömer'in azâdlısıdır. Onu, onbin dirheme satın aldıktan sonra buyurdu ki:

- Seni Allah rızâsı için azâd ettim.

Çok cömert, halîm ve selîm idi. Köle ve câriyele-

Abdullah bin Ömer'in de hazır bulunduğu Mute savaşının yapıldığı mahâl

rinden hangisini Allahü teâlâya ibâdet ederken görse, onu azâd etmek âdeti idi. Kölelerinin böyle görünerek kendisini aldattıklarını söylediklerinde buyurdu ki:

- Hayır için aldanmaktan iyi şey var mıdır?

İmâm-ı Nâfi', efendisi ile ilgili olarak buyurdu ki:

- Abdullah bin Ömer, bin kişi azâd etmeyince, rûhunu teslim etmedi. Sevmeye başladığı bir şeyi Allah rızâsı için, ihtiyâcı olana verirdi. Böylece, Allahü teâlânın; **"Sevdiğiniz şeylerden infâk etmedikçe, iyiliğe kavuşamazsınız!"** (Âl-i İmrân sûresi: 92) meâlindeki âyet-i celîlesiyle amel ederdi.

Zamanın zenginlerinden Abdülazîz bin Hârûn, "Her ne ihtiyâcın varsa bana bildir" diye Abdullah bin Ömer'e mektup yazmıştı. Karşılık olarak şöyle mektup yazdı:

Resûlullahtan, **"Önce geçindirmekle yükümlü olduğun kişilere ver; yüksek el, alçak elden hayırlıdır!"** buyurduklarını işittim. Yüksek elin veren el, alçak elin de alan el olduğunu sanıyorum. Senden hiçbir isteğim yoktur. Allahü teâlânın bana gönderdiği bir ni'meti de geri çevirmem.

Abdullah bin Ömer hazretleri, Cum'a namazına gitmeden önce mutlaka gusleder ve güzel kokular sürünürdü. Bayram namazları için de aynı şeyi yapardı. Günde iki defa güzel koku sürünür, elbiselerinin tertemiz ve kokusunun güzel olmasına dâimâ dikkat ederdi.

Abdullah bin Ömer'in oğlu Hâlid'in azâd ettiği Ebû Gâlib diyor ki:

"Abdullah bin Ömer Mekke'ye geldiği zaman, bize misâfir olurdu. Geceleri kalkar, teheccüd namazı kılardı. Bir gece sabah namazı yaklaştığı zaman, bana dedi ki:

- Kalkıp namaz kılmaya-

cak mısın? Kur'ân-ı kerîmin üçte birini okusan da olur.

Benim, "Sabah yaklaştı ve bu kadar kısa zamanda Kur'ân-ı kerîmin üçte birini okuyup yetiştiremem" cevabım üzerine buyurdu ki:

- İhlâs sûresi, Kur'ân-ı kerîmin üçte birine eşittir.

Birisi Abdullah bin Ömer hazretlerine, "Ey insanların en iyisi" deyince buyurdu ki:

- Ben insanların en iyisi değilim. İnsanların en iyisinin oğlu da değilim. Ben sâdece Allahü teâlânın bir kuluyum. O'nun rızâsını bekler, O'ndan korkarım. Siz böyle övmeye devam ederseniz, insanı helâk edersiniz.

Âdem bin Ali'den rivâyet edildiğine göre, Abdullah bin Ömer bir sohbetinde, "Kıyâmet gününde aksaklar diye çağrılacak kişiler vardır" dedi. Cemâ'at, "Aksaklar kimlerdir" diye sorunca şöyle cevap verdi:

- Sağa-sola bakmak ve ba'zı hareketler yapmak sûretiyle namazlarını eksilten ve aksatan kimselerdir.

İbni Ömer birisinin zâlim Haccâc'ın aleyhinde konuştuğunu duydu ve kendisine sordu:

- Haccâc burada olsa, böyle konuşabilir miydin?

- Hayır konuşamazdım.

- İşte biz, Resûl-i ekrem zamanında, bunu münâfıklık, iki yüzlülük sayardık.

Abdullah bin Ömer hazretleri, birçok sohbetlerinde buyurdu ki:

"Ey Âdemoğlu! Bedeninle dünyada ol, kalbinle âhıreti bul!"

"Hikmet ondur; dokuzu sükût, biri de az konuşmaktır."

"İnsanın mâhiyeti arkadaşından anlaşılır."

"Kendinden üsttekine hased, aşağıdakine tahakküm eden ilim ehli sayılmaz."

"Peygamber efendimize yaptığım bî'atı, bugüne kadar bozmadım ve değiştirmedim. Fitne ve kargaşalığa taraftar olan kişiye de bî'at etmedim.

Hiçbir Müslümanı rahat döşeğinden uyandırmadım, rahatsız etmedim."

"Allah için sev, Allah için buğzet, Allah için dost ol, yine Allah için düşmanlık et! Allahü teâlânın sevgisine bu şekilde kavuşulur."

"Biz öyle zamanlar gördük ki, hiç kimse Müslüman kardeşinden daha çok paraya, pula sahip olmayı düşünmedi. Şimdi ise, altın ve gümüş daha kıymetli gelmeye başladı."

"Allah korkusundan dolayı bir damla yaş akıtmak, benim için, bin altın sadaka vermekten daha sevimlidir."

"İnsan, imkânı kadar iyilik etmeli, her zaman tatlı konuşmalı ve güleryüzlü olmalıdır."

Abdullah bin Ömer'in künyesi Ebû Abdurrahmân'dır. Müslümanların gözbebeği Hazreti Ömer'in oğludur. Mekke-i mükerremede hicretten ondört sene önce doğup, aynı yerde 692 yılında vefât etti. Kabri, Muhasseb'dedir.

abdullah bin revâha;

Hicretin yedinci senesi idi... Sevgili Peygamberimiz ve Eshâbı hep birlikte, Medîne'den hareket ettiler. Niyetleri; Mekke'ye varıp "mübârek" Kâbe'ye yüzlerini sürmekti... Çünkü geçen sene müşrikler, buna engel olmuşlardı. Fakat bu yıl için anlaşmaları vardı...

Böylece Resûlullah efendimiz ve arkadaşları, umre ibâdetlerini de ifâ etmiş, yerine getirmiş olacaklardı.

Mekke'ye yaklaşırken Resûlullah efendimiz Kusvâ adlı devesinin üzerinde ve devenin yuları da Abdullah bin Revâha'nın elinde bulunuyordu. Abdullah bin Revâha, hem şiirler söylüyor, hem ilerliyordu:

Bu şiirleri işiten Hazreti Ömer, hiddetlendi ve:

- Ey Abdullah!.. Beytullah'ın önünde ve Peygamber efendimizin huzurlarında, nasıl böyle şiir söyliyebilirsin, diye çıkıştı.

Fakat sevgili Peygamberimiz:

- Bırak Yâ Ömer... Allaha yemîn ederim ki, Abdullah'ın sözleri; düşmana, ok saplamasından fazla te'sir eder. Ey Revâha'nın oğlu devam et!.. buyurdular.

Peygamber efendimiz biraz sonra Hazreti Abdullah bin Revaha'ya;

– Allahü teâlâdan başka ilâh yoktur, Bir olan O'dur! Va'dini gerçekleştiren O'dur! Bu kuluna yardım eden O'dur. Askerlerini güçlendiren O'dur. Toplanmış olan kabîleleri bozguna uğratan da yalnız O'dur de! buyurdu ve hayır duada bulundu.

Abdullah bin Revâha da söylemeye devam etti. Diğer Eshâb-ı kirâm da onun söylediklerini tekrar ediyordu.

Hakikaten o zamanlar, şâirlerin önemi çok fazlaydı. Çünkü radyo, gazete, televizyon gibi propaganda araçları mevcut değil-

di. Bu yüzden herkes kendi fikirlerini, şiirle beğendirmeye çalışıyordu. Veya aksine beğenmediklerini de, ancak o yolla tenkîd edebiliyordu. Şâirler bu yüzden çok önemliydiler...

Din düşmanları da aynı yolu, acımasızca kullanıyorlardı. Puta tapan ve kâfir şâirler; alçakça İslâmiyete saldırıyorlardı. Dînimiz ve Peygamber efendimizle, utanmadan alay ediyorlardı.

İşte bu hâin propagandaya karşı, islâmın ilk büyük şâirleri üç kişiydiler: Hassân bin Sâbit, Kâ'b bin Züheyr ve **Abdullah bin Revâha** hazretleri...

Bunların yazdığı beyit ve kıt'alar, hemen ezberlenirdi. Her yerde tekrarlanan bu şiirler, kâfir kalblerine ok gibi saplanıyordu...

Ama günün birinde, şâirler için "âyet-i kerîme" indi. Cenâbı Hak, Kelâmında meâlen buyurdu ki:

"... Onlara, şâirlere ancak, sapıklar uyarlar..."

Bu şiddetli hitap karşısında, Hazreti Abdullah ve arkadaşları ağlamaya başladılar. Bunu gören Peygaber efendimiz, âyetin devamını okudular:

"... Ancak îman edip, iyi işler yapanlar ve Allahı çok ananlar müstesnâ, Onlar öteki şâirler gibi değildirler..."

Hazreti Abdullah ve arkadaşları da, başka türlü değillerdi ki... Ancak dînimizi övüyor, din düşmanlarını yeriyorlardı. Ayet-i kerimenin devamı gelince, üzüntüleri sevince dönüştü.

Mübârek bir cum'a günü Sevgili Peygamberimiz, mescidde hutbeye çıktılar...

Hazreti Abdullah da telâşla, cum'aya yetişmeye çalışıyordu. Henüz epeyce ilerde, "Beni Ganm"de bulunuyordu. Tam o sırada, Peygamber efendimizin:

- Oturun!.. buyurduklarını işitti.

Derhal bulunduğu yere oturdu. İki Cihân Güneşi'nin hutbeleri bitinceye kadar da, yerinden kalkmadı... Bu hâli gören müslümanlar, durumu Peygamber efendimize arz ettiler:

- Yâ Resûlallah!.. Revâha oğlunun, nerede oturduğunu görüyor musunuz?

Sevgili Peygamberimiz o tarafa doğru baktılar.

- Çünkü sizin "oturun" emrinizi, orada duydu ve hemen oturdu!.. dediler.

Peygamber efendimiz bu hareketten çok hoşlanıp, Hazreti Abdullah'a:

- Cenâbı Hak senin, yüce Allaha ve Resûlüne olan itâatte hırsını arttırsın... diye dua buyurdu.

Hazreti Abdullahın şâirliği kadar, cengâverliği de (savaşçılığı) meşhurdu... Peygamber efendimizle birlikte, bütün savaşlara katıldı. Hepsinde büyük kahramanlık gösterdi.

İşte bunlardan biri de Hicretin 8. yılındaki Mûte gâzâsıdır. Sefere çıkılmasının sebebi, bir islâm elçisinin öldürülmesidir.

Resûlullah efendimiz, Bizans imparatoruna bağlı Busrâ emîrine de bir mektup yolladılar. Fakat küstah emîr, aldığı İslâma dâvet mektubunu yırttı. Üstelik İslâm elçisini de, hâince şehîd etti. İşte bu alçaklığa üzülen Allahü Teâlânın Resûlü, o zâlimler üzerine kuvvet göndermeye karar verdi.

Hepsi de gönüllü olan 3.000 kişilik mücâhidler ordusu kısa zamanda hazırlandı.

İki cihan sultânı Peygamber efendimiz, öğle namazını kıldırdıktan sonra, bu mübârek orduyu bizzat uğurlamaya çıktılar. Sancağı şerîflerini, Hazreti Zeyd'e teslim ettiler. Sonra da buyurdular ki:

- Cihâd için hazırlanan bu ordunun başına Zeyd bin Hârise'yi kumandan ta'yin ettim. Şâyet Zeyd şehîd olursa, sancağı Ca'fer alsın... O da şehîd düşerse, Abdullah bin Revâha alsın... O da şehîd olursa sizler, istediğiniz birini "Kumandan" seçersiniz...

Herkes birbiriyle kucaklaşıyor, helâllaşıyordu... Bu sırada arkadaşları, Hazreti Abdullah'ın ağladığını farkettiler:

- Niçin ağlıyorsun, ey Revâha'nın Oğlu, diye sordular. Cevap verdi:

- Vallahi, dünyâyı sevdiğim için ağlamıyorum. Sizlerden ayrılacağım için de değil...

- Peki, niçin ağlıyorsun!..

- Peygamber efendimizden duyduğum, Allahın kelâmını hatırladım: "**...** İçinizden hiçbiriniz hâriç olmamak üzere hepiniz, Cehenneme varacaksınız..." **deniyordu. İşte oraya cehenneme vardığım zaman, hâlim ne olacak diye ağlıyorum...** dedi. Aradaşları, O'nu tesellî ettiler.

Zeyd bin Hârise kumandasındaki ordu hareket ettiğinde Abdullah bin Revâha Peygamber efendimizin huzûruna gelerek:

- Yâ Resûlallah! Bana ezberliyeceğim ve aklımdan hiç çıkarmıyacağım bir tavsiye de bulunur musunuz, dedi. Resûlüllah efendimiz buyurdular ki:

- Sen, yarın Allaha pek az secde edilen bir ülkeye varacaksın. Orada secdeleri çoğalt!

- Yâ Resûlallah! Bana nasîhatinizi artırır mısınız?

- Allahü teâlâyı zikret, çünkü, Allahü teâlâyı zikir, umduğuna kavuşmanda sana yardımcı olur.

Ordu, Medîne dışındaki hurmalıklara gelince, sevgili Peygamberimiz son emirlerini verdiler:

- Çocukları, kadınları, âma'ları sakın öldürme-

yin... Evleri yıkıp, ağaçları yakıp harâp etmeyin...

Zeyd bin Erkam der ki:

Ben Abdullah bin Revâha'nın terbiyesi altında yetişmiş bir yetimdim. Mûte seferine çıktığımızda beni de terkesine bindirmişti. Geceleyin biraz gidince dudaklarından şehidliği özlediğini ve buna kavuşmak için yandığını ifâde eden şiirler söylüyordu. Bu beyitleri işitince ağladım. Bunu fark eden Abdullah bin Revâha, bana dedi ki:

- Sana ne oluyor! Şehid olmamın sana ne zararı var? Hak teâlâ bana şehidliği nasîb ederse, sen de hayvanıma biner, geri döner, yerine ulaşırsın. Ben ise dünyânın dert, tasa, üzüntü ve hâdiselerinden kurtularak özlediğim şehidlik makâmına kavuşurum.

Abdullah bin Revâha, gece inip iki rekat namaz kılıp, uzunca bir duâ yaptı. Sonra Zeyd'e dönüp dedi ki:

- Ey çocuk! İnşallah bu sefer şehidlik nasib olacaktır.

İslâm ordusu, Şam topraklarında bulunan, Ma'an

Mute Savaşında şehid düşenlerin isimlerinin yazılı olduğu kitabe

şehrine kadar hiç durmadı. Ancak orada, Bizans imparatorunun kendilerine karşı, 100.000 kişilik büyük bir ordu yolladığını haber aldılar. Derhal istişâre toplantısı yapıldı. Bazıları, şu fikri ileri sürdüler:

- Peygamber efendimize yazalım. Düşman sayısının çok fazla olduğunu arz edelim. Ya bize, yardımcı kuvvet gönderirler veya ne yapacağımızı emrederler... Biz de, o şekilde hareket ederiz...

Başka fikirler de öne sürülürken, Hazreti Abdullah ayağa kalktı:

- Ey Mücâhidler!.. Bu sefere niçin çıktığımızı, hatırlamıyor gibisiniz!.. Çünkü hepiniz biliyorsunuz ki, ya kahramanca savaşıp zafer kazanacağız veya Allah rızası için ölüp, şehîd olacağız... Bu mertebelerin ikisi de, her müslümân için, en büyük şereftir.

Müslümanlar heyecanla dinliyorlardı. O devamla:

- Kardeşlerim... Unutmayın ki biz düşmana karşı, sayı ve silâh çokluğuyla savaşmıyoruz... Cenâb-ı Hakkın lutfettiği, İslâm dîni ve îman gücümüzle, er meydanına atıldık. Hepimiz yüce Allahtan, iki şey diliyoruz: Ya gâzilik, ya şehîdlik... diyerek sözlerini tamamladı. Oradakiler:

- Vallahi, "Revâha'nın Oğlu" doğru söylüyor... dediler. Sonra da hep birlikte, ilerlemeye başladılar.

Hazreti Ca'fer, Mûte savaşında çarpışırken şöyle diyordu:

"Cennette yaşamak ne güzeldir! Onun şerbetleri tatlı ve soğuktur. Rumlara gelince, Rumların âkıbetleri yakındır, kâfir ve cehennemliktirler. Bana düşen onlardan karşılaştığıma kılıç vurmaktır."

Hazreti Ca'fer böyle söyliyerek kılıç sallıyordu ama, kefere sürüsü, tükenecek gibi değildi. Yüzlercesi birden, Hazreti Ca-

fer'e çullandılar. Önce, sağ kolunu kılıçladılar. Sancağı, öbür eline aldı. Sol kolunu da uçurdular... Mübârek sancağı şerîfi, mübârek vücûduna sardı. O hâliyle savaşa devam etti.

Bu inanılmaz kahramanlığa, Bizans şövalyeleri hayret ediyorlardı. Bir türlü yere yıkamadıkları o büyük mücâhide, yüzlerce ok ve mızrak sapladılar.

Artık o, Hazreti **"Ca'fer-i tayyâr"** oldu. Cennete uçarken, **Hazreti Abdullah** koşturdu. Atından yere indi. Sancağı kaptı. Göklere doğru yükseltti...

Mute'de Ca'fer-i tayyâr'ın şehid düşmesi ile sancağı alıp, göklere yükselten Abdullah bin Revâha bu anda, en son şiirini, kendisine söyledi ve kâfirler üzerine, bir ok gibi atıldı.

Abdullah bin Revâha çarpışırken bir ara parmağı ağır yaralandı. Kopmak üzere idi.

Bunun üzerine atından indi. Yaralı parmağını ayağının altına koyup:

"Sen sadece yaralı parmak değil misin? Zaten bu kazâya da Allahü teâlânın yolunda uğramış bulunuyorsun" diyerek çekip kopardı.

Sonra tekrar atına binip olanca gücüyle çarpışmaya devam etti.

Çarpışmanın bir anında **Abdullah bin Revâha** atından inmişti. Amcasının oğlu kendisine biraz pişmiş et getirdi ve:

- Al, bunu ye de biraz güçlen, dedi.

Abdullah bin Revâha üç günden beri bir şey yememişti. Etten ağzına bir lokma aldığı sırada, müslümanların bulunduğu yerde bir karışıklık gördü. Bunun üzerine:

"Arkadaşların bu hâlde iken sen halâ bu dünyâdasın ve yiyip-içmekle meşgulsün" diyerek nefsini kınadı ve elindeki eti bırakarak tekrar savaşa başladı.

Çok geçmeden sevgili Peygamberimizin, mübârek sözleri gerçekleşiyordu. Hazreti Abdullah da, önceki kumandanlar gibi şehîd oldu. Murâdına erdi.

Abdullah bin Revahâ'nın Ürdün'deki kabr-i şerifi.

Bundan sonra sancak Hâlid bin Velîd hazretlerine verildi. Hâlid bin Velid kumandası ve sancağı altında hücüma geçen mücâhidler düşmanı şaşkınlığa düşürüp bozguna uğrattılar. Hâlid bin Velîd:

- O gün benim elimde dokuz kılıç parçalandı. Elimde geniş yüzlü bir Yemen palasından başka bir şey kalmamıştı, diyerek o zamanı dile getirmiştir.

Bu esnada Medîne'de, Mescid-i Nebî'de bulunan Allahü teâlânın Resûlü, şehidlerin Arş-ı a'lâya yükseldiklerini haber verdiler.

Abdullah bin Revâha, Peygamber efendimizin vahy katipleri arasındadır. Onun hakkında buyurdular ki:

- Cenab-ı Hak, Abdullah bin Revâha'ya rahmet eylesin. Melekler onun meclisiyle öğünürlerdi...

abdullah bin selâm;

Abdullah bin Selâm hazretleri, Eshâb-ı kirâmdan olup, Ensârın büyüklerindendir. Medîne'deki Yahûdî Benî Kaynuka kabîlesinden idi. Soyu Hazreti Yûsuf'a dayanıyordu. Asıl ismi Husayn idi. Müslüman olunca Resûlullah efendimiz ona Abdullah ismini verdi.

Îmân etmeden önce, Yahûdî âlimlerinden idi. Müslüman olması çok ibretlidir. Müslüman oluşunu kendisi şöyle anlatır:

"Babam Yahûdîlerin ileri gelen âlimlerinden idi. Bana Tevrat'ı okutur, dindar yetişmem için elinden geleni yapardı. Bir gün âhir zaman Peygamberinin alâmetlerini ve yapacağı işleri anlatarak dedi ki:

- Eğer âhir zaman Peygamberi, Hârûn aleyhisselâmın neslinden ya'nî kendi kavmimizden gelirse inanırım, başka kavimden gelirse inanmam! Sen de inanma!

Resûlullah efendimiz Medîne'ye hicret etmeden önce babam vefât etti.

Resûlullah efendimiz Medîne'ye hicretinden önce, Mekke'de Peygamberliğini açıkladıktan sonra, sıfatlarına ve yaptığı işlere baktım, tıpa tıp babamın anlattıklarına uyuyordu. Fakat, kavmimizin ileri gelenleri, sırf Arab kavminden geldi diye Resûlullaha karşı çıkıyorlardı. Tevrat'ta bildirilen alâmetler gâyet açıktı.

Bir gün Yahûdîlerin hurma bahçelerine gittim. Kendi aralarında, "Arabların adamı geldi!" diye konuşuyorlardı. Bu sözü duyunca beni bir titreme tuttu. Elimde olmadan **"Allahü Ekber"** diye bağırdım. Benim tekbîr getirdiğimi gören halam Hâlide binti Hâris bana kızıp dedi ki:

- Allah seni umduğuna kavuşturmasın, elini boşa çıkarsın? Vallahi sen Mûsâ

bin İmrân'ın geleceğini işitmiş olsaydın bundan fazla sevinmezdin.

Ben de ona şöyle karşılık verdim:

- Ey hala! Vallahi O, Hazreti Mûsâ gibi Peygamberdir. Mûsâ aleyhisselâmın tevhîd dîninindendir. Buna niçin karşı çıkıyorsunuz?

- Ey kardeşimin oğlu! Yoksa o Kıyâmete yakın gönderileceği bize bildirilen Peygamber midir?

- Evet.

- Öyleyse sevinmekte haklısın.

Dayanamayıp, Resûlullahı görmek için bulunduğu yere gittim. Daha ilk gördüğümde kendi kendime, "Bu güzel yüzün sâhibi yalan söyliyemez!" dedim. Resûlullah insanlar arasına oturmuş, onlara nasîhat ediyordu. İlk işittiğim hadîs-i şerîf şuydu:

- Selâmı aranızda yayınız, aç kimseleri doyurunuz, sıla-i rahm yapınız, yakın akrabalarınızı ziyâret ediniz! İnsanlar uykuda iken namaz kılınız! Böylece Cennete selâmetle girersiniz.

Sonra bana dönüp sordu:

- Sen Medîne âlimi İbni Selâm değil misin?

- Evet

- Ey Abdulah, Allah için söyle! Tevrat'ta benim vasıflarımı okuyup öğrenmedin mi?

- Evet, öğrendim. Yâ Resûlallah Cenâb-ı Hakkın sıfatlarını söyler misin?

Resûlullah efendimiz bana İhlâs sûresini okudu.

"De ki: O Allah birdir. Hiçbir şey O'nun dengi değildir!" meâlindeki âyet-i kerîmeyi işitince:

- Şehâdet ederim ki, Allahtan başka ilâh yoktur. Sen O'nun kulu ve resûlüsün, diyerek îmân ettim."

Abdullah bin Selâm Müslüman olduktan sonrasını şöyle anlatıyor:

Müslüman olduktan sonra Resûlullaha dedim ki:

- Yâ Resûlallah! Yahûdîler kadar, yalancı, inatçı, zâlim kimse yoktur. Hiçbir iftirâdan çekinmezler. Şimdi benim Müslüman olduğumu öğrenirlerse olmadık iftirâ ederler, bunu açıklamadan önce onlara beni sorunuz!

Sonra ben bir perdenin arkasına saklandım. Resûlullah bir grup Yahûdîyi çağırdı. Onlara sordu:

- Aranızdaki Husayn [Abdullah] bin Selâm nasıl bir kimsedir?

- Çok büyük bir âlimimizdir. Onun gibi hayırlı birisi az bulunur. O doğru sözlüdür.

- Eğer o Müslüman olduysa siz ne dersiniz?

- Allah onu böyle birşeyden korusun!

Sonra saklandığım yerden çıkıp dedim ki:

- Ey Yahûdî topluluğu, Allahtan korkunuz! Size geleni kabûl ediniz! Allaha yemîn ederim ki, siz Resûlullahın hak Peygamber olduğunu biliyorsunuz. Çünkü alâmetleri Tevrat'ta açık olarak yazılıdır. Başka kavimden geldiği için inadınızdan îmân etmiyorsunuz. Ben şehâdet ederim ki, Allahtan başka ilâh yoktur. Ve yine şehâdet ederim ki, Muhammed aleyhisselâm Allahın resûlüdür.

Bunun üzerine Yahûdîler:

- Bizim en kötümüz budur. Aramızda bundan daha kötü biri yoktur, deyip olmadık iftirâlar etmeye başladılar. Peygamber efendimiz Yahûdîlere dönüp buyurdu ki:

- Birinci şehâdetiniz bize kâfidir, ikincisi ise lüzûmsuzdur.

Hazreti Abdullah hemen evine döndü. Ailesini ve akrabalarını İslâmi-

yete da'vet etti. Halası da dâhil hepsi Müslüman oldular.

O'nun îmân etmesi Yahûdîleri çok kızdırdı. Bunun için kendisini sıkıştırmaya başladılar. Hattâ Yahûdî âlimlerinden ba'zıları:

- Araplardan peygamber çıkmaz. Senin adamın hükümdardır, diyerek, Abdullah bin Selâm'ı İslâmiyetten vazgeçirmeye kalkıştılarsa da muvaffak olamadılar.

Kendisi ile birlikte Sa'lebe bin Sa'ye, Üseyd bin Sa'ye, Esed bin Ubeyd ve ba'zı Yahûdîler samîmî olarak Müslüman oldular. Fakat ba'zı Yahûdîler dediler ki:

- İslâmiyete yalnız bizim kötülerimiz inandı. Eğer, onlar hayırlılarımızdan olsalardı, atalarının dînini bırakmazlardı.

Bunun üzerine inen âyet-i kerîmede meâlen şöyle buyuruldu:

(Onların, Ehl-i kitabın hepsi bir değildir. Ehl-i kitabın içinde bir cemâ'at vardır ki, onlar gece vakitlerinde secdeye kapanarak Allahın âyetlerini okurlar.) [Al-i İmran: 113]

Abdullah bin Selâm'ın îmân ettiğine ve fazîletine Kur'ân-ı kerîmin şu âyet-i kerîmesinin şehâdet ettiğini müfessîrler ifâde etmektedirler. Bu âyet-i kerîme meâlen şudur:

(İnkâr edenlere de ki: Eğer Kur'ân-ı kerîm Allah tarafından gönderilmiş olup da siz inanmayıp inkar ettiyseniz ve İsrailoğullarından bir şâhid Kur'ân-ı kerîmi benzerine, Tevrat'a göre bu da Allah kelâmıdır diye şehâdet edip inandı da siz yine de büyüklük taslarsınız, bana söyleyin kendinize yazık etmiş olmaz mısınız? Şüphesiz Allah zalim milleti doğru yola eriştirmez.) [Ahkâf: **10**]

Tefsîr âlimlerine göre, âyetteki İsrailoğullarından

bir şâhid olarak bahsedilen kimse Abdullah bin Selâm'dır. Çünkü O kendi milletine:

- Hazreti Mûsâ'ya inen Tevrat'ı Allah kelâmı olarak kabûl edip de Hazreti Muhammed'i ve O'na inen Kur'ân-ı kerîmi inkâr etmek zulümdür, diyerek Müslüman olmuştur.

Abdullah bin Selâm hazretleri, Yahûdî âlimi iken Müslüman olup îmân ile şereflenince, kendini tamamen İslâm dînine verdi. Yahûdilerin kendisi hakkında uydurdukları iftirâlara kulak asmadı. Kur'ân-ı kerîme dört elle sarılıp, Resûlullahı bir gölge gibi takip etmeye başladı. Peygamber efendimiz onun hakkında buyurdu ki:

- Cennetlik birini görmek istiyen, Abdullah bin Selâm'a baksın.

Bir gün Resûlullahın huzûruna gelip dedi ki:

- Yâ Resûlallah, rü'yâmda kendimi bir bahçede gördüm. Bahçenin içinde demirden bir direk vardı. Direğin bir ucu yerde, bir ucu gökte idi. Yukarısında bir kulp, bir çember vardı. Bana, "Haydi bu direğe çık!" denildi. Ben de "Gücüm yetmez" dedim. Bunun üzerine yanıma birisi gelerek, sırtımdaki elbiseyi çıkardı. Böylece rahatça direğin tepesine çıktım, kulpundan tuttum. "İyi tut, bırakma!" diye de tenbîh edildi. Böylece direğin kulpu elimde olduğu hâlde uyandım.

Peygamber efendimiz rü'yâsını şöyle ta'bîr etti:

- Gördüğün bahçe İslâm dînidir. Direk de İslâm dîninin direği, tevhîdidir. O kulp da sağlam olan îmândır. Sen ölünceye kadar İslâm dîni üzere yaşayacaksın!

Başka bir zamanda Peygamber efendimiz, Eshâbı ile sohbet ederken buyurdu ki:

- Şu kapıdan ilk girecek olan, Cennet ehlinden biridir.

Eshâb-ı kirâm merakla kimin gireceğini beklerken, Abdullah bin Selâm'ın girdiğini gördüler. Daha sonra bu müjdeli haberi kendisine bildirerek sordular:

- Yâ Abdullah, bu dereceye hangi amel ile ulaştın?

- Ben zayıf bir kimseydim. En kuvvetli ümidim, kalb selâmeti ya'nî kimseye karşı içimde kötülük beslememem ve boş sözleri terk etmemdir. Bundan başka beni kurtaracağından ümitli olduğum bir amel bilmiyorum.

Abdullah bin Selâm hazretleri nefsini kötü huylardan ve isteklerden tamamen temizleyip terbiye etmişti. Kendisi zengin olduğu hâlde, ba'zan Medîne çarşısında sırtında yük taşıdığı görülürdü. Bir gün yine onu bu hâlde görenler dediler ki:

- Senin çocukların, hizmetçilerin var. Bu işleri niçin onlara gördürmüyorsun?

- Evet bu işleri görecek kimselerim vardır. Fakat ben nefsimi denemek istiyorum. Böyle işler nefsime ağır geliyor mu, gelmiyor mu? Maksadım bunu anlamaktır. Çünkü Peygamber efendimiz bir hadîs-i şerîflerinde, **(Kalbinde hardal tanesi kadar kibir, büyüklenme bulunan kimse, Cennete girmiyecektir)** buyurmuştur. Başka bir hadîs-i şerîflerinde de, **(Meyve veya herhangi bir şeyi kendi eliyle evine götüren, kibirden uzaklaşmıştır)** buyurmuştur. İşte bunun için yükümü kendim taşıyorum.

Abdullah bin Selâm hazretleri, Hazreti Osman'ın şehâdeti esnâsında yanında bulunuyordu. İsyâncılara dedi ki:

- Tarihte öldürülen her peygamber için yetmiş bin asker öldürülmüştür.

Öldürülen her halîfe için de onbeş bin kişi öldürülmüştür. Gelin bu işten vazgeçin! Yoksa âhirette bunun cezâsını çok şiddetli olarak çekeceksiniz! Ayrıca Hazreti Osman'ın üzerinizde çok hakkı vardır.

Fakat âsîler sözünü dinlemediler, ayrıca kendisine hakâret ettiler.

Hazreti Abdullah hakikaten, ahlâk ve ilim ile kendini süsleyen Cennetlik insanlardan idi.

Eshâb-ı kirâmdan Mu'âz bin Cebel, 639'da Suriye taraflarında ortaya çıkan veba hastalığına yakalanmıştı. Vefât edeceği sıralarda, başucunda ağlayan talebesi Yezid bin Âmire'ye dedi ki:

- Niçin ağlıyorsun?

- Ben dünya için ağlamıyorum. İlmi senden öğrenmekteydim, bunu kaybedeceğime üzülüyorum!

Bunun üzerine Mu'âz bin Cebel buyurdu ki:

- İlim benim vefâtımla kaybolmaz. Benden sonra ilmi şu dört kişiden öğren: Abdullah bin Mes'ud'dan, Abdullah bin Selâm'dan, çünkü Resûlullah onun hakkında, **"O, Cennetlik olanlardandır"** buyurdu. Hazreti Ömer'den ve Selmân-ı Fârisî'den öğren.

Abdullah bin Ömer şöyle anlatır:

Medîne'de bir takım Yahûdî topluluğu Resûlullaha gelerek dediler ki:

- Senin getirdiğin dinde recm var mıdır?

Resûlullah efendimiz de onlara sordu:

- Recm cezâsı hakkında Tevratta ne yazıyor?

- Tevratta recm cezâsı yoktur.

Abdullah bin Selâm Yahûdîlere dedi ki:

- Yalan söylüyorsunuz! Tevratta recm âyeti vardır.

Bunun üzerine Tevratı getirip açtılar. Yahûdîler-

den birisi elini recm âyetinin üzerine koyarak bundan önceki ve sonraki âyetleri okumaya başladı. Abdullah bin Selâm ona:

- Elini kaldır! dedi.

O da elini kaldırınca recm âyeti göründü. O zaman Yahûdîler dediler ki:

- Ey Muhammed! Abdullah bin Selâm doğru söyledi. Tevratta hakikaten recm âyeti vardır.

Birgün Hazreti Abdullah bin Selâm, Ka'b-ül Ahbâr'a şöyle bir soru sordu:

- Âlimler ilmi öğrenip zihinlerine yerleştirdikten sonra, onu oradan söküp atan nedir?

Hazreti Ka'b dedi ki:

- Tama', hırs ve ihtiyaç peşinden koşmaktır.

Birisi de Fudayl bin Iyâd'a dedi ki:

- Ka'b'ın bu sözünü bana izâh eder misin?

Bunun üzerine Hazreti Fudayl şöyle cevap verdi:

-Tama', insanın bir şeyi araması ve mukaddes değerlerini bu uğurda fedâ etmesi demektir. Hırs ise nefsinin herşeyi istemesi, senin de onun istediklerini yerine getirmendir.

Bunun için de ona buna, kötü insanlara vb. ihtiyacın olur. İhtiyacını yerine getirenler de seni burnundan yakalamış olurlar.

Ya'nî seni emirleri altına alırlar, istedikleri yerlere sürüklerler, sen de onlara boyun eğersin.

Onlar hasta oldukları zaman, dünya sevgisinden dolayı onların ziyâretlerine gider, tesadüf ettiğin zaman kendilerine selâm verirsin.

Bu verdiğin selâmı, yaptığın ziyâreti Allah rızâsı için yapmazsın. Eğer bu kimselere ihtiyaç göstermezsen, senin için çok daha hayırlı olurdu. Bu benim sana anlattığım, yüz hadîs-i şerîf rivâyet etmekten senin için daha hayırlıdır.

abdullah bin süheyl;

Abdullah bin Süheyl ilk Müslüman olanlardandır. İkinci Habeşistan hicretine kadar Müslümanlığını gizledi. Sonra Habeşistan'a hicret eden kâfileye o da iştirak etti. Habeşistan'dan dönüşünde, babası tarafından hapsedilip, işkence yapılmış, Müslümanlıktan vazgeçmeye zorlanmıştı. Bu yüzden çok şiddetli eziyet ve sıkıntılara mâruz kaldı. Çâresiz kalarak babasının sözüne uymuş gibi göründü. Aslında, istemiyerek îmânını gizlemişti.

Peygamberimizin ve Müslümanların çoğunluğu Medîne'de bir araya gelmişler, gün geçtikçe güçlenmekte ve durumları iyiye doğru gitmekteydi.

Mekke müşrikleri bunu bir türlü hazmedemiyorlar ve en kısa zamanda, Müslümanları ve İslâmiyeti yok etmek istiyorlardı. Bu yüzden Bedir Muharebesine büyük bir intikam hırsıyla hazırlanmışlardı. Bu Abdullah bin Süheyl'in işine yaramıştı. Bedeni müşrikler arasında ama, rûhu Resûlullah ve Müslümanlarla beraberdi. Şirk ve küfür ordusu arasında bulunmak istemiyordu ama, Resûlullaha kavuşmak için bir müddet sebredecekti.

Bu arada, babası kendisini zaman zaman kontrol ediyor, fakat Abdullah bin Süheyl, iç dünyasında olup bitenleri, rûhunda yaşadığı ve tattığı lezzeti, babasına ve etrafındakilere aslâ hissettirmiyordu. Günler böyle geçti. Babası, onda anormal bir durum, İslâmiyete dâir bir belirti görmediğinden, artık onun hakkında şüphesi kalmamıştı.

Hâlbuki o, onların kirli ve insanlıktan uzak dünyasından, Resûlullahın Cennet misâli huzûrlarına, onun mübârek sohbetlerine, Müslümanların o saâdet ve mutluluk dünyasına nasıl kavuşacağının plânlarını yapmaktaydı.

ABDULLAH BİN SÜHEYL

Abdullah bin Süheyl, sanki başka âlemde yaşamakta, müşriklerden çok çok uzaklarda bulunmaktaydı. Onun durumundan, kimsenin haberi yoktu. Müşriklerin, Müslümanlardan birkaç misli fazla olan küfür ve şirk ordusu, Bedir'e varmış, bütün techizatı yerleştirmiş, muharebeye hazır duruma gelmişti. Karşılıklı tek tek vuruşmalar bitmiş, iki ordu birbirine girmişti. Harp iyice kızışmıştı.

Abdullah bin Süheyl için tam zamanı idi. İslâm ordusu saflarına geçebilirdi. Fırsatı kaçırmadı ve Müslümanların saflarına katıldı. Böylece, günlerden beri hayâli ile yaşadığı dünyanın içine girmişti. Şimdi başka bir hava teneffüs etmeye başlamıştı. Bu, rûhlara hem gıda ve hem de şifâ olan bir hava idi. O, Allahü teâlânın sevgilisinin yanında, onunla yan yana cihâd ediyordu. Ne büyük saâdetti. Kıyâmete kadar hayırla, duâ ile anılacakların arasına girmişti.

Babası Süheyl, onun bu hareketine çok kızmış ve ağır laflar söylemişti. Abdullah ise babasına, **"Allahü teâlâ bunu benim hakkımda çok hayırlı kıldı"** diye cevap verdi. Abdullah bu esnâda 27 yaşında idi.

Abdullah bin Süheyl artık yerinde duramıyordu. Aslanlar gibi, şirk ordusunun üzerine atıldı. Sanki önceki Süheyl değildi. Diğer Sahâbe-i kirâm gibi o da kahramanca savaştı. Sonunda müşriklerin şirk ordusu perişan oldu. Abdullah'ın babası da esîr düşmüş, daha sonra fidye ile kurtulmuştu.

Abdullah bin Süheyl, Bedir'den sonra Uhud ve Hendek gazâlarına katılmış, Hudeybiye antlaşmasında da hazır bulunmuştur. Fakat bu antlaşma sırasında gördüğü manzara, onun kalbine bir han-

çer gibi saplanmış ve çok üzülmüştü. Çünkü bu antlaşmada, Mekkeli müşrikleri, babası Süheyl temsil etmiş ve antlaşmaya "Allahın Resûlü" ifâdesinin yazılmasına itiraz ederek demişti ki:

- Biz senin Resûlullah olduğunu kabûl etseydik seninle savaşmazdık.

Onun bu kaba hareketleri Abdullah'ı çok üzmüştü. Resûlullah efendimiz, onun bütün şartlarını kabûl etmişti. Antlaşma imzalanmadan önce olan bir olay da, bütün Müslümanları üzmüş, Resûlullah efendimiz de mahzûn olmuştu.

Çünkü, Abdullah bin Süheyl'in küçük kardeşi Ebû Cendel Müslüman olmuştu. Bu yüzden Mekke'de zincire vurulup, hapsedilmişti. Ancak bir yolunu bulup kaçmış, Hudeybiye antlaşması imzalanırken, kendini Resûlullahın mübârek ayaklarının dibine atarak demişti ki:

- Beni kurtar yâ Resûlallah!

Fakat müşriklerin temsilcisi olan babası Süheyl oğlunu orada görünce, Ebû Cendel'i boynundan tutup dedi ki:

- Yâ Muhammed! Antlaşmamız üzerine bana geri çevireceğin insanların ilki budur!

Resûlullah efendimiz, onu teslim etmek istememişti. Bunun üzerine Süheyl diretti:

- O zaman antlaşmayı imzalamam!

Ancak Resûlullah bu antlaşmanın yapılmasını, birçok sebepten dolayı istiyorlardı. Bütün taleplere

Abdullah bin Süheyl'in de hazır bulunduğu Bedir Savaşının yapıldığı bölgedeki Bedir kuyuları

rağmen, müşrikler teklifle-rinden vazgeçmedi.

Ebû Cendel'in, babasına teslim edilirken söylediği sözler, bütün Müslümanların gözlerini yaşartmıştı. Başlangıcı Müslümanların aleyhine gibi görünen Hudeybiye antlaşması, daha sonra, Müslümanların lehine netîce vermiş, Allahü teâlâ Kur'ân-ı kerîmde bu antlaşmayı, Feth-i Mübîn diye vasıflandırmıştır. Ebû Cendel hazretleri de, bilâhare kurtulmuş, sağ sâlim Medîne'ye dönmüştür.

Hudeybiye antlaşmasından iki sene sonra, Abdullah bin Süheyl Mekke'nin fethinde de bulundu. Mekke fethedilmiş, öldürülecek olanların listesi yapılmıştı. Bunların arasında, Abdullah bin Süheyl'in babası da vardı. Babasına dayanamamıştı.

Babasının öldürülmemesi için teşebbüste bulundu. Durum Resûlullaha arz edildi. Resûlullah efendimiz Hazreti Abdullah'ın bu istirhâmını kabûl etti. Babasına bir emannâme verildi. Daha sonra babası Süheyl bin Amr Müslüman oldu. Sahâbelik şerefine nâil oldu. O kadar ihlâslı bir Müslüman oldu ki, Resûlullahın âhırete teşrifleri sırasında konuşmaları ile, birçok kimsenin, dinden dönmesine mâni oldu.

Abdullah bin Süheyl, Yemâme'de Cevaş muharebesinde şehîd olmuştu. Hazreti Ebû Bekir, Kureyş ve Mekke'nin ileri gelenleriyle birlikte, oğlunun şehâdetinden dolayı, babası Süheyl'e tâziyede bulunmuşlardı. Oğullarına her türlü işkenceyi daha önce yapmış olan Süheyl dedi ki:

- Keşke ben de şehîd olsaydım. Resûlullah efendimiz bana, şehîdin, âilesinden 70 kişiye şefâ'at edeceğini bildirdi. Ben oğlumun benden önce kimseye şefâ'at etmiyeceğini umuyorum.

abdullah bin ümm-i mektûm;

Abdullah bin Ümm-i Mektûm, Peygamberimizin İslâmiyeti anlatmaya başladığı ilk zamanlarda îman ile şereflenerek Müslüman oldu. Mekke'de kâfirlerin zulüm ve eziyetlerinin dayanılmaz hâle gelmesi üzerine ve Medîneli Müslümanlara din esaslarını öğretmek için, Medîne-i Münevvereye hicret etti.

Âmâ olup, sesi çok gürdü. Sabah namazında, önce Hazreti Bilâl, sonra İbni Ümm-i Mektûm ezan okurdu. Kâfirlerle silahlı mücâdele başlayınca, harplere katılıp, gür sesiyle düşmanın moralini bozardı.

Bâzı savaşlarda Peygamber efendimiz, onu Medîne-i Münevverede vâli olarak bırakırdı. Peygamberimizin zamanında, onüç defa Medîne'de kalıp, vâlilik ve imamlık yaptı. Resûlullah efendimiz kendisine çok iltifat edip, dâima gönlünü alırdı.

Medîne'de vâlilik ve imametle vazifelendirilmesi, âmâ hâliyle sefer ve muharebelere katılmasının güç olmasındandır.

Bir defasında Resûlullah efendimiz, insanlara dînimizin esaslarını anlatırken, İbni Ümm-i Mektûm yanına geldi. Peygamberimiz, meşguliyetlerinden dolayı, alâkalanmakta geç kaldılar. Daha cevap veremeden Kur'an-ı kerimin sekseninci sûresi olan Abese sûresinin ilk on âyet-i kerimesi indi.

İlâhi emir üzerine, Peygamberimiz, daha fazla alâkalanıp, iltifatını artırdı. Hatta ona, **"Merhaba! Ey Rabbimin bana itâb ve ikâzında bulunmasına sebep olan kişi!"** diye iltifat edip, yanına oturtur, hâlini, hatırını sorardı.

Hâne-i saadetine alıp, onunla sohbet ederdi. Bir

defasında, yine Peygamber efendimizi ziyâret için evine gelmişti. Resûlullahın huzuruna girmek için müsaade istedi. O sırada, Peygamberimizin mübârek hanımları da huzurundaydı.

Resûlullah efendimiz, onun eve girmesine müsaade ettikten sonra, hanımlarına, çekilmelerini emir buyurdular. Bunun üzerine hanımları, gelen kimsenin gözlerinin görmediğini bildirerek, çekilmelerinin sebebini suâl ettiler. Bunun üzerine buyurdu ki:

- O görmüyorsa, siz de görmüyor değilsiniz ya!

Abdullah ibni Ümm-i Mektûm, Vedâ Haccına katıldı. Peygamberimiz Vedâ Hutbesini okurken, gür sesiyle hutbeyi tekrarladı. Hazreti Ebû Bekir'in hilâfetinde müezzinlik, Hazreti Ömer devrinde de İslâm ordusunda vazife aldı.

Abdullah bin Ümm-i Mektûm hazretleri, Kur'anı kerimi ezbere bilenlerdendi. Kur'an-ı kerimin kıraatını öğretirdi. Resûlullahın buyurduklarını unutmamak için, sohbetlerinde devamlı hadis-i şerif rivâyet ederdi.

Evi Mescid-i Nebeviye uzakta olmasına rağmen, dâima cemaate gelirdi. Mescide gelirken Hazreti Ömer yardım ederdi. Mücâhid olup, cihâdlara dâima katılmak isterdi. Fakat gözleri görmediği için, fiilen katılamamaktan dolayı çok üzülürdü.

Katıldıklarında da gür sesiyle düşmanın moralinin bozulmasına sebep olurdu. 636 senesinde yapılan Kadisiye savaşında, elinde sancak oluduğu hâlde, bir tepeye çıktı. Gür sesiyle düşmanın moralini bozdu.

İbni Ümm-i Mektûm'un bu muharebede şehit oluduğu veya dönüşünde vefâtı rivâyet edilir.

abdullah bin zeyd;

Hicretten sonra Medîne'de Peygamber efendimizin mescidi yapılmış, burada müslümanlar cemâ'atle namaz kılıyorlardı. Ancak o günlerde namaz vakitlerini bildirmek, zahmetli oluyordu. Müslümanlar, Mescid'e toplanır; namaz vaktini beklerlerdi. Ba'zıları da tam vakti tesbit edemezlerdi.

Sevgili Peygamberimiz, buna bir çâre arıyorlardı. Bir gün arkadaşlarını topladılar. Meseleyi hep birlikte konuşmaya (istişâreye) başladılar. İlk önce şu teklif yapıldı:

- Namaz vakitlerinde çan çaldırsak!

Bunun üzerine Peygamber efendimiz buyurdu ki:

- Çan çaldırma âdeti, Hıristiyanlara mahsûstur. Bize yakışmaz.

Sonra, başka bir düşünce ileri sürüldü:

- Boru çaldırsak!

- O da Yahûdîlere âittir. Doğru olmaz.

- Yüksek yerlerde ateş yaksak. Böylece namaz vakitlerini, görerek öğrenmiş oluruz!

Bu teklife de Allahü teâlânın Resûlü şöyle buyurdu:

- Ateş yakmak, ateşperestlerin, ateşe tapanların işidir. Mecûsîlerin yaptığını taklîd edemeyiz. Son olarak:

- Namaz vakitlerinde, bir bayrak çekelim, teklifinde bulunuldu.

Peygamber efendimiz, bunu da beğenmediler. Neticede, karar veremeden dağıldılar. Müslümanlar üzgün olarak evlerine çekildiler.

O toplantıda bulunan **Abdullah bin Zeyd,** aynı gece bir rü'yâ gördü... Ertesi gün, sabah namazından sonra, Sevgili Peygamberimize gördüğü rü'yâyı anlattı:

"Yâ Resûlallah! Dün gece rü'yâmda, mübârek bir zât gördüm. Elinde parlak bir çan vardı. Ona sordum:

- Onu bana satar mısın?

- Çanı ne yapacaksın?

- Müslümanları namaza da'vet edeceğim.

O mübârek zât güldü ve dedi ki:

- Sana ondan daha hayırlı, bir şey öğreteyim mi?

- Öğret!.

O zaman bana, kelimesi kelimesine, **Ezân-ı Muhammedî**'yi okudu."

Abdullah bin Zeyd hazretlerinin rü'yâlarını anlatmasından sonra, Allahü teâlânın Resûlü de tebessüm ederek buyurdular ki:

- İnşâallah gördüğün hak rü'yâdır, sâlih rü'yâdır. Şimdi kalk da öğrendiklerini, Bilâl'e öğret! Ezânı, O okusun. Çünkü sesi, senden daha gür, daha yüksektir.

Bu rü'yâ ve Ezân kelimelerini işiten Hazreti Ömer dedi ki:

- Yâ Resûlallah! Seni hak Peygamber olarak gönderen Allaha yemîn ederim ki, aynı rü'yâyı ben de gördüm.

Bunun üzerine sevgili Peygamberimiz, ellerini semâya kaldırarak; cenâb-ı Hakka şükrettiler, hamdettiler.

Bundan sonra **Sâhib-ül Ezân** diye meşhûr olan Abdullah bin Zeyd, Medîneli Müslümanların Hazrec koluna mensuptur. Ebû Muhammed el-Medenî adı ile künyelenmiştir. Akabe bîâtında bulunarak Resûlullaha îmân edip müslüman olmakla şereflenmiştir. Bedir muharebesine iştirak etmiş ve diğer bütün harplere katılarak, büyük kahramanlıklar göstermiştir.

Resûlullah ile beraber Vedâ Haccı'nda bulundu. Bu hac esnasında elinde bulunan bütün mallarını, hayvanlarını, fakirlere sadaka olarak dağıttı. 644 yılında 64 yaşında iken vefât etti.

Buyurdu ki:

"Dünyada olup da âhiret hayatı yaşıyan insan saâdet içindedir. Bir insan yaşadığı müddetçe Allahı hatırından çıkarmayıp, O'na hep yalvarırsa âhirette merhametine sebep olur. Böylece âhiret hayatı yaşamış olur."

abdullah bin zübeyr;

Abdullah bin Zübeyr, Medîne'de muhâcirlerden ilk dünyaya gelen çocuktur. Hicretten yirmi ay sonra 622' de Medîne yakınındaki Kubâ'da dünyaya gelince, Muhâcirler çok sevinip rahatladılar. Çünkü Yahûdîler, "Biz muhâcirlere sihir yaptık, çocukları olmayacak" diyorlardı.

Bu mübârek zâtın doğumu, Yahûdîlerin yalanlarının ortaya çıkmasına sebep oldu. Resûlullah efendimiz ona duâ edip, ismini "Abdullah", künyesini de "Ebû Bekir" koydu. Diğer künyesi "Ebû Hubeyb" idi.

Hişâm bin Urve şöyle anlatmıştır:

"Abdullah bin Zübeyr dünyaya gelince, annesi daha onu hiç emzirmeden, doğruca Resûlullah efendimize götürdü. Peygamber efendimiz çocuğu kucağına alıp ismini koydu ve duâ etti."

Yedi yaşında iken babası tarafından Peygamberimize getirildiğinde, Ona bî'at etme şerefine kavuştu. Böylece sahâbeden olma şerefine nâil oldu.

Hazreti Ebû Bekir devrinden sonra yavaş yavaş çocukluk hayâtından çıkarak, Hazreti Ömer zamanında kendini göstermeye başladı. 636 senesinde oniki yaşlarında iken, babası ile Yermük savaşına gitti. Yine dört sene sonra, babası ile birlikte Amr bin Âs'ın kumandanlığında Mısır'ın fethine katıldı.

Abdullah bin Zübeyr, gündüzleri oruç tutar, gecelerini de namaz kılarak geçirirdi. Çok namaz kılması sebebiyle, kendisine **Mescid güvercini** denmiştir. Birkaç gün bir şey yemediği olurdu. Çok cesûr, kuvvetli ve kahraman idi.

Abdullah bin Zübeyr, hicretin 30. senesinde Sa'îd bin Âs kumandasın-

daki ordu ile Horasan seferinde bulundu.

Aynı sene Hazreti Osman tarafından Kur'ân-ı kerîmin nüshasının çoğaltılması için toplanan ilmî hey'ete da'vet edildi. Hazreti Osman şehîd edilmeden önce, bütün gücüyle fitnecilerle mücâdele etti. Cemel vak'asında babası ile beraber bulundu.

Abdullah bin Zübeyr, şecâat ve cesâretiyle birlikte çok ibâdet ederdi. Namazda o kadar huzura dalardı ki, ta'rîfi mümkün değildir. Babası onun hakkında; **"İnsanların Ebû Bekr-i Sıddîk'a en çok benzeyeni"** buyurmuştur.

Eshâb-ı kirâmın fıkıh, tefsîr ve hadîs âlimlerinden biri olan Abdullah bin Zübeyr hazretleri, Resûlullah efendimizden bizzat işiterek hadîs-i şerîf rivâyet ettiği gibi, babasından, Hazreti Ebû Bekir, Hazreti Ömer ve Hazreti Osman'dan, teyzesi Hazreti Âişe'den, Hazreti Ali gibi Eshâb-ı kirâmın ileri gelenlerinden de hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir.

Onun bildirdiği otuzüç hadîs-i şerîfin tamamı Ahmed bin Hanbel'in **Müsned** adlı kitabında yer almıştır. İslâmiyette ilk olarak yuvarlak gümüş parayı Mekke-i mükerremede bastıran odur.

Bir gün hak yoldan ayrılan hâricîlerden bir grup, Abdullah bin Zübeyr hazretlerinin huzûruna giderek dediler ki:

- Senin görüşünü öğrenmek için geldik. Eğer doğru, ya'nî bizim gibi düşünüyorsan, seninle birlikte oluruz. Yoksa, seni bu i'tikâdını bırakmaya da'vet ederiz.

Sonra da şöyle sordular:

- Şeyhayn, ya'nî Hazreti Ebû Bekir ve Hazreti Ömer hakkında ne dersin?

Abdullah bin Zübeyr hazretleri, onların sorularına şöyle cevap verdi:

- Onlar hakkında sâdece hayır söylerim.

Hâricîler bunun üzerine,

- Peki Osman hakkında ne diyorsun? diye sordular. Sonra da Hazreti Osman'ın şânına lâyık olmayan ithâmlarda bulundular.

Daha sonra; babası Zübeyr ve Talha hakkında da ileri geri konuştular.

Onların bu konuşmaları üzerine, Abdullah bin Zübeyr hazretleri dedi ki:

- Sizin o büyükler hakkında böyle konuşmanız, aslâ doğru değildir. Çünkü Allahü teâlâ, Mûsâ aleyhisselâm ile kardeşi Hârûn aleyhisselâmı, en azılı kâfirlerden olup ilâhlık dâvâsında bulunan Fir'avn'a gönderirken, gâyet yumuşak konuşmalarını emretti.

Bu husûs Kur'ân-ı kerîmde şöyle bildirilmektedir:

(İkiniz (Mûsâ ve Hârûn aleyhimesselâm) **Fir'avn'a gidin! Çünkü o, ilâhlık iddiâsında bulunmakla hakîkaten pek azgınlık etti. Ona yumuşak muâmelede bulunun! Yumuşak söz söyleyin! Olur ki, nasîhat dinler, yahut Allahü teâlânın azâbından korkar.)** [Tâhâ sûresi: 43, 44]

Resûlullah efendimiz de bir hadîs-i şerîflerinde şöyle buyurmaktadır:

(Ölmüş kimselere sövmek veya dil uzatmak sûretiyle dirilere eziyet etmeyiniz!)

Bunun için Resûlullah efendimiz, İkrime bin Ebî Cehil'e eziyet vermemek, onu üzmemek için babası Ebû Cehil'e sövmeyi, la'net etmeyi yasaklamıştır.

Hâlbuki, Ebû Cehil, Allahü teâlânın ve Resûlünün düşmanı idi. Hicretten önce, Resûlullah efendimize buğz ve düşmanlık etmiş, hicretten sonra da savaşta bulunmuştu.

Hepsi bir tarafa, azılı bir müşrik olması günâh olarak ona kâfi idi. Kâfir olduğu hâlde, la'netlenmesine izin verilmemesi; babam Zübeyr'e, arkadaşı Hazreti Talha'ya ve diğer Eshâba söylediğiniz sözlerden vazgeçmeniz için yeterli bir sebeptir.

Bu ma'kûl sözlere verecek cevap bulamayan Hâricîler yanından ayrıldılar.

Abdullah bin Zübeyr'e cevap veremeyen Hâricîler, ertesi gün tekrar geldiler. Abdullah bin Zübeyr gelip, yüksekçe bir yere oturdu. Allahü teâlâya hamd ve Resûlüne salât ve selâm getirdi. Sonra Hazreti Ebû Bekir ve Hazreti Ömer'den çok güzel bahsetti. Hazreti Osman'ın hilâfetiyle ilgili olarak da şunları söyledi:

- Hazreti Osman bin Affân'ın durumunu bugün benden daha iyi bilen hiç kimse yoktur. Hakem bin Âs'ı Resûlullah efendimizin mübârek izinleri ile Medîne-i münevvereye kabûl etmiştir. Yaptığı işlerde faydalar var idi.

Daha sonra Abdullah bin Zübeyr, Mısırlıların ele geçirip getirdiği, içinde ba'zı kimselerin öldürülmesi emredilen mektubu, onun yazmadığını belirtip şöyle dedi:

- Bunu Hazreti Osman yazmadı. Dilerseniz, onun yazdığına dâir delîlinizi getiriniz, delîliniz yoksa ben size onun yazmadığına yemîn edeyim. Allahü teâlâ yemînin kabûl edilmesini

emrediyor. Hele Resûlullahın dâmâdı, imâmetteki vekîli, onun sebebiyle ağaç altında Bî'at-ı Rıdvân'ın yapıldığı Hazreti Osman'ın yazmadığına dâir yemîni, elbette kabûl etmek lâzımdır. Ancak hak olan bir şeye yemîn edilir. Resûlullah efendimiz buyuruyor ki:

(Kim Allahü teâlâya yemîn ederse, tasdîk edilsin! Yemîn edilen kimse de râzı olsun.)

Hazreti Osman, Hazreti Ebû Bekir ve Hazreti Ömer gibi mü'minlerin emîridir. Ben onu sevenin dostu, ona düşman olanın düşmanıyım. Babam ve arkadaşı Hazreti Talha, Resûlullah efendimizin iki sahâbîsidir.

Hazreti Talha'nın Uhud muhârebesinde parmağı kesilince, Resûlullah efendimiz;

(Parmağı Talha'dan önce Cennet'e girdi) ve, **(Talha, Cennet'e girmesine vesîle olacak bir iş yaptı)** buyurdu.

Hazreti Ebû Bekir, Uhud harbinden bahsedilince, "Uhud harbinin hepsi veya çoğu Talha'ya âittir" buyurdu.

Babam Zübeyr bin Avvâm'a gelince, O Resûlullah efendimizin havârîsidir. Resûlullah efendimiz onu bu sıfatla zikretmişler, Talha ile beraber Cennetlik olduğunu bildirmişlerdir. Nitekim Allahü teâlâ Kur'ân-ı kerîmde meâlen şöyle buyurdu:

(Sana, ağaç altında ellerini uzatarak söz verenlerden Allahü teâlâ râzı oldu. Hepsini sevdi.) [Feth sûresi: 18]

Ayrıca, onların, Allahü teâlânın ve Resûlünün gadabına uğradıklarına dâir bir haber bize ulaşmadı.

Onların hak olarak yaptıklarına gelince, onlar zâten buna lâyıktırlar. Şâyet onlarda bir zelle sürçme meydana gelmişse, o sürçmeyi, onların Resûlullaha yaptıkları hizmet-

lerin hürmetine gidermek, Allahü teâlânın affındandır.

Hâricîler bu sözler karşısında da verecek cevap bulamadılar ve dönüp gittiler.

Abdullah bin Zübeyr 649 senesinde, Abdullah bin Sa'd ile Afrikıyye harbine katıldı. Yüzyirmi bin düşman askeri ile yirmi bin İslâm mücâhidi savaşırken, o birkaç mücâhid ile Bizans ordusu kumandanı, Roma asilzâdesi Gregorius'u öldürdü. Bu başarısı üzerine düşman kuvvetleri bozuldu. Zaferin kazanılmasında mühim bir rol oynadı.

Abdullah bin Zübeyr, Afrikıyye'nin fethinden döndükten sonra, Hazreti Osman'ın huzûruna gidip, ona fethin nasıl gerçekleştiğini anlattı. Hazreti Osman mescidde kalkıp, cemâ'ate şöyle hitâb etti:

- Ey mü'minler! Allahü teâlâ Afrikıyye'nin fethini nasîb ve müyesser eyledi. İşte bu Abdullah bin Zübeyr'dir. Şimdi size Afrikıyye'nin fethini anlatacaktır.

Bunun üzerine Abdullah bin Zübeyr, minberin yanında olduğu yerden ayağa kalkıp, cemâ'ate, Afrikıyye'nin fethinin nasıl gerçekleştiğini anlatmaya başladı:

"Ey mü'minler! Kalblerimizi birleştiren, birbirimizi sevdiren ve ni'metleri aslâ inkâr olunamayan, Allahü teâlâya, bildirdiği şekilde hamdolsun. Yine Allahü teâlâya hamdolsun ki, Muhammed aleyhisselâmı seçip, vahyini Ona emânet etti. Kur'ân-ı kerîmi gönderdi.

Muhammed aleyhisselâma insanlardan yardımcılar seçti. Ona îmân ettiler; hürmet ve ta'zîmde bulundular. Allahü teâlânın dîni uğrunda hakkıyla cihâd ettiler. Bir kısmı bu hak yol olan İslâmda, Al-

lah yolunda şehîd düştüler. **Geride kalanları ise, Allahü teâlânın rızâsını kazanmak için çalışmaktadırlar. Kınayanların kınamaları, onları bu yoldan aslâ çevirememektedir.**

Ey insanlar! Allahü teâlâ size merhamet eylesin! Biz, bildiğiniz ve anlattığım bu maksatla cihâda çıkmıştık. Emîr-el-mü'minîn'in tavsiyelerine ve emîrlerine titizlik ile uyan bir vâli ile beraber idik. Sabah-akşam o da bizimle beraber yürüyor, öğle vaktinde bizimle konaklıyordu. Geceleyin yola devam edip, kurak yerlerde durmadan acele geçiyor, bereketli ve bolluk yerlerde oldukça fazla kalıyorduk.

Afrikıyye'ye varıncaya kadar, Rabbimizin ihsân buyurduğu en güzel hâl üzere yolumuza devam ettik. Nihâyet at kişnemelerini, deve böğürtülerini düşmanlarımızın duyacağı bir yere konduk. Birkaç gün orada ikâmet ettik. Bu sırada, atlarımızı istirahata bıraktık. Silâhlarımızı harbe hazırladık.

Sonra Afrikıyyelileri İslâma da'vet ettik. Fakat onlar Müslüman olmaya yanaşmadılar. Bunun üze-

rine, sulh ve zillet içinde kalmaları için onlardan cizye istedik. Bu teklîfimize ise hiç yanaşmadılar.

Onların karşısında onüç gece bekledik. Bu arada, elçilerimiz gidip geldi. Nihâyet teklîflerimizi kabûl etmeyeceklerine iyice kanâat getirince, komutanımız kalkıp, Allahü teâlâya hamd ve senâ etti. Sonra cihâdın fazîletini anlattı. Sabredip Allah için cihâd edenlerin kavuşacakları sevâbdan bahsetti. Sonra hep birden düşman üzerine hücûm edip, muhârebeye başladık.

Düşmanla karşılaştığımız ilk gün pek şiddetli bir muhârebe oldu. İki taraf da çok çetin savaştı. Düşmandan pek çok kimse öldüğü gibi, bizden de pek çok kimse şehîd düştü. O gece, her iki taraf da savaş meydanında geceledi.

Biz Müslümanların bulunduğu yerden, Kur'ân-ı kerîm okuyanların sesleri yükseliyordu. Düşman ise, içki içerek ve eğlence içinde geceyi geçirdi. Sabah olunca, biz önceki günkü gibi yerlerimizi aldık ve düşman üzerine hücûm ettik.

Allahü teâlâ bize sabır, yardım ve zafer ihsân etti. İkinci gün akşama doğru Allahü teâlâ bize Afrikıyye'yi fethetmek nasîb eyledi. Pek çok ganîmet elde ettik. Mervân bin Hakem, bu ganîmetlerin beştebirini devletin hazînesine koydu.

Müslümanların yanından, onları sevinçli bırakarak ayrıldım. Alınan bu ganîmetler, Müslümanları zenginleştirdi. İşte ben, Allahü teâlânın bize nasîb ettiği bu zaferi, şirkin uğradığı bu hezîmeti, Emîr-el-mü'minîne ve size müjdelemek için geldim.

Ey Allahın kulları! Verdiği ni'metlerden dolayı ve düşmanlarımıza indirdiği azâbdan dolayı, Allahü teâlâya hamdederiz."

Abdullah bin Zübeyr, 692 yılında Haccâc tarafından şehîd edildi. Resûlullah efendimiz bu hadîseye işâret ederek Abdullah'a buyurmuştu ki:

- İnsanlardan senin başına neler gelecek biliyor musun? Senden de insanlara çok şey gelecek. Cehennem ateşi seni yakmaz.

Abdullah bin Zübeyr, Eshâb-ı kirâma çok hürmet ederdi. Hattâ babası Zübeyr bin Avvâm'dan naklettiği hadîs-i şerîfte, Resûlullahın şöyle buyurduğunu bildirirdi:

(Herhangi bir memlekette vefât eden Eshâbımdan biri, kıyâmette, mahşer yerine giderlerken, o memleketin Müslümanlarına önder olur ve onların önlerini aydınlatır.)

Abdullah bin Zübeyr, Mekke'de namazlarını Mescid-i Harâm'da kılardı. Buyururdu ki:

"Resûlullahtan işittim. Buyurdu ki:

(Benim mescidimde kılınan namaz, Mescid-i Harâm hariç diğer mescidlerde kılınan namazlardan üstündür. Mescid-i Harâm'da kılınan bir namaz, Mescid-i Nebî'de kılınan 100 namazdan efdaldir, üstündür.)

Abdullah bin Zübeyr, Kâ'be-i muazzamaya çok hizmet etmişti. Daha önce Hazreti Ömer halîfe iken, onyedi senesinde, Mescid-i saâdeti genişletirken, Hucre-i saâdetin etrafına kısa bir taş duvar çevirmişti. Abdullah bin Zübeyr bu duvarı yıkıp, siyah taş ile yeniden sağlam yaptırdı. Bu duvarın üstü açık olup, kuzey tarafında bir kapısı vardı.

Abdullah bin Zübeyr'in babası, Aşere-i mübeşşereden, ya'nî Cennetle müjdelenen on sahâbîden biri olan Zübeyr bin Avvâm, annesi Ebû Bekr-i Sıddîk'ın kızı Esmâ, teyzesi mü'minlerin annesi Âişe-i Sıddîka'dır. Babasının annesi (ninesi) Hazreti Safiyye, Resûlullahın halası idi.

abdurrahman bin avf;

Eshab-ı kiramın büyüklerinden ve Cennetle müjdelenenlerden ve ilk Müslüman olan 8 kişiden biri. İsmi; Abdurrahman bin Avf bin Abd-i Avf bin Haris bin Zühre bin Kilab bin Mürre bin Kusey'dir. Annesinin ismi, Şifa binti Avf'dir. Soyu, dedelerinden Kilab bin Mürre'de, Resulullah Efendimiz ile birleşmektedir. Künyesi Ebu Muhammed'dir. İslamiyet'ten önce ismi, Abd-i Amr, Abd-ül-Ka'be veya Abd-ül-Haris olup, Müslüman olduğu zaman Peygamber efendimiz tarafından Abdurrahman olarak değiştirildi. Fil vak'asından on yıl sonra, 580 senesinde doğdu ve 651 (H.31) senesinde Medine-i münevverede vefat etti.

Abdurrahman bin Avf, ticâretle meşgul olurdu. Bu sebeple çeşitli yerlere ticâret için giderdi. Şöyle anlatır:

Peygamber efendimize peygamberlik emri bildirilmeden bir yıl önce, ticâret için Yemen'e gittiğim zaman, Askelân bin Avâkir-ül-Himyerî'ye misâfir olmuştum. O zât, çok yaşlı idi ve ona her varışımda ona konuk olurdum. O da bana Mekke'den haber sorarak derdi ki:

- İçinizde kendisi hakkında haber ve zikir bulunan zât zuhûr etti mi? Dîniniz hakkında size karşı olan bir kimse var mı?

Ben de hep, "hayır, yoktur" derdim.

Nihâyet, Resûlullah efendimize peygamberlik bildirilip, İslâm dînini insanlara gizlice tebliğ etmeye başladığı sene idi. Yemen'e yine gidip aynı zâta misâfir olduğumda bana dedi ki:

- Ben seni ticâretten daha hayırlı bir müjde ile müjdeleyeyim mi?

- Evet, müjdele.

- Hiç şüphesiz, Allah senin kavminden, kendisinden râzı olduğu, seçtiği bir peygamber gönderdi ve O'na Kitab da indirdi. O, insanları putlara tapmaktan men edecek ve İslâmiyete da'vet edecek. Hakkı buyuracak ve işleyecek, bâtılı da men ve iptâl edecektir. O, Hâşimoğullarındandır. Siz O'nun dayılarısınızdır. Dönüşünü çabuklaştır! Gidip O'na yardımcı ol! Kendisini tasdîk et ve şu beytleri de Ona götür!

Yemenli ihtiyârın söylediği beytleri ezberleyip, Mekke-i mükerremeye döndüm ve Hazreti Ebû Bekir ile buluştum. Ona, Yemenli ihtiyârın söylediklerini haber verdim. Ebû Bekir dedi ki:

- O kimse, Abdullah'ın oğlu Muhammed aleyhisselâmdır. Allahü teâlâ, Onu insanlara peygamber olarak gönderdi. Hemen Ona gidip îmân et!

Hemen Resûlullahın evine gittim. Resûlullah efendimizin beni görünce gülümsedi ve sordu:

- Arkanda ne haber var, ey Abdurrahman?

- Yâ Muhammed, bu ne demek?

Abdurrahman bin Avf'ın Amman'da bulunan makâmı

- Bana tevdî edilmek üzere o kimsenin seninle gönderdiğini getir, ver. Hiç şüphesiz onu bana gönderen Hımyeroğulları mü'minlerinin üstünlerindendir.

Resûlullah efendimizin bu sözlerini işitince hemen Kelime-i şehâdet getirerek Müslüman olma şerefine kavuştum ve Yemenli ihtiyârın söylediği beytleri okuyarak, onun anlattıklarını anlattım. Bunun üzerine sevgili Peygamberimiz buyurdu ki:

- Zaman zaman öyle mü'minler bulunacak ki, onlar beni görmeden bana inanacak ve beni tasdik edeceklerdir. İşte, bunlar, benim gerçek kardeşlerimdir.

Hazreti Abdurrahman İslâmiyeti kabûl edince diğer Müslümanlar gibi eziyet ve işkencelere mâruz kaldı. Böylece vatanını terketmek suretiyle hicrete mecbur oldu. Habeşistan'a hicret eden müslümanlarla beraber bu memlekete gitti. Çok geçmeden Peygamber efendimiz Medine-i münevvereye hicretinden sonra Medîne'ye gelerek Resûlullaha katıldı.

Peygamber efendimiz, hicretten sonra, Mekke'den hicret eden Müslümanlarla (Muhacirler) Medineli Müslümanlar (Ensar) arasında kardeşlik andlaşmasi ilan ettikleri zaman; Abdurrahman bin Avf'ı da, Sa'd bin Rebi el-Ensarî ile kardeş yaptı. Bir kaç gün sonra, Resulullah Efendimiz O'nu kokulanmış görerek güldü ve;

-**Ne var Abdurrahman?** buyurdu. O da;

-Ya Resulallah! Ensardan bir kadınla evlendim, dedim. Resulullah efendimiz;

-**Ona ne takdim ettin?** buyurdular. Bir miktar altın verdiğini söyleyince;

-**Ey Abdurrahman! Bir düğün yemeği tertiple ve bir koyun kes,** buyurdular.

Hazreti Abdurrahman bütün harplerde bulundu. Bedir'de kahramanlıkları çok oldu. Abdurrahman bin Avf hazretleri, Bedir muhârebesinde şâhit olduğu bir hâdiseyi şöyle anlatır:

Savaş esnâsında yanımda ensârdan iki genç belirdi. Gençlerin gayreti hoşuma gitti. Kendilerine muhabbetle baktım. Gençlerden birisi yanıma yaklaşarak dedi ki:

- Biz, islâm düşmanı Ebû Cehil'i öldürmeye azmettik. Fakat kendisini tanımıyoruz. Onu bize gösterir misin?

- Peki siz bu işi başarabilecek misiniz?

- Resûlullaha ve İslâm dînine hakâret eden kimse sağ olduğu müddetçe, bizim sağ kalmamızın bir önemi yoktur. Allaha yemin ederiz ki, onu gördüğümüzde, kanımızın son damlasına kadar, onu öldürmek için çalışacağız.

Gençlerin bu kararlı hâline gıpta ettim. Bu arada Ebû Cehil karşıdan geçiyordu. Gençlere dedim ki:

- İşte aradığınız, şu karşıdan geçmekte olan kimsedir.

Ebû Cehil'i gören gençler, Ebû Cehil'in askerlerinin çokluğuna bile bakmadan, kılıçlarını çektikleri gibi, üzerine atıldılar.

Ebû Cehil'in askerleri hiç beklemedikleri böyle bir durum karşısında donakaldılar. Onların şaşkınlıkları geçmeden, gençler, Ebû Cehil'i öldürünceye kadar kılıç darbesine tuttular.

Sonra dönüp Resûlullahın huzuruna geldiler. Ve hâdiseyi arz ettiler. Peygamber efendimiz çok memnûn olarak, gençlere sordu:

- Bunu hanginiz öldürdü?

İkisi de birden dediler ki:

- Ben öldürdüm.

Bunun üzerine, gençlerin kılıçlarını muâyene ettikten sonra;

- İkiniz öldürmüşsünüz, buyurdu.

Abdurrahman bin Avf hazretleri, Uhud savaşında yirmi yerinden yaralandı. 12 dişi kırıldı. Peygamber efendimiz, Medîne'de kendisini Saîd bin Rebii hazretleri ile kardeş yaptı. Kardeşi, malına ve servetine onu da ortak yapmak istediğinde şöyle dedi:

- Aziz kardeşim, Allah sana ve çoluk çocuğuna bereket ihsân etsin, malını çoğaltsın! Sen bana çarşının yolunu göster, ben orada ticâret yapar ihtiyâçlarımı karşılarım.

Bu sözü Peygamber efendimize bildirilince, çok sevindi. Kendisine hayır duâ etti. Bu duâdan sonra yaptığı ticâret sebebiyle kısa zamanda çok zengin oldu. Buyururdu ki:

- Taşa uzansam, o taşın altında ya altına veya gümüşe rast gelirdim.

Abdurrahman bin Avf hazretlerine sordular:

- Bu büyük serveti nasıl kazandın?

- Çok az kâra râzı oldum. Hiçbir müşteriyi boş çevirmedim.

Abdurrahman bin Avf, Resûlullahın sağlığında Allah yolunda çok mal harcadı. Üç kere malının yarısını verdi. Birinci defa 4000 dirhem, ikincide 40.000 dirhem ve üçüncüde de 40.000 altın sadaka olarak Allah yolunda dağıttı.

Uhud savaşı esirlerinden 30 tanesini azâd ettirdi ve her birine 1000 altın dağıttı. Tebük seferi için 500 at ve 500 yüklü deve verdi.

Birgün buğday, un ve çeşitli zahire yüklü 700 devesi ile Medîne'ye girdiğinde, Hazreti Âişe, Resûlullah efendimizin;

- Abdurrahman bin Avf, Cennete emekliyerek

girer, buyurduğunu bildirince, Abdurrahman bin Avf, develerin hepsini yükleriyle birlikte Allah yolunda dağıtacağını söz verip, onu şâhit tutmuştur.

Bedir harbinde bulunup da sağ kalanların herbirine, kendi malından 400 dirhem altın para verilmesini vasiyet etti. Vasiyeti hemen yerine getirildi.

Tebük harbi dönüşünde, Peygamber efendimiz gecikince, namaz geçmesin diye, Abdurrahman bin Avf hazretleri imâm yapıldı. İkinci rek'atte iken Peygamber efendimiz yetişip kendisine uydu. Namazdan sonra;

- Bir peygamber sâlih bir kimsenin arkasında namaz kılmadıkça rûhu kabzolmaz, buyurdu.

Abdurrahman bin Avf hazretleri nakleder:

Bir gün Peygamber efendimiz yalnız olarak, yola çıktı. Ben de geriden tâkip ediyordum.

Kâbe-i şerif kapısı

Hurmalık bir yere vardı. Yere kapandı. Secde o kadar uzadı ki, kendi kendime, "Aman yâ Rabbî, acaba Resûlullaha birşey mi oldu?" diyerek büyük bir korku ile yanına yaklaştım ve oturdum.

Resûlullah, secdeden başını kaldırıp sordu:

- Sen kimsin?

- Ben Abdurrahman'ım.

- Bir şey mi oldu?

- Hayır yâ Resûlallah, secdeniz o kadar uzadı ki, size bir hâl olmasından endişe ettim.

- Yâ Abdurrahman! Cebrâil aleyhisselâm şunu müjdeledi: "Yâ Resûlallah, kim ki, sana salât ve selâm getirirse, Cenâb-ı Hakkın magfiret ve selâmına nâil olur." **Ben de bu müjde sebebiyle şükür secdesinde bulundum.**

Abdurrahman bin Avf hazretleri, Resûlullahın âhırete teşrîfinden sonra, Onunla geçirdiği günleri hatırlıyarak dâimâ ağlardı. Onun sohbetlerinden mahrûm olduktan sonra, kendisi için dünyanın hiçbir kıymeti kalmadığını söylerdi.

Nevfel bin İyas hazretleri anlatır:

Abdurrahman bin Avf hazretleri, bizi bir gün evine götürdü. Bize tepsi içinde leziz yemekler ikrâm etti. Yemeği önümüze koyunca, ağlamaya başladı. O ağlayınca biz de ağlamaya başladık. Fakat niçin ağladığımızı bilmiyorduk. Sordum:

- Ey Abdurrahman, seni bu kadar ağlatan nedir?

- Biz bu kadar ni'metler içerisindeyiz. Resûlullah vefât etti. Fakat kendisi ve ehli arpa ekmeğinden bile bir defa olsun doyasıya yemedi. Biz bu yediklerimizin şükrünü nasıl yapacağız? Bunun için ağlarım.

Abdurrahman bin Avf, Hicretin 6. senesinde, Resûlullah efendimiz tarafından Kelb kabîlesini İslâma da'vet etmek için Dûmetül-Cendel'e gönderilen 700 kişilik orduya, kumandan tâyin edildi. Dûmetül-Cendel, Tebük şehrinin yakınında olup, büyük bir panayır ve ticâret merkezi idi.

Resûlullah efendimiz, Abdurrahman bin Avf'ı yanına çağırıp buyurdu ki:

- Hazırlan! Seni bugün veya yarın sabah inşâallah askerî birliğin başında göreceğim.

Sabah namazını mescidde kıldıktan sonra, Pey-

gamber efendimiz onun Dûmet-ül-Cendel'e hareket etmesini ve oranın halkını İslâmiyete da'vet etmesini emir buyurdu. Dûmet-ül-Cendel'e gidecek ordu, seher vakti Medîne dışındaki Cürüf denilen mevkîde toplandı. Peygamber efendimiz, Abdurrahman bin Avf'ın geride kaldığını görünce buyurdu ki:

- Arkadaşlarından niçin geri kaldın?

- Yâ Resûlallah! En son görüşmemin ve konuşmamın sizinle olmasını istedim. Yolculuk elbisem üzerimdedir.

Abdurrahman bin Avf, başına, siyah pamuklu ve kalın bezden, gelişi güzel bir bez sarmıştı. Peygamber efendimiz, onun sarığını eliyle çözüp, sarığın ucunu iki omuzunun ortasından sarkıtarak bağladı ve, **"Ey İbni Avf! İşte sarığını böyle sar"** buyurdu. Daha sonra eline bir sancak vererek devam etti:

- Ey İbni Avf! Allahü teâlânın adıyla, O'nun yolunda cihâd et ve Allahı inkâr edenlerle çarpış. Zulüm ve taşkınlık yapma. Allahın emri dâiresinde hareket et. Çocukları öldürme. Eğer o belde ahâlisi senin da'vetine icâbet ederlerse, o kabîlenin reîsinin kızıyla evlen.

Abdurrahman bin Avf, emrine verilen 700 kişilik orduyla birlikte hareket ederek, Dûmet-ül-Cendel'e ulaştı. Kelb kabîlesini, tatlı bir üslûbla İslâma da'vet etti. Üç gün orada kaldıktan sonra, Kelb kabîlesinin reîsi Esbağ bin Amr ve kavminin büyük bir kısmı Müslüman olup, Hıristiyanlığı terkettiler. Bir kısmı da Hıristiyan olarak kalıp, cizye vermeye râzı oldular.

Abdurrahman bin Avf, Müslüman olan Esbağ'ın kızı Tümadır ile evlendi. Onunla birlikte Medîne'ye geldi. Tümadır, Abdurrahman bin Avf'ın oğlu Ebû

Seleme'nin annesidir. Ebû Seleme ise Medîne'nin yedi büyük fıkıh âlimlerinden biridir.

Hazreti Ömer'in halîfeliği zamanında bir ticaret kervanı gelip, gece Medîne'nin dışında kondu. Yorgunluktan hemen uyudular. Halîfe Ömer, şehri dolaşırken bunları gördü. Abdurrahman bin Avf'ın evine gelip dedi ki:

- Bu gece bir kervan gelmiş. Hepsi kâfirdir. Fakat bize yabancı olanların, yolcuların; bunları soymasından korkuyorum. Gel, bunları koruyalım.

Sabaha kadar bekleyip, sabah namazında mescide gittiler. İçlerinden bir genç uyumamıştı. Arkalarından gitti. Soruşturup, kendilerine bekçilik eden şahsın halîfe Ömer olduğunu öğrendi. Gelip arkadaşlarına anlattı. Roma ve İran ordularını perişan eden, binlerce şehir almış olan, adâleti ile meşhur yüce halîfenin, bu merhamet ve şefkatini görerek, İslâmiyetin hak din olduğunu anladılar. Hepsi seve seve Müslüman oldu.

Abdurrahman bin Avf hazretleri, fazîlet ve kemâl sâhibi bir insandı. Kalbi sadece, Allah korkusu, Resûlüne muhabbet, doğruluk, iffet, merhamet ve şefkat ile doluydu. Allah yolunda malını dağıtmaktan zevk alırdı.

Eshâb-ı kirâmın en zenginlerinden olduğu hâlde, mala karşı en ufak bir sevgisi yoktu. Her zaman âhireti dünyaya tercîh ederdi. En büyük arzûsu, dînin emirlerine eksiksiz uyabilmekti.

Bir gün bir yerde yemek ikrâm edilmişti. O gün de kendisi oruçlu idi. Tam iftâr edeceği zaman, bir hâtırasını anlatması istendi. Hemen hâtırasını anlatmaya başladı:

"Benden çok hayırlı olan Mus'ab bin Ümeyr

şehîd olduğunda, onu bir kumaş parçası ile kefenledik. Başını örttüğümüz zaman, ayakları açık kalıyor, ayaklarını örttüğümüz zaman başı açık kalıyordu.

Sonra Hazreti Hamza şehîd oldu. O da benden çok üstündü. Onu da zor şartlar altında defnettik. Onlar benden çok hayırlı olduğu hâlde, dünyayı bırakıp gittiler. Sonra bize dünya kapısı açıldı. Türlü türlü ni'metlere kavuştuk. Bunların hesâbını nasıl vereceğiz" deyip ağlamaya başladı.

Oruçlu olduğunu unutup, iftâr yemeğini bile yemedi. Zaten o günleri hatırlayınca yemek yiyecek hâli de kalmıyordu.

Halîfe Ömer Şam'a gidiyordu. Şam'da tâ'ûn ya'nî vebâ hastalığı olduğu işitildi. Yanında bulunanların ba'zısı, "Şam'a girmiyelim" dedi. Bir kısmı da dedi ki:

- Allahü teâlânın kaderinden kaçmıyalım.

Bunun üzerine Halife de buyurdu ki:

- Allahü teâlânın kaderinden, yine O'nun kaderine kaçalım, şehre girmiyelim. Birinizin bir çayırı ile, bir çıplak kayalığı olsa, sürüsünü hangisine gönderirse, Allahü teâlânın takdîri ile göndermiş olur.

Sonra Abdurrahman bin Avf'ı çağırıp sordu:

- Sen ne dersin?

- Resûlullah efendimizden işittim ki, **(Vebâ olan yere girmeyiniz ve vebâ olan bir yerden başka bir yere gitmeyiniz, oradan kaçmayınız)** buyurmuştu.

Halife de, "elhamdülillah, benim sözüm hadîs-i şerîfe uygun oldu" deyip Şam'a girmediler.

Vebâ bulunan yerden dışarı çıkmanın yasak edilmesine sebep, sağlam olanlar çıkınca, hastalara bakacak kimse kalmaz, helâk olurlar. Vebâlı yerde kirli hava, herkesin içine yerleşince, kaçanlar hastalık-

tan kurtulamaz ve hastalığı başka yerlere götürmüş, bulaştırmış olurlar. Hadîs-i şerîfte buyuruluyor ki:

(Vebâ hastalığı bulunan yerden kaçmak, muharebede kâfir karşısından kaçmak gibi, büyük günâhtır.)

Hazreti Ömer vefât ederken halîfeliğe aday olarak gösterdiği 6 kişiden biri de Abdurrahman bin Avf'dır. Hazreti Ömer'in defninden sonra, tâyin edilen bu altı sahâbî toplandılar. İlk olarak Abdurrahman bin Avf söz alıp şöyle dedi:

- Ey Cemâ'at! Bu husûsta hepimizin de görüşleri var. Dinleyiniz, öğrenirsiniz, anlarsınız. Muhakkak ki, hedefe isâbet eden ok, isâbet etmeyenden üstündür. Bir yudum yavan fakat soğuk su, hastalığa sebep olan tatlı sudan daha faydalıdır.

Sizler, Müslümanların rehberleri, mürâcaat olunan âlimlerisiniz. O hâlde, aranızda meydana gelecek ihtilâflarda bıçağın ağzını köreltmeyin. Kılıçları düşmanlarınızdan ayırıp kınlarına sokmayınız. Yoksa düşmanlarınız karşısında tek kalmış, amellerinizi noksanlaştırmış olursunuz.

Herkesin muayyen bir eceli, her evin emrine itâat edilen, yasaklarından çekinilen bir emîri, reisi vardır. Öyleyse aranızdan, işlerinizi görecek birisini emir tâyin edin. Böylece maksada erişirsiniz. **Şâyet, kör fitne, şaşırtan dalâlet olmasaydı niyetlerimiz bildiklerimizden, amellerimiz niyetlerimizden başka olmazdı. Zîrâ fitne ehli; gözlerinin görmediğini, fitnenin kendilerini, çölde şaşkın, nereye gideceğini bilmez bir şekilde bıraktığını söylerler.**

Nefslerinize ve fitnecilerin sözlerine uymaktan sakınınız. Sözle olan hîle, kılıcın yarasından daha şiddetlidir. Halîfeliği; mu-

sîbet ve felâket zamanlarında metânet ve sabırlı, bu işte muvaffak olacağını umduğunuz, onun sizden, sizin ondan râzı olacağınız birisine veriniz. **Size nasîhat eder görünen fesatçılara itâat etmeyiniz. Size yol gösteren rehbere muhâlefet etmeyiniz. Söyleyeceklerim bundan ibârettir. Allahü teâlâdan kendim ve sizin için mağfiret dilerim.**

Abdurrahman bin Avf bundan sonra, şu teklifte bulundu:

- İçimizden üçümüz, diğer üçümüz lehine adaylıktan çekilsin.

Abdurrahman bin Avf'ın bu teklifi hemen kabûl olunarak Zübeyr Ali'ye, Talhâ Osman'a, Sa'd bin Ebî Vakkâs da Abdurrahman bin Avf'a oylarını verdiler. Arkasından Abdurrahman bin Avf da çekildi ve Hazreti Osman ile Hazreti Ali kaldılar. Netîcede Hazreti Osman'a bîât olundu.

Hazreti Abdurrahman yüksek ahlâk, fazîlet ve kemâl sahibi, çok iyi ve çok temiz, seciyeli bir insandı. Onun kalbi, Allah korkusu ile Resûl-i ekreme muhabbetle, doğruluk ve iffetle, rahmet ve şefkatle dolu idi. Cömertti. Allah yolunda malını dağıtmaktan zevk alırdı. Kalbinde Allah korkusu o kadar yer etmişti ki, kendisi hiç bir vakit dünyasını dînine tercih etmemiş, hayatta servet ve mal sahibi olmaya ehemmiyet vermemiş, tam Müslüman olarak yaşamayı herşeyin üstünde tutmuştu.

Abdurrahman bin Avf'ı Peygamber efendimiz ve Eshâb-ı kirâmın büyükleri methetmişlerdir. Resûlullah efendimiz onun hakkında buyurdu ki:

- Göktekiler ve yerdekiler katında, sen emînsin.

Abdurrahman bin Avf 651 senesinde 75 yaşında vefât etti.

ADÎ BİN HÂTİM-İ TÂİ

adî bin hâtim-i tâi;

Eshâb-ı kirâm efendilerimiz, Peygamber efendimizin emriyle zaman zaman Medîne dışındaki kabîlelere seferler düzenler, buralardaki halkı İslâma da'vet ederlerdi. Da'veti kabûl etmiyenlerle savaş yapılır, ganîmet ve esir alınırdı.

Tay kabîlesi üzerine yapılan seferde, reisleri, Adî bin Hâtim kaçtı. Kardeşi Sefâne esir alındı. Kendisine çok iyi muâmele yapıldı. Çünkü babası meşhûr cömertlerdendi. Onun cömertliğine hürmeten, kızına iyi muâmele yapıldı.

Peygamber efendimiz, Sefâne'yi kardeşini bulup getirmesi için serbest bıraktı. O da kardeşini bulup başından geçenleri anlattı. Kardeşi Adî bin Hâtim, kardeşinin anlattıklarından cesâret alarak, Medîne'ye gitti. Bundan sonrasını kendisi şöyle anlatır:

Medîne'ye vardığımda, Resûlullah Mesciddeydi. Huzûruna varıp, selâm verdim. Bana:

- Kimsiniz, buyurdu. Ben de:

- Adî bin Hâtim'im, dedim.

Beni alıp evine götürdü. Yolda giderken, yaşlı bir kadın, ihtiyaçlarını arz etti. Onunla ilgilenip, ihtiyaçlarını giderdi. Bu hâli görünce, "Bu, melik değildir" dedim.

Eve varınca, içi lifle dolu bir minder gösterip, **"Buraya oturun!"** buyurdu. Ben oturmak istemedim. Israr edince mecbûren oturdum. Kendisi de yere oturdu. Kendi kendime, "Vallahi bu melik olamaz, melik olan kimse bu kadar tevâzu ehli olamaz!" dedim. Sonra bana:

- Yâ Adî bin Hâtim, Müslüman ol ki, selâmette olasın, buyurdu. Ben de:

- Benim dînim vardır, dedim. Bunun üzerine:

- Senin dînini senden daha iyi bilirim. Sen Raku-

siyye dîninden değil misin? Kavminin dörtte bir ganîmetini yemiyor musun? Bu senin dîninde sana helâl değildir, buyurdu. Ben içimden:

- Vallahi doğru söylüyor. Bilinmiyen şeyleri biliyor. Bu peygamberdir, dedim. Sonra buyurdu ki:

- Yâ Adî bin Hâtim, seni İslâma girmekten alıkoyan nedir? Seni "Lâ ilâhe illallah" demekten uzaklaştıran nedir? Allahtan başka ilâh var mı? Neden çekiniyorsun? Seni, Allah büyüktür demekten alıkoyan nedir?

Bu sözleri büyük bir huşû içinde dinledim. Bu kadar güzel yüzlü, tatlı sözlü bir kimse yalancı olamazdı. Hemen Kelime-i şehâdet getirip Müslüman oldum.

Resûlullah sonra beni, kabîleme İslâmiyeti anlatmak ve onların zekâtlarını toplamak için geri gönderdi. **İlk zekât toplıyan ben oldum.** Kabîlemin Müslüman olmasına vesîle oldum.

Birgün kabîlemden birkaç kişi ile beraber, Hazreti Ömer'in huzûruna gitmiştik. Kendisine sordum:

- Beni tanıdınız mı?

- Evet tanıdım! Sevgili Peygamberimize kavmin inanmadığı bir zamanda sen inandın, vefâkâr oldun! Kavmin sana zulmettikleri zaman onlara sabreden sensin! Muhakkak ki, kabîlesinde ilk zekâtı toplayıp, Peygamber efendimizi sevindiren de sensin.

Adî bin Hâtim hazretleri, dünyaya hiç kıymet vermez, kazandığını fakîrlere dağıtırdı. Peygamber efendimizin huzuruna gittiğinde ona yanında yer verirdi. Kendisine iltifatlarda bulunurdu.

Allahü teâlâ ona uzun bir ömür verdi. Hazreti Ali'nin vefâtından çok sonra 120 yaşında Kûfe'de vefât etti. Ölünceye kadar, İslâmiyeti yaymak için çırpındı. Vaktini hiç boşa geçirmezdi.

Âişe-i sıddıka;

Hazreti Âişe validemiz, küçük yaşta iken okumayazma öğrenmiş olup, çok zekî ve kabiliyetli idi. Her bir hâdise üzerine hemen bir şiir söylemesi, onun zekâsına bir delildir. Öğrendiği ve ezberlediği bir şeyi katiyen unutmazdı. Çok akıllı, zekî, âlime, edibe ve afife ve saliha idi.

Resulullah efendimiz Hazreti Hadice'nin vefatından sonra, ikinci defa olarak, Hazreti Ebu Bekir'in kızı Hazreti Aişe'yi nikahladı, fakat düğünü yapılmadı. Peygamberimizin Hazreti Âişe ile evlenmelerinde en önemli husus, nikah akdinin Hazreti Peygamberin arzusuyla değil, Allahü teâlânın emri ile olmasıdır. Buhârî ve Müslim'in rivayetlerinde Peygamberimiz Hazreti Aişe'ye şöyle buyurdu:

- Seni üç gece rüyada gördüm. Bir melek ipek kumaşa sarmış "Bu senin hanımındır" **dedi. Ben de yüzünü açtım ve** "Eğer Allah tarafından ise cenab-ı Hak imza eylesin" **dedim.** [Yani eğer rüya Rahmânî ise Allahü teâlâ müyesser kılsın demektir.]

Resulullah efendimiz Medine'ye hicret ettiği zaman, ev halkını Mekke'de bırakmıştı. Medine'yi şereflendirince, Ebu Rafiî ile azatlı kölesi Zeyd bin Hârise'yi, iki deve ve ihtiyaçları olabilecek şeyleri satın almak üzere 500 dirhem harçlıkla Mekke'ye gönderdi.

Hazreti Ebu Bekir de Abdullah bin Ureykıt'ı iki deve ile onların yanına katıp, hanımı Ümm-i Ruman ve kızı Hazreti Âişe ile kızkardeşi Esma'yı develere bindirerek göndermesini, oğlu Abdullah'a mektup yazarak emretti. Hazreti Aişe, annesi Ümm-i Ruman ve Resulullahın kerimeleri kafile olarak yola çıktı. Kubeyd mevkiinde Hazreti Zeyd 500 dirhemle üç deve daha satın aldı. Kafileye Talha

bin Ubeydullah da katıldı. Mina mevkiinden Beyda denilen yere ulaştıkları zaman, Hazreti Aişe'nin devesi kaçtı. Hazreti Âişe buyuruyor ki:

"Devem kaçtı. Ben devenin üstünde mahfe'nin içindeydim. Annem de yanımdaydı. Annem, "Eyvah kızcağızım, eyvah gelinciğim" diyerek çırpınıyordu. Allahü teâlâ devemize sükûnet verdi ve bizi kurtardı. Nihayet Medine'ye geldik. Ben Hazreti Ebu Bekir'in ev halkı ile birlikte indim."

O zaman Mescid-i Nebevî ve etrafındaki odalar yapılmıştı. Mescid-i şerif yapılırken, Peygamberimizin hanımları Hazreti Âişe ve Sevde için birer oda yapıldı. Sonra, ihtiyaç oldukça bir oda yapılarak, adetleri dokuz oldu. Odalar, Arap âdeti üzere, hurma dalından idi. Üstleri kıldan keçe ile örtülü idi.

Odalar mescidin cenup, şark ve şimâl taraflarında idi. Kerpiçten yapılmış olanı da vardı. Çoğunun kapısı mescide açılırdı. Tavanlarının yüksekliği, orta boylu insan boyundan bir karış fazla idi. Hazreti Fâtıma ile Hazreti Aişe'nin odaları arasında kapı vardı.

Mekke'den gelen Resulullahın ev halkı, kendi odalarının önünde indi. Hazreti Âişe validemiz, Hazreti Ebu Bekir'in evinde bir müddet ikâmet buyurdular. Hazreti Ebu Bekir birgün Resulullaha şöyle arzetti:

- Ya Resulallah, ehlinle evlenmekten seni alıkoyan nedir?

Bunun üzerine Resulullah efendimiz, gerekli hazırlıkları yaparak, Hazreti Âişe ile, nikahlarının vuku bulduğu Şevval ayında evlendiler.

Hazreti Âişe validemiz buyuruyor ki:

"Medine'ye hicret edip geldiğimiz zaman, burası, hastalığı bol olan bir yer idi. Bütün eshab-ı kiram hastalığa tutuldular. Bu hastalıktan, ancak Resulullah efendimiz, Allahü teâlânın korumasıyla kurtuldu."

Hazreti Âişe de hastalandı. Peygamberimiz Hazreti Aişe'ye, **"Sende gördüğüm nedir"** diye sorunca, Hazreti Âişe şu cevabı verdi:

- Anam-babam sana feda olsun ya Resulallah, hummadır. Allah onu kahretsin.

Bunun üzerine Peygamber efendimiz buyurdu ki:

- Hayır, ona kötü söyleme! O, vazifelidir. İstersen sana bir duâ öğreteyim. Onu okuduğun zaman, Allahü teâlâ onu senden giderir.

Hazreti Âişe de, "Öğret ya Resulallah" dedi.

Peygamber efendimiz duâyı öğretince, humma geçti.

Hazreti Âişe validemiz, Medine'de, Resulullahın gazalarına katılmış diğer sahabî hatunları gibi, yaralıların tedavisi ve bakımıyla meşgul olmuş, büyük hizmetler görmüştür. Cephelerde eline kılıç alıp, çarpışmayı istemiş ise de, Resulullah efendimiz buna müsaade buyurmamıştır. Mesela Uhud günü, Peygamber efendimiz yaralanmış, mübarek yüzü müşriklerin attığı taşla yaralanıp, kan içinde kalmıştı.

Hazreti Fâtıma validemiz, Resulullahın mübarek yüzünü yıkamış, kan durmayınca, yünden hasır yakmış ve külünü âlemlere rahmet olarak gelen Peygamberimizin mübarek yüzüne basarak, kanı durdurmuştu.

Hazreti Âişe validemiz de sırtında yiyecek ve içecek su taşıyarak Uhud'a gelmişti. Hazreti Âişe ve Ümm-i Süleym kırba ile su taşıyorlar, Hamne ise susuzlara su veriyordu. Enes bin Malik diyor ki:

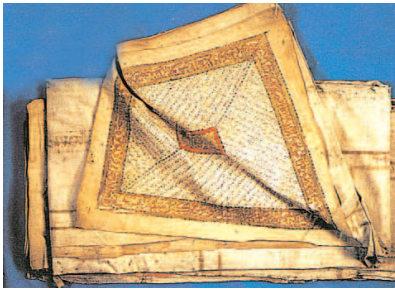

Bürük (üzeri yazılı örtü) beyaz astar üzerine nesih ile Kur'an-ı Kerim ayetleri ve Vefk yazılıdır. Hazreti Âişe validemize ait olduğu kayıtlıdır. T.S.M. Env. No: 21/478

"Uhud gazasında müslümanlar bozulup, Resulullahın yanından dağıldıkları zaman, Hazreti Âişe ile Ümm-i Süleym'i gördüm. Arkalarında kırbalarla koşa koşa su taşıyorlar, yaralıların ağızlarına boşaltıyorlardı. Kırbaları boşaldıkça koşarak gidiyorlar, doldurunca koşarak gelip, yine yaralılara su veriyorlardı."

Kadınların Uhud savaşına katılmasına müsaade edilmesinin sebebi, yaralıları tedavi için idi.

ÂİŞE-İ SIDDIKA

Hazreti Aişe, Müreysi gazasına katılmış ve bu gazada bazı münafıkların çıkardığı bir iftiraya maruz kalmış, bunun üzerine Allahü teâlâ Nur suresinde 17 ayet-i kerime göndererek, onun temizliğini bildirdi. Hazreti Âişe buyurdu ki:

"Resulullahın ilk hastalığı, Hazreti Meymune'nin evinde oldu. O gün Resulullahın Hazreti Meymune'ye uğradığı gündü. Burada Resulullahın hastalığı arttı. Diğer ezvac-ı tahirat gelerek Resulullahın hizmetine koyuldular. Peygamberimiz de buyurdular ki:

- Ey benim zevcelerim, mâzur görün, takatım yoktur ki, evlerinizi dolaşayım. İzin verirseniz Aişe'nin evine gideyim, bana orada hizmet edersiniz.

Resulullah efendimiz Hazreti Abbas ve Hazreti Ali'nin omuzlarına dayanıp, benim odama geldiler. Döşeğe yattılar. Bu odada mübarek başı, göğsümde olduğu hâlde vefat ettiler."

Resulullahın vefatından sonra da, eshab-ı kiramın, Hazreti Âişe validemize hürmetleri, ikramları ve izzetleri çok fazla idi. Hatta bu hususta Hazreti Ömer, bunda o derece ileri gitti ki, Hazreti Aişe, "Resulullahın vefatından sonra Hazreti Ömer bana çok iyilik etti. Ya Rabbi, bundan böyle, beni, onun ihsan ve iyilikleri için ayakta tutma" buyurdu.

Hazreti Âişe validemiz, Hazreti Osman zamanında da din-i İslâmı öğretmekle meşgul oldu. Hazreti Âişe müctehid idi. Bütün İslâm ilimlerinde çok büyük derecesi vardı. Bilhassa kadınlara mahsus hâllere dair fıkhî hükümler kendisinden sorulurdu. Çünkü Hazreti Aişe, hem müminlerin annesi, hem de dinlerini öğrenecekleri bir müftî müctehid idi. Ayet-i kerime ile medh ve sena olundu. Âlim, edip, çok akıllı ve

üstad idi. Çok fasih ve beliğ konuşurdu.

Aişe-i Sıddıka hazretlerinin faziletleri, üstünlükleri, sayılamayacak kadar çoktur. Eshab-ı kirama fetva verirdi. **Âlimlerin çoğuna göre, fıkıh bilgilerinin dörtde birini Hazreti Âişe haber vermiştir.** Hadis-i şerifte buyuruldu ki:

- Dininizin üçte birini Humeyra'dan öğreniniz!

Resulullah efendimiz, Hazreti Aişe'yi çok sevdiği için, ona **"Humeyra"** derdi.

Eshab-ı kiramdan ve tâbiînden çok kimse, Hazreti Aişe'den işittikleri hadis-i şerifleri haber vermişlerdir. Ürvet übnü Zübeyr hazretleri buyuruyor ki:

"Kur'an-ı kerimin manalarını ve helal ve haramları ve Arap şiirlerini ve nesep ilmini Hazreti Aişe'den daha çok bilen kimse görmedim."

Eshab-ı kiram, hediyelerini, Resulullaha, Aişe'nin evinde getirip, böylece sevgisini kazanmak için yarışırlardı. Zevceler, iki grup idi. Âişe tarafında Hafsa, Safiyye, Sevde vardı. İkincisi, Ümm-i Seleme ve ötekiler idi. Bunlar, Ümm-i Seleme'yi Resulullaha gönderip, "Eshabına emir buyursanız da, hediye getirmek isteyen, hangi zevce yanında iseniz, oraya getirse" dediklerinde, Resulullah efendimiz buyurdu ki:

- Beni, Âişe hakkında incitmeyiniz! Cebrail bana yalnız Aişe'nin yanında iken geldi.

Ümm-i Seleme de dediğine pişman olup, tevbe ve af diledi.

Resulullah efendimiz bir defasında, kızı Hazreti Fâtıma'ya buyurdu ki:

- Ey kızım, benim sevdiğimi, sen sevmez misin?

Hazreti Fâtıma'nın, "Elbet severim" demesi üzerine, yine buyurdular ki:

- O hâlde, Aişe'yi sev!

Resulullah efendimiz, Hazreti Aişe'yi çok sever-

di. Resulullaha, "En çok kimi seviyorsun" denildiğinde buyurdular ki:

- Aişe'yi.

"Erkeklerden kimi" dediklerinde, buyurdu ki:

- Aişe'nin babasını.

Yani, en çok Hazreti Ebu Bekir'i sevdiğini bildirdi.

Hazreti Aişe'ye sordular ki:

- Resulullah efendimiz en çok kimi severdi?

- Fâtıma'yı severdi.

- Erkeklerden en çok kimi severdi?

- Fâtıma'nın zevcini.

Bundan anlaşılıyor ki, zevceleri arasında, Hazreti Aişe'yi, çocukları arasında Hazreti Fâtıma'yı, Ehl-i beyti arasında. Hazreti Ali'yi, eshabı arasında ise, Hazreti Ebu Bekir'i en çok severdi.

Hazreti Âişe buyuruyor ki: "Birgün Resulullah efendimiz, mübarek nalınlarının kayışlarını çakıyordu. Ben de iplik eğiriyordum. Mübarek yüzüne baktım. Parlak alnından ter damlıyordu. Ter damlası, her tarafa nur saçıyor, gözlerimi kamaştırıyordu. Şaşakaldım. Bana doğru bakarak buyurdular ki:

- Sana ne oldu ki, böyle dalgın duruyorsun?

Ben de, "Ya Resulallah! Mübarek yüzünüzdeki nurların parlaklığına ve mübarek alnınızdaki ter tanelerinin saçtıkları ışıklara bakarak kendimden geçtim" dedim.

Bunun üzerine, Resulullah efendimiz kalkıp yanıma geldi. Alnımdan öptü ve buyurdular ki:

- Ya Aişe! Allahü teâlâ sana iyilikler versin! Beni sevindirdiğin gibi, seni sevindiremedim.

Yani, senin beni sevindirmen, benim seni sevindirmemden çoktur, buyurdu. Hazreti Aişe'nin mübarek alnından öpmesi, Resulullahı severek, onun

cemalini anlayarak gördüğü için, aferin ve takdir olmaktadır.

Birgün Peygamber efendimiz, kıyamet gününden bahisle Hazreti Aişe'ye buyurdu ki:

- Kıyamet gününde insanlar elbisesiz olarak haşredilecektir.

- Erkekler de kadınlar da böyle mi olacak?

- Evet.

- O zaman birbirlerine bakmayacaklar mı?

- Ey Aişe, o gün insanlar meşguliyetlerinden birbirlerine bakmaya zaman bulamayacaklardır. Gözleri göğe dikilmiş olarak kırk sene öylece kalacaklardır. Yemeyecek, içmeyeceklerdir. Şiddetli terliyecekler. Kiminin terinden biriken su, ayaklarını örtecektir. Kiminin de dizlerine, kiminin de karnına kadar yükselecektir. Kiminin de tepesine kadar çıkacaktır.

Musa bin Talha diyor ki:

- Hazreti Aişe'den daha fasih, düzgün konuşanı görmedim. Resulullahı metheden şu manada bir şiir söylemiştir:

"Mısırdakiler, Onun yanaklarının güzelliğini işitmiş olsalardı, Yusuf aleyhisselamın pazarlığında hiç para vermezlerdi. Yani, bütün mallarını, Onun yanaklarını görebilmek için saklarlardı. Zeliha'yı kötüleyen kadınlar, Onun parlak alnını görselerdi, ellerinin yerine kalblerini keserlerdi de acısını duymazlardı."

Hazreti Aişe, kendisinin, Peygamberimizin diğer hanımlarının hepsinden daha üstün olduğunu söyleyerek, Allahü teâlânın nimetlerini sayar, övünürdü. Bunlardan da bazıları şunlardır:

1- Resulullah efendimiz, beni istemeden önce, Cebrail aleyhisselamın benim suretimi getirip, kendisine gösterdiğini ve, "Bu senin zevcendir" dediğini söylerdi.

2- Resulullahın zevceleri içinde, koca görmeden Resulullah ile evlenen, benden başka olmamıştır.

3- Resulullahın zevceleri içinde, yalnız benim yanımda iken vahiy geldi. Resulullah efendimiz, bazı zevcelerine, **"Aişe'yi üzerek, beni incitmeyiniz! Biliniz ki, onun yanında bana vahiy gelmektedir"** buyurmuştu.

4- Resulullahın zevceleri arasında, benden başka hiçbirinin hem babası, hem de annesi hicret etmiş değildir.

5- Allahü teâlâ benim hakkımda berât ayetini nâzil eyledi.

6- Resulullah vefat ederken, mübarek başları benim göğsümde idi.

7- Resulullah benim odamda vefat etti.

8- Benim odam Resulullahın türbesi olmuştur.

Hazreti Âişe validemiz, Resulullahın rızasına kavuşmak için, gecesini gündüzüne katardı. Onu birazcık üzgün görse, teselli etmek için elinden gelen her şeyi yapardı. Hatta Resulullahın akrabalarını da gözetir, onlara karşı da her türlü iyiliği yapardı. Hazreti Âişe buyuruyor ki:

"Günde ikinci defa yemek yiyordum. Resulullah efendimiz görünce buyurdu ki:

- Ya Aişe! Yalnız mideni doyurmak, sana, her işten daha tatlı mı geliyor? Günde iki kere yemek de israftandır. Allahü teâlâ, israf edenleri sevmez."

Hâdimî hazretleri, burayı şöyle açıklıyor: "Resulullah efendimiz Hazreti Aişe'nin ikinci yemeği, acıkmadan yediğini anlayarak böyle buyurmuştur. Yoksa, kefaretler için, günde iki kere yedirmek lazım olduğu meydandadır."

Resulullahın vefatından sonra, Hazreti Aişe'ye, yemek yiyip yimediğini sordular. "Hiçbir za-

man doyasıya yemedim" buyurdular ve ağladılar.

Hazreti Âişe buyurur ki: "Peygamber efendimizin karnı hiçbir zaman yemek ile doymamıştır. Bu hususta hiç kimseye yakınmamıştır. İhtiyaç içinde olmak, onun için zenginlikten daha iyi idi. Bütün gece açlıktan kıvransa bile, Onun bu durumu, gündüz orucundan onu alıkoymazdı.

İsteseydi, Rabbinden yeryüzünün bütün hazinelerini, meyvelerini ve refah hayatını isterdi. And olsun ki, Onun, o hâlini gördüğüm zaman acırdım ve ağlardım. Elimle karnını sıvazlardım ve derdim ki:

- Canım sana feda olsun! Sana güç verecek, şu dünyadan bazı menfaatler, yiyecek ve içecekler temin etsem olmaz mı?

Bunun üzerine bana buyururdu ki:

- Ey Aişe, dünya benim neyime! Ulul'azm olan peygamber kardeşlerim, bundan daha çetin olanına karşı tahammül gösterdiler. Fakat o hâlleri ile yaşayışlarına devam ettiler, Rablerine kavuştular. Bu sebeple Rableri, onların kendisine dönüşlerini çok güzel bir şekilde yaptı, sevaplarını artırdı. Ben refah bir hayat yaşamaktan hayâ ediyorum. Çünkü böyle bir hayat, beni onlardan geri bırakır. Benim için en güzel ve sevimli şey, kardeşlerime, dostlarıma kavuşmak ve onlara katılmaktır.

Bu sözlerinden sonra fazla zaman geçmedi, bir ay kadar sonra vefat ettiler."

Peygamber efendimiz Hazreti Aişe'ye birçok tavsiyelerde bulunmuştur. Bunlardan bazıları şunlardır:

"Peygamber efendimiz buyurdu ki:

- Ey Aişe! Geceleri şu dört şeyi yapmadan uyuma:

1- Kur'an-ı kerimi hatim etmeden,

2- Benim ve diğer peygamberlerin şefaatlerine kavuşmadan,

3- Müminleri kendinden hoşnut etmeden,

4- Hac etmeden.

Resulullah efendimiz bunları söyledikten sonra namaza durdu. Namazını bitirip de yanıma geldiğinde, kendilerine dedim ki:

- Ey iki cihanın güneşi olan Efendim! Annem, babam, canım sana feda olsun. Bana dört şeyi yapmamı emrediyorsun. Ben bunları bu kısa müddet içinde nasıl yapabilirim?

Bunun üzerine tebessüm ederek buyurdular ki:

- Ya Aişe! Ondan kolay ne var? Üç İhlâs-ı şerifi ve bir Fâtiha suresini okursan, Kur'an-ı kerimi hatmetmiş; bana ve diğer peygamberlere salevat getirirsen, şefaatımıza kavuşmuş; önce müminlerin ve sonra da kendi affını dilersen, müminleri kendinden hoşnut etmiş;

Kabe-i şerifin eski kilidlerinden biri.

"Sübhânallahi velhamdülillahi ve lâ ilâhe illallahü vahdehû lâ şerîke leh. Lehül mülkü velehül hamdü ve hüve alâ külli şey'in kadîr" tesbihini okursan hac etmiş sayılırsın."

Peygamber efendimizin Hazreti Aişe'ye tavsiyelerinden bazıları şunlardır:

- Ey Aişe, yumuşak ol; zira Allahü teâlâ bir ev halkına iyilik murad ederse, onlara rıfk, yumuşaklık kapısını gösterir.

- Ey Âişe bilmez misin; kul secde ettiği zaman, Allah onun secde yerini yedi kat yerin sonuna kadar tertemiz kılar.

- Ey Aişe, hiç hayâsız söz söylediğimi gördün mü? Kıyamet gününde Allah katında en kötü insan, şerrinden kaçarak insanların terkettiği kimsedir.

- Ey Aişe, Allah, kullarına lutf ile muamele edicidir. Her işte yumuşak davranılmasını sever.

- Ey Aişe, sana birisi, istemeden, birşey verirse, kabul et! Çünkü o, Allahü teâlânın sana gönderdiği bir rızıktır.

Sevgili Peygamberimizin huzurlarına, birtakım yahudiler girdiler. "Essâmü aleyk" diyerek, sırıttılar. Allahü teâlânın Resulü de, **"Ve aleyküm"** karşılığında bulundular. Bunları duyan Hazreti Aişe, yahudilere "lânet" etmeye başladı. Çünkü "Essâmü aleyk!" sözlerinin manası, "Ölüm, senin üzerine olsun" demekti. İşte bu yüzden Peygamber efendimizin hanımı, kendini tutamamıştı.

Bu şaşkın yahudiler, güya kurnazlık ettiler! Selam verir gibi görünüp, Hak teâlânın en şerefli Peygamberine hakarete yeltendiler. Hazreti Aişe'yi üzen de onların bu "sefîl" niyetleriydi.

Fakat Peygamber efendimiz sakin görünüyorlardı. Hanımına sordular:

- Ey Aişe! Sana ne oldu ki, onlara lânet ettin?

Hazreti Aişe-i Sıddıka hâlâ hiddetini yenememişti. "Ne söylediklerini işitmediniz mi, ya Resulallah" dedi. Peygamber efendimiz de, **"Sen de, benim onlara,** (Ve aleyküm...) **dediğimi işitmedin mi"** buyurdu.

Gerçekten, "Ve aleyküm" demek, "Sizin üzerinize olsun" manasına geliyordu. Böylece yahudilerin "ölüm" temennisini; sevgili Peygamberimiz, aynen kendilerine iade etmişlerdi.

Hazreti Aişe, birgün Resulullah efendimize sordu:

- Şehitlerin derecesine yükselen olur mu?

- Hergün yirmi kere ölümü düşünen kimse, şehitlerin derecesini bulur.

- Ya Resulallah! Sizin üzerinize, Uhud gününden (harbinden) daha şiddetli bir gün geldi mi?

- Ya Aişe! Gördüğüm eziyetin en şiddetlisi, Tâif şehrinde olmuştur.

Hazreti Aişe'nin annesi Ümm-i Ruman binti Amir'dir. Lâkabı Sıddıka'dır. Hazreti Aişe'nin çocuğu yoktu. Bunun için künyesi de yoktu. Araplarda künyeye çok ehemmiyet verilirdi. Bunun için Hazreti Âişe üzülürdü. Birgün Hazreti Peygambere bunu arzetmiş ve Peygamberimiz de buyurmuştu ki:

- Sen yeğenin Abdullah bin Zübeyr'i kendine evlat edinirsin ve onun ismine izafeten de künye alırsın.

Bundan sonra Hazreti Âişe yeğeni Abdullah bin Zübeyr'e izafeten ümm-i Abdullah diye künyelendi.

Hazreti Aişe, Hicret'ten dokuz sene önce Mekke-i mükerremede doğdu. 676 senesinin Ramazan ayının 17. salı günü Medine-i münevvere-de vefat etti.

ammâr bin yâser;

Ammâr bin Yâser, ilk müslümanların otuzuncusudur. Süheyb-i Rûmî ile birlikte, Dâr-ül Erkam'da aynı vakitte Müslüman olmuşlardı. O zaman Peygamber efendimiz Dâr-ül Erkam'da bulunuyordu. Ammâr bunu şöyle anlatıyor:

Bir gün Hazreti Erkam'ın evinin önünde Hazreti Süheyb bin Sinan'a rastladım. Ona dedim ki:

- Burada ne yapıyorsun?

- Sen ne yapıyorsun?

- Ben içeri gireceğim ve Hazreti Muhammed'in sözlerini dinleyip bildirdiği dîne gireceğim. Müslüman olacağım.

- Ben de aynı maksatla buraya geldim.

Böylece ikimiz beraber içeri girdik. O sırada Peygamber efendimiz de orada bulunuyordu. Beraber Müslüman olduk, akşama kadar orada kaldık. Akşamdan sonra evimize döndük.

İmâm-ı Mücâhid buyurdu ki:

- Mekke'de Müslüman olduğunu ilk açıklayan, önce Resûlullah sonra da Ebû Bekir, Bilâl, Habbâb, Süheyb, Ammâr ve annesi Sümeyye hanımdır.

Peygamber efendimiz halkı açıktan îmâna çağırmaya başlayınca, müşrikler, kimsesiz Müslümanlara ezâ ve cefâ etmeye başladılar. Ebû Tâlib hayatta iken, putperestler Resûl-i ekreme kötülükte bulunamazlardı. Eshâbdan tanınmış kimselere de kavimlerinin himâyesi ve aşîretlerinin kalabalık oluşu sebebiyle, istedikleri gibi ezâ ve cefâ edemezlerdi.

Ancak Müslümanların kimsesizlerini ve fakirlerini bulup, bunlara çeşit çeşit azâb ile eziyet edip, türlü cefâlar ederlerdi. Bunların içinde en çok eziyet görenler, Bilâl, Süheyb, Habbâb ve Ammâr bin Yâser'dir.

AMMÂR BİN YÂSER

Müşrikler Ammâr'ı yalnız yakaladıkları zaman Ramda mevkiine, Mekke kayalıklarına götürürler, elbiselerini çıkarıp, demir gömlek giydirirler, günün sıcağında kızmış taşlarla dağlarlar, ba'zan da sırtını ateşle dağlar, kızgın güneş altında aç ve susuz bırakıp derlerdi ki:

- Muhammed'in dîninden dön, Lat ve Uzzâya tap kurtul!

Ba'zan da kuyuya daldırıp boğmak isterlerdi. Onlar, bu dayanılmaz cefâlara sabredip,

- Rabbim Allah, Peygamberim Muhammed aleyhisselâmdır, diyerek İslâm dîninden dönmezlerdi.

Ebû Huzeyfe bin Mugîre, Ammâr'ın babası Yâser'in dostu olduğu ve sözleşme gereğince yardım etmesi lâzım geldiği hâlde, o da müşriklerle bir olup, o Müslüman âileye, arkalarına ateş yapıştırmak sûretiyle işkence yapıyordu.

Benî Mahzûm kabîlesinin ileri gelenleri, Ammâr bin Yâser'in babasına ve vâlidesi Sümeyye'ye işkenceye devâm edip, sıcak günde kuma gömerler ve üzerinde et pişecek kadar sıcak taşları, gövdesine dizerlerdi. Sonra derlerdi ki:

- Lât ve Uzzâ, Muhammed'in dîninden iyidir deyin!

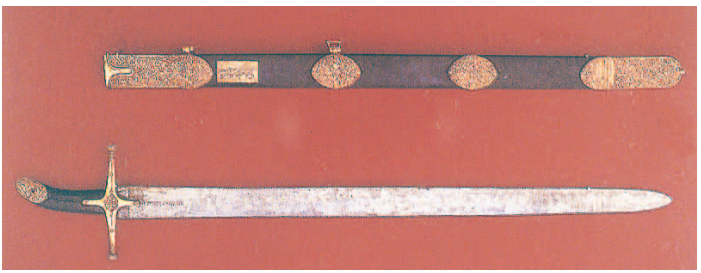

Ammâr bin Yâser'in kılıcı

Bunun üzerine onlar da şöyle cevap verirlerdi:

- Derimizi yüzseniz, etimizi dilim dilim doğrasanız sizi dinlemeyiz. Allahtan başka ilâh yoktur. Muhammed aleyhisselâm O'nun kulu ve Peygamberidir.

Yine bir gün, Resûlullah efendimiz Bathâ denilen yerden geçerken, Yâser âilesine işkence yapıldığını görüp çok üzüldüler. Hazreti Yâser suâl etti:

- Yâ Resûlallah! Zamanımız hep böyle işkence ile mi geçecek?

Peygamber efendimiz de buyurdu ki:

- Sabrediniz ey Yâser âilesi! Sevininiz ey Ammâr âilesi! Hiç şüphesiz, sizin mükâfât yeriniz Cennettir.

Ammâr bin Yâser'in, Kureyşli müşriklerden gördüğü işkence, dillere destân olacak şekildedir. Bir defasında Ammâr Resûlullah efendimize gelerek hâlini arz etti:

- Yâ Resûlallah! Müşriklerin bize yaptığı işkenceler son haddine vardı.

Resûlullah efendimiz onların bu hâlini biliyor ve onlar için üzülüyordu. Buyurdu ki:

- Sabrediniz ey Yakzân'ın babası!

Sonra da şöyle duâ ettiler:

- Yâ Rabbî! Ammâr âilesinden hiç kimseye Cehennem azâbını tattırma.

Yine bir gün Mekke müşrikleri Ammâr'a ateşle eziyet ve işkence ediyorlardı. Resûlullah efendimiz orayı teşrif ettiler. Buyurdular ki:

- Ey ateş! İbrâhim'e (aleyhisselâm) **olduğun gibi, Ammâr'a da serin ve selâmet ol.**

Daha sonra Ammâr, sırtını açtığında ateşin izi görünüyordu. Bu iz Resûlullah efendimizin duâsından önce idi.

AMMÂR BİN YÂSER

Yine güneşin çok yakıcı olduğu bir gündü. Güneş sanki bütün Mekke'yi yakmak istiyordu. Toprağın üstünde ve altındaki bitkiler kavrulmuştu. Çöl ve taşlık bölgeler, kızgın bir ekmek fırınını andırıyordu. Kureyşli Mahzumoğulları, daha da kızgındılar!

Yâser ve hanımı Sümeyye'ye, yapmadık işkence bırakmadılar. Fakat bu Yemenli Müslümanlar, onların bunca işkencelerine rağmen onların isteklerini yerine getirmedi. Nihayet Yâser'i kızgın taşlar üzerine yatırdılar. Üzerindeki kısa çöl elbisesini yırttılar.

Burası, Mekke'nin baştan başa taşlık ve çorak bir semtiydi. Hiç su bulunmadığı için zalimler, burayı seçmişlerdi. Güneş en fazla bir saatte, her insanı pişirebilirdi. Ama yere yatırılan Yemenli Müslüman, gülüyordu! Putperest Mahzumoğulları, hırslarından çatlıyacak gibiydiler. Hepsi kıpkırmızı olmuşlardı. Nihayet Yâser'in bir koluna, bir deve; öbür koluna, başka bir deve bağladılar. Ayaklarına da, aynı şeyi yaptılar.

Sonra içlerinden, en dinsizi bağırdı:

- Hemen şimdi, İslâm dînini inkâr edeceksin!

Hazreti Yâser:

- Allah birdir, O'ndan başka tapılacak ilâh yoktur. Muhammed aleyhisselâm, Allahın Resûlüdür, diye haykırdı.

Hâin müşrik, şiddetle üzerine doğru eğildi:

- O hâlde, hiç görülmedik şekilde, can vermeye hazırlan!

İşte o zaman, gerçekten, dünyada pek görülmemiş bir vahşet emri verildi.

4 gaddar cellât, 4 deveyi aynı anda; ellerindeki yanmış ağaçlarla dağladılar. Can havliyle, dört bir yana koşuşan develer;

Hazreti Yâser'i, doğru Cennete uçurdular. Dağlar taşlar, kurtlar kuşlar, yerlerdeki ve göklerdeki Melekler; aynı ilâhi kelimeyi tekrarlıyorlardı:

- Lâ ilâhe illallah. Muhammedün Resûlullah.

Bu manzaraya, insan yüreği dayanır mı? Fakat Sümeyye Hâtun dayandı. Çünkü kat'î olarak biliyordu ki; sevgili kocası Yâser şu anda, Cennet-i âlâdadır.

Yâser âilesinin ezâya ve bir musîbete uğramadığı gün, hemen hemen yok gibiydi. Hazreti Yâser'i ve oğlu Abdullah'ı, görülmedik şiddetli bir işkence ile şehîd ettikten sonra, Sümeyye Hâtun İslâmın en büyük düşmanıyla karşılaştı. Ebû Cehil sırıtarak dedi ki:

- İnandığın Allah, kocanı ölümden kurtaramadı!

Sümeyye Hâtun sükûnetle cevap verdi:

- Allah O'nu, Cennetine aldı. Kocamı; sizin gibi putlara, paraya ve dünyaya tapınmaktan kurtardı. Allahü teâlânın Resûlü O'na ve bize doğru yolu gösterdi.

- Ey Allah ve Resûlullah düşmanı! Sen git, kendi ahmaklığınla yaşa! Kocaman kafanı, vücûdundan kopardıkları gün; içinde beyin olmadığı anlaşılacaktır. Ama o zaman, ne fayda!

Ebû Cehil'in hakikaten, kocaman olan kafası kızdı ve bağırdı:

- Sus, ey Ebû Huzeyfe'nin kölesi! Benim gibi bir Efendiye, bunları nasıl söyliyebilirsin?

- Sen, köpekten de aşağılıksın! Çünkü kuduz köpekler bile; sizin yaptığınız şekilde insan öldürmezler.

Ebû Cehil, elindeki kısa mızrakla oynuyordu. Birden onu, kadıncağıza fırlattı. Sümeyye Hâtun oracıkta şehîd oldu. **İslâm'da ilk şehîd olan bunlardır. Ya'nî kadınlardan Sümeyye Hâtun, erkeklerden Hazreti Yâser** idi.

Hazreti Ammâr'a da Mugireoğulları, böyle işkenceler yapmışlardı. Müşrikler yine suya batırarak işkence yapmış oldukları bir sırada, Peygamberimiz Ammâr bin Yâser'e rastlamıştı. Ammâr ağlıyordu. Kâinâtın efendisi mübârek elini, onun gözlerinin üzerine sürdü ve buyurdu ki:

- Bir daha kâfirler seni yakalayıp suya batırırlar ve sana, şunları söyle, derler ve bu işkenceyi tekrarlarsa, onların söyletmek istediklerini söyleyiver, işkenceden kurtul!

Mugireoğulları Ammâr'ı bir gün yakaladılar. Meymun kuyusunun içine batırdılar.

- Sen Muhammed'i inkâr edip, putlarımıza dönünceye kadar seni bırakmıyacağız, dediler.

Hazreti Ammâr da, kâfirlerin dediklerini, kalbiyle kabûl etmediği hâlde diliyle söyledi.

Resûl-i ekreme, "Ammâr kâfir oldu" diye haber verildi. Resûlullah efendimiz buyurdu ki:

- Hâşâ! O kâfir olmaz. Baştan ayağa kadar îmândır ve eti ile derisi arası îmân ile doludur.

Ammâr, küffâr elinden kurtulup, Resûlullahın ya-

nına geldi. Kâfirlerin ezâ ve cefâsından ağladı. Resûlullah efendimiz iki mübârek eliyle gözünün yaşını sildi ve teselli buyurdu.

Bu hâdise üzerine, Nahl sûresinin; **Kim Allaha küfrederse, onlara şiddetli bir azâb vardır. Ancak kalbine îmân yerleşmiş olduğu hâlde küfür kelimesini söylemeye zorlanıp, sâdece diliyle söyliyenler müstesnâ,** meâlindeki 106. âyet-i kerîmesi nâzil oldu.

Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem de Hazreti Ammâr'a buyurdu ki:

- Müşrikler eziyet ederlerse yine böyle söyle.

Ammâr bin Yâser hazretleri, Mekke devrinde gördüğü işkenceler karşısında Habeşistan'a hicret edenler arasında bulunmuştur. Bilâhare tekrar Mekke'ye dönmüş, bir müddet orada kaldıktan sonra Medîne'ye göç ederek, Hazreti Münzir bin Abdülmübeşşir'in misâfiri olmuştur. Daha sonra Peygamber efendimiz onu, Ensârdan Huzeyfe bin Yemân ile din kardeşi yapmıştır.

Hazreti Ammâr, Medîne-i münevvereye gelince, Resûlullah için bir ibâdet ve istirâhat yerinin gerekli olduğunu söyledi. İslâmda mescid yapılmasına ilk teşebbüs eden o idi ve bu sâyede Kubâ mescidi yapıldı.

Ammâr bin Yâser, Mescid-i Nebevî'nin de yapımında bulundu. Mescid-i Nebevî'nin temeli atıldığında, duvar yapılmak üzere kerpiç kestirilmişti. Kuruyan kerpiçler, bulundukları yerden mescid arsasına Eshâb-ı kirâmın sırtlarında taşınıyordu. Herkes birer birer taşırken, Hazreti Ammâr büyük fedâkârlık gösterip;

- Biri kendim, biri Resûlullah için, diye iki kerpiç getiriyordu ve diliyle de;

Ammâr bin Yaser'in teşebbüsüyle inşa edilen ve ilk mescid olma özelliğini taşıyan Kuba camii

- Biz Müslümanlar mescidler inşâ ederiz, diyordu.

Peygamber efendimiz Ammâr'ın yanına geldi ve mübârek eliyle arkasını sığadı ve buyurdu ki:

- Ey Sümeyye'nin oğlu! Senin iki ecrin, sevâbın, başkalarının bir ecri var. Senin, dünyada en son azığın, rızkın da bir içim süttür.

Hazreti Ebû Sa'îd Hudrî der ki:

- Biz kerpici birer birer taşırdık. Ammâr ise, ikişer ikişer taşırdı. Resûlullah, Ammâr'ı böyle üzeri toz toprak içinde görünce, onun üzerindeki tozları silkeleyerek:

- Vah Ammâr! Vah Ammâr! Onu bâgîler öldürecektir, diye haber verdi.

Ammâr bin Yâser, Bedir başta olmak üzere, Uhud, Hendek ve Tebük gazâsı dâhil, Resûlullah efendimizin bütün gazâlarına katıldı. Her savaşta şecâat ve cesâretiyle tanındı. Resûlullahın yanından hiç ayrılmadı.

Bedir günü, hâin Ebû Cehil'in koca kafası; iki mücâhîd tarafından kesildi. O zaman Sevgili Peygamberimiz, Hazreti Ammâr'a buyurdu ki:

- Allah teâlâ, anacığının katilini öldürdü.

Resûlullah efendimizin vefâtından sonra, Hazreti Ebû Bekir devrinde yapılan savaşlarda da aynı şecâat ve cesâretle döğüştü. Abdullah bin Ömer der ki:

- Yemâme'de mürtedlere karşı saldıran eşsiz bir yiğit gördüm. Düşman saflarını yerle bir ediyor, bir taraftan kılıç sallıyor, diğer yandan şöyle söylüyordu:

"Bizim Peygamberimiz, Muhammed-ül Emîn'dir. Peygamberlerin sonuncusudur. Ondan sonra, Peygamber gelmiyecektir. Aksini söyliyenlerin hepsi, yalancı sahtekârdırlar."

Bu sözleri, Müseylemet-ül Kezzab taraftarlarını bile ikna ediyordu. Tam bu sırada, hızlı bir kılıç darbesi, başucunda vızıldadı. Keskin demir, bir kulağını kesti. Akan kanları, eliyle durdurmaya çalışıyordu. Bir yandan da **"Cennet ilerde!.. Cennet ilerde!"** diye haykırıyor, mücâhidleri aşka getiriyordu. Sanki, şehîd ana ve babasını görüyor gibi, savaşıyordu. Yalancı Müseyleme de, yalancılar ordusu da kısa zamanda; darmadağın oldular.

Ammâr bin Yâser, Hazreti Ömer devrinde Kûfe vâliliğine tâyin olundu. Halîfe, tâyin emrinde Kûfelilere şöyle yazdı:

- Size Ammâr bin Yâser'i vâli, İbni Mes'ûd'u

öğretmen ve yardımcı olarak ta'yin ettim. Bunların ikisi de Eshâb-ı kirâmın seçilmişlerindendir. İkisi de Bedir harbinde bulunmuşlardır. Onları dinleyip, itâat ediniz.

Hazreti Ammâr, Kûfe'yi bir sene dokuz ay mükemmel bir şekilde idâre etti. Halîfe Hazreti Ömer, Ammâr'ı Medîne'ye çağırdığında, ona sordu:

- Üzüldün mü?

- Vâliliğe ta'yin olunduğumda sevinmedim ki, alındığım zaman üzüleyim.

Hazreti Osman devrinde, fitne ve karışıklıklar başladığında, halîfe bunun sebebini öğrenmek için Ammâr'ı, Mısır'a gönderdi. Bu büyük sahâbî, fitne ve fesâdı ortadan kaldırmak için çok gayret etti.

Daha sonra Sıffîn muhârebesine katıldı. Savaş esnasında yanındakilere sordu:

- İçecek, bir şeyimiz var mı?

Kırmızı halkalı kap içinde, süt getirdiler. Bunu gören, Ammâr bin Yâser dedi ki:

- Allah Resûlünü, tasdik ederim, doğrularım! Yıllarca önce bize, böyle bir kaptan içeceğim sütün, benim dünyadaki son rızkım olacağını buyurmuştu.

Sonra sütü, Besmeleyle son damlasına kadar içti. Allaha hamd etti.

Ammâr bu savaşta 94 yaşında şehîd oldu. Hazreti Ali, Ammâr bin Yâser'in şehîd olduğunu öğrenince, çok üzüldü buyurdu ki:

- Allahü teâlâ Ammâr'a rahmet eylesin. O, Resûlullahın etrafında birkaç kişi varken Müslüman olmuştu. Kendisi hiç şüphesiz magfirete kavuşacaktır. Çünkü Allahü teâlânın Resûlü, Ammâr âilesini Allahın magfiretiyle müjdelemişti.

Cenâze namazını bizzat kendisi kıldırdı ve elbisesiyle, yıkanmadan Kûfe kabristanlığına defnedildi.

Ammâr bin Yâser, ahlâken yüksek bir zâttı. Az konuşur, çok kerre hüzünlü ve kederli olurdu. Son derece doğru ve hakka riâyetkâr idi. Zühd ve takvâ sahibi olup sâde yaşardı. Gâyet belîğ (açık) ve veciz bir hitâbete sahipti. Namazına çok dikkat ederdi.

Ammâr bin Yâser, hadîs-i şerîfleri en doğru bilenler arasında sayılmaktadır. Şöhretini; dünyaya düşkün olmamasına ve harâmlardan sakınmasına, insanlar üzerinde bıraktığı i'timâda, da'vâsına sadâkatle bağlılığına borçludur.

Hazreti Ammâr hadîs-i şerîflerle medholundu:

(Cennet üç kişiyi şiddetle arzû eder. Bunlar; Ali, Ammâr ve Selmân'dır.)

(Ammâr'a düşman olana, Allahü teâlâ düşman olur. Ona buğzedene, Allahü teâlâ buğzeder.)

Ebû Vâil şöyle anlattı:

Ammâr bin Yâser bize kısa bir hutbe okudu. Hutbeyi okuyup, indikten sonra kendisine; hutbeyi gâyet kısa okuduğunu söyledik. Bunun üzerine şöyle dedi:

- Resûlullah efendimizin, **"Bir kimsenin namazının uzun, hutbenin kısa olması, onun fıkıh bildiğine alâmettir. Namazı uzun, hutbeyi kısa yapınız"** buyurduğunu duydum.

amr bin âs;

Önceleri kabîlesine uyarak, İslâm aleyhinde çalışan Amr bin Âs, sonra yaptıklarına pişman olarak Müslüman oldu. Yaptıklarını ve Müslüman olmasını kendisi şöyle anlatır:

Hendek savaşından döndükten sonra, ba'zı ileri gelen kişileri topladım. Onlara dedim ki:

- Muhammed aleyhisselâm gün geçtikçe kuvvetleniyor. Kısa zamanda Mekke'yi ele geçirir. Bu yüzden sizlere Habeş hükümdârı Necâşî'ye sığınmayı teklif ediyorum. Biz, Necâşî'nin yanında bulunduğumuz sırada, Muhammed aleyhisselâm kavmimize galip gelirse, bizim, Necâşî'nin yanında olmamız, O'nun eli altında bulunmamızdan daha iyidir. Şâyet kavmimiz savaşı kazanırsa, geri döneriz.

Bu teklifimi beğendiler ve Necâşî'ye vermek üzere hediyeler hazırladık. Necâşî'nin huzûruna vardığımızda, bizden önce Necâşî'nin yanına, Resûl-i ekremin elçisi Amr bin Ümeyye girdi. Resûl-i ekremin , Ümmü Habîbe binti Ebû Süfyân'ı kendisine nikâhlaması için gönderdiği bir mektubunu sundu.

Amr bin Ümeyye dışarı çıktıktan sonra Necâşî'nin yanına girdim. Necâşî bana dedi ki:

- Merhabâ! Hoş geldin ey dostum! Bana memleketinden bir şeyler hediye edecek misin?

- Ey Hükümdâr! Sana çok miktarda deri getirdim, diyerek hediyeleri önüne koydum. Deriler, Necâşî'nin çok hoşuna gitti. Bu durumdan faydalanarak dedim ki:

- Ey Hükümdâr! Huzûrundan çıkan birini gördüm. Onu teslim et, öldüreyim. O, bize düşman birisinin elçisidir ve eşrâfımızdan ba'zı kişileri öldürmüştür.

Amr bin Âs Camii

Necâşî, benim bu sözlerime çok kızdı. Eliyle burnuma öyle bir vurdu ki, burnum kırıldı sandım ve fışkıran kan üzerimi berbat etti. Zillet ve mahcûbiyet içinde kaldım. O an yer yarılsaydı, utancımdan yerin dibine girerdim. Daha sonra kendimi toplayarak;

- Ey Hükümdâr! Kızacağınızı bilseydim, böyle söylemezdim, dedim.

O zaman bana dedi ki:

- Ey Amr! Sen, Mûsâ ve Îsâ aleyhimesselâma gelmiş olan Cebrâil'in kendisine gelen bir zâtın elçisini, öldürmek üzere sana vermemi mi istiyorsun? Eğer onu öldürmüş olsaydın, vallahi sizden kimseyi sağ bırakmazdım. Hiç Resûl-i ekremin elçisi öldürülür mü?

O anda, Allahü teâlâ kalbimi İslâmiyete açtı. Kendi kendime, "Arablar ve Arab olmayanlar bu gerçeği kabûl ettiği hâlde,

sen hâlâ muhâlefet etmekte ve karşı koymaktasın. Yazıklar olsun sana" dedim. Sonra da Necâşî'ye sordum:

- Ey Hükümdâr! O gerçekten bir peygamber midir? O'nun peygamber olduğuna şehâdet ediyor musun?

- Ey Amr! Sana yazıklar olsun. Ben O'nun Allahü teâlâ tarafından gönderilmiş bir resûl olduğuna şehâdet ediyorum. Sen sözümü dinle, hemen O'na tâbi ol! Zîrâ O, vallahi hak üzeredir ve Mûsâ aleyhisselâmın, Fir'avna ve ordusuna galip geldiği gibi, kendisine karşı koyan herkese galip gelecektir.

- Öyleyse, benim O'na bî'atimi kabûl eder misin?

Bu sorum üzerine "Evet" deyince, elimi eline uzattım ve Kelime-i şehâdet getirerek Müslüman oldum.

Amr bin Âs, Necâşî'nin huzûrunda bîât ettikten sonra gerisini şöyle anlattı:

Müslüman olmanın verdiği bir haz ile kendimi kuş gibi hafif hissederek ayrıldım. Arkadaşlarımın yanına döndüm ve Müslüman olduğumu sakladım. Onlar bana sordular:

- Dostun Necâşî'den istediğini alabildin mi?

- Kendisiyle ilk görüşmemde bunu dile getirmeyi uygun bulmadım. Daha sonra gittiğimde söyleyeceğim.

Sonra Amr bin Ümeyye'nin yanına gittim ve onunla kucaklaştım. Bir işimi bahâne ederek, geldiğim kişilerden ayrıldım. Limana giderek Şuaybe'ye giden kereste yüklü bir gemiye bindim. Şuaybe'ye gelince, gemiden inip, bir deve satın alarak, Medîne'ye gitmek için yola koyuldum. Merruzzahrân'ı geçtikten bir süre

sonra yolda, Hâlid bin Velîd ve Osman bin Talhâ ile karşılaştım. Hâlid bin Velîd'e sordum:

- Ey Ebû Süleymân! Nereye gidiyorsun?

- Ey Amr! Tutulacak yol belli oldu. İş aydınlandı. Bu zât muhakkak Allahın resûlüdür. Ben hemen gidip Müslüman olacağım. Aklı başında olan kimselerden Müslüman olmayan kalmadı. Bunun üzerine;

- Ben de O'nun yanına gidiyorum, dedim.

Hep birlikte orada konakladık. Sabah olunca Medîne'ye gitmek üzere yola çıktık. Ebû İnâbe kuyusunda bulunan bir zât;

- Yâ Rebâh! Yâ Rebâh! diye bağırdı.

O zâtın bu sözlerini hayra yorarak yolumuza devam ettik. O zât bize tekrar bakarak;

- Mekke artık bu ikisinden sonra hâkimiyetini kaybetti, dedi.

O zâtın bu sözüyle, beni ve Hâlid bin Velîd'i kasdettiğini anladım.

Harre mevkiinde develerimizi çöktürdük. Üzerimize temiz elbiseler giydik. O arada ikindi ezânı okundu. Resûlullahın yanına gittik. Yüzü ayın on dördü gibi parlıyordu. Mü'minler etrafını sarmışlardı. Önce Hâlid bin Velîd bîât ederek Müslüman oldu. Sonra Osman bin Talhâ bîât ederek Müslüman oldu. O sırada kendimi birden Resûl-i ekremin önüne oturmuş buldum. Utancımdan dolayı yüzüne bakamıyordum.

- Yâ Resûlallah! Sağ elinizi açınız da, size bîât edeyim, dedim.

Server-i âlem elini açınca, ben elimi çektim. Bunun üzerine buyurdular ki:

- Yâ Amr! Sana ne oldu?

- Bîat için şart koşmak istiyorum.

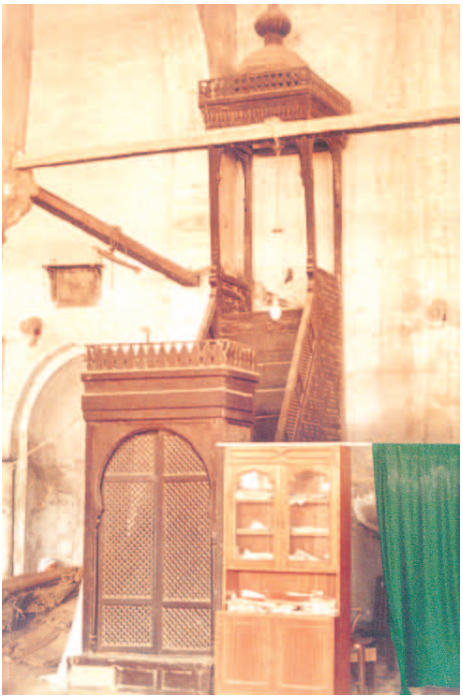

Amr bin Âs Camii minberi

- Şartın nedir?

- Yâ Resûlallah! Ben geçmişte olan günâhlarım bağışlanmak şartıyla size bîat edeceğim.

Gelecek günâhlarım için magfiret taleb etmek aklıma gelmedi. Bunun üzerine Fahr-i âlem efendimiz buyurdu ki:

- Ey Amr! Bîat et! Hiç şüphesiz ki, Müslüman olmakla, İslâmiyetten önce yapılanların hesâbı sorulmaz.

Bîat ettiğim anda insanlardan hiç biri bana, Resûl-i ekremden daha sevgili ve O'ndan daha yüce olmamıştı. Vallahi, Müslüman olduktan sonra önemli işlerde Server-i âlem beni ve Hâlid bin Velîd'i diğer Eshâbından ayırmadı.

Bir gün Amr bin Âs, Peygamber efendimize arz etti ki:

- Yâ Resûlallah, nice müddettir, İslâmiyet sarayını yıkmaya kasdettim. Şimdi murâdım odur ki, İslâma geldiğim belli ola.

Habîb-i kibriyâ buyurdu ki:

- Yakında seni bir hizmete gönderirim.

Bir süre sonra Resûl-i ekrem, Amr bin Âs'a;

- Elbiseni giy, silâhını kuşan ve yanıma gel, bu-

yurunca, derhal bu emri yerine getirerek huzûra vardı. Resûlullah efendimiz buyurdu ki:

- Ey Amr! Seni ordunun başında gazâya göndereceğim. Allahü teâlâ sana selâmet ve ganîmet versin ve çok sâlih mal ile dön.

- Yâ Resûlallah! Ben mal kazanmak için Müslüman olmadım. İslâma olan sevgimden dolayı Müslüman oldum.

- Ey Amr! Sâlih mal, sâlih kimsede ne güzeldir.

Server-i âlem, Amr bin Âs için beyaz bir sancak bağladı ve ayrıca siyah bir bayrak verdi. Babasının dayıları olan Belî bin Ömer bin Lihaf kabîlesini İslâma da'vet etmesini, Müslümanlığı kabûl etmedikleri takdirde savaşmasını emir buyurdu.

Amr bin Âs'ı; Süheyb bin Sinân, Sa'îd bin Zeyd, Sa'd bin Ebî Vakkâs ve Sa'd bin Ubâde gibi Muhâcir ve Ensârın ileri gelenlerinden üç yüz sahâbînin başına geçirdi. Askerî birlikte otuz at vardı. Gündüzleri gizlenerek, geceleri ise hedefe doğru ilerliyerek, Zât-üs-Selâsil'e yaklaştılar. Burada, kâfirlerin başka kabîlelerle birleştiğini haber alan Amr bin Âs, durumu Resûlullah efendimize bildirdi.

Fahr-i âlem efendimiz, Ebû Ubeyde bin Cerrâh'ın emri altında, Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer'in de bulunduğu bir birliği Amr bin Âs'a yardım için gönderdi. Ebû Ubeyde bin Cerrâh, Amr bin Âs'ın yanına varınca, ona tâbi oldu.

Mücâhidlerin gittiği bölge çok soğuktu. Isınmak için ateş yakmak istediler. Amr bin Âs karşı çıkarak dedi ki:

- Kim ateş yakarsa, onu yaktığı ateşin içine atacağım.

Onun bu sözleri Eshâbın çok ağrına gitti. Hz. Ömer, onun bu sözlerini işitince çok üzüldü ve yanına gitmek istedi. Hz. Ebû Bekir ona engel oldu:

- Onu kendi hâline bırak. Resûl-i ekrem onu, savaştaki üstün bilgisi yüzünden bize kumandan tâyin etti.

Bu sözler üzerine Hz. Ömer sükût etti. Amr bin Âs, gece ve gündüz ilerleyip, Belî kabîlesine baskın ve akınlar yaptı. Önceleri güçlü bir ordu ile karşılaşmadı. Belî topraklarında bir müddet ilerledikten sonra, düşman ordusuyla karşılaşan Amr bin Âs'ın birliği, savaşa başladı. Tekbîr sesleriyle toplu hücûma geçen mücâhidler karşısında kâfirler pek az dayandılar ve kaçmaya başladılar. Mücâhidler onları tâkib etmek istedi ise de, Amr bin Âs izin vermedi ve gazâda çok sayıda esir ve ganîmet ele geçirildi.

Medîne'ye döndüklerinde, mücâhidlere ateş yaktırmama konusu Resûl-i ekreme intikâl etti. Bunun üzerine Amr bin Âs dedi ki:

- Ey Allahın Resûlü! Müslümanların sayısı az idi. Düşmanın, yanan ateşe bakarak, onları az görmesinden korktum. Kâfirleri tâkib etmekten onları menettim. Zîrâ pusu kurulmasından, pusuya düşürülmekten çekindim.

Amr bin Âs'ın bu davranışı Resûl-i ekremin hoşuna gitti.

Mekke'nin fethinden sonra Resûl-i ekrem ba'zı hükümdârlara, İslâma da'vet eden mektuplar gönderdi. **Ummân'a,** Amr bin Âs'ı ve beraberinde Kur'ân-ı kerîmi çok güzel okuyan hâfızlardan Ebû Zeyd-ül-Ensârî'yi gönderdi.

Amr bin Âs ile Ebû Zeyd, Ummân sultânı Ceyfer ile kardeşi Abdi'yi,

deniz kıyısındaki Suhar'da buldular. Amr bin Âs, Ceyfer ve kardeşi Abdi ile buluşmasını şöyle anlatır:

Ummân'a vardığım zaman, önce Abdi ile görüşmek istedim. Zîrâ o, ağabeyinden daha candan idi. Ona dedim ki:

- Ben, Allahü teâlânın kulu ve resûlü olan Muhammed aleyhisselâmın sana ve kardeşine gönderdiği elçiyim.

- Ağabeyim yaş ve saltanat bakımından benden önde gelir. Ben seni ona götüreyim. Getirdiğin mektubu o okusun.

Sonra aramızda şu konuşma geçti:

- Ey Amr! Sen kavminin büyüğü olan bir zâtın oğlusun. Baban bu husûsta nasıl davrandı? Şüphesiz, o bize bu yolda bir misâl olabilir?

- Ben, onun da Müslüman olmasını ve Muhammed aleyhisselâma tâbi olmasını çok arzû ederdim. Ben de önceleri O'na karşı idim. Nihâyet, Allahü teâlâ benim kalbime îmân nûrunu yerleştirdi.

- Ne zaman ve nerede Müslüman oldun?

- Kısa bir zaman önce Necâşî'nin huzûrunda Müslüman oldum. Necâşî de Müslüman oldu.

- Peygamberiniz neleri emrediyor, nelerden sakındırıyor? Onları bana bildir.

- Allahü teâlânın emirlerine uymayı emrediyor. O'na karşı gelmekten ve âsî olmaktan sakındırıyor. İyiliği, akrabâ haklarını gözetmeyi emrediyor. Zulmü, haksızlığı, zinâyı, taşlara, putlara tapmayı yasaklıyor.

- O'nun dâvet ettiği şeyler ne kadar güzel! Ağabeyim beni dinlese de, bana uysa da, gidip Muhammed aleyhisselâma îmân etsek ne kadar

iyi olurdu. Fakat o, saltanata düşkündür.

- Eğer o Müslüman olursa, Resûl-i ekrem yine onu kavmine sultan yapar. Zenginlerinden zekât alır, fakirlerine ve yoksullarına verir.

- Hiç şüphesiz, bu da güzel ahlâktır!

Bu görüşmemizden sonra Ceyfer'in huzûruna girmek için günlerce bekledim. Abdi; benden öğrendiklerini ağabeyine iletiyordu. Bir süre sonra Ceyfer beni yanına çağırdı. Huzûruna girince, Resûl-i ekremin mührünü taşıyan mektubu verdim. Mektubu okuyan Ceyfer, daha sonra okuması için kardeşine verdi. Abdi de mektubu okudu. Ceyfer, Kureyşlilerin bu durum karşısında ne yaptığını ve O'nun yanında bulunanların kimler olduğunu sordu. Ben de dedim ki:

- Bir kısmı İslâmiyeti benimseyerek, bir kısmı da cizye vererek kılıç zoru ile O'na tâbi oldular. Allahü teâlânın hidâyeti ile akılları başlarına gelip, dalâlet içinde bulunduklarını anlamış, İslâmiyete gönül vermiş ve Resûlullahı başka şeylere tercih etmemiş olanlar, O'nun yanında bulunurlar.

Eğer sen bugün, İslâmiyeti kabûl etmez, Resûl-i ekreme uymazsan, mücâhid ordularının ayakları altında çiğnenirsin. Halkın darmadağın olur. İslâmiyeti kabûl ederek selâmete er! Yine kavminin hükümdârı olursun. İslâm orduları senin topraklarına gelmez.

Ceyfer şöyle cevap verdi:

- Sen bugün, beni kendi hâlime bırak, yarın yine yanıma gel.

Bir süre sonra Ceyfer'in huzûruna kardeşi vâsıtasıyla tekrar kabûl edildim. Ceyfer bana dedi ki:

- Da'vetin üzerine düşündüm. Şâyet saltanatımı başka birisine bırakırsam, Arabların en zayıfı ve düşkünü olurum.

- O zaman yarın ben memleketime dönüyorum.

Gideceğimi anlayan Abdi, ağabeyine dedi ki:

- Biz bu konuda O'na üstün gelemeyiz. Kendilerine elçi gönderdiği hükümdârların bir çoğu O'nun da'vetine icâbet etti.

Ertesi gün, Ceyfer beni tekrar huzûruna da'vet etti. Huzûra girince aramızda şöyle bir konuşma geçti:

- Ey Ceyfer! Sen bizden uzak bulunuyorsan da, Allahü teâlâdan uzak değilsin. Seni yaratan Allahü teâlâ, yalnız kendisine ibâdet etmene, ibâdet ederken O'na ortak koşmamana lâyıktır. Şunu bil ki, sen ölü bir hâlde iken, O seni diri kıldı. Seni tekrar eski hâline döndürecek ve kıyâmet günü tekrar diriltecektir.

Muhammed aleyhisselâm, dünya ve âhıret saâdetine kavuşturacak bir

Amr bin Âs Camii avlusu

din getirdi. Âhırette ecir ve mükâfat isteyen, O'nun yoluna sarılır. Nefsinin arzû ve isteklerine uyan ise bu yoldan ayrılır. İyi düşün ki, O'nun getirdikleri, hiç insanların söylediklerine benziyor mu? Eğer benzese idi, açıkça görülürdü. Sen bu husûsta serbestsin.

- Vallahi, ben Muhammed aleyhisselâmın hayır ve iyilik adıyla emredeceği şeyleri yapacak, yerine getirecek olanların ilki olacağım. O'nun yasaklayacağı şeyleri bırakacak olanların başında yine ben geleceğim. Verilen söz yerine getirilecek. **Ben şehâdet ederim ki; Allahü teâlâ birdir ve Muhammed aleyhisselâm O'nun kulu ve Resûlüdür.**

Ceyfer böyle diyerek Müslüman oldu.

Yanında bulunan kardeşi Abdi de derhal Müslüman oldu. Sonra orada bulunan bütün Arabları İslâmiyete da'vet ettiler. Onlar da bu da'veti seve seve kabûl ettiler.

Umman halkı Müslüman olunca, Resûlullah efendimiz Amr bin Âs'ı Umman'a vâli tâyin etti. Resûl-i ekremin vefâtına kadar vazifede kaldı.

Amr bin Âs, İslâmiyeti kabûl ettikten sonra, eski hatâlarına çok pişman oldu. İslâma hizmet etmeyi, müşriklere karşı savaşmayı şiddetle arzû etti. Böylece İslâm dîninin yiğit bir mücâhidi oldu. Birisi, Amr bin Âs'a sordu:

- Siz akıllı adamdınız. Niçin İslâma girmekte geciktiniz?

- Biz yaş ve bilgi bakımından, bizden üstün kabûl edilen insanlarla beraberdik. Onlar, Resûlullah efendimiz Peygamber olarak gönderilince, O'nu kabûl etmediler. Biz de onlara tâbi olduk.

Onlar gidip, sıra bize gelince, düşündük, incele-

dik, hakkın çok açık olduğunu gördük. Böylece İslâmiyet kalbime yerleşti. Resûlullah efendimizin; **iyilik yapana öldükten sonra iyilik, kötülük yapana kötülük yapılacağı,** sözünü içimde doğru buldum. Bozuk ve bâtıl olan bir şeye devamda, hiç bir fayda görmedim.

Amr bin Âs, Hz. Ebû Bekir'in hilâfeti sırasında, önce Umman'daki mürtedleri, sonra Benî Kudaa mürtedlerini yola getirdi. Bundan sonra Hz. Ebû Bekir tarafından **Şam'**ın fethine gönderildi. Başkumandan Hâlid bin Velîd'in idâresinde cereyan eden Yermük Muharebesinde büyük kahramanlıklar gösterdi ve Şerahbil bin Hasene ile beraber ordunun sağ kanadını idâre etti.

Yermük Muharebesi, İslâm ordusunun zaferiyle bitti. Bu savaşta Müslümanlar 250 bin kişilik Rum ordusunu büyük bir hezîmete uğrattı.

Amr bin Âs, Ecnadin'de büyük bir Rum ordusunu bozguna uğrattı. Bütün **Filistin** ve **Ürdün'**ü elegeçirdi. Hz. Ömer'in halîfeliği sırasında Filistin vâliliğine ta'yin edildi.

Bir süre sonra Amr bin Âs, halîfe Hz. Ömer'den **Mısır'**ın fethi için izin istedi. İzin verilmesi üzerine hazırlıklara başladı. Yezid bin Ebû Süfyân, Amr bin Rebîa ve Müslüman olan Haleb'in eski vâlisi Yukanna da, 4.000 kişilik kuvveti ile İslâm ordusuna katılmıştı.

Amr bin Âs, ordusuyla önce **Ferema** şehrini fethetti. Sonra **Bilbis**'i ele geçirdi. Sonra, **Tendonyas** şehrine yürüdü. Şehrin yakınına vardıkları zaman, Mısır veliahtından elçi geldiğini gördüler. Gelen elçi, veliahtın kendisine elçi gönderilmesini, böylece sulh yapabileceğini söyleyince; Amr bin Âs birkaç lisan bilen Verdân adındaki Remleli hizmetçisini ala-

rak yola çıktı. Saraya varınca, zırhlı ve silahlı askerlerin saf tuttuklarını gördü.

Amr bin Âs, kılıcını kuşanmış ve at üzerinde içeri girmek isteyince, nöbetçiler mâni olmaya kalkıştılar. Bu durum karşısında Amr bin Âs dedi ki:

- Veliahtınız bu şekilde kabûl ederse ne âlâ, yoksa geri dönüp giderim. Biz Müslümanlar müşrikler için atımızdan inmeyiz. Buraya gelmemizi veliaht istedi. Değilse bizim herhangi bir isteğimiz yoktu.

Askerler, Amr bin Âs'ın sözlerini haber verince, Veliaht Arsütalis emir verdi:

- Bırakınız, istediği gibi girsin!

Nöbetçiler, Amr bin Âs'a, ne şekilde isterse öyle girebileceğini söylediler. Amr bin Âs, veliahtın bulunduğu avluya atı üzerinde girdi. Burada nöbetçilerin, kumandanların ve veliahtın tahtının bulunduğunu gördü. Hepsi gâyet güzel ve zînetli giyinmişlerdi. Amr bin Âs onları böyle görünce tebessüm etti:

(Size dünyada verilen şeyler, tekrar geri alınacak birkaç dünya menfaatidir. Hâlbuki Allahü teâlânın vahdaniyetine îmân edip işlerinde O'na tevekkül edenler için, Allahü teâlâ indinde olan şeyler daha hayırlı ve bâkidir, dâimidir) [Şurâ: 36] meâlindeki âyet-i kerîmeyi okudu ve atından indi.

Bir eli atının dizginin-de, diğeri de kılıcında idi. Yanlarına yürüyerek dört bir taraftaki süslere bakıp;

(Eğer insanlar kâfirlerin dünyadaki refahına bakarak hırslanmasalar ve bu yüzden küfre rağbet etmeseler ve böylece tek bir ümmet hâline gelmeyecek olsalardı, biz O Rahmân'ı inkâr eden kimselerin evlerine gümüşten ta-

vanlar ve üzerinde çıkacakları merdivenler yapardık) [Zuhrûf: 33] meâlindeki âyet-i kerîmeyi okudu.

Amr bin Âs veliahtın huzûruna girince, veliaht dedi ki:

- Ey Arab kardeş! Siz bizden ne istiyorsunuz? Bize kasdedenler dâimâ elleri boş olarak, hezîmete uğrayarak dönmüşlerdir. Hem bize başka yerlerden de yardım gelecektir.

Amr bin Âs buna karşı şu cevabı verdi:

- Bizler, kalabalık ordulardan korkmayız. Çünkü Allahü teâlâ, bize yardımını, zaferi ve bizi yeryüzünün vârisleri kılacağını vâdeyledi. Şimdi sizi şu üç şeye da'vet ediyoruz: Ya İslâmı kabûl edersiniz, ya cizye verirsiniz, yâhut muhârebe ederiz.

- Biz melik Mukavkıs'la meşveret etmedikçe bir işe karar vermeyiz. Fakat, ey Arab kardeş! Senin arkadaşların arasında senden daha cesûr ve lisânı daha fasih birisinin olacağını zannetmiyoruz.

- Arkadaşlarım arasında en fasih konuşamayan benim. Eğer onlardan birisinin konuşmasını görseydiniz, benimle aslâ mukâyese kabûl etmeyecek kadar ilerde olduğunu görürdünüz.

- Bu mümkün değil. Onlar arasında senin gibi birisi bulunamaz.

- Ben melik'e, onlardan on tanesini getirebilirim. Ancak onlar mektupla gelmezler. Melik isterse, ben gider onları getiririm.

Veliaht, Amr bin Âs'ın bu sözleri üzerine yanındakilere dönerek Kıptî diliyle dedi ki:

- Onlar geldiklerinde hepsini yakalar, salmayız. Böylece on bir kişi yakalamak, bir kişiyi yakalamaktan daha iyidir.

Amr bin Âs'ın hizmetçisi Verdân, başka bir lisân

ile konuşulanları Amr bin Âs'a anlattı. Bu arada durum melik'e bildirildi. Melik; Amr bin Âs'a dedi ki:

- Git, gecikmeden gel.

Amr bin Âs atına bindi ve hızla şehrin dışına çıktı. Amr bin Âs'ın selâmetle dönmesinden dolayı mücâhidler Allahü teâlâya hamd ettiler.

Ertesi sabah veliahtın elçisi gelip;

- Seni ve diğer on kişiyi veliaht bekliyor, dedi.

Bunun üzerine Amr bin Âs hazretleri buyurdu ki:

- Hâinlik, onu ve ehlini helâk edecektir. Azgınların ve haddini aşanların başına çok belâ ve musîbet gelir. Melikinize yazıklar olsun. Hem bizden elçi istedi, hem de yanına gidince, beni öldürmek istedi. Hakkımda şöyle şöyle konuştu. Şimdi, seni öldürmek istesem, öldürürüm. Fakat biz hâinlerden değiliz. Sâhibine dön. Ona hakkımda ko-

Amr bin Âs hazretlerinin kabri

nuştuklarının hepsinden haberdâr olduğumu söyle. Artık aramızda harbden başka yapılacak bir şey kalmadı.

Elçi, melikin yanına döndü. Amr bin Âs'ın dediklerini olduğu gibi anlattı.

Bundan sonra yapılan savaşlar neticesinde **Mısır'ın tamamı,** İslâm topraklarına katıldı. Sonra, Kuzey Afrika'ya yönelerek, **Trablusgarb** ve **Siyre'yi** feth etti ve Mısır vâlisi tâyin edildi. Hz. Osman zamanına kadar bu vazîfede kalan Amr bin Âs, sonunda halîfenin müşâviri oldu.

Amr bin Âs hazretlerinin, 664 senesinde, ölüm döşeğinde son sözleri şunlar oldu:

Allahım! Sen bana yardım et. Suçluyum. Özürümü kabûl et. Senden af diliyorum. Senden başka ilâh yoktur.

Amr bin Âs Camii avlusu

âsım bin sâbit;

Asr-ı saâdette küfür ve şirk karanlıklarından kurtulup, İslâm nûruna kavuşanların hayatlarında, tamamen bir değişiklik oluyor ve eski hayatlarıyla alâkalı her şeyi terk ediyorlardı. Müslüman olmadan önceki hayatlarını hatırlatan bir hâdise onlara büyük bir ızdırap veriyordu. Bu durum Akabe bî'atından önce Müslüman olan Medîneli **Âsım bin Sâbit'**te de kendini göstermişti.

Âsım Müslüman olduktan sonra, hiç bir müşrike dokunmamaya ve müşriklerden hiçbirini de kendine dokundurmamaya karar vermişti. Bu kararında sâbit olması için de devamlı olarak Allahü teâlâya duâ ediyor, yalvarıyordu.

Âsım bin Sâbit Bedir savaşına katılmış, büyük kahramanlık göstermişti. Peygamber efendimiz, Bedir gazâsının gecesinde Eshâb-ı kirâma nasıl harp edileceğini, harpte hangi usûlü takip edeceklerini sordu. Asım bin Sâbit eline yayı ve oku alarak dedi ki:

- Yâ Resûlallah, Kureyş kavmi 100 metre veya daha yaklaştıkları zaman yayla okları kullanırız. Kureyşliler, bize taş yetişecek kadar yakınımıza geldikleri zaman taşla mücâdele ederiz. Mızrak yetişecek kadar yakınımıza geldikleri zaman, mızrak kırılıp parçalanıncaya kadar mızrakla mücâdele ederiz. Kırılınca mızrağı bırakır, kılıçlarımızı sıyırır ve kılıçla çarpışmaya tutuşuruz.

Peygamber efendimiz bunu beğendiler ve buyurdular ki:

- Harbin îcâbı budur. Bu tarzda çarpışılması lâzımdır. Çarpışan ve vuruşan Âsım'ın çarpışması gibi çarpışşın!

Bedir harbi bu şekilde yapıldı ve meleklerin de yardımıyla Allahü teâlâ zafer ihsân eyledi. Âsım

bin Sâbit bu gazâda Kureyş'in ileri gelenlerinden Ukbe bin Muayt'i öldürdü. Bu Ukbe Mekke'de Peygamberimizi boğmaya kalkmış ve hayatına son vermek için çalışmış azılı müşriklerden idi.

Peygamberimizin hicreti üzerine:

- Ey Kusvâ (Peygamberimizin devesinin adı) adındaki devenin binicisi! Hicret edip bizden uzaklaştın. Fakat pek yakında beni atlı olarak karşında göreceksin. Mızrağımı size saplayıp, onu kanınızla sulayacağım. Kılıçla hiç örtülü yerinizi bırakmayacağım, ma'nâsına gelen beytler söyledi.

Peygamberimiz onun bu sözlerini işitince:

- Allahım! Onu yüzü koyun, burnunun üzerine düşür! diyerek duâ etti.

Ukbe bin Ebi Muayt, Bedir'de Kureyş ordusunun yenildiği anladığı zaman, kaçıp kurtulmak için atını sürdü. Fakat hayvan hiçbir şey yokken birden ürkmüş ve Onu yere vurmuştu. Resûlullahın duâsı gerçekleşmişti. Abdullah bin Seleme de onu esir etmişti.

Peygamberimiz Âsım bin Sâbit'e Ukbe'nin cezâlandırılmasını emretti. Ukbe dedi ki:

- Yazıklar olun sana ey Kureyş cemâ'atı. Şunlar arasında neden bir tek ben cezâlandırılıyorum?

Peygamberimiz buyurdu:

- Allah ve Resûlüne olan düşmanlığından dolayı cezâlandırılıyorsun.

- Yâ Muhammed! Kavminden herkese yaptığını bana da yap. Onları öldürürsen beni de öldür. Onlara emân verirsen bana da emân ver. Onlardan kurtulmaları için para alırsan, onlar gibi benden de al. Yâ Muhammed! Sen beni öldürürsen, küçüklere kim bakacak?

- Onları Allaha bırak. Ey Âsım git onun cezâsını ver!

Âsım bin Sâbit gidip Ukbe'nin cezâsını verince Peygamberimiz buyurdu ki:

- Vallahi; Allahı, Resûlünü ve Kitâbını inkâr eden, Peygamberini işkenceden işkenceye uğratan senden daha kötü bir adam bilmiyorum.

Âsım bin Sâbit, Uhud'da da bulundu ve Resûlullahın has okçularından idi. Bu savaşta Resûlullahın yanından bir an bile ayrılmayan, O'nunla beraber sebât eden bahtiyarlardandı. Bu gazâda müşriklerin sancaktarlarından Müsâfi bin Talhâ ile kardeşi Hâris bin Talhâ'yı ok ile öldürdü.

Bunların anneleri Sülâfe binti Sa'd, Hazreti Âsım'ın kafatasından şarap içmeyi nezrederek yemîn etti ve Onun başını kendisine getirene yüz deve vermeyi vaad etti.

Uhud savaşında ba'zı yakınları ölen müşrikler de, Müslümanlardan bunların intikamını almak istediler. Alçakça bir plân hazırladılar. Hemen de plânı tatbike koydular. Bu maksatla bir heyet Medîne'ye giderek Resûlullahın huzuruna çıkıp ricada bulundular:

- Yâ Resûlallah! Bizim kabîlelerimiz, İslâmiyeti kabûl ettiler. Yalnız Kur'ân-ı kerîm öğretmenine ihtiyâcımız var. Lütfen bize; İslâmiyeti, Kur'ân-ı kerîmi öğretecek kimseler yollar mısınız?

Sevgili Peygamberimiz kendilerine, 10 kişilik bir öğretmenler heyeti yolladılar. Başlarında, **Âsım bin Sâbit** hazretlerinin bulunduğu bu heyette, **Mersed bin Ebî Mersed, Hâlid bin Ebî Bükeyr, Hubeyb bin Adiy, Zeyd bin Desinne, Abdullah bin Târık, Muattib bin Ubeyd** de bulunuyordu.

Bu öğretmenler kâfilesi, geceleri yürüyerek, gündüzleri gizlenerek Hüzeyl kabîlesi topraklarında, Reci' suyu başında, seher vakti konakladılar...

Bu sırada yanlarında bulunan Adal ve Kare kabîlesi heyetinden biri, bir bahane ile yanlarından ayrıldı. Hemen Lıhyanoğularına gidip haber verdi.

Çok geçmeden kâfilenin etrâfı sarıldı. 200'den fazla silâhlı eşkıyâ oradaydı. "Bize öğretmen lâzım!" diyenler, çekip gittiler. O güzîde müslümanları, eşkiyâ ile karşı karşıya bıraktılar...

Lıhyanoğulları mensupları, esir ticâreti ile geçinirlerdi. Bu sebeple, "Teslim olun! Canınızı kurtarın!" teklifinde bulunuyorlardı. Asıl niyetleri onları Mekke'de köle olarak satmaktı. Böylece çok para kazanacaklardı. Çünkü Mekkeli müşrikler kendilerine demişlerdi ki:

- Yakaladığınız her Müslüman için, değerinden fazla para öderiz!

Bunu Müslümanlar da duymuşlardı. Âsım bin Sâbit, Mersed bin Ebî Mersed ve Hâlid bin Ebî Bükeyr:

- Hiç bir zaman müşriklerin ne sözlerini, ne de akidlerini kabûl ederiz, diyerek müşriklerin tekliflerini reddettiler.

Âsım bin Sâbit dedi ki:

- Ben hiçbir zaman müşriklere el sürmemeye ve müşriklerden hiçbirini de kendime dokundurmamaya karar vermiştim. Onların sözlerine kanarak kâfirlere teslim olmam.

Sonra ellerini açarak şöyle duâ etti:

- Allahım! Peygamberini durumumuzdan haberdâr et!

Allahü teâlâ, Hazreti Âsım'ın duâsını kabûl buyurdu ve Resûlullah efendimiz onlardan haberdar oldu.

Âsım bin Sâbit müşriklere haykırdı:

- Biz ölmekten korkmayız! Çünkü dînimizde basiretliyiz. Ölünce şehîd olur Cennete gideriz!

Müşriklerin ileri gelenlerinden Süfyân bağırdı:

- Ey Âsım, kendini ve arkadaşlarını zâyi etme, teslim ol!

Âsım bin Sâbit ok atmak suretiyle cevap verdi. Ok atarken:

- Ben güçlüyüm hiç eksiğim yok. Yayımın kalın teli gerilmiştir. Ölüm hak, hayat boş ve geçicidir. Mukadderâtın hepsi başa gelicidir. İnsanlar ergeç Allaha rücû edicidir. Eğer ben sizinle çarpışmazsam anam üzüntüsünden aklını kaybeder, ma'nâsında şiirler söylüyordu.

Müşrikler, Âsım bin Sâbit ve on arkadaşını Recî suyu başında kuşatmışlar ve teslim olmalarını teklif etmişlerdi. Böylece onları Mekkelilere satacak, para kazanacaklardı. Müslüman mücâhidler ise şehâdet şerbetini içinceye kadar çarpışmaya karar vermişlerdi.

Hazreti Âsım'ın sadağında yedi ok vardı. Attığı her ok ile bir müşriki öldürdü. Oku bitince birçok müşriği mızrağıyla delik deşik etti. Öyle bir an oldu ki mızrağı da kırıldı. Hemen kılıcını sıyırdı, kınını

kırıp attı. Bu, "ölünceye kadar döğüşeceğim, teslim olmayacığım" ma'nâsına gelirdi. Sonra da şöyle duâ etti:

- Allahım! Ben bugüne kadar senin dînini koruyup hıfzettim, sakladım. Senden bu günün sonunda, benim etimi, vücudumu koruyup, hıfzetmeni niyâz ediyorum.

Çünkü Uhud'da öldürdüğü iki kardeş olan Hâris ve Müsâfi' bin Talhâ'nın anneleri Hazreti Âsım'ın kafatasından şarap içmeye yemîn etmiş ve kafasını getirene yüz deve vermeyi vaad etmişti. Müşrikler bunu biliyorlardı.

Âsım bin Sâbit'in ve diğer Eshâbın **Allah Allah** nidâları, dağları inletiyordu. İkiyüz kişiye karşı on mücâhid ölesiye çarpışıyor, yanlarına yaklaşanlar yaptıklarının cezâsını görüyorlardı. Âsım bin Sâbit en sonunda iki ayağından yaralanıp yere düştü. Kâfirler, Âsım bin Sâbit'ten o kadar korkmuşlardı ki yere düşünce bile yaklaşamadıkları için uzaktan ok atarak şehîd ettiler.

O gün orada mevcut bulunan on sahâbîden yedisi şehîd oldu, üçü esir edildi. Lıhyanoğulları Sülâfe binti Sa'd'a satmak için Âsım bin Sâbit'in başını kesmek istediler. Fakat Allahü teâlâ, hazreti Âsım bin Sâbit'in duâsını kabûl buyurdu ve mübârek cesedine müşrikler el süremediler.

Allahü teâlâ bir arı sürüsü gönderdi. Bulut gibi Âsım bin Sâbit'in üzerinde durdular. Hiç bir müşrik yanına yaklaşamadı.

- Bırakın akşam olunca arılar onun üzerinden dağılır, biz de başını alırız, dediler.

Akşam olunca Allahü teâlâ hiç bulut yok iken bir yağmur gönderdi. Görülmemiş bir yağmur yağdı.

Sel geldi ve Âsım bin Sâbit'in cesedini alıp götürdü. Cesedin nerede olduğu bilinemedi. Ne kadar aradılarsa da bulunamadı. Bunun için müşrikler Âsım bin Sâbit'in hiçbir yerini kesmeye muvaffak olamadılar.

Lıhyanoğulları Hubeyb bin Adî ile Zeyd bin Desinne'yi Mekkelilere sattılar. Onlar da bu iki sahâbîyi asarak şehîd ettiler.

Arıların, Âsım'ı korudukları hâdisesi zikredildiği zaman Hazreti Ömer buyurdu ki:

- Allahü teâlâ elbette mü'min kulunu muhâfaza eder. Âsım bin Sâbit, sağlığında müşriklerden nasıl korundu ise Allahü teâlâ da ölümünden sonra onun cesedini muhâfaza edip müşriklere dokundurmadı.

Bunun için Âsım bin Sâbit anılırken, **"Arıların koruduğu kimse"** diye anılırdı.

Eshâb-ı kirâmın muhâriblerden olan Âsım'ın, babası Sâbit, künyesi Ebû Süleymân'dır. Annesi Şemûs binti Ebî Âmir'dir. Doğum tarihi belli değildir. Âsım, hicretten önce îmân etmiştir. Ensârdan, ya'nî Medînelidir.

berâ bin âzîb;

Berâ bin Âzib, Resûlullahın hicretinden önce Medîne-i münevverede küçük yaşta iken Müslüman oldu. Babası Âzib de Sahâbî idi. Dînî hükümleri Peygamberimizden önce hicret eden Eshâb-ı kirâmdan ve babasından öğrendi. Hazreti Berâ, Resûlullahın ve diğer sahâbenin hicretlerini şöyle anlatıyor:

"Resûlullahın Eshâbından Medîne'ye ilk gelenler, Mus'ab bin Umeyr ile Abdullah İbni Ümmi Mektûm idi. Bunlar Medîne'deki Müslümanlara Kur'ân-ı kerîm okutuyorlardı. Sonra Bilâl-i Habeşî, Sa'd bin Ebi Vakkâs, Ammâr bin Yâser hicret ettiler. Bunlardan sonra Hazreti Ömer yirmi kişi ile birlikte geldi.

Nihayet Resûlullah efendimiz Medîne'ye hicret ettiler. İşte bu anda Medîne halkının Resûlullahın teşrifine sevindiği kadar, hiçbir şeye sevindiğini görmedim. Ben de Peygamberimiz gelmeden az önce uzun sûrelerden sayılan sûrelerle beraber **"Sebbihisme Rabbike'l-a'lâ"** sûresini okumuştum."

Berâ bin Âzib, Resûlullah ile beraber onbeş savaşta bulundu. Bedir harbinde çocuk yaşta idi. Bu hususta kendisi demiştir ki:

- Resûlullah efendimiz ben ve İbni Ömer küçük yaşta olduğumuz için bizi Bedir savaşına göndermedi.

Hazreti Berâ, kıblenin Ka'be'ye çevrilmesini bildiren sahâbîdir. Şöyle anlatıyor:

Resûlullah efendimiz Medîne'ye teşrif ettikleri zaman onaltı veya onyedi ay kadar Mescid-i Aksâ'ya doğru namaz kıldı. Allahü teâlânın emriyle kıble Ka'be'ye doğru oldu. Peygamberimizin Ka'be-i Muazzamaya doğru kıldırdığı ilk namaz ikindi namazı idi.

Peygamberimizle namaz kılanlardan birisi mescidden çıktı. Yolda giderken bir mescidde cemâ'atle namaz kılanlara rastladı ki, onlar rükü'da idiler. Onlara:

- Resûlullah efendimizle beraber Mekke'ye doğru namaz kıldığıma Allah için şehâdet ederim, deyince, namazlarını bozmadan oldukları gibi Ka'be-i Muazzamaya döndüler.

Peygamberimiz Mescid-i Aksâ'ya doğru namaz kılarken Yahûdîlerle diğer Ehl-i Kitâb bundan hoşlanırdı. Kıble değişip yüzünü Beyt-i şerîfe doğru döndürünce bunu beğenmediler.

Kıble değişmeden önce Mescid-i Aksâ'ya doğru namaz kılıp, vefât eden kimseler vardı. Bunlarla ilgili olarak Allahü teâlâ; **"Allah sizin îmânınızı, ibâdetinizi boşa çıkarmaz"** [Bekara:143] meâlindeki âyet-i kerîmeyi indirdi.

Hazreti Berâ, Uhud harbinde meydana gelen bir hâdiseyi şöyle naklediyor:

Uhud harbinde yüzü zırh ile örtülü bir kişi Peygamber efendimize gelerek arz etti:

- Yâ Resûlallah! Şimdi harb edeyim de sonra mı Müslüman olayım, yoksa hemen mi?

Resûlullah buyurdu ki:

- Önce Müslüman ol, sonra harb et!

O kimse Müslüman oldu.Sonra harbe girerek şehîd oldu. Bunun üzerine Resûlullah:

- Az iş yaptı, fakat çok sevâb kazandı, buyurdu.

Berâ bin Âzib buyuruyor ki:

Birgün Resûlullah efendimiz ile beraber Ensârdan bir zâtın cenâzesine gitmiştik. Resûl-i ekrem mübârek başı öne eğik olarak mezarın başına oturarak üç defa;

- Yâ Rabbî! Kabir azâbından sana sığınırım, dedikten sonra şunları anlattılar:

Mü'min öleceği zaman Allahü teâlâ, yanlarında kefen ve güzel koku bulunan, yüzleri güneş gibi parlayan melekleri gönderir. Onlar bu mü'minin göreceği bir yerde beklerler. Rûhunu teslim ettiği zaman yer ile gök arasındaki ve göklerdeki bütün melekler onun için istigfâr edip, Allahü teâlâya, onun bütün günâhlarını affetmesi için duâ ederler. Göklerin bütün kapıları kendisi için açılır, her kapı kendisinden geçmesini ister.

Rûhu Allahü teâlânın huzuruna çıktığı zaman, melekler derler ki:

- Yâ Rabbî! Bu filân kulunun rûhudur.

Allahü teâlâ buyurur ki:

- Onu geri çevirin ve onun için hazırladığım mükâfât ve ihsânları ken-

Kıblenin Kâbe'ye çevrilmesini bildiren sahabi Berâ bin Âzîb olmuştu. O andan itibaren Mescid-i Kıblâteyn'de kıble, Mescid-i Aksâ'dan Kâbe'ye çevrildi.

disine gösterin. Çünkü ben ona vâdettim: (Sizi topraktan yarattım ve tekrar toprak yapacağım, tekrar topraktan çıkaracağım.) [Tâhâ: 55]

Rûh kabrine döner ve hattâ kendisini defnedip dağılanların ayak seslerini dahî duyar. Meleklerle aralarında şu konuşma geçer:

- Rabbin kimdir?

- Rabbim Allahtır.

- Dînin nedir?

- Dînim İslâmdır.

- Size doğru yolu göstermek üzere Allah tarafından gönderilen zât kimdir?

- O zât Muhammed aleyhisselâmdır.

Bu cevabı verince birisi:

- Doğru söyledin, der.

İşte bu, Allahü teâlânın buyurduğu, **(Allah îmân edenlere dünya ve âhiret hayâtında o kararlı sözlerinde dâimâ sebât ihsân eder)** [İbrahim: 27] sözün ma'nâsıdır.

Sonra karşısına yüzü, elbisesi ve kokusu güzel birisi gelir ve der ki:

- Ni'metleri devamlı olan Allahü teâlânın Cennet ve rahmeti ile sana müjdeler olsun.

Mü'min kimse sorar:

- Allah sana hayırlı karşılıklar versin, sen kimsin?

- Ben senin dünyadaki iyi amellerinim. Sen dâimâ Allaha ibâdet etmek için koşar, isyâna ise, yaklaşmazdın. Bunun için Allahü teâlâ seni hayırlı, güzel ni'metlerle mükâfatlandırdı.

Bundan sonra birisi der ki:

- Buna Cennetten bir döşek getirin ve Cennetten kabrine bir kapı açın.

Bir döşek getirilir ve Cennete doğru bir kapı açılır. O mü'min de der ki:

- Yâ Rabbi! Kıyâmeti çabuk getir de bir an önce âileme, çocuklarıma kavuşayım.

BERÂ BİN ÂZİB

Berâ bin Âzib, kâfirlerin ölümü ile ilgili Resûlullahın şöyle buyurduğunu nakleder:

Kâfirler, dünyadan alâkasını kesip öleceği zaman, şiddetli azâb yapan melekler, ateşten elbise ve katrandan gömleklerle karşısında dururlar. Rûhu çıktığı zaman yer ve gökteki bütün melekler kendisine la'net ederler. Göklerin kapıları kapanarak hiçbir kapı onun habis, kötü rûhunun kendisinden geçmesini istemez. Böylece rûhu geri döndürülür.

Melekler derler ki:

- Yâ Rabbî! Bu falan kulunun rûhudur, yerler ve gökler bunu kabûl etmiyorlar.

Allahü teâlâ buyurur ki:

- Onu geri çevirin ve ona hazırladığım büyük azâbı gösterin. Çünkü ona da; "Sizi topraktan yarattım, yine toprağa iade edeceğim ve tekrar topraktan çıkaracağım" diye va'dettim.

Sonra rûhu mezarına götürülür. Hattâ mezarının yanından dağılmakta olanların ayak seslerini de işitir. Ona da melekler sorar:

- Rabbin kim, Peygamberin kim ve dinin nedir?

O kâfir kimse de der ki:

- Bilmiyorum.

Bundan sonra çirkin elbiseli, pis kokulu ve vahşi yüzlü birisi gelip karşısına dikilerek der ki:

- Allahın gadabı ve sonsuz azâbı sana müjde olsun.

- Sen kimsin?

- Ben senin dünyada iken yaptığın çirkin amelinim. Sen kötülüğe, Allahü teâlâya isyâna koşa koşa giderdin, fakat ibâdete ve tâate gevşek davranır, yapmazdın. İşte bugün Allahü teâlâ kötülüğünün ve küfrünün cezâsını sana çektirecek.

Sonra gözleri görmeyen, konuşamayan ve kulakları duymayan bir melek

onu yakalar. Onun için demirden bir tokmak hazırlanır. Bütün insanlar ve cin toplansalar onu yerinden kaldıramazlar. Hattâ dağlara vurulsa, kül ve toprak hâline getirir. Bununla kendisine bir kere vurulduğu zaman parçalanır, kül hâline gelir. Tekrar dirilir ve alnına öyle şiddetli vurulur ki, insan ve cinden başka yeryüzündeki bütün mahlûklar onun bağırmasını işitirler. Sonra bir melek seslenir:

- Buna ateşten iki demir levha getirin ve mezarından da Cehenneme doğru bir kapı açın!

Hemen onun kabrine ateşten iki demir levha döşenir ve Cehennemden de bir kapı açılır.

Berâ bin Âzib diyor ki:

Bir köylü, Resûlullaha gelip dedi ki:

- Yâ Resûlallah! Beni Cennete götürecek bir ameli bana öğret.

Peygamberimiz bunun üzerine buyurdu ki:

- Aç kimseleri doyur, susuz olana su ver, emr-i ma'rûf ve nehy-i münker yap, ya'nî Allahü teâlânın emirlerini, iyi amelleri insanlara öğret, harâm ve yasak olan kötü şeyleri de insanlardan men et. Bunlara gücün yetmezse hayırlı, güzel olmayan sözlerden dilini sakındır.

Berâ bin Âzib, Medîne'nin etrafına harb için hendek kazılırken, Resûlullahın hâlini şöyle anlatır:

Resûl-i ekremi hendek kazıldığı esnâda bizimle birlikte toprak taşırken gördüm. Kucağında taşıdığı toprak, mübârek karnının beyazlığını örtmüştü. Bu sırada Abdullah bin Revâha veya Âmir bin Ekva'nın bir şiirini söylüyordu.

"Yâ Rabbî! Sen bize hidâyet etmemiş ve doğru yolu gösterip bize rahmet etmemiş olsaydın, biz muhakkak dalâlette kalır-

dık. Üzerimize hücum eden kâfirler, sakındığımız fitne ve fesâdı bize ulaştırmak istedikleri ve bizimle karşılaştıkları zaman, Sen bizim kalblerimize sabır ve rahatlık ver, bizi onlara karşı güçlü yap!"

Yine Hazreti Berâ, Peygamberimizin Hudeybiye'deki mu'cizesini şöyle bildiriyor:

Hudeybiye'de bir kuyu vardı. Biz buraya gelince kuyunun suyunu tamamen çekerek bir damla su bırakmamıştık. Bu hâl, Resûlullaha arz edilince kuyunun yanına gelip kenarına oturdu. Sonra içinde biraz su bulunan bir kap istedi. Getirilen su ile abdest aldı. Sonra ağzını çalkaladı. Yavaşça duâ edip, abdest ve çalkantı suyunu kuyuya döktü. Kuyuyu Resûlullahın emri ile kısa bir müddet bu hâlde bıraktık. Bir müddet sonra kuyuda istediğimiz kadar su hâsıl oldu. Biz ve hayvanlarımız gidinceye kadar suya kandık.

Hazreti Berâ buyurdu ki:

Resûlullahı yatsı namazında **Tın sûresini** okurken dinledim. Daha önce ondan güzel sesli hiçbir kimseyi dinlememiştim.

Bir defasında Resûlullah efendimiz Berâ bin Âzib'e buyurdu ki:

- Yatacağın zaman önce abdest al. Sonra sağ tarafına uzanıp yat ve şöyle duâ et: Allahümme innî eslemtü vechî ileyke ve fevvedtü emrî ileyke ve elce'tü zahrî ileyke ragbeten ve rehbeten ileyke lâ melcee velâ mencâ minke illâ ileyke. Âmentü bikitâbikellezî enzelte ve binebiyyikellezî erselte.

Yâ Berâ! Bunlar son sözün olsun. Şâyet bu gece içinde ölecek olursan Müslüman olarak ölmüş olursun.

Berâ bin Âzib buyurdu ki:

Resûlullah efendimiz bize yedi şeyi emredip, yedi şeyi de yasakladı. Emrettikleri:

Birincisi, cenâzeye katılıp kabre kadar gitmek. **İkincisi,** hastaları ziyâret etmek. **Üçüncüsü,** da'vete icâbet etmek. **Dördüncüsü,** mazluma yardım etmek. **Beşincisi,** yeminin gereğini yapmak. **Altıncısı,** selâma cevap vermek. **Yedincisi,** aksırdığında Elhamdülillah diyene, Yerhamükellah demek. Yasakladıkları:

Birincisi, gümüş kap kullanmak. **İkincisi,** altın yüzük takmak. **Üçüncüsü,** erkeklerin ipekli elbise giymesi. **Dördüncüsü,** erkeklerin ipekli dîbâ giymeleri. **Beşincisi,** erkeklerin ipek ibrişimli elbise giymeleri. **Altıncısı,** kalın ipek kullanmak. **Yedincisi,** ipek yatak kullanmak.

Berâ bin Âzib hayatının son zamanlarında Kûfe'ye yerleşti. 691 yılında Mus'ab bin Zübeyr zamanında burada vefât etti. Ölünceye kadar burada fıkıh ve hadîs-i şerîf öğretti.

beşir bin sa'd;

Beşir bin Sa'd Medîneli Müslümanlardan idi. İkinci Akabe Bîâtine katılmış, her türlü tehlikeye karşı, Resûlullahı koruyacağına dâir orada söz vermişti. Resûlullahın bütün savaşlarına katılmış, büyük fedâkarlıklar göstermişti.

Beşîr bin Sa'd'ın kızı anlatır:

- Hendek savaşının yapıldığı günlerdi. Eshâb-ı kirâmın yiyecek bulamadığı, başta peygamber efendimiz olmak üzere açlıktan karınlarına taş bağladıkları zamandı. Annem, Amre binti Revâha beni çağırdı. Bir avuç hurma verdi.

- Kızım! Bunun babana ve dayın Abdullah bin Revâha'ya götür yesinler, dedi.

Ben de alıp götürdüm. Yolda Resûlullaha rastladım. Buyurduki:

- Kızım! Yanındaki nedir?

- Yâ Resûlallah! yanımdaki hurmadır, annem, babamla dayımın yemesi için gönderdi.

- Getir onu!

Ben de hurmaları iki avucuna döktüm, avuçlarını bile doldurmamıştı. Sonra bir bez getirilmesini emretti. Bez getirildi ve yere serildi. Resûlullah efendimiz bezin üzerinde hurmaları dağıttı. Sonra yanında bulunanlara;

- Kumanyaya geliniz diye Hendek halkına sesleniniz!

Orada bulunanlar ve Hendek halkı bezdeki hurmadan yedikleri hâlde hurmalar bitmedi.

Ebû Mes'ûd şöyle anlatır:

- Biz Sa'd bin Ubâde'nin meclisinde idik. Resûlullah efendimiz yanımıza geldi. Beşîr bin Sa'd kendisine suâl etti:

- Yâ Resûlallah! Allahü teâlâ bize, sana salevât

getirmenizi emretti. Acaba sana nasıl salevât getireceğiz?

Resûlullah efendimiz sükût edip cevap vermediler. Biz de,

- Keşke, Beşir sormamış olsaydı, diye temenni ettik.

Biraz sonra Resûlullah efendimiz Salli Bârik duâlarını okuyarak böyle duâ etmemizi emrettiler.

Hazreti Beşir bu soruyu sorarak, salevâtın nasıl yapılacağının öğrenilmesine vesile (sebeb) oldu.

Peygamber efendimiz âhırete teşrif edince Eshâb-ı kiram, Benî Said gölgeliğinde toplanmış, halifenin seçilmesi mes'elesi üzerinde duruyorlardı. Ensardan olan Müslümanlar, Sa'd bin Ubâdeyi halife seçmek istiyorlardı. Hazreti Beşîr ayağa kalkıp:

- Ey Müslümanlar! Muhammed aleyhisselâm, Kureyş kabîlesindendir. Halîfenin de, Onun kabîlesinden olması dahâ uygundur. Yerinde bir iştir. Evet biz önce Müslüman olduk. Malımızla, canımızla, İslâma hizmet şerefini kazandık. Lâkin bunları Allah ve Onun Resûlünü sevdiğimiz için yaptık. Bu hizmetimiz için dünyâda bir karşılık beklemiyoruz, dedi.

Hazreti Ebû Bekir ise halifelik için Hazreti Ömer ve Ebû Ubeyde'den birinin seçilmesini tavsiye buyurmuş, fakat her ikisi de bundan kaçınmışlardı. Hatta Hazreti Ömer, Hazreti Ebu Bekir'e bîât etmek isteyince, Beşir bin Sa'd daha süratli hareket ederek ondan önce Ebû Bekir'in elini tuttu. Biat etti.

Beşir bin Sa'd hazretleri, Hazreti Ebû Bekir'in hilafeti zamanında Aynül-Temr muharebesinde şehid düştü.

BİLÂL-İ HABEŞÎ

bilâl-i habeşî;

Bilâl-i Habeşî hazretleri, ilk îmân edenlerden olup, müşriklere karşı müslüman olduğunu açıkça bildiren yedi kişiden biridir. İsmi Bilâl bin Rebâh Habeşî olup, künyesi Ebû Abdullah'tır. Habeşistanlı bir aileye mensubdur. Annesinin ismi, Hamâme'dir. Ailesi, Mekke-i mükerremede Benî Cumha kabîlesinin kölesi idi. Müslüman olmadan önce, Mekke müşriklerinin ileri gelenlerinden Ümeyye'nin kölesi idi.

O zamanlar, her yerde olduğu gibi, Arabistan'da da korkunç bir câhiliyet vardı. İçki, kumar, zinâ, hırsızlık, zayıfları ezme, zulüm ve ahlâksızlık nâmına ne varsa hepsi yapılıyordu.

Güçlü kimseler, zayıf kimseleri köle olarak kullanıyorlardı. İşte bu kölelerden birisi de, Bilâl-i Habeşî idi. Fakat bunun diğerlerinden farklı bir hâli vardı. Son derece mert ve dürüst idi. Bunun için Ümeyye, bunu kervanının başını koyar, mallarını bunun vâsıtasıyla uzak yerlere gönderirdi.

Bilâl-i Habeşî hazretlerinin diğer bir özelliği de, sesinin çok güzel olmasıydı. Bunun için düğün ve şenliklerde aranan bir kimseydi.

Ticâret için uzun yol giden kervan yorgunluktan yürüyemez hâle gelince, bunun na'meleri ile canlanır, develer bile bunun güzel sesini işitince, coşup çatlarcasına yol alırlardı. Onun bu özelliklerini bilen sâhibi Ümeyye, ona diğer kölelerden ayrı muâmele yapardı. Sanki köle değil hür bir insan gibi yaşardı.

Bilâl-i Habeşî yine birgün, bir kervanla Şam'a gitmişti. Bu kervanda, Hazreti Ebû Bekir de vardı. İkisi arasındaki dostluk bu yolculukta meydana gelmişti. Bu sırada Mekkelilerin tek gelir kaynağı ticâretti.

İslâm güneşinin doğmasına ve âlemi aydınlatmasına çok az bir zaman varken, işte bu yolculuk yapılmıştı. Hazreti Ebû Bekir bu yolculukta gördüğü bir rü'yâ sebebiyle sefer dönüşü îmân nûru ile şereflenmişti.

Bir gece yarısı Bilâl-i Habeşî hazretlerinin kapısı çalındı. Uyandığında, kapıdan fısıldayan bir ses duydu:

- Bilâl! Bilâl!

"Gecenin bu saatinde bu ses nedir" diye düşünürken, aynı ses tekrar etti:

- Bilâl! Bilâl!

Karanlıkta korkuyla sesin geldiği tarafa yöneldi. Sesin geldiği tarafa yaklaşıp sordu:

- Sen kimsin?

- Ben Ebû Bekir.

- Gecenin bu saatinde ne istiyorsun? Söyliyeceklerini sabah söyliyemez miydin? Acelen nedir?

- Sabahı beklemeden, sâhibin duymadan söylemem lâzımdı, onun için geldim.

- Beni meraklandırdın! Söyliyeceğini hemen söyle!

- Yâ Bilâl! Bu ümmetin peygamberi geldi.

- Kimdir?

- Ebü'l-Kâsım.

- Peki peygamber olduğunu nasıl anladın?

Bunun üzerine Hazreti Ebû Bekir şöyle cevap verdi:

- Şam yolculuğunda gördüğüm rü'yâyı anlattıktan sonra kendisine, "Yâ Ebe'l Kâsım, sen Allahın Resûlü olduğunu söylüyor, îmâna da'vet ediyormuşsun, öyle mi?" diye sordum. O da, **(Evet yâ Ebâ Bekir! Rabbim insanlara müjdeleyici ve korkutucu olarak, Hazreti İbrâhim'i gönderdiği gibi beni de bütün insanlara peygamber olarak gönderdi)** dedi. Ben de, "Sen bugü-

ne kadar yalan söylemedin. İnanıyorum ki sen Allahın Resûlüsün" deyip huzûrunda müslüman oldum. Senin de müslüman olmanı, ebedî saâdete kavuşmanı istiyorum,

Hazreti Ebû Bekir'in bu cevâbı üzerine, onu yakînen tanıyan, samîmiyetinden hiç şüphesi olmıyan Bilâl-i Habeşî hazretleri, kelime-i şehâdeti getirip müslüman oldu.

Bilâl-i Habeşî, Müslüman olduktan sonra hayâtında bambaşka bir safha başladı. Artık o, hak ile bâtıl arasında vukû bulmak üzere olan çetin bir mücâdelenin azimli bir kahramanı, yalnız bir mücâhidi olmuştu.

Zâlim Ümeyye; O'nun Müslüman olduğunu anladığı zaman, daha da hâinleşti.

Çâresiz kölesini sırtüstü veya yüzükoyun, kızgın çöllere yatırırdı. Sonra da çıplak vücuduna, kocaman kaya parçaları koyar ve Peygamber efendimizi inkâr etmesini emrederdi.

Ama o Habeşli Mü'min, alnındaki boncuk boncuk terlerle inleyerek seslenirdi:

- Allah birdir, Allah birdir. Muhammed, O'nun elçisidir. Ey topraklar, ey taşlar, ey taş yürekliler! Allah birdir ve O'ndan büyük yoktur.

Bütün bu işkencelerle hıncını alamayan Ümeyye, onu böylece bîtap düşürdükten sonra da, boynuna bir ip takıp çocukların elinde Mekke sokaklarında dolaştırırdı. Müşrikler onunla alay ederlerdi.

Bilâl-i Habeşî garip ve kimsesiz olduğu için, diğer müşriklerden de işkence görürdü. Ona ağır işkence yapanlardan biri de Ebû Cehil'dir. Bilâl-i Habeşî onun ağır işkenceleri karşısında da, **"Allah birdir, Allah birdir"** diyerek, dînindeki sebâtını gösterirdi.

Ümeyye bin Halef yine bir gün Bilâl-i Habeşî'ye işkence yapmak için dışarı çıkarmıştı. Üzerindeki elbiselerini çıkarıp sadece bir don ile, yakıcı sıcakta kızgın kumlar üzerine yatırıp, üzerine taşlar yığmıştı. Müşrikler toplanıp ağır işkenceler yapıyorlar, "Ya dîninden dönersin veya seni öldüreceğiz" diyorlardı.

Bilâl-i Habeşî bu tahammülü zor işkenceler altında yine, **"Allah birdir, Allah birdir"** diyor başka bir şey söylemiyordu. Bu sırada sevgili Peygamberimiz oradan geçiyordu. Bilâl-i Habeşî'nin halini görerek üzülerek buyurdu ki:

- Allahü teâlânın ismini söylemek seni kurtarır.

Evine döndükten biraz sonra da Hazreti Ebû Bekir yanına geldi. Peygamberimiz, Bilâl-i Habeşî'nin çektiği işkenceyi Hazreti Ebû Bekir'e söyleyip, **"Çok üzüldüm"** buyurdu.

Bilâl-i Habeşî hazretlerinin kabri

Hazreti Ebû Bekir hemen Bilâl-i Habeşî'ye işkence yapılan yere gitti. Müşriklere dedi ki:

- Bilâl'e böyle yapmakla elinize ne geçer? Bunu bana satınız!

Müşrikler cevap verdiler:

- Dünya dolusu altın versen satmayız. Fakat, senin kölen Âmir ile değişiriz.

Hazreti Ebû Bekir'in kölesi Âmir, onun ticaret işlerini yapardı. Çok para kazanırdı. Yanında şahsî malından başka, on bin altını vardı. Ebû Bekr-i Sıddîk'ın önemli bir yardımcısı olup, her işini yürütürdü. Fakat, kâfir idi. İmân etmiyordu. Bunun üzerine Hazreti Ebû Bekir buyurdu ki:

- Âmir'i bütün malı ve paraları ile, Bilâl için size verdim.

Ümeyye bin Halef ve diğer müşrikler çok sevinip, "Ebû Bekir'i aldattık" dediler.

Bilâl-i Habeşî hazretlerinin Tarsus'un fethinde 20 gün kalarak ezan okuyup abdest aldığı yerde yapılan makamı

Hazreti Ebû Bekir, hemen Bilâl-i Habeşî'nin üzerine koydukları ağır taşları üzerinden alıp, ayağa kaldırdı. Ağır işkenceler sebebiyle çok halsizleşmişti. Elinden tutup doğruca sevgili Peygamberimizin huzuruna getirerek dedi ki:

- Yâ Resûlallah! Bilâl'i bugün Allah rızâsı için âzâd ettim,

Resûlullah efendimiz çok sevindi. Ebû Bekr-i Sıddîk'a çok duâ buyurdu.

Hürriyetine kavuşan Bilâl-i Habeşî hazretleri, derhal Allahü teâlânın Resûlünün hizmetine koştu. Vefâtlarına kadar da, hizmetlerinden ayrılmadı. İzin verildiği halde, Habeşistan'a gitmedi. Ancak sevgili Peygamberimizle birlikte, Medine'ye hicret (göç) ettiler.

Medîne-i münevvereye hicret edince, bir müddet Sa'd bin Hayseme'nin evinde misafir oldu. Mekke'den Medîne'ye hicret eden Eshâb-ı kiram ile Medîne'de bulunan Eshâb-ı kiram yâni Ensâr arasında kardeşlik kurulmuştu. Mallarını, servetlerini paylaşmak ve her hususta yardımlaşmak üzere kurulan İslâm kardeşliğinde Peygamber efendimiz, Bilâl-i Habeşî'yi de, Ensârdan Ebû Rüveyha Abdullah bin Abdurrahmân ile kardeş yaptı. Bu kardeşlik, ömürleri boyunca büyük bir fedâkârllk ve sadâkatle devam etmiştir. Bilâl-i Habeşî'nin evlenmesi de hicretten sonra olmuştur.

Bilâl-i Habeşi Peygamber efendimizin yaptığı bütün gazalara katılıp cihâd etti. Bedr gazasında, Kureyş'in ileri gelenleri muharebeye katıldıkları hâlde, Ümeyye bin Halef katılmak istemiyordu. Kureyş'in ileri gelenleri: "Ey Ümeyye! Sen herhalde kadınsın" deyince, Ümeyye istemiye istemiye muharebeye katıldı, iki taraf arasında muharebe başladı,

Bilâl-i Habeşî hazretlerinin Tarsus'ta kendi adıyla anılan mescidi

İslâm ordusu saflarından "Allah! Allah!" sedaları yükseliyordu. Bu sesleri duyan Ümeyye'nin kalbine büyük bir korku düştü. Daha dün işkence ve eziyet ederken kölesinin söylediği bu sözler, şimdi bir dînin, yeni bir ümmetin şiarı olmuştu. Bir müddet sonra muharebe nihayete yaklaşırken, Bilâl-i Habeşi onu gördü, işte küfrün başı Ümeyye bin Halef burada, diye bağırdı. Müslümanlardan bir cemâat Ümeyye'ye doğru yöneldiler. Onun ve beraberinde bulunan oğlunun etrafını sardılar. Bilâl-i Habeşi sür'atle koşarak Ümeyye'ye saldırdı ve bir kılıç darbesiyle başını vücûdundan ayırdı.

Bilâl-i Habeşî hazretleri, birgün Mescid-i Nebî'de iken büyük bir neş'e içinde coşuyor, yerinde duramıyor, oynuyordu. Hazreti Ömer bu hâlini görünce sordu:

- Yâ Bilâl, bu hâlin nedir? Burasının mescid olduğunu unuttun mu?

- Benim hâlimde ne var ki? İstersen gidip hâlimi Resûlullaha arz edelim, yanlışım varsa tevbe ederim ve bir daha yapmam.

Beraberce Resûlullahın huzûruna gittiler. Hazreti Ömer, Peygamber efendimize durumu arz etti:

- Yâ Resûlallah, Bilâl, mescidin huşû'unu bozuyor. Burada neş'elenip coşuyor, oynuyor.

Peygamber efendimiz Hazreti Bilâl'e sordu:

- Yâ Bilâl, böyle neş'eli olmanın sebebi nedir?

- Yâ Resûlallah, cenâb-ı Hak bana hidâyet nasip etti. Ben bir köleydim. Mekke'nin ileri gelenlerinden nice kimseler bu saâdete eremediler. Ebedî saâdetten mahrûm kaldılar. Onlara hidâyet nasip olmadı. Ben neş'elenmiyeyim de kim neş'elensin?.. Ben oynamıyayım da kim oynasın?..

- Bilâl'e dokunmayın! Sevinip neş'elensin.

Hazreti Bilâl'in okuduğu ezânı işiten müslümanlar, ne kadar aşka, şevke geliyorlarsa, Medîne'deki Yahûdîler de o kadar kahroluyorlardı. Ezânı dinlememek için kendilerini zorluyorlar, fakat buna muvaffak olamıyorlardı. İster istemez, durup dinliyorlardı. Dinledikçe de kahroluyorlardı. Bunu engellemek için çâreler aramaya başladılar.

Yahûdînin biri birgün Hazreti Bilâl'i sıkıntı içinde görünce dedi ki:

- Yâ Bilâl, ben sana istediğin kadar para vereyim, yeter ki sen sıkıntı çekme.

Maksadı başkaydı. Hazreti Bilâl de sıkıntıda olduğu için ondan çokça borç aldı. Yahûdî parayı verirken ilâve etti:

- Eğer bu parayı ödeyemezsen, seni köle olarak alırım.

Aradan bir zaman geçtikten sonra, Yahûdî gelip parasını istedi. Bilâl-i Habeşî hazretleri, özür beyân ederek dedi ki:

- Bana bir ay daha müsâade et, yine ödeyemezsem, beni köle olarak alıp götürürsün.

Son günü geldiği hâlde borcunu ödiyemiyen Hazreti Bilâl, çâresiz kalıp, Resûlullahın huzûruna gidip durumu arz etti. Peygamber efendimiz birşey buyurmadı. Ümitsiz bir şekilde evine dönen Hazreti Bilâl o gece uyuyamadı.

Kendi kendine, "Artık bundan sonra ezân okuyamıyacağım" diye derin derin düşünüyordu. Bu düşünceler içinde kendinden geçmiş hâldeyken kapı çalındı. Gelen kimse seslendi:

- Resûlullah seni çağırıyor, acele gel!

Hemen kendini toparlayıp, huzûra koştu. Peygamber efendimiz buyurdu ki:

- Yâ Bilâl ticaretten dönen bir kervan var. Kervana git, onların arasında üzerindeki yükleriyle beraber bana hediye edilmiş olan üç deve var, onları al senin olsun! Borcunu öde!

Hazreti Bilâl emredileni hemen yaptı. Rahat ve huzûr içinde, gidip sabah ezânını okudu. Namazdan sonra, mescidin kenarında onu köle olarak alıp götürmek için bekliyen Yahûdîyi gördü. Namazdan çıkınca, yüksek sesle konuştu:

- Bende alacağı olan kimseler gelsin, borcumu ödeyeceğim!

Bunun üzerine Yahûdînin bütün hayâlleri yıkıldı. Perişan oldu. Parasını aldığı gibi oradan uzaklaştı.

Peygamberimizin vefatından sonra Bilâl-i Habeşî ayrılık acısına tahammül edemiyerek, bir daha ezan okuyamadı. Resûlullah'a olan muhabbetiyle her gün yanıp tutuşuyor, gözyaşı döküyordu. Sonra da Medine'de kalmaya tahammül edemediği için Şam'a gitmeye karar verdi. Hazreti Ebû Bekir'in huzuruna varıp;

-Ey Resûlullah'ın halîfesi! Ben, Resûlullah'dan:

Suudi Arabistan'daki Bilâl-i Habeşî Camii

BİLÂL-İ HABEŞÎ

"Mü'minin en faziletli ameli, Allah yolunda cihâd etmesidir" buyurduğunu duydum, dedi. Hazreti Ebû Bekir;

-Yâ Bilâl! Ne istiyorsun? diye sorunca, o da;

- Ölünceye kadar Allah yolunda cihâd etmek istiyorum, dedi. Bunun üzerine Hazreti Ebû Bekir;

-Yâ Bilâl! Sen gidince bize kim müezzinlik edecek? dedi. Bilâl-i Habeşî gözlerinden yaşlar akarak;

-Resûlullah'dan sonra artık ben kimse için müezzinlik yapamam, cevâbını verdi.

-Yâ Bilâl! Burada kal ve bize müezzinlik yap.

Bunun üzerine Bilâl-i Habeşî;

-Yâ Ebâ Bekir! Sen beni âzâd etmemişmiydin. Eğer kendin için âzâd ettiysen kalayım. Allahü teâlâ için âzâd ettiysen müsâade et gideyim" dedi. Hazreti Ebû Bekir;

- İstediğin yere gidebilirsin, diyerek müsâade etti. Böylece Şam'a gidip yerleşti. Hazreti Ömer'in hilâfetine kadar orada kaldı. Hazreti Ömer ordusuyla Şam'a gelince, onlara katılıp orduyla beraber Kudüs'e gitti.

Bir gece Rü'yâsında Resûlullah efendimizi gördü. Sevgili Peygamberimiz kendisine sitem ettiler:

- Bunca ayrılık yetmedi mi, yâ Bilâl? Hâlâ Kabrimi, ziyâret etmiyecek misin?

Zavallı yüreği, duracak hâle geldi. Heyecan ve ter içinde uyandı. Hemen hazırlığa başladı. Şafak sökerken, ince, uzun ve garip deveciğiyle; mübârek Medîne yollarına düştü. Biricik Efendisine yaklaştıkça havayı kokluyor, taşları toprakları okşuyor ve gözyaşı döküyordu. Issız çölleri yara yara, Medîne'ye ulaştı...

O'na rastlıyanlar, selâm veriyorlardı. Sonra da yanındakilere diyorlardı ki:

- İşte Bilâl, Bilâl-i Habeşî hazretleri. Peygamberin Müezzini. O'nun gibi ezân okuyan, bu dünyaya gelmemiştir.

Fakat O, hiçbirini duymuyor, görmüyordu. Sanki çok kuvvetli bir mıknatıs, onu kendisine çekiyordu. Peygamber efendimizin mübârek kabirlerine doğru ilerledi. Yüce mâkâma erişirken; Kur'ân-ı kerîm okudu, okudu, okudu... En sonunda, sevgilisinin kabrine kapaklandı, bayıldı.

Katmerli gül kokularıyla ayıldığı zaman, başucunda, sevgilisinin sevgililerini görmez mi? Peygamber efendimizin torunları, **Hasan ve Hüseyin** hazretleri; saçlarını okşuyorlardı. Sanki dünyalar onun oldu. Sarıldılar, kucaklaştılar.

- Ah yavrularım! Ne kadar da Dedeniz gibi kokuyorsunuz! diye inledi.

Sonra biraz toparlandı:

- Babanız (Hazreti Ali) **nasıl?**

- Babamız seni görmek diler, dediler.

Sonra Hazreti Hasan sordu:

- Dedemiz seni de çok severdi. Acaba O'nun hatırı için, bir şey istesek yapar mısın?

Hazreti Bilâl çok şaşırdı:

- Bu ne biçim söz! Bu kölenizden ne emredersiniz de, yerine getirmem!

- Bin defa estagfirullah! Fakat bütün Medîneliler gibi, biz de senden, bir defa da olsa ezân dinlemek istiyoruz. Ricâmız sadece buydu.

- Anam, babam sizlere fedâ olsun! Başım, gözüm üstüne!

Ertesi sabah Bilâl-i Habeşî, son Ezânını Mescid-i Nebevî'de okudu. Yanık ve hasret dolu sesiyle:

"Allahü ekber! Allahü ekber!" dediği zaman; bü-

tün Medîne halkı ayağa kalktı.

"Eşhedü en lâ ilâhe illallah!" ve **"Eşhedü enne Muhammeden Resûlullah!"** deyince kadın-erkek, genç-ihtiyar, çoluk-çocuk, hattâ yataklarındaki hastalar bile, sokaklara fırladılar. Sanki, Peygamber efendimiz yaşıyor zannettiler.

O günden beri dünyada, bir daha öyle ezân okunmadı. Bilâl-i Habeşî hazretleri de başka ezân okumadı. 641 senesinde Şam'da vefât etti.

Hazreti Bilâl-i Habeşî bizzat Peygamberimizden işiterek hadîs-i şerîf rivayet etti. Rivayet ettiği bu hadîs-i şerîflerden kırk dördü **Sahîh-i Buhârî**, **Sahîh-i Müslim** ve dört **Sünen** kitabında yer aldı. Eshâb-ı kiramdan; Hazreti Ebû Bekir, Hazreti Ömer, Hazreti Ali, Abdullah ibni Mes'ûd, İbn-i Amr, Üsâme bin Zeyd, Ka'b bin Ucre, Câbir bin Abdullah, Berâ bin Azib ve diğer Eshâb, ayrıca Tabiînin büyük hadîs âlimleri, Bilâl-i Habeşî'den hadîs-i şerîf rivayet ettiler.

Bilâl-i Habeşî'nin Peygamberimizden bizzat işiterek rivayet ettiği hadîs-i şeriflerden bir kısmı şunlardır:

"Ezan ve gözümün nuru olan namaz ile bizi ferahlandır Yâ Bilâl!"

"Cennet'te Bilâl'i gördüm, ona Cennet'e ne ile girdin diye sordum. Sebebini bilemiyorum, ancak her abdest tâzeledikçe iki rekât namaz kılardım diye cevap verdi."

"Gece kıyâmına (ibâdetine) **devam edin**; **zirâ bu, sizden önceki sâlihlerin ibâdetidir. Çünkü, gece ibâdeti, Allah'a yakınlık ve günâhlara keffâret olup, insanın bedenini hastalıklardan korur ve günahlardan uzaklaştırır."**

büreyde bin hasib;

Eshâb-ı kirâmın büyüklerinden olup, Horasan taraflarında **vefât eden en son sahâbîdir.** İsmi Büreyde bin Eslem'dir.

Resûlullah efendimiz, beraberinde Ebû Bekr-i Sıddîk ve onun azadlı kölesi Amir bin Fuheyre olduğu hâlde Medîne-i münevvereye doğru gidiyorlardı. Bu sırada Mekke müşrikleri, onları yakalamak için harekete geçtiler. Her tarafı aramaya başladılar. Yakalayıp getirene büyük mükâfatlar vadediyorlardı.

Hicret yolu üzerinde bulunan kabîleler, bu iş için seferber olmuşlardı. Büreyde bin Eslem de kendi kabîlesinden yetmiş kişiyle beraber bu işin peşine düşmüştü. Karşılaştıkları zaman, Resûlullah ona sordular:

- Sen kimsin?

- Büreyde.

Bu cevap üzerine Resûlullah, Hazreti Ebû Bekr'e dönüp buyurdu ki:

- Yâ Ebâ Bekr, içimiz serinledi ve iyi oldu.

Sonra tekrar Büreyde bin Eslem'e dönerek sordu:

- Kimlerdensin?

- Eslem kabîlesindenim.

- Selâmetteyiz. Peki Eslem'in hangi kolundan?

- Sehm kolundan.

- Yâ Ebâ Bekr senin nasîbin çıktı.

- Ya sen kimsin?

- Allahü teâlânın Resûlü Muhammed'im. Seni Allahü teâlânın bir olduğuna ve benim de O'nun Resûlü olduğuma inanmaya da'vet ederim.

Bunun üzerine Büreyde ve yanındakiler, **Eşhedü enlâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resûlüh** [Ben şehâdet ederim ki, Allahü teâlâdan başka

BÜREYDE BİN HASİB

Büreyde bin Hasib'in Medine-i Münevvere'ye kadar taşıdığı sancak-ı şerif bugün Topkapı Sarayında muhafaza edilmektedir.

ilâh yoktur. Muhammed O'nun kulu ve Resûlüdür] diyerek îmân ettiler. Büreyde sonra dedi ki:

- Allahü teâlâya hamd ve senâlar olsun ki, bizler zorla değil, isteyerek Müslüman olduk.

Büreyde ve yanındakilerin elinde az miktarda süt vardı. Bunu Resûlullaha takdîm ettiler. Resûlullah efendimiz ve yanındakiler bu sütten içtiler ve onlara hayır duâda bulundular. Resûlullah efendimiz o gece Büreyde'ye Meryem sûresinin baş tarafını öğretti.

Büreyde ertesi gün Peygamber efendimize dedi ki:

- Yâ Resûlallah yanınızda sancak olmadan Medîne'ye teşrif etmeniz uygun değildir.

Daha sonra başındaki sarığı sancak gibi, mızrağın ucuna bağladı.

Büreyde hazretleri Medîne-i münevvereye kadar Resûlullahın önlerinde, Livâ-i Muhammedîyi, ya'nî sancağı taşımıştır.

Hazreti Büreyde, Resûlullah efendimiz ile beraber birçok savaşlara katılmış, Mekke'nin fethinde bulunmuştur. Ayrıca Resûlullahın Hazreti Hâlid komutasında Yemen taraflarına gönderdiği orduda da yerini almıştır.

Hazreti Büreyde Resûlullahın son zamanlarında Üsâme kumandasında Şam tarafına gönderdiği orduda da sancak taşımıştır. Böylece Resûlullahın sağlığında ilk ve son sancağını taşıyan sahâbi olmuştur.

Büreyde hazretleri demiştir ki:

- Benim damarlarımda cihâd kanı akmaktadır. Hayatım at sırtında geçer.

683 tarihinde, Yezid zamanında vefât etti.

câbir bin abdullah;

Câbir bin Abdullah'ın babası Abdullah bin Amr, ikinci Akabe bî'atında İslâmiyeti kabûl etmiş ve Resûl-i ekrem efendimiz tarafından Benî Hasan'a temsilci olarak tâyin edilmişti. Bu sıralarda Câbir genç bir delikanlı idi. O da babası ile beraber Akabe'de bulunup bî'at etmişti. Yedi kızkardeşi olup, erkek kardeşi yoktu. Ümmü Ma'bed, kızkardeşlerinin en üstünü idi.

Câbir bin Abdullah hazretleri Bedir savaşına katılamadı. Uhud savaşına katılmak için Resûlullah efendimizden müsaade istedi. Resûlullah efendimiz, babasından izin alabilirse katılmasına müsaade edeceğini bildirdi.

Hazreti Câbir babasından izin isteyince, babası, kızlarının kimsesiz kalmaması için oğlunu harbe iştirakten menederek dedi ki:

- Oğlum, şu kızların kimsesiz kalmaların düşünmesem, gözümün önünde senin şehîd olmanı isterdim.

Abdullah, oğlu Câbir'in şehîd olduğunu göremedi, ama kendisi bu savaşta şehîd oldu. Câbir şöyle anlatır:

"Babam, Uhud'da şehîd olmuştu. Kızkardeşim bana bir deve vererek dedi ki:

- Git, babamızı bu devenin üzerinde taşı. Onu Selemeoğullarının kabristanına göm!

Ben de deveyi alarak harb meydanına gittim. Yanımda birkaç kişi daha vardı. Resûl-i ekrem efendimiz babamı, harb yerinden alarak aile kabristanına götürmek istediğimi anladılar. O sıralarda Resûl-i ekrem Uhud'da bulunuyorlardı. Beni huzûrlarına çağırdılar ve buyurdular ki:

- Nefsim yed-i kudretinde olan Allahü teâlâya yemîn ederim ki; Abdul-

lah da arkadaşları ile gömülecektir.

Resûl-i ekremin bu sözü üzerine, ben de babamı taşımaktan vazgeçtim. Onu Uhud şehîdleri ile birlikte gömdüm."

Câbir bin Abdullah şöyle anlatır:

"Babam şehîd olunca Resûlullah efendimiz bana sordu:

- Ey Câbir! Sana müjde vereyim mi?

- Evet yâ Resûlallah.

- Baban Uhud'da şehîd olunca, Allahü teâlâ onu diriltti ve, "Ey Abdullah! Sana ne yapmamı arzû edersin" **diye sordu. O da,** "Yâ Rabbî! Ben sana hakkıyla kulluk edemedim. Beni dünyaya döndürmeni ve yine senin yolunda çarpışarak tekrar şehîd olmayı arzû ederim" **dedi. Allahü teâlâ da,** "Ben, şehîdler geri dönmiyecekler diye hükmettim" **buyurdu.** "Öyle ise yâ Rabbî, geride kalanlara bunu ulaştır" **dedi.**

Bunun üzerine Âl-i İmrân sûresi 169 - 171. âyetleri nâzil oldu."

Uhud şehîdlerinin kabri 46 yıl sonra su çıkarmak sebebiyle açılmak durumunda kalmıştı. Câbir bin Abdullah, babasının kabri açıldığında, babasını uyur gibi bulduğunu, az veya çok hiç bir değişikliğe uğramadığını, yüzünün siyah beyaz çizgili bir kefenle, ayaklarının da üzerlik otuyla örtülü bulunduğunu, aradan 46 yıl geçtiği hâlde, her ikisinin de, hiç değişmemiş olduğunu gördüğünü söyler.

Câbir bin Abdullah'ın babası şehîd olduğu zaman bir hayli borcu vardı. Bu borçların mühim bir kısmı, etrafta oturan Yahûdîlere idi. Babasının şehâdetinden sonra, alacalılar, Câbir bin Abdullah'ı sıkıştırarak alacaklarını istemişlerdi. Fakat Câbir bin Abdullah'ın elinde, babasından kalan ufak bir hurmalıktan başka bir şey

yoktu. Buradaki hurmalar da borcunu ödeyecek miktarda değildi.

Çok zor durumda kalan Câbir bin Abdullah, hâlini insanların en merhametlisi olan Peygamber efendimize giderek arzetti:

- Yâ Resûlallah! Babam Uhud'da şehîd oldu. Büyük miktarda da borç bıraktı. Alacaklılar sıkıştırıyorlar. Yardım ediniz de borcun bir kısmı gelecek seneye kalsın.

Resûl-i ekrem efendimiz teklifini kabûl buyurarak, bir kısım hurma toplanmasını ve kendilerine haber verilmesini buyurdular.

Câbir bin Abdullah evine gelerek hazırlık yaptı ve hanımına da dedi ki:

- Bize Resûlullah efendimiz teşrif edecek. Sakın onu rahatsız etmiyelim.

Resûl-i ekrem efendimiz, Câbir bin Abdullah'ın evine gittiklerinde buyurdular ki:

- Alacaklıları çağırın!

Alacaklıları geldi. Resûlullah efendimiz toplanan bir kısım hurmadan, hepsine haklarını verdikten sonra bir miktar hurma yine Câbir bin Abdullah'a kaldı. Peygamberimiz bu mu'cizeyi Eshâb-ı kirâma da anlatmasını Câbir bin Abdullah'a emir buyurdu.

Bu arada Resûlullah efendimizin geldiğini perde gerisinden gören hanımı da dedi ki:

- Yâ Resûlallah! Bana ve kocama duâ edin.

Resûlullah efendimiz de, **"Allahü teâlâ seni ve kocanı magfiret etsin"** buyurdu.

Resûlullah efendimiz gittikten sonra, Hazreti Câbir hanımına dedi ki:

- Ben sana Resûl-i ekrem efendimizi rahatsız etmiyelim dememiş miydim?

Bunun üzerine hanımı da şöyle cevap verdi:

Hazret-i Câbir Camii

- Resûl-i ekrem efendimiz evimize teşrif eder de, ben ondan kendime ve kocama nasıl duâ istemem? Biz zâten Resûlullahın himmet ve yardımı ile borçlarımızdan kurtulduk.

Hendek gazâsında, Resûl-i ekrem efendimizin mâiyetinde bulunan Câbir bin Abdullah, o günleri şöyle anlatır:

"Hendek muhârebesinde Resûl-i ekrem ile Eshâbı üç gün ağızlarına bir lokma koymamışlardı. Bu sırada Resûl-i ekreme dikkat ettim. Mübârek karınlarına taş bağlamışlardı. Hendek kazmakla meşgûl olan Eshâb, bir taş parçasını kıramadıklarını Peygamber efendimize haber verdiler.

Peygamber efendimiz onlara, **"Siz bu kaya parçasının üstüne biraz su serpiniz"** buyurmuştu. Sonra külünkü almış ve kayaya üç defa vurmuşlar, her vuruşlarında kuvvetli bir ateş çıkmış, Yemen, İstanbul, Fâris illeri görünmüştü. Bunun hikmeti sorulduğu zaman Peygamberimiz, **"Buraların Müslümanlar tarafından fethedileceğinin işâretidir"** buyurmuştur.

Câbir bin Abdullah hazretleri şöyle anlatır:

"Peygamber efendimiz Hendek gazâsında bir kayayı parçalarken, mübârek karnı açıldı. Açlıktan midesinin üzerine taş bağladığını gördük.

Bu hâli görünce çok üzüldüm. Hemen Resûlullahın huzûruna varıp, izin aldım ve eve gidip hanıma dedim ki:

- Resûlullahın öyle bir hâli vardı ki, dayanılır gibi değildir. Açlıktan karnına taş bağlamışlar. Evde yiyecek birşeyler var mıdır?

- Biliyorsun evimizde bir oğlakla birkaç avuç arpadan başka bir şeyimiz yoktur.

- Olsun, hiç olmazsa onları ikrâm edelim.

Sonra hemen oğlağı kestim, arpayı el değirmeninde öğütüp un hâline getirdim.

Hamur yapıp tandırda pişirdik. Eti de çömleğe koyup kaynatmaya başladık.

Bu hazırlığı yaptıktan sonra, sevinçle Resûlullahın huzûruna varıp dedim ki:

- Yâ Resûlallah, az bir yemeğim var. Yanınıza birkaç kişi alıp yemeğe gelebilir misiniz?

Resûlullah efendimiz sordu:

- Yemeğin ne kadardır?

- Bir oğlak ve birkaç avuç arpa unu.

- Yemeğin hem çok, hem de güzeldir. Hanımına söyle, ben gelinceye kadar tandırdan et çömleğini ve ekmeği çıkarmasın!

Sonra da mücâhidlere dönüp buyurdu ki:

- Ey Hendek halkı! Kalkınız, Câbir'in ziyâfetine gideceğiz.

Bu emir üzerine Eshâb-ı kirâm toplandı. Peygamber efendimiz önde olmak üzere bizim eve doğru gelmeye başladılar. Ben bunlardan önce eve varıp hanıma dedim ki:

- Peygamber efendimiz Eshâb-ı kirâmın hepsini alıp yemeğe geliyor. Biliyorsun yemeğimiz az. Şimdi ne yapacağız?

- Resûlullah sana yemeğin ne kadar olduğunu sordu mu?

- Sordu. Ben de durumu olduğu gibi anlattım.

- Eshâb-ı kirâmı sen mi da'vet ettin, yoksa Resûlullah efendimiz mi?

- Resûlullah efendimiz da'vet etti.

- O zaman endişe edilecek bir şey yoktur.

Biraz sonra Peygamber efendimiz kalabalık bir topluluk ile kapıya geldi.

Peygamber efendimiz, önce etin ve ekmeğin bereketli olması için duâ bu-

yurdu. Sonra tandırdan indirmeden bizzat elleri ile yemeği ve ekmeği dağıttı.

Bütün Eshâb-ı kirâm doyuncaya kadar yediler. Yemîn ederim ki, binden fazla kişi yemek yedi, fakat ne ette, ne de ekmekte bir eksilme olmadı. Yemeği ve ekmeği sonra komşulara dağıttık.

Câbir'in babası Uhud'da şehîd olunca, kardeşleri kimsesiz kaldı. Bunun üzerine Hazreti Câbir dul bir kadın olan Süheyme binti Mes'ud ile evlendi. Yedi kız kardeşine bakabilmek için böyle dul birini tercih etmişti. Resûlullah bunu duyunca buyurdu ki:

- Ey Câbir! Demek babandan sonra evlendin.

- Evet yâ Resûlallah.

- Dul mu aldın, yoksa kız mı?

- Dul aldım yâ Resûlallah.

- Kız alsaydın daha iyi olmaz mıydı?

- Yâ Resûlallah! Babam Uhud'da şehîd olunca geride yedi kız çocuğu bıraktı. Doğrusu, ben yaşlı bir kadınla evlenmeyi, onun da, çocukları başına toplamasını, onların saçlarını, başlarını taramasını, onlar üzerinde bir mürebbiye olmasını daha hayırlı buldum.

Bunun üzerine Resûlullah efendimiz şöyle buyurmuştur:

- İsâbet ettin. Allahü teâlâ zevceni hakkında hayırlı ve mübârek kılsın.

Hazreti Câbir yakışıklı, sevimli, güzel ahlâklı, sünnet-i seniyyeye uymakta çok gayretli, merhametli, nazik, gönül alıcı muhterem birisiydi. Hazreti Câbir'in evi, Mescid-i Nebîden 2 kilometre uzak olmasına rağmen her namazı Peygamber efendimizle, Mescid-i Nebîye gelerek kılardı. Hakkı söylemekte adâletten ayrılmaz, emr-i ma'rûf ve nehy-i münkeri bildirmekte çok

gayret gösterirdi. Resûl-i ekremin nasıl namaz kıldığını görmek isteyen ona gelir, Hazreti Câbir de onlara ta'rîf ederdi.

Şöyle anlatır:

"Resûl-i ekrem Mekke'de on sene kalarak, herkesin toplandığı Ukaz ve Mecenne gibi panayırlarda ve Minâ dağına çıkarak halka hitâben, **(Rabbimin, risâletini tebliğ için bana kim yardım ederse, Cenneti kazanır)** derdi. Fakat, Ebû Cehil, Ebû Leheb gibi kâfirler, "Bizi bunun için mi çağırdın, sakın inanmayın!" diyerek insanları aldatırlardı.

Nihâyet biz Medîne'den gelerek Resûl-i ekremi bulup, O'na inanmış ve şehrimize da'vet ederek yardım etmiştik. Müslüman olanlara Resûl-i ekrem, Kur'ân-ı kerîm okurdu. Onlar da döndüklerinde âilelerine İslâmiyeti tebliğ eder, onların îmân ile şereflenmelerini sağlarlardı.

Gönülleri îmân ile dolu olan ve Peygamberimizi herşeyden çok seven Müslümanlar toplanarak dediler ki:

- Resûl-i ekreme müşrikler tarafından hakâret, eziyet edilmesine ne zamana kadar müsaade edeceğiz?

Bunun üzerine içimizden 70 kişi hac mevsiminde Medîne'den hareket ederek Resûl-i ekrem'i bulduk. Resûl-i ekrem ile Akabe'de mülâkat etmek üzere anlaştık. Birer, ikişer o mevkide toplandık. Resûl-i ekreme, kendilerine bî'at etmek istediğimizi arzettik. Resûl-i ekrem buyurdu ki:

Câbir bin Abdullah'ın sandukası

CÂBİR BİN ABDULLAH

- Bana iyi ve fenâ zamanlarda itâat etmek, darlık ve bolluk zamanında infâk etmek, emr-i bil ma'rûf ve nehy-i anil münkere riâyet etmek, her sözü Allahü teâlâ için söyliyerek bu yolda birşeyden korkmamak, bana yardım etmek, canlarınızı, mallarınızı, çocuklarınızı nelerden koruyorsanız beni de öyle korumak üzere bî'at ediniz, mükâfâtınız Cennettir.

Resûlullah efendimiz sözlerini bitirdikten sonra kalkıp ona bî'at ettik."

Câbir bin Abdullah Bî'at-ı Rıdvân'da da bulundu. Kendisi nakleder:

"Resûlullah efendimiz buyurdu ki:

- Ağaç altında benimle sözleşenlerden hiçbiri Cehenneme girmez!"

Birgün Hazreti Câbir hastalanmıştı. Resûlullah efendimiz kendisini ziyârete geldi. Baygın vaziyette yatan Câbir'in yüzüne su serperek ayılttı.

Hazreti Câbir bu sırada yedi kız kardeşinden hangisine ne miktarda mîrâs bırakabileceğini Peygamber efendimize sordu. Resûl-i ekrem efendimiz buyurdu ki:

- Yâ Câbir, sen bu hastalıktan vefât etmiyeceksin!

Nitekim öyle oldu.

Hazreti Câbir ihtiyarladığında gözleri zayıflamıştı. Genellikle iki oğlunun koluna girerek yürürdü.

Bir gün fitne çıkaran ba'zı kimseler karşısına çıktı. Tam o sırada Hazreti Câbir'in ayağı kaydı. İki oğlu hemen sımsıkı babalarını kollarından kavrıyarak düşmesine mâni oldular. Bu sırada Hazreti Câbir buyurdu ki:

- Resûlullah efendimizi korkutmaya yeltenenlerin vay hâline!

Bunu işiten oğulları dediler ki:

- Peygamber efendimiz vefât etmiştir. Onu korkutmak nasıl mümkün olur?

Hazreti Câbir de şöyle cevap verdi:

- Peygamber efendimizden işittim. **"Medîne halkını korkutanlar beni korkutmaya çalışmış olurlar"** buyurdu.

Resûlullah efendimiz Câbir bin Abdullah'ı çok sever, sık sık ziyâretine gelirdi. Câbir bin Abdullah anlatır: "Resûlullah efendimiz bize geldi. Evde, saçları dağınık biri vardı. Bunu görünce buyurdu ki:

- Bu, saçlarını düzeltecek birşey bulamamış mı?

Elbisesi kirli birini de görünce buyurmuştu ki:

- Elbisesini yıkayacak birşeyi yok mu?"

Hazreti Câbir diyor ki:

"Yolculukta, arkadaşlarımdan birinin başı yaralandı. Başını yıka" denildi. Yıkadı ve öldü. Medîne'ye gelince, Resûlullah efendimize haber verdik. Buyurdu ki:

- Onun ölümüne sebep oldular. Bilmediklerini niçin sorup öğrenmediler? Cehlin ilâcı, sorup öğrenmektir!"

Câbir bin Abdullah bir koyun pişirdi. Resûlullah efendimiz Eshâb-ı kirâm ile beraber yediler.Resûlullah efendimiz buyurdu ki:

- Kemiklerini kırmayınız.

Resûlullah efendimiz, kemikleri toplayıp, mübârek ellerini üstüne koyup duâ etti. Allahü teâlânın izniyle koyun dirildi ve kuyruğunu sallıyarak gitti.

Hazreti Câbir'in künyesi Ebû Abdullah veya Ebû Abdurrahman'dır. Annesinin ismi Nesibe'dir. 601 yılında Medîne'de doğmuş olup, 694 yılında 95 yaşında Medîne'de vefât etmiştir. Cenâze namazını Medîne vâlisi bulunan Hazreti Osman'ın oğlu hazreti Ebân kıldırmıştır.

ca'fer-i tayyâr;

Peygamber efendimiz, 36 yaşlarında bulundukları sırada Hicaz topraklarında şiddetli bir kuraklık ve açlık hüküm sürüyordu. Hemen herkes her geçen gün bunun ağırlığını daha çok, daha derinden hissediyordu. Peygamber efendimizin amcası Ebû Tâlib, kalabalık bir ailenin reisiydi. Ailesini geçindirecek bir servete sahip değildi. Bunun için geçinmekte herkesten daha çok sıkıntı çekiyordu.

Peygamber efendimiz, küçük yaşından beri yanında büyüdüğü ve iyiliğini gördüğü amcasına bu sıkıntılı zamanında bir yardım yapmak, onun geçim yükünü hafifletmek istiyordu. Bu sebeple, amcalarının en zengini olan Hazreti Abbâs'a bir gün şöyle teklifte bulundular:

- Ey Amcam, biliyorsun ki, kadeşin Ebû Tâlib'in çok çocuğu vardır. İnsanların uğradığı şu kıtlık ve açlığı da görüyorsun. Haydi, Ebû Talib'e gidelim,

Ca'fer-i Tayyâr hazretlerinin Ürdün'ün Mute şehrindeki camii ve türbesi

onun aile yükünü biraz hafifletelim. Bakıp, büyütmek üzere oğullarından birini ben yanıma alayım, birisini de sen alırsın. Evlâtlarından iki tanesini onun üzerinden almak kâfi gelir.

Hazreti Abbâs, "olur" deyince, kalktılar, Ebû Tâlib'in yanına vardılar. Ona dediler ki:

- Halkın, içinde bulunduğu kıtlık ve darlık kalkıncaya kadar, senin çocuklarından bir kısmını yanımıza alıp yükünü hafifletmek istiyoruz.

Ebû Tâlib de onlara dedi ki:

- Oğullarımdan Ukayl ve Tâlib'i bana bırakıp, istediğinizi alabilirsiniz.

Böylece Peygamber efendimiz Hazreti Ali'yi, Hazreti Abbâs da Hazreti Ca'fer'i yanına aldı.

Birgün Ebû Tâlib, oğlu Ca'fer ile şehrin dışında yürürken Peygamber efendimizi gördü. Hazreti Ali ile beraber namaz kılıyorlardı. Ebû Tâlib, oğlu Ca'fer'e:

- Git, sen de kardeşinin yanına dur, namaza başla, dedi.

Ca'fer gidip, Hazreti Ali'nin yanında namaza durdu. Namazdan sonra, Peygamber efendimiz, Ona duâ ederek buyurdu ki:

- Hak teâlâ, sana iki kanat versin. Cennette onlar ile uçarsın.

Allahü teâlâ bu duâyı kabûl etti. Hazreti Ca'fer, Mûte gazâsında, şehîd olmakla şereflendi. Allahü teâlâ, ona iki kanat verdi. Firdevs Cennetinde uçmaktadır. Bunun için **Ca'fer-i Tayyâr** diye meşhûrdur.

Kureyş müşriklerinin Eshâb-ı kirâma karşı revâ gördükleri zulüm ve işkenceden sonra, Peygamber efendimiz, bir kısım Eshâbın Habeşistan'a hicret etmelerine müsaade etti. Kâfile, Hazreti Ca'fer'in başkanlığında hareket etti.

Habeşistan'da çok iyi karşılandılar.

Mekkeli müşrikler bu durumdan haberdar olunca toplandı. Habeşistan meliki Necâşî'ye iki elçi göndermeye karar verdiler. Son derece kıymetli hediyeler hazırladılar. Necâşî'nin din adamlarına, devlet erkânına hediyeler ayrıldı. Bu işe Abdullah bin Rebia ile Amr bin Âs vazifelendirildi. Bu iki elçiye Neçâşi'nin huzurlarında neler söyleyeceleri öğretildi. Onlara denildi ki:

- Hükümdar ile konuşmadan evvel onun patriklerine ve kumandanlarının her birine, hediyesini verdikten sonra Necâşî'nin hediyesini takdim ediniz. Bu işi yaptıktan sonra oradaki Müslümanların size teslim edilmesini isteyiniz. Necâşî'nin Müslümanlar ile konuşmasına imkân bırakmayınız.

Mekkeli müşriklerin hicret eden Müslümanları geri getirtmek için gönderdikleri elçiler Habeşistan'a geldiler ve devlet erkânının hediyelerini verdikten sonra Mekkeli muhâcirlerin kendilerine teslim edilmesi hususunda yardım etmelerini istediler.

Patrikler bunu kabûl ettiler. Bundan sonra, Mekkeli elçiler Necâşî'nin hediyelerini takdim ettiler. Melik Necâşî'ye şöyle söylediler:

- Ey Melik! İçimizden birtakım kimseler sizin memleketinize sığınmışlardır. Bu gelenler, kendi milletlerinin dînini terkettikleri gibi sizin dîninize de girmemişlerdir. Kendi kafalarına uygun uydurma bir dinleri vardır. Ne biz, ne de siz, bu dîni tanımazsınız. Bizi, bunların mensup oldukları milletin eşrâfı, sizin memleketinize iltica eden adamların babaları ve kendi öz akrabaları gönderdi. İstekleri, gelenlerin tekrar iâde edilmele-

ridir. Çünkü onlar, bunların hâllerini daha yakından tanır. Onların kendi öz dînlerinde hoş görmediklerini daha iyi bilirler.

Gerek Amr bin Âs ve gerekse Abdullah bin Rebia'nın en çok arzû ettikleri şey, Necâşî'nin bu sözleri dinliyerek, arzûlarına uygun hareket etmesiydi. Elçiler, bu sözleri söyledikten sonra Necâşî'nin patrikleri söz almış, şöyle demişlerdi:

- Bunlar çok doğru söylediler. Bunların milletleri, onlarla daha iyi meşgul olabilir, onların neyi beğenip beğenmediklerini daha iyi takdir ederler. Onun için siz bu adamları teslim ediniz de, bunlar onları memleketlerine ve milletlerine götürsünler.

Melik Necâşî bu sözlere çok kızdı ve dedi ki:

- Vallahi hayır! Ben bu adamları teslim etmem. Bana iltica eden, memleketime gelen adamlara hıyânet edemem. Bunlar, beni başkasına tercih etmiş ve benim memleketime gelmişlerdir. Onun için, gelen muhâcirleri sarayıma da'vet eder, onlara, bu adamların söyledikleri sözlere karşı ne diyeceklerini sorar, cevaplarını dinlerim. Eğer muhâcirler bunların dedikleri gibi iseler, onları teslim eder ve kendi milletlerine iâde ederim. Öyle değilse onları korur, ülkemde kaldıkça onlara iyilik ederim.

Daha önceleri Necâşî semâvi kitapları incelemişti. Muhammed aleyhisselâmın gelme zamanının yakın olduğunu, kavminin ona yalancı deyip inanmayacaklarını ve Mekke'den çıkaracaklarını biliyordu.

Necâşî, Mekkeli elçilere sordu:

- İnandıkları kimse kimdir?

- Muhammed'dir.

Ca'fer-i Tayyar Camii ve türbesi

Necâşî bu ismi işitince, O'nun Peygamber olduğunu anladı ve belli etmedi. Gelenlere tekrar sordu:

- Onun dîni ve mezhebi nedir ve neye da'vet eder?

- Onun mezhebi yoktur.

- Mezhebi ve dînini bilmediğim bir topluluk ki, gelip bana sığınmışlardır. Ben onları size nasıl teslim ederim? Meclis kuralım. Onları da getirelim. Sizlerle yüzleştirelim. Hepinizin de durumları belli olsun. Onların da dînini bileyim.

Necâşî, Mekkeli müşriklerle yüzleştirmek için Müslümanları saraya da'vet etti. Müslümanlar önce kendi aralarında istişâre ettiler ve, "Habeş hükümdarının hoşuna gidecek ve mizaçlarına uygun olacak şekilde neler söyle-

yelim" diye konuştular. Hazreti Ca'fer dedi ki:

- Bizim bu husûstaki bildiklerimiz, Peygamberimizin bize buyurduğundan ibârettir, deriz. Netice neye varırsa râzıyız.

Hepsi kabûl ettiler. Sadece Hazreti Ca'fer'in konuşması için ittifak ettiler.

Necâşî de âlimlerini topladı. Büyük bir divan kuruldu. Sonra muhâcirleri getirdiler. Müslümanlar geldiklerinde selâm verdiler ve secde etmediler. Necâşî, Müslümanlara sordu:

- Neden secde etmediniz?

- Biz Allahü teâlâdan başkasına secde etmeyiz. Peygamber efendimiz bizi, Allahtan başkasına secde etmekten men edip, **"Secde, yalnız Allahü teâlâya mahsûstur"** buyurdu.

Necâşî dedi ki:

- Ey huzuruma getirilmiş olan topluluk! Bana söyleyiniz. Ülkeme ne için geldiniz? Hâliniz nedir? Tüccâr değilsiniz, bir istediğiniz de yok. Sizin şu ortaya çıkmış olan Peygamberinizin hâli nedir?

Hazreti Ca'fer şöyle cevap verdi:

- Ey Hükümdar! Ben, önce, üç söz söyliyeceğim. Eğer doğru söyler isem beni tasdik edin, yalan söylersem yalanlayın. Herşeyden önce emret ki; şu adamlardan yalnız biri konuşsun, diğerleri sussun!

Mekkeliler adına Amr bin Âs dedi ki:

- Ben konuşayım.

Necâşî bunun üzerine:

- Ey Ca'fer, önce sen konuş! dedi.

Hazreti Ca'fer konuşmaya başladı:

- Benim, üç sözüm var. Şu adama sorunuz. Biz, yakalanıp efendilerimize iâde edilecek köleler miyiz?

Necâşî sordu:

- Ey Amr! Onlar köle midirler?

- Hayır! Onlar köle değil, hürdürler!

Hazreti Ca'fer tekrar konuştu:

- Acaba biz haksız yere bir kimsenin kanını mı döktük de, kanı dökülenlere iâde mi edileceğiz?

Necâşî, Amr'a sordu:

- Bunlar, haksız yere birinin kanını mı döktüler?

- Hayır, bir damla bile kan dökmediler.

Bu sefer Hazreti Ca'fer, Necâşî'ye hitaben dedi ki:

- Başkasının mallarından haksız yere aldığımız, üzerimizde ödemekle mükellef olduğumuz mallar mı vardır?

Necâşî de Amr'a sordu:

- Ey Amr! Eğer, şuncağızların ödeyecekleri pek çok altın bile olsa, borçları varsa, onu, ben ödeyeceğim! Söyleyin!

- Hayır, bir kuruş bile yok!

- O hâlde siz bunlardan ne istiyorsunuz?

- Onlar ile biz bir dinde idik. Onlar, bunları bıraktılar. Muhammed'e ve dînine uydular.

Necâşî, Hazreti Ca'fer'e dedi ki:

- Siz bulunduğunuz dîni bırakıp ne diye başkasına uydunuz? Kavminizin dîninden ayrıldığınıza, ne benim dînimde ne de bunların dîninde olmadığınıza göre, sizin edindiğiniz bu din hakkında bilgi veriniz?

Habeş meliki Necâşî, Müslümanlara niçin putları terkedip başka bir dîne uyduklarını ve bu dînin neyi bildirdiğini sorunca, Hazreti Ca'fer şöyle cevap verdi:

- Ey hükümdar! Biz câhil bir millet idik. Putlara tapardık. Ölmüş hayvan leşini yer, her türlü kötülüğü işlerdik. Akrabalarımız-

la münâsebetlerimizi keser, komşularımıza kötülük yapardık. Kuvvetli olanlarımız zayıf olanlarımızı ezerdi.

Allahü teâlâ bize, kendimizden doğruluğunu, eminliğini, iffet ve temizliğini, soyunun düzgünlüğünü bildiğimiz bir Peygamber gönderinceye kadar, biz bu vaziyette idik. O Peygamber bizi, Allahü teâlânın varlığına, birliğine inanmaya, O'na ibâdete; bizim ve atalarımızın tapınageldiği taşları ve putları bırakmaya da'vet etti.

Doğru sözlü olmayı, emânete hıyânet etmemeyi, akrabalık haklarını gözetmeyi, komşularla güzel geçinmeyi, günâhlardan ve kan dökmekten sakınmayı bize emretti. Her türlü ahlâksızlıklardan, yalan söylemekten, yetimlerin malını yemekten, namuslu kadınlara dil uzatmaktan ve iftira etmekten bizi alıkoydu.

Allahü teâlâya eş, ortak koşmaksızın ibâdet etmeyi, namaz kılmayı, zekât vermeyi, oruç tutmayı bize emretti. Biz de kabûl ettik ve îmân ettik. Onun Allahtan getirip bildirdiklerine tâbi olduk. Allahü teâlâya ibâdet ettik, O'nun bize harâm kıldığını harâm, helâl kıldığını helâl olarak kabûl ettik.

Bu yüzden kavmimiz, bize düşman olup, bize zulmettiler. Bizi, dînimizden döndürüp, Allaha ibâdetten vazgeçirip putlara taptırmak için türlü işkencelere uğrattılar. Bizi perişân ettiler. Bizi, yeniden putlara taptırmak için zulmettiler. Bizi sıkıştırdıkça sıkıştırdılar. Bizimle, dînimizin arasına girdiler ve bizi dînimizden ayırmak istediler.

Biz de yurdumuzu yuvamızı bırakarak senin ülkene sığındık. Seni başkalarına tercih ettik. Senin himâyene, komşuluğuna can attık. Senin ya-

nında zulme, haksızlığa uğramıyacağımızı ummaktayız.

Necâşî, Hazreti Ca'fer'e dedi ki:

- Sen, Allahın bildiklerinden biraz biliyor musun?

- Evet, biliyorum.

- Ondan bana biraz oku!

Hazreti Ca'fer de Meryem sûresinin ilk âyetlerini okumaya başladı. O okudukça Necâşî ağlıyordu. Gözlerinden akan yaşlar sakalını ıslatıyordu. Rahibler de çok ağladılar. Necâşî ve Rahibler dediler ki:

- Ey Ca'fer! Bu tatlı ve güzel kelâmdan biraz daha oku!

Hazreti Ca'fer, Kehf sûresinden okudu. Necâşî, kendisini tutamıyarak:

- Vallahi, bu aynı kandilden fışkıran bir nûrdur. Hazreti Mûsâ ve Hazreti Îsâ da onunla gelmiştir, dedi.

Necâşî daha sonra Kureyş elçilerine döndü:

- Gidiniz! Vallahi ben ne onları size teslim eder, ne de onlara bir kötülük düşünürüm.

Bunun üzerine Abdullah bin Ebî Rebia ile Amr bin Âs, Necâşî'nin huzurundan çıktılar.

Amr bin Âs, Necâşî'nin huzurundan eli boş çıkınca, arkadaşı Abdullah'a dedi ki:

- Onların bir kabahatini Necâşî'nin yanında ortaya koyup, köklerini kazıtayım da gör. Onların, Meryem oğlu İsâ'yı bir kul olarak bildiklerini ihbar edeceğim.

Ertesi günü, Necâşî'nin yanına varıp:

- Ey Hükümdar! Onlar Meryem oğlu Îsâ hakkında ağır sözler söylüyorlar. Onlara Hazreti Îsâ için ne söylediklerini sor, dedi.

Bunun üzerine Necâşî, muhâcir Müslümanlara adam gönderdi. Müslü-

manlar, tekrar bir araya toplandılar. Birbirlerine sordular:

- Îsâ aleyhisselâm hakkında sorarlarsa ne cevap vereceğiz?

Hazreti Ca'fer dedi ki:

- Hazreti Îsâ hakkında Allahü teâlânın buyurduğunu, Peygamber efendimizin bize getirdiğini söyleriz.

Necâşî'nin huzuruna çıkınca, Necâşî sordu:

- Siz Meryem oğlu Îsâ hakkında ne biliyorsunuz?

Hazreti Ca'fer şöyle cevap verdi:

- Biz Hazreti Îsâ hakkında, Peygamber efendimizin bize Allahü teâlâdan getirip tebliğ eylediğini söyleriz. Onun Allahın kulu ve Resûlü olduğunu, dünyadan ve erkeklerden vazgeçerek Allaha bağlanmış afîfe bir kız olan Hazreti Meryem'den babasız olarak dünyaya geldiğini kabûl ederiz. Allahü teâlâ Hazreti Âdem'i topraktan yarattığı gibi Hazreti Îsa'yı da babasız yaratmıştır deriz.

Necâşî, elini yere uzatıp, yerden bir saman çöpü aldı ve dedi ki:

- Yemîn ederim ki Meryem oğlu Îsâ da sizin söylediğinizden fazla bir şey değildir. Arada bu çöp kadar bile fark yoktur.

Necâşî bunu söylediği zaman etrafındaki hükûmet erkânı ve kumandanları, aralarında fısıldaşmaya ve homurdanmaya başladılar. Necâşî, bunu görünce, onlara:

- Yemîn ederim ki, siz ne dersiniz deyin, ben bunlar hakkında iyi şeyler düşünüyorum, dedi.

Sonra Müslüman muhacirlere dönerek devam etti:

- Sizi ve yanından geldiğiniz zâtı tebrik ederim! Ben şuna inandım ki; O Allahın Resûlüdür. Zâten biz, onu İncil'de görmüştük. O Resûlü Meryem oğ-

lu Îsâ da haber verdi. Vallahi eğer O, buralarda olsaydı gidip onun ayakkabılarını taşır, ayaklarını yıkardım! Gidiniz! Ülkemin el değmemiş kısmında, her türlü tecâvüzden uzak, emniyet ve huzura kavuşmuş olarak yaşayınız. Size kötülük edeni helâk ederim. Bana dağ kadar altın verseler de, sizlerden birini üzüntüye sokmam.

Necâşî, bundan sonra, Kureyş elçilerinin getirdikleri hediyeler için:

- Benim bunlara ihtiyacım yoktur! Başkalarının gaspettiği bu mülkümü, Allahü teâlâ bana geri verirken, halkı bana boyun eğdirirken, benden rüşvet almadı, diyerek hediyelerini kendilerine geri verdi.

Necâşî İslâmiyeti seçmiş ve Eshâb-ı kirâmı ziyâdesiyle sevindirmişti.

Elçiler gittikten sonra bir gün, Necâşî eski elbiselerini giyip sarayından çıktı. Başında tac ve arkasında padişahlık elbisesi yoktu. Toprak üzerine oturdu. Papazlar bu hâle şaşırdı. Sonra Hazreti Ca'fer'i ve diğer Eshâb-ı kirâmı çağırdı. Onlar geldiler. Melik'i bu vâziyette görüp sustular. Necâşî, Hazreti Ca'fer'e dedi ki:

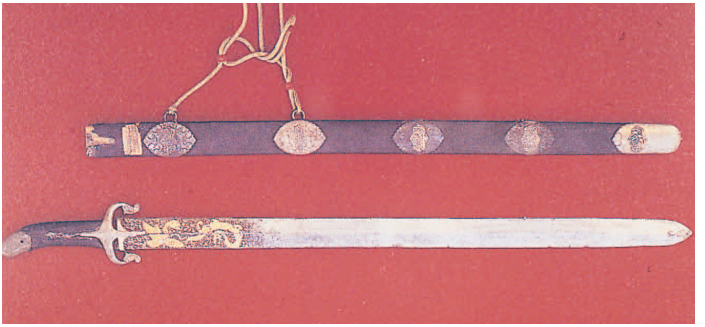

Ca'fer-i Tayyar hazretlerinin Topkapı Sarayındaki kılıcı

- Ben etrafa haberciler gönderdim. Bana müjde haberi getirdiler. Allahü teâlâ, Resûlüne yardım etmiş, Bedir savaşında düşmanlarını helâk eylemiş. Kâfirlerden Şeybe, Utbe bin Rebia, Ebû Cehil, Ümeyye bin Halef cümlesi helâk olmuşlar ve bir çoğu da esir olmuşlar.

Hazreti Cafer sevincini açıklayıp şükrettikten sonra sordu:

- Ey Melik! Böyle eski elbiseler giymenize sebep nedir?

Necâşi şöyle cevap verdi:

- İncilde gördüm ki, Hak teâlâ, kullarına bir ni'meti başkasına haber veren kimsenin tevâzu yapması gerekir, buyuruyor. Şimdi Hak teâlâ, Sevgili Peygamberine zafer ihsân eylemiş. Ben de bunu size haber vermek için böyle yaptım.

Ca'fer-i Tayyar hazretlerinin türbesindeki kitabe

Hazreti Ca'fer ve beraberindeki Müslümanlar, birkaç sene kaldıktan sonra Habeşistan'dan Medîne'ye geldiler. Böylece iki defa hicret ettiler. Dönüşleri hicretin yedinci yılında, Hudeybiye'den sonra ve Peygamber efendimiz Hayber'de bulundukları sırada olmuştu. Peygamber efendimiz, Hazreti Ca'fer ile karşılaşınca, onu alnından öpüp bağrına bastı ve buyurdu ki:

- Ben Hayber'in fethine mi, yoksa Ca'fer'in gelişine mi sevineceğim bilemiyorum. Sizin hicretiniz iki defadır. Siz, hem Habeş ülkesine, hem de yurduma hicret ettiniz.

Hazreti Ca'fer Habeşistan'dan döndükten iki yıl

sonra Mûte seferi kararlaştırıldı. İslâm Ordusu kısa zamanda hazırlandı. Resûlullah efendimiz, mübârek sancağı Hazreti Zeyd bin Hârise'ye teslim etti ve buyurdu:

"Zeyd bin Hârise'yi, cihâda çıkacak olan şu insanların başına kumandan tâyin ettim. O şehîd olursa yerine Ca'fer bin Ebû Tâlib geçsin, O da şehîd olursa yerine Abdullah bin Revâha geçsin. O da şehîd olursa, Müslümanlar, aralarında uygun birini seçip onu kendilerine kumandan yapsınlar!"

Peygamber efendimiz tarafından uğurlanıp yola çıkan mücâhidler yollarına devam ettiler. Şam topraklarından Maan denilen yere varınca biraz dinlendiler. Mücâhidler ilerlerken Meşârif diye anılan köyde düşman askerlerinin yaklaşmakta olduğunu görünce, hemen Mûte'ye çekilip, savaş düzenine girdiler.

İki taraf arasında çok şiddetli bir savaş başladı. Müslümanların başında bulunan Hazreti Zeyd bin Hârise'nin elinde Peygamber efendimizin sancağı bulunuyordu. Rum askerlerinin mızrak darbeleriyle, mübârek vücudu parçalanıp, kanlar fışkırıncaya kadar, kahramanca saldırıp dövüşmekten geri durmadı ve şehîd oldu.

Bundan sonra Hazreti Ca'fer hemen sancağı kaptı. Elinde sancak, atını düşmana doğru sürdü. Düşman askerleri Hazreti Ca'fer'in heybetinden korkup aralarında şöyle konuştular:

- Bunun hakkından kim gelecek?

Hazreti Ca'fer, düşman askerlerinin arasına iyice dalmıştı. Nihâyet bir düşman askeri Hazreti Ca'fer'in koluna bir kılıç darbesi vurdu. Sağ eli kesilen Ca'fer, sancağı diğer eline aldı. Biraz sonra o eli

de kesilince, sancağı bırakmamak için, pazılarıyla göğsüne kaldırdı.

Nihayet mızrak ve kılınç darbeleriyle şehîd oldu. Şehîd olduğunda, mübârek vücudunda yetmişten fazla mızrak, kılınç ve ok yarası görülmüştü ve hepsi de vücudunun ön kısmında idi. Sonra sancağı Abdullah bin Revâha almış o da şehîd olunca Hâlid bin Velid almıştır.

Rumlarla yapılan bu savaşta kumandanların şehîd olduklarını, Cebrâil aleyhisselâm, Peygamber efendimize bildirmiş, Hazreti Peygamberimiz de mescidde Müslümanlara haber vermişti. Peygamber efendimiz çok üzülmüşlerdi. Eshâb-ı kirâm dediler ki:

- Yâ Resûlullah! Sizi üzüntülü görmek bizi daha çok üzüyor.

Bunun üzerine üzüntülerinin, şehîdlerin Cennette, karşılıklı tahtlar üzerinde oturduklarının kendisine gösterilmesine kadar devam edeceğini beyân ettiler.

Cafer-i Tayyar hazretlerinin sandukası

Ca'fer-i Tayyâr'ın hanımı Hazreti Esmâ binti Umeys anlatıyor:

"O gün ekmek yapacağım hamuru yoğurduktan sonra, çocuklarımı yıkadım, temizledim, güzel kokular sürdüm. Resûlullah teşrif etti. Buyurdu ki:

- Ey Esmâ! Ca'fer'in çocukları nerede? Onları bana getir!

Çocukları getirdim. Onları sevdi, okşadı ve mübârek gözlerinden yaş aktı. Bunun üzerine kendilerine sordum:

- Ey Allahın Resûlü! Niçin ağlıyorsunuz? Yoksa Ca'fer ve arkadaşlarından size bir haber mi geldi?

Peygamber efendimiz buyurdu ki:

- Evet, onlar bugün şehîd oldular.

Bunu duyunca ağlamaya başladım. Peygamberimiz, ağzımdan uygun olmayan bir söz çıkmamasını tenbih edip, evlerine gittiler."

Bundan sonra Peygamber efendimiz, kerîmesi Hazreti Fâtıma'nın yanına vardı. O da ağlıyordu.

Peygamberimiz Hazreti Ca'fer'in âilesi için yemek yapılmasını emretti. Üç gün ev halkına yemek yedirildi ve bu sünnet oldu.

Peygamber efendimizin üzüntüsü devam ederken, Cebrâil aleyhisselâmın gelerek, Hazreti Ca'fer'in kesilen iki eli yerine Allahü teâlâ tarafından yâkuttan iki kanat ihsân olunduğunu, o kanatlarla Cennette uçmakta olduğunu haber vermesi üzerine Peygamber efendimiz, Hazreti Ca'fer'in ailesine;

- Ey iki kanatlı mesûd kimsenin çocukları, diyerek bu durumu müjdelemişti.

Bunun için, Hazreti Ca'fer, Tayyâr=Uçan ismiyle tanınmıştır.

cüveyriyye binti hâris;

Hazreti Cüveyriyye, benî Mustalak kabilesi reisi Hâris bin Dırar'ın kızıdır. Hicretin beşinci yılında yapılan Benî Mustalak (veya Müreysî) savaşında esir alınmış, babası da kaçmıştı. Kabilesinden de 600 kişi esir düşmüştü. Esirlerin arasında bulunan Cüveyriyye'yi kurtarmak için, babası Hâris, bir sürü deve getirdi.

Bunların içinde çok iyi cins olan iki deveyi kıyamayıp, şehir dışında sakladı. Hâris, Resul-i ekremin huzuruna geldiğinde, Resulullah efendimiz buyurdu ki:

- Falan yerde sakladığın iki deveyi de getir!

Hâris, bu duruma çok şaşırıp dedi ki:

- Şehadet ederim ki, Allahtan başka tapılacak, kulluk edilecek hak bir mâbud, ilâh yoktur ve sen Onun elçisisin. Allahü teâlâya yemin ederim ki, Allahtan başka kimsenin bundan haberi yok idi.

Böylece iki oğlu ve kabilesinden birçok insanla beraber müslüman oldu. Resulullah efendimiz develeri alıp, Hâris'e kızını geri verdi. Babası, ağabeyleri ve

Cüveyriyye binti Hâris'in medfun bulunduğu Bâki kabristanı

kabilesinden birçok insandan sonra, Cüveyriyye de müslüman oldu.

Müslüman olan Cüveyriyye'yi Resulullah efendimiz babasından isteyip, kendilerine nikâhladılar ve 400 dirhem mehir takdir ettiler.

Eshab-ı kiram, Resulullahın Hazreti Cüveyriyye'yi nikâhladığını duyunca, dediler ki:

- Biz Resulullahın ailesinin, annemizin akrabalarını, hizmetçi, köle olarak kullanmaktan haya ederiz.

Bu hâl yüzlerce esirin azat olmasına, serbest bırakılmasına vesile oldu. Hazreti Cüveyriyye bu hâli söyleyerek her zaman övünürdü. Bu ciheti takdir eden Hazreti Âişe demiştir ki:

- Ben Cüveyriyye kadar kavmine hayrı dokunan kadın görmedim.

Hazreti Cüveyriyye, çok ibadet ederdi. Peygamber efendimiz onun yanına geldiklerinde, onu çok zikreder, kelime-i tevhid söyler bulurdu.

Hazreti Cüveyriyye şöyle anlatır: "Bir sabah ibadetle meşgul idim. Resulullah uğradığında, **sübhânallah, sübhânallah** diye zikir çekiyordum. Resulullah bir ara dışarı çıktı. Öğle üzeri tekrar geldiler ve yine ben aynı zikir ile meşgul idim. Buyurdular ki:

- Sen hep böyle mi yaparsın?

- Evet.

- İstersen sana birkaç kelime öğreteyim de, bu kelimeleri söyleyesin.

Şu duâyı öğretti ve üçer defa tekrarlamamı söyledi: **Sübhânallahi adede halkıhi. Sübhânallahi zînete Arşihi. Sübhânallahi ridâ nefsihi. Sübhânallahi midâde kelimâtihi.**

Hazreti Cüveyriyye 576 yılında Medine'de vefat etmiş, Bakî kabristanına defnedilmiştir.

dıhye-i kelbi;

Dıhye-i Kelbî ticâretle meşgul olup, çok zengindi. Kabîlesinin reisiydi. Müslüman olmadan önce de Resûlullah efendimizi severdi. Ticaret için Medîne'den ayrılır, her dönüşünde Resûlullahı ziyâret eder ve hediyeler getirirdi. Fakat Peygamberimiz bunlara kıymet vermez ve;

- Yâ Dıhye, eğer beni memnun etmek istiyorsan îmân et! Cehennem ateşinden kurtul, buyurur, onun îmân etmesini isterdi. Dıhye ise, zamanı olduğunu söylerdi. Peygamberimiz onun hidâyet bulması için duâ ederdi.

Bedir gazâsından sonra bir gün Cebrâil aleyhisselâm, Dıhye'nin îmân edeceğini Resûlullaha haber vermişti. Îmânla şereflenmek için huzuru saâdetlerine girince, Resûlullah efendimiz üzerindeki hırkasını Dıhye'nin oturması için yere serdi.

Dıhye-i Kelbî, Resûlullah efendimize hürmeten Hırka-i saâdeti kaldırıp, yüzüne gözüne sürdükten sonra, başının üzerine koydu. Resûlullahın duâları bereketiyle kalbinde îmân nûru doğmuş ve öylece Resûlullaha gelmişti.

Cebrâil aleyhisselâm çok defa Resûlullahın huzuruna, onun sûretinde gelirdi. Resûlullah efendimiz, Ümeyyeoğullarından üç kimseyi üç kimseye benzetti ve buyurdu ki:

- Dıhye-i Kelbî Cebrâil'e, Urve bin Mes'ûd-es-Sekâfi Îsâ'ya, Abdülüzzi ise Deccâl'a benzer.

Yine bir gün Cebrâil aleyhisselâm, Hazreti Dıhye sûretinde Mescid-i Nebîye, Resûlullah efendimizin yanına geldi. Bu sırada daha çocuk yaşta olan Hazreti Hasan ile Hazreti Hüseyin de mescidde oynuyorlardı. Cebrâil aleyhisselâmı Dıhye zannedip,

hemen ona doğru koştular ve ceplerine ellerini sokup, bir şeyler aramaya başladılar. Resûlullah efendimiz buyurdu ki:

- Ey kardeşim Cebrâil! Sen benim bu torunlarımı edebsiz zannetme! Onlar seni Dıhye sandılar. Dıhye ne zaman gelse hediye getirirdi. Bunlar da hediyelerini alırlardı. Bunları öyle alıştırdı.

Cebrâil aleyhisselâm bunu işitince üzüldü. "Dıhye bunların yanına hediyesiz gelmiyor da, ben nasıl gelirim" dedi. Elini uzatıp Cennetten bir salkım üzüm kopardı ve Hazreti Hasan'a verdi. Bir daha uzattı, bir nar koparıp, onu da Hazreti Hüseyin'e verdi.

Hazreti Hasan ve Hüseyin hediyelerini alınca, Dıhye zannettikleri Cebrâil aleyhisselâmın yanından uzaklaştılar ve Mescid-i Nebevî'de oynamaya devam ettiler. Bu sırada mescidin kapısına, ak sakallı, elinde baston, toz-toprak içerisinde, beli bükülmüş ihtiyâr bir kimse gelip dedi ki:

- Yavrularım, günlerdir açım, Allah rızâsı için yiyecek birşeyler verin.

Hazreti Hasan ve Hüseyin, biri üzümü, diğeri de narı yiyecekleri sırada, bir ihtiyârı böyle görünce, hemen yemekten vazgeçip ihtiyâra vermek için mescidin kapısına doğru yürüdüler. Tam verecekleri sırada Cebrâil aleyhisselâm gördü:

- Durun, vermeyin o mel'ûna! O şeytandır. Cennet ni'metleri ona harâmdır, buyurarak şeytanı kovdu.

Hicretin beşinci senesinde, Resûlullah Benî Kureyza seferine gitmeden önce Medîne'nin yakınında bir mevki olan Savreyn'de Eshâb-ı kirâmdan bir cemâ'ate rastladı ve onlara sordular:

- Kimseye rastlamadınız mı?

- Yâ Resûlallah, biz, Dıhye-i Kelbî'ye rastladık. Eyerli beyaz bir katır üzerine binmişti. O katırın üzerinde atlastan bir kadife vardı.

Bunu işitince, Resûlullah efendimiz buyurdu ki:

- O Cebrâil'dir. Kalelerini sarssın ve kalblerine korku versin diye Benî Kureyza'ya gönderildi.

Dıhye-i Kelbî Rumca'yı iyi bilirdi. Resûlullah efendimiz, onu Bizans'a sefîr olarak gönderdi. Resûlullah efendimiz Bizans Kayseri Heraklius'u İslâma da'vet için bir mektup yazdırdı. Bu mektubu yazdırdığı zaman Eshâb-ı kirâmdan ba'zıları dediler ki:

- Yâ Resûlallah! Rum tâifesi mührü olmayan bir mektubu okumazlar.

Bunun üzerine Resûlullah efendimiz emretti; gümüşten bir mühür kazdırıldı. Mührün üzerinde birinci satırda **Muhammed,** ikincide **Resûl,** üçüncü satırda **Allah** yazılı idi. Mektubu bu mühürle mühürledi ve Dıhye'ye verdi.

Hazreti Dıhye, mektubu Bizans Kayserine sunması için, Busrâ'daki Gassân emîri Hâris'e başvurdu. Hâris de, Dıhye'yi Heraklius'a götürmesi için Adiy bin Hâtem'i vazîfelendirdi.

Adiy bin Hâtem de Dıhye'yi alıp, Kudüs'e götürdü. Bu sırada Heraklius da Kudüs'te bulunuyordu. Heraklius; eğer İranlılar üzerine galip olurlarsa, Humus'tan Kudüs'e kadar yürüyeceğini adamıştı. Heraklius, İran ordularını yenince adağını yerine getirmek için; Humus'tan yaya olarak yola çıkmış, yoluna halılar serilmiş, kokular serpilmiş ve bu hâl ile Kudüs'e ulaşmış, adağını yerine getirmişti.

Dıhye, Heraklius'tan sonra Kudüs'e vardı ve Heraklius ile görüşmek için temaslarda bulundu. İmparatorun adamları kendisine dediler ki:

- Kayser'in huzuruna çıktığın zaman başını eğip yürüyeceksin ve yaklaşınca da yere kapanıp secde edeceksin. Secdeden kalkmana izin vermedikçe de aslâ başını yerden kaldırmayacaksın.

Bu sözler, Dıhye'ye ağır geldi ve onlara şunları söyledi:

- Biz Müslümanlar, Allahü teâlâdan başka hiçbir kimseye secde etmeyiz. Hem insanın insana secde etmesi, insanın yaratılışına terstir.

Bunun üzerine Kayser'in adamları dediler ki:

- O hâlde Kayser, getirdiğin mektubu hiçbir zaman kabûl etmez ve seni huzurundan kovar.

- Bizim Peygamberimiz Muhammed aleyhisselâm başkasının, kendisine değil secde etmesine; önünde eğilmesine bile müsâade etmez. Kendisiyle görüşmek isteyen, köle bile olsa; ona ilgi gösterir, huzuruna alır, derdini dinler, sıkıntısını giderir, gönlünü alır. Bunun için Ona tâbi olanların hepsi hürdür, şereflidir.

Dıhye-i Kelbî'nin, Rum Kayser'inin huzurunda eğilmeyeceğini belirtmesi üzerine, orada bulunanlardan biri dedi ki:

- Mâdem ki Kayser'e secde etmeyeceksin, o hâlde üzerine aldığın vazîfeyi yerine getirebilmen için sana başka bir yol göstereyim. Kayser'in, sarayının önünde dinlendiği bir yer var. Her gün öğleden sonra bu avluya çıkar, oraları dolaşır. Orada bir minber vardır. Onun üzerinde herhangi bir şikâyet veya yazı varsa, önce onu alır okur, sonra istirâhat eder.

Sen de şimdi git, hemen mektubu o minbere koy ve dışarda bekle. Mektubu görünce, seni çağırtır. O zaman vazîfeni yerine getirirsin.

Bunun üzerine Hazreti Dıhye mektubu söylenen yere bıraktı. Heraklius mektubu aldı. Tercüman, Resûlullahın mektubunu okumaya başladı.

"Bismillâhirrahmânirrahîm. Allahın Resûlü Muhammed'den Rumların büyüğü Heraklius'a" diye başlandığını görünce, Heraklius'un kardeşinin oğlu Yennak, çok kızdı ve tercümanın göğsüne şiddetli bir yumruk vurdu ve adam yere düştü. Bu sırada Resûlullahın mektubu da tercümanın elinden düştü. Heraklius, kardeşinin oğluna ne yaptığını sordu. O da dedi ki:

- Görmüyor musun? Mektuba hem senin isminden önce kendi ismi ile başlamış, hem de se-

nin hükümdâr olduğunu söylemeyip, "Rumların büyüğü Heraklius'a" demiş. Niçin "Rumların hükümdârı" diye yazmamış ve senin isminle başlamamış? Onun mektubu bugün okunmaz. Bunun üzerine Heraklius şöyle cevap verdi:

- Vallahi sen, ya çok akılsızsın veya koca bir delisin. Senin böyle olduğunu bilmiyordum. Daha mektubun içinde ne olduğuna bakmadan, yırtıp atmak mı istiyorsun? Hayatıma yemîn ederim ki, eğer O, söylediği gibi Resûlullah ise, mektubuna benim ismimden önce kendi ismini yazmakta ve beni Rumların büyüğü diye anmakta haklıdır. Ben ancak onların sahibiyim, hükümdârları değilim.

Sonra Yennak'ı dışarı çıkarttı.

Hıristiyan âlimlerinin reisi ve kendisinin müşâviri olan Uskuf isimli kimseyi çağırttı ve mektup okundu. Mektubun devamı şöyleydi:

(Allahü teâlânın hidâyetine tâbi' olana selâm olsun. Bundan sonra; ben seni İslâma da'vet ederim. Müslüman ol ki, selâmet bulasın! Allahü teâlâ sana iki kat ecir versin. Eğer yüz çevirirsen bütün Hıristiyanların vebâli senin üzerinedir. Ey kitap ehli, sizin ve bizim aramızda bir olan söze gelin; Allahü teâlâdan başkasına ibâdet etmeyelim ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayalım. Allahü teâlâyı bırakıp ba'zılarımız ba'zılarını Rab edinmesinler. Eğer bu sözden yüz çevirirlerse "Şâhid olunuz, biz Müslümanız!" deyiniz.)

Resûlullahın mektubu okunurken Heraklius'un alnından ter taneleri dökülüyordu. Mektup bitince dedi ki:

- Hazreti Süleyman'dan sonra ben böyle **"Bismillâhirrahmânirrahîm"** diye başlıyan bir mektup görmemiştim.

Heraklius, Uskuf'a bu mes'eledeki fikrini sordu. O da dedi ki:

- Vallahi O, Mûsâ ve Îsâ aleyhimesselâmın bize geleceğini müjdelediği Peygamberdir. Zaten biz Onun gelmesini bekliyorduk.

- Sen bu husûsta ne yapmamı tavsiye edersin, neyi uygun görürsün?

- Ona tâbi olmanı uygun görürüm.

- Ben senin dediğin şeyi çok iyi biliyorum. Fakat Ona tâbi olup, Müslüman olmaya gücüm yetmez. Çünkü hem hükümdârlığım gider, hem de beni öldürürler.

Bundan sonra Dıhye ve Adiy bin Hâtem'i çağırttı. Adiy dedi ki:

- Ey hükümdâr, davar ve develer sahibi Araplardan olan şu yanımdaki zât, memleketinde vuku bulan şaşılacak bir hâdiseden bahsediyor.

- Memleketlerindeki hâdise ne imiş, sor bakalım.

Hazreti Dıhye bu soru üzerine dedi ki:

- Aramızda bir zât zuhûr etti. Peygamber olduğunu beyân etti. Halkın bir kısmı Ona tâbi olmaktadır. Bir kısmı da karşı koymaktadır. Aralarında çarpışmalar vuku bulmuştur.

Bundan sonra Heraklius, Peygamber efendimiz hakkında araştırma yapmaya başladı. Şam vâlisine emir verip Peygamber efendimizin soyundan bir kişiyi muhakkak bulmalarını emretti.

Bu arada kendisinin dostu olan ve İbranice bilen Roma'daki bir âlime de mektup yazıp, bu mes'eleyi sordu.

Roma'daki dostundan, bahsettiği zâtın âhır zaman Peygamberi olduğunu bil-

diren bir mektup geldi. Bu arada Şam vâlisi, ticâret için Şam'a giden bir Kureyş kervanını buldu. Bunların içinde Ebû Süfyân da vardı. Vâli, Ebû Süfyân'la yanındakileri Şam'a götürüp, Heraklius'un yanına çıkardı.

Bu sırada Heraklius Kudüs'te bir kilisede idi. Vezirleriyle beraber oturmuş ve başına tâcını giymişti. Heraklius, Ebû Süfyân ve yanındaki otuz kadar Mekkeliyi burada kabûl etti. Peygamber efendimiz hakkında ba'zı sorular sorup cevabını aldıktan sonra, tekrar sordu:

- O size neyi emrediyor?

Ebû Süfyân hiç gizlemeden şu cevabı verdi:

- Yalnız bir Allaha ibâdet etmeyi, O'na hiçbir şeyi ortak koşmamayı emrediyor, atalarımızın taptığı putlara tapmaktan bizi men ediyor. Namaz kılmayı, doğru olmayı, fakîrlere yardım etmeyi, harâmlardan sakınmayı, ahde vefâyı, emânete hıyânet etmemeyi, akrabâyı ziyâret etmeyi emrediyor.

Heraklius, kilisede Ebû Süfyân'a sorular sormuş ve cevaplarını almıştı. Resûlullahın mübârek mektubu okunmuş, Rum papazları arasında gürültüler çoğalmıştı. Zîrâ Kayser'in İslâmiyete meyletmesinden korkuyorlardı. Kayser, Ebû Süfyân ve yanındaki Kureyşlilerin dışarı çıkarılmasını emretti.

Daha Müslüman olmamış olan Ebû Süfyân, Peygamberimizin da'vâsını başarıyla sonuçlandıracağına inandığını, burada yemînle söylemiştir. Hazreti Dıhye, o mübârek güzel yüzü ile Heraklius'un karşısına geçip, tatlı sesi ile dedi ki:

- Ey Kayser beni sana, Humus'tan Hâris adlı bir kimse gönderdi ki, o, senden hayırlıdır. Allahü teâlâya yemîn ederim ki, beni ona gönderen zât, ya'nî

Resûlullah ise, hem ondan, hem de senden daha hayırlıdır.

Sözlerimi alçakgönüllülükle dinleyip, verilen nasîhatleri kabûl et! Çünkü alçakgönüllülük edersen nasîhatları anlarsın. Nasîhatları kabûl etmezsen insaflı olamazsın.

Heraklius dedi ki:

- Devam et!

- Öyle ise ben seni, Mesîh'in kendisine namaz kılmış olduğu Allaha da'vet ediyorum. Seni, önceden Mûsâ'nın, ondan sonra Îsâ'nın geleceğini müjdeleyip haber verdiği şu Ümmî Peygambere îmâna da'vet ediyorum. Eğer bu husûsta bir şey biliyor, dünya ve âhıret saâdetini kazanmak istiyorsan, onları gözlerinin önüne getir. Yoksa âhıret saâdetini elinden kaçırır, dünyada küfür ve şirk içinde kalırsın. Şunu da iyi bil ki, senin Rabbin olan Allah, zâlimleri helâk edici ve ni'metleri değiştiricidir.

Heraklius, Peygamberimizin mektubunu okuyunca, öpüp gözlerine sürdü ve başına koydu. Sonra da şöyle dedi:

- Ben, ne elime geçen bir yazıyı okumadan, ne de yanıma gelen bir âlimden bilmediklerimi sorup öğrenmeden bırakmam. Böylece hayır ve iyilik görürüm. Sen bana hakîkatı düşünüp buluncaya kadar mühlet ver.

Heraklius daha sonra Hazreti Dıhye'yi yanına çağırıp başbaşa konuştu. Kalbinde olanı izhâr etti. Dedi ki:

- Ben biliyorum ki seni gönderen Zât, kitaplarda geleceği müjdelenen ve gelmesi beklenen âhır zaman Peygamberidir. Yalnız ben Ona uyarsam; Rumların beni öldürmesinden korkuyorum.

Onların içinde en büyük âlimleri ve benden daha zi-

yâde itibâr gösterdikleri bir kimse vardır ki, Dağatır derler. Seni ona göndereyim. Bütün Hıristiyanlar ona tâbi'dir. Eğer o îmân ederse, bütün hepsi ona uyup îmân ederler. Ben de o zaman kalbimde olanı ve i'tikâdımı açığa vururum.

Bundan sonra Heraklius bir mektup yazdı ve Hazreti Dıhye'ye verip, Dağatır'a gönderdi.

Hazreti Dıhye, Heraklius'un mektubu ile beraber Resûlullahın da bir mektubunu Dağatır'a götürdü. Zaten Resûlullah efendimiz Dağatır'a ayrıca mektup yazmıştı. Dağatır, Peygamberimizin mektubunu okuyup, vasıflarını işitince;

- Vallahi senin sahibin, Allah tarafından gönderilmiş bir peygamberdir. Biz Onun sıfatlarını tanıyoruz. İsmini de kitaplarımızda yazılı bulduk, dedi ve îmân etti.

Bundan sonra Dağatır evine gitti ve her pazar yaptığı va'zlara üç hafta

çıkmadı. Hıristiyanlar bağırıyorlardı:

- Dağatır'a ne oluyor ki, o Arabla görüştüğünden beri dışarı çıkmıyor, onu istiyoruz!

Dağatır üzerindeki siyah papaz elbisesini çıkardı. Beyaz bir elbise giydi ve eline âsâsını alıp kiliseye geldi. Hıristiyanları topladı. Ayağa kalkıp dedi ki:

- Ey Hırıstiyanlar! Biliniz ki bize Ahmed'den mektup geldi. Bizi hak dîne da'vet etmiş. Ben açıkça biliyor ve inanıyorum ki, O, Allahü teâlânın hak peygamberidir.

Dıhye-i Kelbi hazretlerinin Haraklius'a verdiği Peygamber efendimizin "İslam'a Davet" mektubu

Hıristiyanlar bunu işitince, hepsi Dağatır'ın üzerine hücûm ettiler ve onu döverek şehîd ettiler.

Hazreti Dıhye gelip, durumu Heraklius'a haber verdi. Heraklius da bunun üzerine dedi ki:

- Ben sana söylemedim mi? Dağatır, Hırıstiyanlar katında benden daha sevgili ve azîzdir. Eğer duysalar beni de onun gibi katlederler. Heraklius Humus'taki köşkünde, Rumların büyüklerini çağırtıp, kapıların kapatılmasını emretti. Sonra yüksek bir yere çıktı ve onlara dedi ki:

- Ey Rum cemâ'atı! Sizler saâdete, huzura kavuşmayı ve hâkimiyetinizin temelli kalmasını, Hazreti Îsâ'nın söylediğine uymak ister misiniz?

- Ey bizim hükümdârımız, bunları elde etmek için ne yapalım?

- Ey Rum cemâ'atı, ben sizleri hayırlı bir iş için topladım. Bana Muhammed'in mektubu geldi. Beni İslâm dînine da'vet ediyor. Vallahi O, gelmesini bekleyip durduğumuz, kitaplarımızda kendisini yazılı bulduğumuz ve alâmetlerini bildiğimiz Peygamberdir. **Geliniz Ona tâbi olalım da dünyada ve âhırette selâmet bulalım.**

Bunun üzerine herkes kötü sözler söyleyip homurdanarak dışarı çıkmak için kapılara koştular. Fakat kapılar kapalı olduğu için bir yere gidemediler. Heraklius Rumların bu hareketlerini görüp, İslâmiyetten böyle kaçındıklarını anlayınca, öldürülmesinden korktu ve;

- Ey Rum cemâ'ati, benim biraz önce söylediğim sözler, sizlerin, dîninize olan bağlılığınızı ölçmek içindi. Dîninize bağlılığınızı ve beni sevindiren davranışınızı şimdi gözlerimle gördüm, dedi.

Bunun üzerine Rumlar Heraklius'a secde ettiler.

Köşkün kapıları açıldı ve çıkıp gittiler. Heraklius, Hazreti Dıhye'yi çağırıp olanları anlattı, hediyeler verdi. Peygamberimize bir mektup yazdı. Mektubu ve hazırlattığı hediyeleri Hazreti Dıhye ile Peygamberimize gönderdi.

Heraklius, Müslüman olmak istemişse de, makâm ve ölüm korkusundan îmân etmedi. Peygamberimize yazdığı mektupta şöyle diyordu:

"Hazreti Îsâ'nın müjdelediği Allahın Resûlü Muhammed'e Rum hükümdârı Kayser'den, Elçin mektubunla birlikte bana geldi. Ben şehâdet ederim ki sen Allahın hak Resûlüsün. Zaten biz seni İncil'de yazılı bulduk ve Hazreti Îsâ seni bize müjdelemiş idi. Rumları sana îmân etmeye da'vet ettim. Fakat îmân etmeye yanaşmadılar.

Onlar beni dinleselerdi muhakkak ki, bu onlar için hayırlı olurdu. Ben senin yanında bulunup, sana hizmet etmeyi ve ayaklarını yıkamayı çok arzû ediyorum."

Hazreti Dıhye, Heraklius'tan ayrılıp Hismâ'ya geldi. Yolda Şenar vâdisinde Huneyd bin Us, oğlu ve adamları Hazreti Dıhye'yi soydular. Eski elbiselerinden başka herşeyini aldılar. Bu mevkide Dübey bin Rifâe bin Zeyd ve kavmi, İslâmiyeti kabûl etmişlerdi.

Hazreti Dıhye bunlara geldi. Bunlar Hüneyd bin Us ve kabîlesinin üzerine yürüyüp Dıhye'den aldıkları şeylerin hepsini kurtardılar.

Daha sonra Efendimiz Zeyd bin Hâris'i Hüneyd bin Us ve adamlarının üzerine gönderdi. O beldede olanların hepsi îmân etti. Bu mes'ele böylece kapandı.

Hazreti Dıhye Medîne'ye gelince, evine uğramadan hemen doğruca

Resûlullahın kapısına gitti. İçeri girdi ve bütün olanları anlattı. Peygamberimize Heraklius'un mektubunu okudu.

- Onun için bir müddet daha saltanatta kalmak vardır. Mektubum yanlarında bulundukça, onların saltanatı devam edecektir, buyurdu.

Heraklius daha sonra da Peygamberimize îmân ettiğini bildiren mektup yazmış ise de Resûlullah efendimiz;

- Yalan söylüyor. Dîninden dönmemiştir, buyurdu.

Heraklius Peygamberimizin mektubunu ipekten bir atlasa sarıp, altından yuvarlak bir kutunun içerisinde muhafaza etti. Heraklius ailesi bu mektubu saklamışlar ve bunu da herkesten gizli tutmuşlardır. Bu mektup ellerinde bulunduğu sürece saltanatlarının devam edeceğini söylerler ve buna inanırlardı. Hakîkaten de öyle olmuştur. İslâm kumandanlarından onu görmek isteyenlere:

(Bize baba ve dedelerimiz, "Bu mektup elinizde kaldıkça saltanat bizden gitmeyecektir" diye tenbîh etmişlerdir) demişlerdir.

Dıhye-i Kelbî Eshâb-ı kirâmın büyüklerinden ve simâ olarak en güzellerindendir. İsmi; Dıhye bin Halîfe bin Ferve bin Fedâle bin Zeyd İmrü'l-Kays bin Hazrec olup, Dihyet-ül Kelbî diye meşhûr olmuştur. Doğum yeri ve târihi bilinmemektedir.

Bedir gazâsı dışındaki Resûlullahın bütün gazvelerine iştirak eden Hazreti Dıhye, Hazreti Ebû Bekir'in hilâfeti zamanında Suriye seferine katıldı. Hazreti Ömer zamanında Yermük savaşında bulundu. Şam seferlerine katıldı. Şam'ın fethinden sonra oraya yerleşti ve Muzze'de oturdu. Hazreti Muaviye zamanında, Şam'da 672'de vefât etti.

ebu dücâne;

Uhud harbinde sevgili Peygamberimiz, son emirlerini verdiler. İslâm Ordusunun, nelere dikkat etmesi gerektiğini, açık açık bildirdiler...

Sonra, mübârek ellerinde tuttukları kılıcı göstererek buyurdular ki:

- Bu kılıcın hakkını yerine getirmek şartıyla, kim almak ister?

Mücâhidlerin hepsi istiyordu. Fakat Hazreti Ebû Dücâne, yüksek sesle sordu:

- Yâ Resûlallah! Bu kılıcın hakkı nedir?

- O'nun hakkı, eğilip bükülünceye kadar; düşmanın yüzüne vurmaktır, vurmaktır. Onun hakkı, müslüman öldürmemen, onunla kâfirlerin önünden kaçmamandır. Onunla Allahü teâlâ sana zafer yahut şehîdlik nasîb edinceye kadar, Allah yolunda çarpışmandır.

Hazreti Ebû Dücâne, Medîneli mücâhidlerin en bahadırlarından biriydi. Şunları söyledi:

- Kılıcı, o şartla alabilirim yâ Resûlallah.

Peygamber efendimiz, tebessüm ettiler. Sonra, kılıcı uzattılar. Üzerine, Arapça şu beyt oyulmuştu:

"Korkaklıkta zillet, utanç; ileri atılmakta, izzet, şeref vardır. İnsan, korkaklık etse bile; kaderinden kaçamaz."

Ebû Dücâne hazretleri o kadar sevindi ki, keyfinden, pehlivanlar gibi yürümeye başladı. Geniş ve dik adımlar atıyordu. Başına, kırmızı bir tülbent sardı. Sanki fırtına gibi, düşmana esmek için hazırlanıyordu.

Aslında Eshâb-ı kîrâm, ya'nî Peygamber efendimizin sevgili arkadaşları; mütevâzi, alçak gönüllü, kibirsiz insanlardı. Halbuki şimdi Ebû Dücâne hazretleri biraz gururlu görünüyordu. Kendi aralarında konuşuyorlardı:

- Böyle yürümek, müslümana yakışır mı?

- Gurur ve kibir, bize göre değil ki.

Fakat Resûl-i Ekrem efendimiz, onları susturdular ve buyurdular:

- Bu bir yürüyüştür ki, harp meydanları dışında Allahü teâlânın gadabına sebeptir...

Hazreti Ebû Dücâne, "şâhin gibi" düşman üstüne atılıyordu...

Elindeki kılıcın hakkını vermek için, canını vermeye hazırdı...

Önüne çıkan dinsizleri, müşrikleri kılıçladı, kılıçladı... Kimini öldürdü, kimini yaraladı.

Zâten yürüyüşünden, heybetinden korkan hâinler; çil yavrusu gibi dağılıyorlardı.

Uhud Savaşında müşriklerin azılılarından Âsım bin Ebî Avf, kudurmuş bir canavar gibi müslümanlara saldırıyor, bir taraftan da:

- Ey Kureyş cemâ'atı! Akrabâlık haklarını gözetmeyen, kavminizi bölen kimse ile çarpışmaktan geri durmayınız. Eğer O kurtulursa ben kurtulmayayım, diye bağırarak Kureyş kâfirlerini harbe teşvik ediyordu.

Ebû Dücâne hazretleri bu azılı kâfirin susturulması îcab ettiğini anlamış ve çarpışa çarpışa ona yaklaşıp, bu İslâm düşmanını öldürerek gerekli cezâsını vermişti.

Ebû Dücâne hazretleri bununla meşgul iken, müşriklerden Ma'bed bin Vehb, Ebû Dücâne'ye müthiş bir kılıç darbesi indirmişti. Ebû Dücâne hazretleri çok seri bir şekilde yere çökerek bu öldürücü darbeden kurtulmuş, hemen sonra acele kalkıp hücum ederek, Ma'bed'i yaralamış, bir çukura düşürmüştü.

Sonra da çukura atlayıp başını kesip kâfirlere doğru fırlattı. Bu hâl, Ku-

reyş kâfirlerinin zaten bozulmuş olan morallerini daha da bozmaya sebep olmuştu.

Uhud savaşının iyice kızıştığı sırada muhâcirinden Zübeyr bin Avvâm, kılıcın kendisine verilmemesinden dolayı üzgün idi. Kendi kendine dedi ki:

"- Ben Resûlullahtan kılıcı istedim. Onu bana vermedi, Ebû Dücâne'ye verdi. Halbuki ben halası Safiyye'nin oğluyum. Üstelik de Kureyşliyim. Halbuki önce ben istemiştim. Gidip bakayım, Ebû Dücâne benden fazla ne yapacak?"

Ebû Dücâne'yi takibe başladı. Ebû Dücâne hazretleri beytler okuyor, müşriklerden kime rastlarsa, onu vurup öldürüyordu. Müşriklerin en azılılarından, iri cüsseli Ebû Zûl-Kerş her tarafı zırhlarla kaplı, sadece gözleri görünüyordu. Ebû Dücâne hazretleri ile karşı karşıya geldi. Kâfir bağırıyordu:

- Ben Ebû Zûl-Kerş'im!

Bu isim kendisine uzun boyuna rağmen büyük göbeğinden dolayı verilmişti.

Önce Ebû Dücâne hazretlerine hücum etti. Ebû Dücâne, onun darbesinden kalkanıyla korundu. Ebû Zûl-Kerş'in kılıcı Ebû Dücâne hazretlerinin kalkanına gömüldü. Kılıcına asıldı fakat çıkaramadı. Sıra Ebû Dücâne hazretlerine gelmişti. Bir kılınç darbesiyle omuzundan, tâ uyluklarına kadar ikiye biçti. Canını Cehenneme yolladı.

Bundan sonra Ebû Dücâne, önüne çıkan her kâfiri devirerek dağın eteğinde defleriyle müşrikleri kışkırtan kadınların yanına geldi. Ebû Dücâne buyuruyor ki:

- Uzaktan bir kadın gördüm ki, müşriklere son derece kızıyor, bağırıyor ve harbe teşvik ediyordu. Üzerine yürüdüm.

Etrafından imdat istedi, bağırmaya başladı. Onun bir kadın olduğunu görünce Resûlullahın kılıcının şerefini gözettim ve kılıcı kadına vurmadım.

Tir tir titreyen Kureyşli kadın bile, bu civânmertlik karşısında şaşırıp kaldı!

Bu kadın Ebû Süfyân'ın hanımı Hind idi. Daha sonra Mekke'nin fethinde müslüman oldu.

Ebû Dücâne'nin her yere yetiştiğini, kılıcını kaldırdığı halde Ebû Süfyan'ın karısı Hind'i öldürmekten vazgeçtiğini gören Zübeyr bin Avvâm hazretleri, kendi kendine buyurdu ki:

- Kılıcın kime verileceğini Allahın Resûlü benden daha iyi bilir. Vallahi ben onun çarpışmasından daha üstün çarpışan, vuruşan bir kimse görmedim.

Sonra Ebû Dücâne'nin yanına vararak dedi ki:

- Yaptığın her şeyi gördüm. Kadına kılıcını kaldırıp sonra vurmaktan vazgeçtiğini de gördüm.

Ebû Dücâne cevap verdi:

- Resûlullahın kılıcına hürmet ettim ve onu kadın kanına bulaştırmadım.

Daha sonra Ebû Dücâne hazretleri, Hazreti Hamza ve Hazreti Ali ve diğer Eshâb-ı kirâm ile beraber yeniden düşman saflarına umumî taarruz için ileri atıldı. Birçok Sahâbî şehid düştü, fakat müşrikler de kaçmaya başlamışlardı.

Uhud savaşında müslümanlar bir ara dağılınca, Peygamber efendimizin yanında yedisi muhâcirlerden, yedisi de ensârdan olmak üzere ondört sahâbi kalmıştı. Bu yedi ensârdan biri de Ebû Dücâne idi.

Ebû Dücâne, aynı zamanda ölmek ve ayrılmamak üzere üçü muhacirlerden beşi ensârdan olan sekiz sahâbiden birisi ola-

rak Resûlullaha biat etmişti. Bu sekiz sahâbiden hiçbiri Uhud'da şehid olmadı, çünkü bunlara Peygamberimiz duâ etmiş idi.

Uhud savaşında, müşriklerin azılılarından Abdullah bin Hüneyd, Peygamberimizi görünce atını mahmuzladı. Kendisi tepeden tırnağa silahlı ve zırhlar içerisinde olup, başında da miğfer vardı.

- Ben Züheyr'in oğluyum. Bana Muhammed'i gösteriniz. Ya ben O'nu öldürürüm yâhut onun yanında ölürüm, diye haykırıyordu.

Ebû Dücâne hazretleri hemen onun karşısına çıkarak dedi ki:

- Gel yanıma! Ben vücudumla Resûlullahın vücudunu koruyan bir kişiyim.

Abdullah bin Hüneyd'in atının bacaklarına bir kılıç çaldı. Atın ayakları çökünce kılıcını kaldırıp:

Ebû Dücâne hazretlerinin de katıldığı Uhud Savaşı'nın yapıldığı mahal

- Al bunu da Hareşe'nin oğlundan, deyip bir vuruşta onu Cehenneme gönderdi.

Peygamber efendimiz bu olanları görüyordu ve buyurdu ki:

- Allahım, Ebû Dücâne'den ben nasıl râzı isem, Sen de râzı ol.

Ebû Dücâne hazretleri Uhud'da çok kahramanlık gösterdi. Resûlullah efendimiz Uhud gazâsından dönünce, Ebû Dücâne hazretlerine vermiş olduğu kılıçlarını almıştı. Kılıcın üzerindeki müşrik kanlarını silmek üzere mübârek kerîmeleri Hazreti Fâtıma'ya uzattı. Bu esnâda, Hazreti Ali de kendi kılıcını uzatarak dedi ki:

- Şunu da al, bu gazâda çok iyi işime yaradı.

Bunun üzerine Peygamberimiz buyurdu ki:

- Sen muharebede sadâkat gösterdin, başarılı oldun; Sehl bin Hâris ve Ebû Dücâne de başarılı olmuşlardır.

Böylece Ebû Dücâne ve Sehl hazretlerinin yapmış olduğu üstün hizmeti beyân buyurmuşlardır.

Ebû Dücâne hazretleri anlatır:

Bir gece yatıyordum. Değirmen sesi gibi ve ağaç yapraklarının sesi gibi ses duydum ve şimşek gibi parıltı gördüm. Başımı kaldırdım. Odanın ortasında, siyah birşey yükseldiğini farkettim. Elimle yokladım. Kirpi derisi gibi idi. Yüzüme, kıvılcım gibi şeyler atmaya başladı. Hemen Resûlullaha gidip, anlattım. Buyurdu ki:

- Yâ Ebâ Dücâne! Allahü teâlâ, evine hayır ve bereket versin!.

Kalem ve kâğıt istedi. Hazreti Ali'ye bir mektup yazdırdı. Mektubu alıp eve götürdüm. Başımın altına koyup, uyudum. Feryâd eden bir ses, beni uyandırdı. Diyordu ki:

- Yâ Ebâ Dücâne! Bu mektupla, beni yaktın. Senin sâhibin, bizden elbette çok yüksektir. Bu mektubu, bizim karşımızdan kaldırmaktan başka, bizim için kurtuluş yoktur. Artık senin ve komşularının evine gelemiyeceğiz. Bu mektubun bulunduğu yerlere gelemeyiz.

Ona dedim ki:

- Sâhibimden izin almadıkça bu mektubu kaldırmam.

Cin ağlamasından, feryâdından dolayı, o gece, bana çok uzun geldi.

Sabah namazını, mescidde kıldıktan sonra, cinnin sözlerini anlattım. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki:

- O mektubu kaldır. Yoksa, mektubun acısını, kıyâmete kadar çekerler!

Bir kimse, bu mektubu, yanında taşısa veya evinde bulundursa, bu kimseye, eve ve etrafına cin gelmez ve dadanmış olup zarar veren cin de gider.

Ebû Dücâne hazretleri hicretin 13. yılında yalancı peygamber Müseylemet-ül Kezzâb ile yapılan Yemâme savaşında şehîd olmuştur.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

هٰذَا كِتَابٌ مِنْ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللهِ رَبِّ الْعٰالَمِينَ
اِلَى مَنْ طرَقَ الدَّار مِنَ العُمَّارِ وَ الزُّوارِ وَ السَّائحِينَ
اِلاَّ طارِقاً يَطْرقُ بِخَيرٍ يَا اللهُ. اَمَّا بعدُ فَاِنَّ لَنا وَ لَكُمْ فى
الحَقِّ سِعةً فَاِنْ تَكُ عاشقاً هَالكاً اَوْ مُولَعاً اَوْ فَاجراً
مقتَحِماً اَوْ رَاغِباً حقّا اَو مبْطِلاً فَهذَا كِتابُ اللهِ تَعَالَى
يَنْطِقُ عَلَيْنَا وَ عَلَيْكُمْ بِالْحَقِّ اِنَّا كُنَّا نَسْتَنْسِخُ مَا كُنْتُم
تَعْمَلُونَ وَ رُسُلُنَا يَكْتُبُونَ مَا تَمْكُرُونَ اُتْرُكُوا صَاحِبَ
كِتابى هَذَا وَ انطَلِقُوا اِلى عَبَدَةِ الْاَصْنَامِ وَ الْاَوْثَانِ وَ
اِلَى مَنْ تَزْعُمُ اَنَّ مَعَ اللهِ اِلٰهاً آخَرَ لاَ اِلٰهَ اِلاَّ هُوَ كُلُّ
شيءٍ هالِكٌ اِلاَّ وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَ اِلَيْهِ تُرْجَعُونَ، حٰمٓ.
لاَيَنْصرُونَ، حٰمٓ عٓسٓقٓ تَغْلُبُونَ، حٰم وَ الكِتَابِ
الْمُبِينِ تَفَرَّقَ اَعْدَاءُ اللهِ وَ بَلَغَتْ حُجَّةُ اللهِ وَ لاَ حَوْلَ وَ
لاَ قُوَّةَ اِلاَّ بِاللهِ فَسَيكْفِيكَهُمُ اللهُ وَ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ.

Resûlullah efendimizin, Hazret-i Ali'ye yazdırıp, Ebü Dücane'ye verdileri cin mektubu.

ebû eyyûb-i ensârî;

En güzel günleri başlatacak olan büyük hicret [göç] bitmek üzeredir. Allahın emriyle Mekke'den ayrılan sevgili Peygamberimiz, Medîne'ye girdiler. Bütün Müslüman kabîleler, Resûlullah efendimizi misâfir etmek için yarışıyorlardı.

Neccâroğullarının reisi Hazreti Ebû Eyyûb da, bütün akrabâlarını toplamış; Resûlullahı karşılamaya çıkmıştı. Bütün Medîneli Müslümanlar gibi, o da iki cihânın efendisi Resûlullah efendimizi ağırlamak ateşiyle yanmaktadır.

Zaman zaman, Resûlullah efendimizin devesi Kusvâ'nın yularını yakalıyanlar, "Buyurunuz yâ Resûlallah! Anamız, babamız, canımız, herşeyimiz; sizin yolunuza fedâ olsun!" diyerek, kendi evlerine götürmek istiyorlardı.

Fakat kâinâtın efendisi, kimsenin gücenmesini arzû etmiyorlardı. Kusvâ'yı işâret ederek buyurdular ki:

- Devemin yularını bırakınız! Kimin evinin önünde çökerse, orada misâfir olurum!

Gerçekten o mes'ûd Deve de, sanki vazîfesini biliyormuş gibi hareket ediyordu. Yorgunluğuna rağmen, yavaş ve asîl hareketlerle, epeyce dolaştı. Sonunda, iki yetîme ait, boş bir arsa üzerinde durdu. Ağır ağır yere çöktü.

Resûlullah efendimiz devesinden inmediler. Hayvan tekrar ayağa kalktı, yürümeye başladı. Eski yere çöktü, bir daha kalkmadı ve tatlı tatlı homurdanmaya başladı.

Bunun üzerine sevgili Peygamberimiz, Kusvâ'nın üzerinden inip buyurdular ki:

- İnşâallah yerimiz burasıdır. Burası kimindir?

- Yâ Resûlallah! Amr oğulları Süheyl ve Sehl'indir.

Eyüp Sultan Camii

- Akrabâlarımızdan hangisinin evi buraya daha yakındır?

Hâlid bin Zeyd Ebû Eyyûb el-Ensârî hazretleri sevinçle cevap verdi:

- Buyurunuz yâ Resûlallah!

Buyurunuz ki fakîr evimiz, varlığınızla şeref kazansın. İşte hemen şuracıkta...

Sonra da ilâve etti:

- Yâ Resûlallah! Bana müsâade ederseniz, devenin üzerindekileri oraya taşıyayım.

Bundan sonra da devenin üzerindeki Resûlullah efendimizin eşyalarını indirdi.

Peygamber efendimizin mübârek anne tarafları, aslen Medîneli ve Neccâroğulları kabîlesine mensup idiler. Bu yüzden, akrabâydılar. Eşyalar hemen, evin alt katına taşındı. Böylece onüç yıllık çileli, işkencelerle dolu Mekke günleri bitmiş, huzurlu günler, güzel haftalar, nûrlu aylar, ihlâslı yıllar, büyük asırlar başlamıştı.

Peygamberimizin devesi Kusvâ'nın ilk çöktüğü yerde Mescid-i Nebî inşâ edilinceye kadar ağırlama ve evinde bulundurma şerefi bu mübârek zâta nasîb oldu.

Hazreti Ebû Eyyûb'un ev sahipliği kusûrsuz; fakat kendisi huzursuzdu. Çünkü Efendimiz, alt katta oturmayı tercih etmişlerdi.

Kendisinin üst katta oturması, Ebû Eyyûb hazretlerini ziyâdesiyle rahatsız ediyordu. Hele bir akşam, toprak tavana su dökülünce, ne yapacağını bilemedi. Örtündükleri tek yorganla suyu kuruladı. Aşağı damlamasına, mâni oldu. Sabaha kadar, gözlerine uyku girmedi.

Ertesi gün onu üzüntülü gören Allahü teâlânın Resûlü, sebebini sordular. O zaman dertli Sahâbî ricada bulundu:

- Yâ Resûlallah, merhamet buyurunuz! Lütfen, kerem edin, yukarı kata teşrîf edin! Siz aşağı katta bulunurken, bizim yukarıda uyumamız mümkün müdür?

İki cihân güneşi Efendimiz, bu hassas ve ince kalbi kıramaz idi. Yukarı kata taşınmayı kabûl ettiler. Böylece başlayan sevgili Peygamberimizin bereketli misâfirlikleri ve Hazreti Ebû Eyyûb'un mihmândârlığı, ev sahipliği; Mescid-i Nebî yapılana kadar yedi ay kadar devam etti.

Ebû Eyyûb hazretleri, zafer kazanılan bir deniz savaşından sonra, esirler arasında bir kadının ağladığını gördü. Nöbetçilere sordu:

- Bu kadın, niçin ağlar?

- Bilmiyoruz, yâ Ebâ Eyyûb.

Kadının dilini bilen birini buldurttu. Onunla konuşturdu. Sonra tercümana sordu:

- Niçin ağlıyormuş?

- Çocuğundan ayrı kalmış efendim.

Hazreti Ebû Eyyûb, derhal vazîfeliyi bularak dedi ki:

- Çocuğu bulun ve anasının yanına getirin. Yeter ki, anacığına kavuşsun.

Oradakiler sordular:

- Yâ Hâlid!.. O kadını tanıyor musunuz yoksa?

Allahü teâlânın Resûlünün âşığı, cevap verdi:

- Sevgili Peygamberimizden işittim ki: **"Her kimse bir çocuğu, anasından ayırırsa; Cenâb-ı Hak da onu, âhıret gününde bütün sevdiklerinden ayırır."**

Ebû Eyyûb-i Ensârî, bir savaşta, birinin yanından geçerken, "Bir kimsenin öğle vakti yaptığı işler, akşam olunca mezardakilere gösterilir. Akşam yaptığı işleri, sabah olunca mezardakilere gösterilir" dediğini işitti. Ebû Eyyûb hazretleri o kimseye dedi ki:

- Böyle ne söylüyorsun?

- Vallahi bunu sizin için söylüyorum.

- Yâ Rabbî, sana sığınırım. Öldükten sonra, yaptıklarımdan dolayı, yüzümü kara etme.

O kimse de dedi ki:

- Allahü teâlâ kullarının kusûrlarını örter, amellerinin iyisini gösterir.

Ebû Eyyûb-i Ensârî Resûlullahın mübârek kabrine yüzünü sürdü. Biri gelip kaldırmak isteyince buyurdu ki:

- Beni bırak! Taşa, toprağa gelmedim. Resûlullahın huzûruna geldim.

Ebû Eyyûb-i Ensârî hazretleri şöyle anlatır:

"Bir defasında Resûlullah efendimiz ile Hazreti Ebû Bekir'e yetecek kadar yemek hazırlayıp, huzurlarına götürdüm. Resûlullah efendimiz buyurdular ki:

- Yâ Ebâ Eyyûb! Ensârın ileri gelenlerinden otuz kişiyi da'vet et!

Ben yemeğin azlığını düşünürken tekrar buyurdular:

Eyüp Sultan camii avlusu

- Yâ Ebâ Eyyûb! Ensârın ileri gelenlerinden otuz kişiyi da'vet et!

Binlerce düşünce ile Ensârdan otuz kişiyi da'vet ettim, geldiler. O yemekten yediler, doydular. Bir mu'cize olduğunu anlayıp, îmânları kuvvetlendi ve bir daha bî'at edip gittiler. Sonra Resûlullah tekrar buyurdular:

- Altmış kişi da'vet et!

Ben mu'cize olarak yemeğin azalmadığını gördüğümden, daha ziyâde sevinerek, altmış kişiyi Resûlullahın huzuruna da'vet ettim. Geldiler, o yemeklerden yediler. Hepsi Resûlullahın mu'cizesini tasdîk ederek döndüler. Ardından tekrar buyurdular:

- Ensârdan doksan kişi çağır!

Çağırdım, geldiler. Resûlullahın emri üzerine onar onar o sofraya oturup yediler. Hepsi de bu büyük mu'cizeyi görüp, gittiler. Yemek ise benim götürdüğüm gibi, sanki hiç el sürülmemiş gibi duruyordu."

Ebû Eyyûb-i Ensârî yine anlatır:

"Resûlullaha her gün akşam yemeği yapıp gönderirdik. Kalanını, bize geri gönderdiği zaman, ben ve Ümmü Eyyûb, Resûlullahın geri gönderdiği kalan yemeği yer ve bununla bereketlenirdik.

Yine bir gece, yapıp gönderdiğimiz sarmısaklı yemeği Resûlullah efendimiz geri çevirmişti. Onu yemediğini farkedince, üzüntülü olarak yanına gittim. Dedim ki:

- Yâ Resûlallah! Anam babam sana fedâ olsun! Siz akşam yemeğini yemeden geri çevirdiniz. Hâlbuki ben ve Ümmü Eyyûb kalan yemeğinizle bereketlenmekteydik.

Resûlullah efendimiz buyurdular ki:

- Bu sebzede bir koku hissettim. Onun için ye-

medim. Ben melekle konuşan bir kişiyim.

- O yemek harâm mıdır?

- Hayır! Fakat ben kokusundan dolayı yemedim.

- Senin yemediğini ben de yemem.

- Siz onu yiyiniz!

Bunun üzerine biz de ondan yedik ve bir daha Resûlullaha o sebzeden yemek yapmadık."

Hayber gazâsından dönerken, Ebû Eyyûb hazretleri gece Resûlullah efendimizin çadırını beklemişti. Bunu gören Resûlullah efendimiz, onun için şöyle duâ etti:

- Yâ Rabbî! Beni koruyarak gecelediği gibi, sen de Ebû Eyyûb'u koru.

Resûlullah efendimiz bir kuşluk vakti, Hazreti Ebû Bekr-i Sıddîk ve Hazreti Ömer-ül Fârûk ile beraber Ebû Eyyûb-i Ensârî hazretlerinin evine gittiler. Bahçede çalışmakta olan Ebû Eyyûb-i Ensârî hazretleri, Resûlullahın mübârek sesini işitip koşarak eve geldi.

"Hoş geldiniz, yâ Resûlallah! Arkadaşlarınızla beraber safâ geldiniz" diyerek karşıladı. Bahçede çalıştığını beyân edip, hurma ağacından bir salkım kopararak geldi. Salkımda üç çeşit hurma vardı.

Resûlullah efendimiz buyurdu ki:

- Yâ Ebâ Eyyûb! Bu salkımdaki kuru hurmaları ayır!

- Yâ Resûlallah! Emir sizindir. Ancak, size hayvan kesip, et ikrâm edeceğim.

- Eğer hayvan kesecek-sen, sütlü hayvan kesme!

Ebû Eyyûb-i Ensârî oğlak kesip, hanımı Ümmü Eyyûb da yarısını söğüş yaptı, diğer yarısını da kızarttı. Sıcak bir ekmek hazırladı. Etleri ekmeğin üzerine koyarak sofrayı hazır-

ladı. Sonra Ebû Eyyûb-i Ensârî hazretleri, "Yâ Resûlallah, buyurunuz" dedi. Bunun üzerine Resûlullah efendimiz buyurdu ki:

- Yâ Ebâ Eyyûb! Bu ekmek ile etten bir parça da kızım Fâtıma'ya götür. Çünkü ben biliyorum ki; epey zamandan beri Fâtıma bu yemeği yememiştir.

Emir yerine getirilip, sofra kalktıktan sonra, Peygamberimiz, **"Bütün bu ni'metler, ekmek, et, hurma, ne güzel. Bu ni'metler şükür ister"** buyurup ağladılar. Sonra buyurdular ki:

- Nefsim, yed-i kudretinde olan Allahü teâlâya yemîn ederim ki, bu ni'metler yüzünden, yarın kıyâmet gününde siz suâl olunacaksınız. Ancak, sağlığınızda elinize geçen ni'metleri yemeğe başlarken "Bismillah", doyduğunuz zaman da "Elhamdülillahillezî eşbaanâ ve en ame aleynâ feefdale" diyerek cenâb-ı Hakka şükür ve duâ ediniz. Zîrâ, cenâb-ı Hakkın verdiği rızık, sebeple, size kifâyet eder.

Resûlullah efendimiz gitmek üzereyken de, **"Yâ Ebâ Eyyûb! Yarın da sen bize gel"** buyurarak da'vet etti.

Ebû Eyyûb hazretleri bu da'vete seve seve icâbet edip, Resûlullahın yanına gitti. Resûlullah efendimiz Ebû Eyyûb-i Ensârî hazretlerini çok sevdiğinden, mükâfat olarak, bir hizmetçisini onun hizmetine vererek buyurdu ki:

- Yâ Ebâ Eyyûb! Bu hizmetçi hakkında Allahü teâlâdan hayır iste. Çünkü, bu hizmetçi bizim yanımızda bulunduğu müddetçe, bundan hayırdan başka birşey görmedik.

Ebû Eyyûb Resûlullah efendimizin yanından ayrılınca; "Ben Fahr-i âlem hazretlerinin vasiyetlerinde hayır görüyorum. O se-

beple bu hizmetçiden de hep hayır gördüm" demiştir.

Ebû Eyyûb-i Ensârî Peygamberimiz için, hergün bir sofra hazırlamak âdetiydi. Bu izzet ve ikrâmıyla derecesi çok yükseldi.

Hicretten 52 yıl sonra, İstanbul üzerine; İslâm seferi açıldı. Mısır'dan, Şam'dan, Arabistan'ın her yerinden; ayrı ordular geldi. Çünkü, Resûl-i ekrem efendimiz buyurmuşlardı ki:

(İstanbul elbette fetholunacaktır! Onu fetheden emîr, ne güzel emîr; fetheden asker, ne güzel askerdir.)

İşte bu methedilen, övülen askerler arasına katılmak arzûsuyla Müslümanlar, akın akın İstanbul fethine koştular. O sırada, Hazreti Ebû Eyyûb rahatsızdı. Fakat cihâd haberlerini duyduğunda, heyecanla doğruldu. Hele İstanbul gazâsını işitince,

gözleri parladı. Hazırlıklara başladı. Yakınları dediler ki:

- Yâ Ebâ Eyyûb! 70 yaşını geçtin. Üstelik hastasın. Bu sefer ise, uzun ve tehlikelidir.

Hazreti Eyyûb'un cevabı tereddütsüz ve kesin oldu:

- Cihâd ve gazâyı terketmek, daha tehlikelidir.

Sevgili Peygamberimizin Medîne'ye gelişlerin-

Eyup Sultan hazretlerinin türbesinin içi

den yarım asır sonra, sevgili arkadaşları da İstanbul önlerine geldiler.

Kalın surlar dibinde Ebû Eyyûb hazretleri, vefât etmek üzeredir. Güçlükle konuşmaktadır:

- Mücâhidlere selâm söyleyiniz. Onlara Resûl-i Kibriya Efendimizden duyduğum şu mübârek sözleri bildiriniz: **"Her kim, Allaha şerîk koşmadan, rûhunu teslim ederse; cenâbı Hak da onu, Cennetine koyar."**

Etrafındaki gâzi ve askerler, gizli gizli ağlıyorlardı. Ak sakallı gâzi, son bir gayretle şunları fısıldadı:

- Sizlere vasiyetim olsun:

Öldükten sonra cesedimi, burada bırakmayın! Gâzilerin girebildikleri, en uzak yere götürün! Bizans topraklarının, İstanbul'a en yakın noktasına defnedin. Zîrâ Peygamber efendimiz; **"Kostantiniyye'de kalenin yanında bir racül-i sâlih defnolunacaktır"** buyurmuştu.

Ertesi gün büyük Sahâbî, şehâdet kelimeleri arasında temiz rûhunu, yüce Allaha teslim etti. Sevgili Resûlullaha kavuştu. Vasiyeti aynen yerine getirildi...

Bizanslılar tarafından bile mukaddes bilinen kabr-i şerîfi, 800 yıldan fazla gizli kaldı. Tâ ki İstanbul, Müslüman Türklerce fethedilene kadar.

Yüce Allahın izniyle, o güzel emîr, Fatih Sultan Mehmed Hân ve o güzel asker, Osmanlı Türkleri oldular... 1453 yılında Ulubatlı Hasan, karanlık surlara; ışıklı İslâm sancaklarını dikti.

İşte ancak o zaman, 800 yıldır bekleyen sabırlı Ebû Eyyûb hazretlerinin yüzü nûrlandı. Kendisini gönülden arayan Fâtih'in hocası Akşemseddîn'e tebessüm etti... Bugünkü gi-

bi, Haliç ucundaki tepede, nûr şeklinde tecellî etti. Kabrinin yeri tesbit edildi.

Allahın en sevgili kulu ve Peygamberine, ev sahipliği yapan Hazreti Ebû Eyyûb; şimdi de bizlere ev sahipliği yapmaktadır.

Hazreti Ebû Eyyûb Akabe'de, Allah Resûlünün ellerini tutarak, Bî'at etti. İslâmiyetle şereflendi. Medîne'ye döndüğü zaman bütün ailesi ve kabîlesi Müslüman oldular.

Başta Bedir ve Uhud olmak üzere, bütün savaşlara katıldı. Zaten kendisi namaz ve cihâd ibâdetlerinde, çok titizlik gösterirdi.

Bir ara Mısır'a gitti. Bir akşam vâli olan Ukbe bin Âmir; namaza geç kaldı. Vakti içinde, fakat geç olarak namazı kıldırdı. Ebû Eyyûb hazretleri namazdan sonra vâliye şunları söyledi:

- Ey Ukbe! Sevgili Peygamberimiz buyurdular ki: **"Akşam namazını, yıldızların gökyüzünü kaplamasına kadar geciktirmeyiniz..."**

Ukbe, "Evet" diye cevap verince, sordu:

- Öyleyse akşam namazını niçin bu kadar geciktirdiniz?

Ukbe, meşgûliyeti sebebiyle bu gecikmenin olduğunu söyleyince, **"Yemîn ederim ki, senin bu yaptığını görerek, halkın, Resûlullah efendimizin de böyle yaptığını zannetmesinden endişe ederim"** buyurarak vâliyi îkaz etti.

Ebû Eyyûb hazretlerinin bildirdiği bir Hadîs-i şerîfte buyuruldu ki:

(Kıyâmet günü Eshâbımdan herbiri, kabirlerinden kalkarken, vefât ettiği memleketin bütün mü'minlerinin önüne düşerek ve onlara nûr ve ışık saçarak, onları Arasat meydanına götürür.)

İstanbul'un ma'nevî fâ-

tihi olan Hazreti Ebû Eyyûb-i Ensârî'nin asıl ismi Hâlid, babasının ismi Zeyd, annesi Rebia kızı Hind, Künyesi Ebû Eyyûb'dur. Türkler arasında Eyyûb Sultan olarak tanınır. Hanımı Ümmü Eyyûb da, Peygamber efendimize hizmetle şereflendi.

Eyyûb, Abdurrahmân, Hâlid isminde üç oğlu ve Amre isminde bir kızı vardı.

Medîneli Eshâbın en büyüklerindendir. Gerek babası, gerekse ana tarafı, Hazrec kolundandırlar. Kendisi Neccâroğulları kabîlesinin reisi idi. Birçok savaşta sancaktarlık da yaptı. Bu sebeple Sancaktar-ı Resûlullah diye de tanındı.

Sevgili Peygamberimizin öz dedesi Abdülmuttalib'in ana tarafı, Neccâroğulları'na mensup idi. Bu yüzden bu kabîle, Efendimizin dayıları olurlar.

Akşemseddîn tarafından kabri tesbit edildiğinde, Fetihler Babası Gazi Mehmed Hân buyurdu:

- Câmi ve türbesi, hemen yapıla! Cümle Müslümanlar beş vakit, İstanbul'un ma'nevî fâtihine duâ edeler!

Yapılan Eyyûb Sultan Câmiine 1723'te iki minâre ilâve edildi ve 1800 senesinde üçüncü Selim Hân tarafından yeniden yaptırıldı. İlk Cum'a namazında Sultan da bulundu. Osmanlı Pâdişâhları bu câmi önünde kılıç kuşanırlardı.

Hazreti Ebû Eyyûb, yedi ay Allahü teâlânın Resûlüne ev sahipliği yaptı. Vefâtından sonra ise, İstanbul'un sahipliğini yapmaktadır. Ne mutlu bizlere...

Osmanlı devrinde ve günümüzde Hacı adayları, önce Ebû Eyyûb (Sultan) türbesini ziyâret ederler; sonra Mukaddes topraklara giderler...

ebû hüreyre;

Ebû Hüreyre Hicretin 7. senesinde Müslüman oldu. Gençliğinde fakîrlik ve sıkıntı içinde yaşamıştır. Müslüman olduğunda 30 yaşını geçmişti. Yemen'deki Devs kabîlesinin ileri gelenlerinden ve meşhûr şâir olan Tufeyl bin Amr vâsıtasıyla Müslüman oldu.

Tufeyl bin Amr, Peygamber efendimizin duâsı ve emri üzerine kabîlesini İslâma da'vet edince, ilk kabûl eden Ebû Hüreyre oldu. Bundan sonra Tufeyl bin Amr, îmân edenlerle birlikte Yemen'den ayrıldı. Yetmiş kişiden fazla Müslüman, bir kâfile hâlinde Medîne'ye geldiler.

Ebû Hüreyre bir an önce Peygamberimizi görmek, O'na kavuşmak aşkıyla yanıyordu. Yolculuğun uzun sürmesinden sıkılıyor, sabırsızlanıyor;

- Ey yolculuk gecesi! Bıktım yolun uzunluğundan ve sıkıntısından. Fakat bu yolculuktur kurtaran beni, küfür inkâr yurdundan, ma'nâsında şiirler söylüyordu.

Kâfile, Medîne'ye geldiği sırada, Peygamber efendimiz Hayber'in fethine gitmişti. Ebû Hüreyre bu gelişini şöyle anlatmıştır:

"Resûlullah efendimiz Hayber'de bulunduğu sırada, Medîne'ye muhâcir olarak geldim. Sabah namazını Resûlullahın vekil bıraktığı Siba' bin Urfuta'nın arkasında kıldım. Birinci rek'atta Meryem sûresini, ikinci rek'atta Mutaffifîn sûresini okudu. Namazdan sonra Siba' bin Urfuta'nın yanına vardık. Bize bir miktar yiyecek ikrâm etti."

Bundan sonra Medîne'ye gelen bu kâfile, doğruca Hayber'e hareket etti. Oraya vardıklarında Peygamberimiz Natat kalesini fethetmiş, Kâtibe kalesini

de kuşatmıştı. Resûl-i ekremin yanına vardıklarında Ebû Hüreyre'ye bakıp:

- Sen kimlerdensin? buyurdu.

- Devs kabîlesindenim!

- Devs içinde kimi gördümse, onda hayır gördüm.

Bundan sonra Ebû Hüreyre, Resûlullah efendimize bî'at etti. Eliyle müsâfeha ederek, bağlılığını bildirdi.

Ebû Hüreyre, yolda gelirken kölesini kaybetmişti. Resûlullahın huzûrunda otururken kölesi çıkageldi. Resûlullah efendimiz buyurdu ki:

- İşte kölen geldi!

Bunun üzerine Ebû Hüreyre dedi ki:

- Şâhid olun ki, o, hürdür. Ben onu Allah rızâsı için azâd ettim.

Hayber'in fethinden sonra Peygamber efendimiz, Ebû Hüreyre'ye Hayber'de alınan ganîmetlerden hisse verdi. Sonra Medîne'ye döndüler. Bundan sonra Ebû Hüreyre

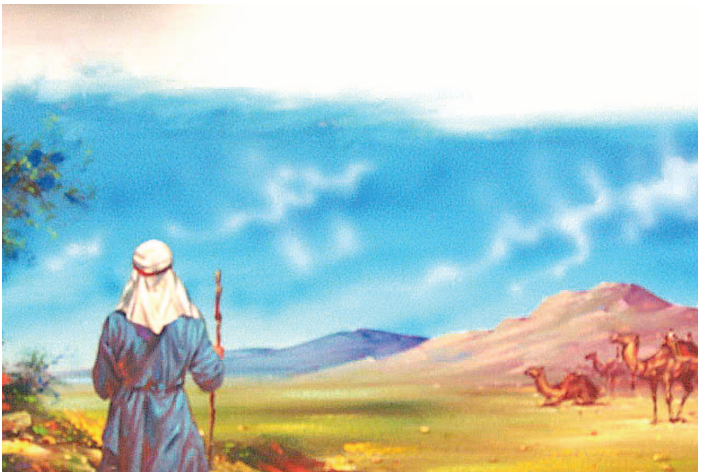

Yemen'e dönmeyip Medîne'de kaldı. Gece gündüz Resûlullah efendimizin yanından hiç ayrılmadı. Peygamberimizin vefâtına kadar dört sene böyle devam etti. Yemen'den gelen annesi de yanında kalmakta idi. Ebû Hüreyre şöyle demiştir:

- Benim çok hadîs rivâyet etmemin sebebi şudur: Ben fakîr bir kimseydim. Belli bir işim yoktu. Her zaman Resûlullah efendimize hizmet ediyordum. Muhâcirler çarşıda, pazarda alış-verişle; ensâr da kendi malları, mülkleriyle uğraşırken, ben Resûlullah efendimizin yanında bulundum. Dolayısıyla diğerlerinden daha çok şey duydum.

Ebû Hüreyre bir gün kaftanının içinde küçük bir kedi taşıyordu. Resûlullah efendimiz onu gördü. Buyurdu ki:

- Nedir bu?

- Kedicik.

Bunun üzerine Resûlullah efendimiz ona;

- Yâ Ebâ Hüreyre, [ya'nî, **Ey kedicik babası**] buyurdu.

Ebû Hüreyre bundan sonra bu isimle meşhûr olup, esas ismi unutuldu.

Peygamberimizin yanında devamlı bulunduğu için, pek çok hadîs-i şerîf işitmiş ve rivâyet etmiştir.

Bir gün Peygamberimize demişti ki:

- Yâ Resûlallah! Senden işittiklerimi hafızamda fazla tutamıyorum.

Bunun üzerine Peygamberimiz, **"Örtünü uzat!"** buyurdu. O da ridâsını uzattı. Resûlullah efendimiz, ona duâ etti. İki mübârek eliyle üç defa bir şeyler saçar gibi yaptı ve, **"Örtünü göğsüne sür!"** buyurdu.

O da sürdü. Böylece Allahü teâlâ ona öyle bir hafıza ihsân etti ki, işittiği hiçbir şeyi unutmadı. Öm-

rü de uzun oldu. Çok hadîs-i şerîf rivâyet etti.

Ebû Hüreyre, bilmediği ve öğrenmek istediği her şeyi, bizzat Peygamberimizden sorup öğrenmiştir.

Ebû Hüreyre, dört sene gibi bir zaman içerisinde, gece-gündüz Resûlullahın huzûrundan ayrılmamış, bütün işini, gücünü bırakmış, hep Peygamberimizin buyurduklarını dinleyip, ezberlemiştir. Hattâ günlerce aç kaldığı hâlde, dîni öğrenme gayretiyle buna katlanmıştır. Bu husûsta kendisi şöyle anlatmıştır:

"Bir gün açlığa dayanamıyarak evimden çıkıp mescide gittim. Günlerce bir şey yememiştim. Oraya varınca, bir grup Eshâbın da orada olduğunu gördüm. Yanlarına varınca dediler ki:

- Bu saatte niçin geldin Yâ Ebâ Hüreyre?

- Açlık beni buraya getirdi.

- Biz de açlığa dayanamıyarak buraya geldik.

Bunun üzerine hep birlikte Resûlullahın huzûruna gittik. Huzûruna varınca, buyurdu ki:

- Bu saatte buraya gelmenizin sebebi nedir?

- Açlık yâ Resûlallah!

Peygamber efendimiz bir tabak hurma getirdi. Hepimize ikişer tane hurma verdi. Ben birini yedim, birini sakladım. Resûlullah bana buyurdu ki:

- Niçin onu da yemedin?

- Birini anneme ayırdım.

- Onu da ye, sana annen için iki tane daha vereceğiz.

Sonra annem için iki tane daha verdiler."

Hazreti Ebû Hüreyre şöyle anlatır: "Bir gün Resûlullah efendimize bir kâse süt hediye getirildi. Ben o gün çok açtım. Resûlullah efendimiz bana buyurdu ki:

- Git Eshâb-ı Soffayı çağır!

Çağırmaya gittim. Giderken, "Bu sütün hepsi bana ancak yeter" diye hatırımdan geçti. Eshâb-ı Soffayı çağırdım, yüz kişi kadar vardı. Resûlullah efendimizin emri üzerine, o süt kâsesini alıp her birine ayrı ayrı verdim. Hepsi doyasıya içti. Resûlullahın mu'cizesi olarak süt hiç eksilmiyordu. Sonra Resûlullah efendimiz buyurdu:

- Ben ve sen kaldık, sen de iç!

Ben de biraz içtim. Tekrar, **"İç!"** buyurdular. Tekrar içtim. İçtikçe, **"İç"** buyurdular. O kadar içtim ve doydum ki, artık hiç içecek hâlim kalmadı. Sonra da kâseyi alıp, Resûlullah efendimiz de içti."

Hazreti Ebû Hüreyre, Müslüman olduktan sonra, annesinin de Müslüman olmasını çok istiyor, bunun için çok uğraşıyordu. Fakat bir türlü muvaffak olamıyordu. Bu husûsta şöyle anlatmıştır:

"Bir gün Peygamberimizin huzûruna gidip dedim ki:

- Yâ Resûlallah! Annemi İslâma da'vet ediyorum, bir türlü kabûl etmiyor. Bugün de Müslüman olmasını söyledim. Bana hoş olmayan sözlerle karşılık verdi, kabûl etmedi. Hidâyete kavuşması için duâ buyurunuz.

Bunun üzerine Resûlullah efendimiz, **"Allahım Ebû Hüreyre'nin annesine hidâyet ver!** diye duâ buyurdu. Duâyı alınca sevinerek eve gittim. Eve varınca annem, "Yâ Ebâ Hüreyre, ben Müslüman oldum" dedi ve Kelime-i şehâdeti söyledi. Ben sevincimden yerimde duramıyordum. Tekrar Resûlullahın huzûruna koştum, sevincimden ağlayarak annemin Müslüman olduğunu müjdeledim. Dedim ki:

- Yâ Resûlallah! Annemi ve beni mü'minlerin sevmesi için, bizim de müminleri sevmemiz için duâ ediniz.

Resûlullah efendimiz, **"Allahım, şu kulunu ve annesini mü'min kullarına, mü'minleri de onlara sevdir"** buyurarak duâ etti. Artık beni bilen ve gören her mü'min sevdi."

Hazreti Ebû Hüreyre, Peygamberimizden bizzat öğrendiği din bilgilerinin ve işittiği hadîs-i şerîflerin, İslâm dünyasına yayılması husûsunda çok büyük hizmet yapmıştır. Her Cum'a günü namazdan önce hadîs-i şerîf dersleri verirdi. Hadîs-i şerîf öğrenmek için gelenler onun etrafında toplanırlardı. Onun ders meclisi pek geniş olup, birçok kimse ondan ilim öğrenip, ilimde yükselmiş ve hizmet etmiştir.

İbâdetlerde çok ihtiyatlı hareket ederdi. Hep abdestli bulunur ve "Resûlullah, **Abdestli olan vücut a'zâsına Cehhennem ateşi dokunmaz,** buyurdu" derdi.

Hazreti Ebû Hüreyre, ölümü yaklaştığında ağlamıştı. Sebebi sorulunca demişti ki:

- Âhıret azığının azlığından ve yolculuğun zorluğundan ağlıyorum.

Şakya Eshahi şöyle rivâyet etmiştir: "Bir defasında Medîne'ye Ebû Hüreyre'yi ziyâret için gelmiştim. Ebû Hüreyre, Resûlullahın kıyâmet gününe dâir bir hadîs-i şerîfini rivâyet ederken, birdenbire feryât edip, kendinden geçti. Bir müddet sonra kendine gelince, neden böyle yaptığını sordum. Dedi ki:

- Kıyâmet günü için Resûlullah efendimiz buyurdu ki:

(Kıyâmet günü, Allahü teâlânın insanları hesâba çekeceği gündür. Kur'ân-ı kerîme, O'nun emirlerine

uyanlar makbûl olup, uymayanlar cezâlandırılacaktır. Kur'ân-ı kerîmi bilip okuyan, öğrenip öğretenlerden amel etmeyenlerin vay hâline!..)

Kur'ân-ı kerîmde insanlara emirler vardır. Fakîri himâye etmek, sadaka vermek, akrabayı ziyâret etmek... Bunların hepsini yerine getirmek gerekir. İşte bunun için kıyâmet gününden korkarım."

Ömrünün son günlerinde, 678 yılında hastalandı. Hastalığını duyanların ziyârete gelmesiyle büyük bir kalabalık toplandı. Bu hastalığı sırasında, "Allahım sana kavuşmayı seviyorum. Bunu bana nasîb eyle" demiştir.

Ebû Hüreyre şöyle anlatır:

Biri Resûlullah efendimize gelerek dedi ki:

- Ey Allahın Resûlü, kime iyilik edeyim?

Peygamber efendimiz buyurdu ki:

- Annene.

- Sonra kime?

- Annene.

- Sonra kime?

- Annene.

Adam tekrar, "Sonra kime?" diye sordu. Peygamber efendimiz bu sefer, **"Babana"** buyurdu.

Biri, Ebû Hüreyre'ye dedi ki:

- İlim öğrenmek isterim, fakat sonra kaybederim diye korkuyorum.Bunun üzerine Ebû Hüreyre şöyle cevap verdi:

- Asıl ilmi kaybetmek, bu düşünce ile onu öğrenmemektir.

Ebû Hüreyre buyurdu ki:

- Kur'ân-ı kerîm okunan eve bereket, iyilik gelir. Melekler oraya toplanır. Şeytanlar oradan kaçar. Kıyâmet günü, kul, Allahü teâlânın huzûruna getirildiğinde, cenâb-ı Hak ona buyuracak ki:

"Ey kulum, sen benim için dostlarımı sevdin mi? Tâ ki, ben de, o dostlarım için seni seveyim.

Ebû Hüreyre buyuruyor ki:

Resûlullahtan işittim. Buyurdu ki:

(Allahü teâlâ güzeldir. Yalnız güzel yapılan ibâdetleri kabûl eder. Allahü teâlâ, Peygamberlerine emrettiğini, mü'minlere de emretti ve buyurdu ki: Ey Peygamberlerim! Helâl yiyiniz, sâlih ve iyi işler yapınız! Mü'minlere de emretti ki: Ey îmân edenler! Sizlere verdiğim rızıklardan helâl olanları yiyiniz!)

Ebû Hüreyre buyurdu ki:

Kıyâmet günü Allahü teâlânın huzûrunda kıymetli olanlar verâ ve zühd sahipleridir.Altmış sene, bütün namazlarını kılıp da, hiçbir namazı kabûl olmayan kimse, rükü ve secdelerini tamam yapmayan kimsedir.

Eshâb-ı kirâmdan bir zât, Zeyd bin Sâbit'e gelerek, ona bir mesele sordu. O da Ebû Hüreyre'ye gitmesini söyledi ve şöyle devam etti:

- Çünkü bir gün ben, Ebû Hüreyre ve bir başka sahâbî Mescidde oturuyorduk. Duâ ve zikirle meşguldük. O sırada Resûlullah efendimiz geldi, yanımıza oturdu. Buyurdu ki:

- Her biriniz Allahtan bir istekte bulunsun!

Ben ve arkadaşım, Ebû Hüreyre'den önce duâ ettik. Peygamber efendimiz de bizim duâmıza **"âmin"** dediler. Sıra Ebû Hüreyre'ye geldi. O da şöyle duâ etti:

Allahım, senden, iki arkadaşımın istediklerini ve de kuvvetli bir hafıza dilerim.

Resûlullah efendimiz bu duâya da **"âmin"** dediler. Biz de dedik ki:

- Ey Allahın Resûlü, biz de Allahtan kuvvetli bir hafıza isteriz.

Bunun üzerine Resûlullah efendimiz buyurdu ki:

- Devsli genç sizden önce davrandı.

Ebû Hüreyre'nin herhangi bir hadîste yanıldığı vâki değildir. Medîne vâlisi Mervân bin Hakem, kendisini huzûruna çağırıp birçok hadîs-i şerîf sordu. Bunu bir yere yazdı. Bir yıl sonra bu hadîsleri Ebû Hüreyre'ye sorduğunda hadîsleri aynen eksiksiz olarak bildirdi.

Ebû Hüreyre, birgün Peygamber efendimize sordu:

- Kıyâmet günü şefâ'ate kavuşacaklar kimlerdir yâ Resûlallah?

Peygamber efendimiz buyurdu ki:

- Ey Ebû Hüreyre, senin hadîse karşı çok istekli olduğunu bildiğim için, hiç kimsenin senden önce bu suâli bana sormayacağını biliyordum. Kıyâmet günü benim şefâ'atime kavuşacak olan kimse, hulûs-i kalb ile "Lâ ilâhe illallah" diyen kimse olacaktır.

Hazreti Ebû Hüreyre talebelerine hadîs rivâyet ederken, **"Kim bilerek bana yalan isnâd ederse, Cehennemdeki yerine hazırlansın"** hâdisini okur, sonra hadîs nakletmeye başlardı.

Resûlullah efendimiz bir gün, Eshâb-ı kirâma sordular:

- Sizlere birkaç kelime öğreteyim mi? İçinizden, onunla amel edecek ve öğrenecek kimdir?

Ebû Hüreyre cevap verdi:

- Benim yâ Resûlallah.

Resûlullah efendimiz, onun elinden tutarak buyurdu ki:

- Allahü teâlânın harâm kıldığı, yasak ettiği şeylerden sakın, insanların en âbidi, en çok ibâdet edeni olursun!

Allahü teâlânın sana

verdiği şeye, her ne kadar az olsa da râzı ol, Allahü teâlânın, kalb zenginliği verdiği insanların en zengini olursun! Komşuna kalben ve fiilen ihsân ve yardımda bulun, kâmil bir mü'min olursun! Kendi nefsin için neyi seversen, herkes için de onu sev, kâmil bir Müslüman olursun!

Hazreti Ebû Hüreyre'nin dört oğlu ile bir kızı olmuştur. Kızı Tâbiînin büyüklerinden Sa'îd bin Müseyyib'le evlenmiş, oğulları da az da olsa hadîs rivâyetiyle meşgul olmuşlardır. Ebû Hüreyre aynı zamanda Hazreti Osman ile bacanak olmuştur.

Ebû Hüreyre buyuruyor ki: "Bir gazâda aç kalmıştık. Resûlullah efendimiz bana buyurdu ki:

- Bir şeyler var mı?

- Evet yâ Resûlallah! Torbamda bir miktar hurma var.

- Onu bana getir!

Getirdim. Mübârek elini torbama soktu ve bir avuç hurma alarak, yere serdiği mendil üzerine koydu ve bereket için duâ buyurdu. Orada bulunan Eshâb-ı kirâm gelip, ondan yediler ve doydular. Sonunda bana buyurdu ki:

- Yâ Ebâ Hüreyre! Sen de bu mendildeki hurmadan bir avuç al ve azık torbana koy!

Bir avuç aldım ve torbama koydum. Torbamda bu hurmalar hiç tükenmedi. Resûlullahın hayâtında ve daha sonra, Hazreti Ebû Bekir, Hazreti Ömer ve Hazreti Osman'ın hilâfetleri zamanlarında hem yedim, hem de ikrâm ettim. Yine bitmedi.

Ne zaman ki, Osman-ı Zinnûreyn halîfe iken, şehîd edildi, azık torbam çalındı."

Ebû Hüreyre Medîne vâlisi iken odun demeti taşıyordu. Muhammed bin

Ziyâd bunu tanıyarak, yanındakilere dedi ki:

- Yol verin, emîr geliyor!

Gençler, vâlînin böyle tevâzuuna hayret ettiler. Ebû Hüreyre onlara şöyle dedi:

Resûlullah efendimiz buyurdu ki:

(Önceki ümmetlerde kibir sâhibi birisi, eteklerini yerde sürüyerek yürürdü. Gayret-i İlâhiyyeye dokunarak, yer bunu yuttu.)

(Merkebe binmek, yün elbise giymek ve koyunun sütünü sağmak, kibirsizlik alâmetidir.)

Ebû Hüreyre şöyle anlatır: "Resûlullah efendimiz ile oturuyorduk. İçimizden birisi kalkıp gitti. Bunun üzerine denildi ki:

- Yâ Resûlallah! Herhalde rahatsız olup gitti.

Resûlullah efendimiz buyurdu ki:

- Arkadaşınızı gıybet ettiniz, etini yediniz."

Ebû Hüreyre buyuruyor ki:

Resûlullah efendimize biri gelip dedi ki:

- Bir altınım var, ne yapayım?

- Bununla kendi ihtiyaçlarını al!

- Bir altınım daha var.

- Onunla da çocuğuna lâzım olanları al!

- Bir daha var.

- Onu da, âilenin ihtiyaçlarına sarfet!

- Bir altın daha var.

- Hizmetçinin ihtiyaçlarına kullan!

- Bir daha var.

- Onu kullanacağın yeri sen daha iyi bilirsin!

Yine Ebû Hüreyre hazretlerinin haber verdiği hadîs-i şerîfte;

- Bir zaman gelir ki, Müslümanlar birbirlerinden ayrılır, parçalanırlar. Dinlerinin emirlerini bıra-

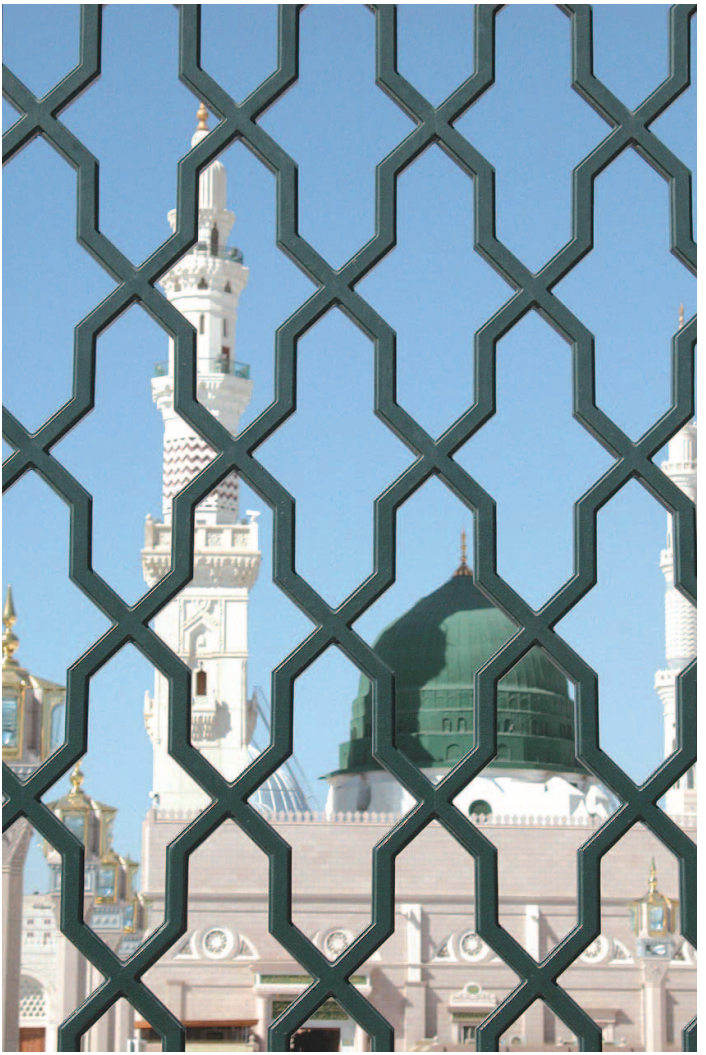

Ravda-i Mutahhara

kıp, kendi düşüncelerine, görüşlerine uyarlar. Kur'ân-ı kerîmi mizmârlardan, ya'nî çalgılardan, şarkı gibi okurlar. Allah için değil, keyf için okurlar. Böyle okuyanlara ve dinleyenlere hiç sevâb verilmez. Allahü teâlâ bunlara la'net eder. Azâb verir! buyuruldu.

Peygamber efendimiz Ebû Hüreyre'ye sık sık nasîhat ederek buyururdu ki:

- Yâ Ebâ Hüreyre! Benim ile Arş gölgesinde gölgelenmek istersen, her gün yüz defa salevât-ı şerîfe getir! Mahşerde benim havzımdan içmek istersen, mü'min kardeşinle üç günden fazla dargın durma!

- Yâ Ebâ Hüreyre! Mü'minlerin büyüğü, benden sonra o kimsedir ki, Allahü teâlâ ona mal verir, o da gizli ve âşikâre Hak yoluna harcar ve yaptığı iyilikleri kimsenin başına kakmaz.

- Yâ Ebâ Hüreyre! Oruç tuttuğun vakit, orucunu erken aç! Ya'nî akşam olduğu anlaşılınca, hemen iftâr eyle! Benim ümmetimden hayırlı o kimsedir ki, iftârda acele eder ve sahur yemeğini geç yer. Zîrâ sahurda çok rahmet ve bereket vardır.

Ve benim ümmetim Ramazan-ı şerîfin orucunu güzel ve tam olarak tutsa, Hak teâlâ hazretlerinin bayram gecesi vereceği sevâbı, ni'met ve ihsânı, kendi zatından başkası bilmez. Hak teâlâ hazretleri, azametiyle buyurur ki: "Oruç benim rızâm içindir, vereceğim sevâbı da kendim bilirim."

- Yâ Ebâ Hüreyre! Allahtan başka hiçbir şeye ümit bağlama! Allaha tevekkül eyle! Bir arzûn varsa, Allahü teâlâdan iste! Allahü teâlânın âdet-i İlâhiyyesi şöyle cârî olmuştur ki; her şeyi

bir sebep altında yaratır. Bir iş için sebebine yapışmak ve sonra Allahü teâlânın yaratmasını beklemek lâzımdır. Tevekkül de bundan ibârettir.

- Yâ Ebâ Hüreyre! Sapıtana doğru yolu göster, câhile ilim öğret, böylece sana şehîdlik mertebesi verilir.

- Yâ Ebâ Hüreyre! Her kim, günde yirmibeş defa bu duâyı okursa, Hak teâlâ, o şahsı âbidler zümresinden yazar. Duâ şudur: "Allahümmagfir lî ve li-vâlideyye ve li-üstâziyye ve lil mü'minîne vel mü'minât vel müslimîne vel müslimât el ahyâ-i minhüm vel emvât bi-rahmetike yâ erhamerrâhimîn."

Ebû Hüreyre buyurdu ki:

Bir gazâda, Resûlullah efendimize, kâfirlerin yok olması için duâ buyurmasını söyledik.

- Ben, la'net etmek için, insanların azâb çekmesi için gönderilmedim. Ben, herkese iyilik etmek için, insanların huzûra kavuşması için gönderildim, buyurdu ve Enbiyâ sûresinin **"Seni, âlemlere rahmet, iyilik için gönderdik"** meâlindeki 107. âyetini okudu.

Ebû Hüreyre hazretleri ibâdetlerine çok dikkat ederdi. Farz ibâdetlerden sonra nâfile ibâdetlere de devam ederdi. Mutlaka gece namazı da kılardı. Buyurdu ki:

- Resûlullahtan işittim. Buyurdu ki:

(Allahü teâlâ, kulum farzları yapmakla bana yaklaştığı gibi başka şeyle yaklaşamaz. Kulum nâfile ibâdetleri yapınca, onu çok severim. Öyle olur ki, benimle işitir, benimle görür, benimle herşeyi tutar, benimle yürür. Benden her ne isterse veririm. Bana sığınınca, onu korurum.)

ebû katâde;

Peygamber efendimizin develerini Medîne'de otlağa götürme vazîfesini, bir çobanla birlikte Peygamberimizin hizmetçisi Rebâh üzerine almıştı. Gâbe dağının yokuşuna vardıkları zaman, Gatafan ve Fezârîlerden kırk atlı baskın yaparak, Ebû Zer'in oğlunu şehîd ettiler ve develeri götürdüler.

Sabahleyin durumu öğrenen Seleme bin Ekvâ, hemen Rebâh'ı Medîne'ye haber vermek için gönderdi. Kendisi de yüksekçe bir yerden yardım çağrısında bulundu ve gelecek yardım kuvvetini beklemeden, tek başına eşkıyânın ardına düştü.

Nihâyet onlara yetişti. Vuruşmaya başladılar. Onlardan birçoğunu öldürdü. Ancak, eşkıyâ grubu develerin bir kısmını bırakarak, orada bulunan dağ geçidine doğru çekilip, kendilerini emniyete aldılar.

Durumu haber alan İslâm süvârileri, Peygamber efendimizin yanında toplandılar. Bu sırada, Ebû Katâde başını yıkamakla meşguldü. O anda atı kişnemeye ve ayaklarını yere vurmaya başladı. Ebû Katâde başını yıkamayı bırakarak dedi ki:

- Vallahi bu at, süvâri kokusu almıştır. Bu hazırlanmış savaşa işârettir.

Hemen atına binerek Resûlullahın yanına gitti. Resûlullah efendimiz onu görür görmez buyurdu ki:

- Yâ Ebâ Katâde! Hemen hareket et! Allah yardımcın olsun!

Ebû Katâde, diğer süvârileri toplayarak müşriklere yetiştiler ve eşkıyâlara hücûm ettiler. Ancak Abdurrahman El-Fezârî, Muhriz bin Nadre'yi şehîd etti. Bunun üzerine Hazreti Ebû Katâde bu azılı düşmana saldırarak, onu öldürdü.

Bundan sonra müşrikleri takibe devam eden Hazreti Ebû Katâde duraklamadan üzerlerine saldırdı. Reisleri olan Mes'ade'yi öldürdü. Bu adamı kendisinin öldürdüğünü belli etmek için de kaftanını çıkarıp, üzerine örttü. Ebû Katâde diyor ki:

"Sonra ilerledim. Mes'ade'nin yeğeninin üzerine yürüdüm. Kendisi on yedi kişilik bir süvâri müfrezesinin içinde belli oluyordu. Onu mızrakladım. Yanında bulunan süvâriler bozulup dağıldılar."

Peygamberimizle birlikte gelen Sahâbîler, Ebû Katâde'nin, öldürdüğü Mes'ade'nin üzerine örttüğü kaftanını görünce tanıdılar ve dediler ki:

- Ebû Katâde öldürülmüş. **İnnâ lillah ve innâ ileyhi râci'ûn.**

Peygamberimiz ise şöyle buyurdu:

- Hayır, Ebû Katâde öldürülmemiştir. Bu ölen kimse, Ebû Katâde'nin öldürdüğü bir müşriktir. Ebû Katâde, onu, kendisinin öldürdüğü bilinsin diye kendi kaftanını onun üzerine örtmüştür. Allah, Ebû Katâde'yi rahmetiyle esirgesin. Beni Peygamberlikle şereflendiren Allaha yemîn ederim ki, Ebû Katâde şiir okuyarak müşriklerin ardına düşmüştür.

Hazreti Ebû Bekir ile Hazreti Ömer koşarak ölü üzerindeki örtüyü açtılar. Ölünün Mes'ade olduğunu gördüler.

Ebû Katâde'nin müşriklerin reislerini öldürmesi netîcesinde, İslâm mücâhitleri müşrikleri bozguna uğrattılar. Develerin on tanesini kurtardılar. Ebu Katâde Peygamberimizin yanına geldiğinde Resûlullah Efendimiz ona bakarak şöyle duâ etti:

- Ey Allahım! Onun saçına ve derisine bereket ver. Onu zinde yaşat ve murâdına erdir.

Daha sonra, **"Mes'ade'yi sen mi öldürdün?"** diye sordular. Ebû Katâde, "Evet, yâ Resûlallah!" dedi. Peygamber efendimiz onun yüzündeki yara izini gördü ve buyurdu ki:

- Yanıma yaklaş!

Ebû Katâde Resûlullahın yanına yaklaştı. Peygamberimiz onun yarasına mübârek ağız suyundan sürdü. Netîcede Ebû Katâde'nin hiçbir ağrısı ve sızısı kalmadı.

Mücâhidler Medîne'ye dönerlerken, Peygamberimiz, Ebû Katâde'yi ve Seleme bin Ekvâ'yı şöyle takdir ve taltif etti:

- Bugün süvârilerin en hayırlısı Ebû Katâde, piyâdelerin en hayırlısı da Seleme idi.

Ebû Katâde birçok seriyyelere iştirâk etti. Bunların bir kısmında kumandan mevkiinde, bir kısmında süvâri olarak bulunmuştur. Hicretin sekizinci senesinde 15 kişilik bir keşif kuvvetinin başında Hadre tarafına gönderildi. Hadre havâlisinde Gatafan kabîlesi bulunuyordu. Bunlar zaman zaman Müslümanların bulunduğu yerlere baskınlar düzenler, yağma ederler ve Müslümanları rahatsız ederlerdi. Resûlullah efendimiz, Ebû Katâde'yi gönderirken şu tavsiyede bulundu:

- Geceleri yürüyüp, gündüzleri gizleniniz! Dağınık düzenle, dört taraftan kuşatarak, Gatafanlara birden baskın yapınız! Kadınları ve çocukları öldürmeyiniz!

Ebû Katâde, Resûlullahın emirlerine harfiyen uydu. Çok tedbirli hareket etti. Hadre'ye vardığında, mücâhidleri ikişer ikişer gruplara ayırdı. Allahü teâlânın emirlerini yerine getirmelerini ve yasaklarından kaçınmalarını tavsiye etti ve devamla şunları söyledi:

- Ölmedikçe kimse arkadaşından ayrılmayacak! Dönünce arkadaşı hakkında bana bilgi verecek! Arkadaşından sorulduğunda, "Onun hakkında bilgim yok" demeyecek! Ben tekbîr getirdiğim zaman, siz de tekbîr getireceksiniz! Kaçan düşmanı kovalamak için birlikten ayrılmayacaksınız!

Ebû Katâde bunları söyledikten sonra tekbîr getirerek Gatafanlılar üzerine hücûm ederek, onları muhâsara etti. Gatafanlıları çok sıkı bir şekilde baskı altına aldı. Sonunda Gatafanlılar mallarını bırakarak kaçtılar. Ebû Katâde elde ettiği ganîmetlerle geri döndü. Ganîmetlerin beşte biri Resûlullaha arz edildikten sonra, geri kalanı mücâhitler arasında dağıtıldı.

EBÛ KATÂDE

Aynı senenin Ramazan ayı idi. Batnı Eham, Zi Merve taraflarında yine eşkıyâ meselesi vardı. Hazreti Ebû Katâde bunun için gönderildi. Oralardaki eşkıyâyı temizleyerek emniyet ve huzûru temin etti. Bu hâdiselerin peşinden Mekke fethine ve Huneyn seferine katıldı.

Ebû Katâde Tebük gazvesinde de bulundu. Bu seferde Resûl-i ekrem efendimizin yanıbaşında yürüyordu. Resûlullah efendimiz binekleri üzerinde idiler. Peygamber efendimiz bir ara Eshâb-ı kirâma:

- Yarın su bulamazsanız, susuzluğa uğrayacaksınız, buyurarak ihtiyâtlı olmalarını hatırlattı.

Bunun üzerine Eshâb-ı kirâm su aramaya çıktılar. Ebû Katâde ise Peygamberimizin yanından ayrılmadı. O susuzluğa tahammül eder, fakat Resûlullaha bir zarar gelmesine tahammül edemezdi.

Resûlullah efendimiz gece bir ara develerinin üzerinde uyudular. Bu sırada uyku hâliyle biraz eğilmişlerdi. Ebû Katâde gidip, Resûlullahın mübârek vücudunu kaldırıp doğrulttular.

Biraz sonra, mübârek bedenleri tekrar eğilmiş, düşecek bir vaziyet almıştı. Hazreti Ebû Katâde tekrar Resûlullahı kaldırdı. Bu defa Resûlullah efendimiz uyandılar. Resûlullah efendimiz Ebû Katâde'ye şöyle duâ buyurmuşlardı:

- Yâ Ebâ Katâde! Sen Allahın Resûlünü muhafaza ile meşgul oldun, Allahü teâlâ da seni muhâfaza etsin!

Bunun gibi Eshâb-ı kirâm, Resûlullahın etrafında pervane olmuşlar, onun her sözünü, her hareketini ve tavrını, kendilerinden sonrakilere titizlikle, emânet eder gibi aktarmışlardır.

Ebû Katâde, İslâm kardeşliğini, yaşayışı ile bilfiil gösteren bir sahâbîdir.

Bir gün bir cenâze getirildi. Peygamber efendimizden namazını kıldırması istendi. Fakat Resûlullah efendimiz, onun borcu olup olmadığını sordu. İki altın borcu olduğu söylenince, Peygamber efendimiz tekrar, borcu için karşılık bırakıp bırakmadığını sordu. Bir şey bırakmadığı bildirildi. Bunun üzerine Peygamber efendimiz buyurdu ki;

- Götürün, namazını siz kılınız!

Orada bulunanlardan Ebû Katâde dedi ki:

- Yâ Resûlallah! Onun borcunu ödemeyi ben üzerime alıyorum.

- Bu iki altın borç, senin üzerine oldu mu ve meyyit borçtan kurtuldu mu?

Ebû Katâde, "Evet" deyince, Resûlullah efendimiz cenâze namazını kıldırdı. Böylece Ebû Katâde, o zâtın Resûlullah tarafından cenâze namazının kılınmasına ve saâdete kavuşmasına vesîle oldu.

Uhud gazâsında Ebû Katâde'nin bir gözü çıkıp yanağı üzerine düştü. Resûlullaha getirdiler. Mübârek eli ile gözünü yerine koyup buyurdu ki:

- Yâ Rabbî! Gözünü güzel eyle!

Bunun üzerine gözü, diğerinden güzel oldu. Ondan daha kuvvetli görürdü.

EBÛ KATÂDE

Ebû Katâde'nin torunlarından biri, halîfe Ömer bin Abdülazîz'in yanına gelmişti. Ona, "Sen kimsin" dedi.

Bir beyit okuyarak, Resûlullahın mübârek eli ile gözünü yerine koymuş olduğu zâtın torunu olduğunu bildirdi. Halîfe bu beyitleri işitince, kendisine ziyâdesiyle ikrâmda ve ihsânda bulundu.

Ebû Katâde hazretleri, Vedâ Haccına Resûl-i ekremle birlikte gitti. Medîne'ye dönünce Resûl-i ekrem âhırete teşrif buyurdular. Resûl-i ekremden sonra Hulefâ-i Râşidîn devirlerini de gördü. Hz Ömer zamanında İran seferlerine katılarak, Fars bölgesi hâkimini öldürmüş ve onun üzerindeki zırh kendisine ganîmet olarak verilmiştir.

Hazreti Ali'nin devrinde bir ara Mekke vâliliği yapmış, sonra yerine Kusem İbni Abbâs tayin edilmiştir. Bundan sonra Hazreti Ali'nin yanında kaldı, 658 senesinde Hâricîlerle yapılan Nehrevan muharebesine katılarak, Hazreti Ali'nin piyâde kuvvetleri kumandanlığını yapmıştır.

Hazreti Ebû Katâde, iyiliği emredip, kötülükten alıkoymaya çok ehemmiyet verir, Resûl-i ekremin sünnet-i seniyyesine son derece riâyet ederdi. Onun gönlü Resûl-i ekremin sevgisiyle dolup taşardı. Hattâ Resûlullahın yüksek duâlarına da kavuşmuşlardı. Ebû Katâde 170 civârında hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir.

Hadîs rivâyet ederken son derece dikkatli ve titiz hareket eder, ufak bir hatâ olmasından çok sakınırdı. Bu konuda Resûl-i ekremden şu hadîs-i şerîfi bildirmiştir:

(Ey insanlar! Benden çok hadîs rivâyet etmek-

ten sakınınız! Benden bir sözü nakleden, sadece hakkı ve doğruyu söylesin! Bana, söylemediğim bir sözü nisbet eden, söyledi diyen, kendine Cehennemden yer hazırlamış olur.)

Ebû Katâde şöyle anlatır: Resûlullah efendimizin yanından bir cenâze geçirdiler. Resûlullah efendimiz buyurdu ki:

- Rahata ermiş veya kendisinden kurtulunmuş.

Eshâb-ı kirâm sordular:

- Bu rahatlayan ve kendisinden kurtulunan ne demektir, yâ Resûlallah?

- Mü'min bir kul dünyanın yorgunluğundan, meşakkatlerinden rahata erer. Günâhkâr kuldan ise, insanlar, melekler, ağaçlar ve hayvanlar kurtulup rahata erer.

Ebû Katâde'nin bildirdiği bir hadîs-i şerîfte, **(Biriniz din kardeşinin cenâze işlerini görürse, kefenini güzel yapsın! Çünkü onlar, kabirleri içinde birbirlerini ziyâret ederler)** buyuruldu.

İsmi Hâris, künyesi Ebû Katâde, lakabı Fâris-i Resûlullah = Resûlullahın süvârisi'dir. Adının Nu'mân olduğu da rivâyet edilmiştir. Tahminen 602 yıllarında Medîne'de doğup 674 senesinde de Kûfe'de vefât etmiştir. Hazrec kabîlesindendir. Babası Rebi' bin Beldeme, annesi Kebşe binti Mazhâr'dır.

Ebû Katâde Sülâfe binti Berrâ bin Ma'rur ile evli idi. Sülâfe de kadın Sahâbîlerden idi. Ebû Katâde'nin bu zevcesinden Abdullah, Ma'bed, Abdurrahman ve Sabit adlarında dört oğlu oldu.

Ebû Katâde ikinci Akabe bî'atından sonra Müslüman oldu. Bedir savaşına katıldığı ihtilâflıdır. Bundan sonraki bütün savaşlara katıldı.

ebû lübâbe;

İslâmın nûrunu söndürmek isteyen Mekkeli müşriklere karşı hazırlanan mücâhid ordusunda az sayıda deve vardı. Bu sebeple bir deveye üç sahâbî nöbetleşe biniyordu.

Resûlullah efendimiz de Ebû Lübâbe ve Hazreti Ali ile bir deveye sırayla bineceklerdi. Deveye ilk olarak Resûlullah efendimiz binmiş idi. Her ikisi de Resûlullahın deveden inmemesini ve haklarını seve seve vermeyi arzû ediyorlardı. Kendilerinin binip, Resûlullahın yürümesini içlerine sindiremiyorlardı.

Nitekim yaya yürüme sırası Resûlullah efendimize geldiğinde ikisi birden şu teklifi yaptılar:

- Yâ Resûlallah! Siz inmeyin, biz yaya yürüyebiliriz.

Onların bu samîmî ve içten tekliflerine Resûlullah efendimiz şu cevâbı verdiler:

- Siz yürümekte benden daha güçlü değilsiniz. Ayrıca benim de sizin kadar sevâba ihtiyâcım var.

Ebû Lübâbe, cihâd aşkıyla yanıyor, müşriklerle bir an önce karşılaşmaya can atıyordu. Henüz düşmanla karşılaşmadan Resûlullah efendimiz Ebû Lübâbe'yi kendi yerine vekil olması için Medîne'ye gönderdi. Oradaki vazîfesi kadın ve çocukları korumaktı.

Ancak Resûlullah efendimiz, Bedir'de kazanılan ganimetlerden ona da pay verdi.

Peygamber efendimizle, Benî Kurayza Yahûdîleri arasında bir anlaşma vardı. Buna göre, Mekke müşrikleri ile yapılan Hendek Muharebesinde Müslümanlarla beraber, Medîne'yi müdafaa etmeleri gerekiyordu. Fakat bunlar, böyle bir şeye yanaşmadıkları gibi, harbin en nazik bir zamanında müşriklerle işbirliği

yaptılar. Peygamber efendimizin, durumu araştırmak ve sulh için gönderdiği heyete de hakârette bulundular. Bununla da yetinmeyip, Medîne üzerine baskınlar düzenlediler. Müslümanları öldürmeye teşebbüs ettiler.

Hendek muharebesinde, on bin kişilik müşrik ordusunun büyük zayiat vererek geri çekilmesi Kurayza Yahûdîlerini hayâl kırıklığına uğrattı. Endişeyle Medîne'ye iki saatlik mesâfede bulunan kalelerine çekildiler. Peygamber efendimizin üzerlerine yürümesinden çok korkuyorlardı.

Peygamber efendimiz, Hendek'ten dönüp, evine geldi. Üzerindeki silâhları çıkardı. O sırada Cebrâil aleyhisselâm geldi. Sarığının ucu iki omuzunun arasında ve üzerinde zırhtan gömlek vardı.

- Ey Allahın Resûlü! Silahlarınızı çıkardınız mı? Vallahi biz daha silahlarımızı çıkarmadık. Düşman sana geldiğinden beri melekler silâhlarını çıkarmadılar. Kalk, silâhını kuşan ve onların üzerine yürü, dedi.

Peygamberimiz sordular:

- Kimin üzerine yürüyeyim?

Cebrâil aleyhisselâm da;

- İşte oraya, diyerek eliyle Benî Kurayza tarafını gösterdi.

Resûlullah buyurdu ki:

- Eshâbım çok yorulduular. Birkaç gün dinlenseler nasıl olur?

- Yâ Resûlallah! Allahü teâlâ, hemen Benî Kurayza kabîlesi üzerine yürümeni emrediyor. Ben şimdi yanımdaki meleklerle beraber, Kurayza Yahûdîlerinin kalelerine gidiyorum. Allahü teâlâ onları helâk edecektir.

Peygamber efendimiz, Cebrâil aleyhisselâm Allahü teâlânın emrini bildirip gidince, Bilâl-i Habeşî'ye;

- İşitip, itâat eden kişi, ikindi namazını Benî Kurayza yurdundan başka yerde kılmasın, diye seslenmesini emretti.

Peygamber efendimiz ve Eshâb-ı kirâm silahlandılar. Cebrâil aleyhisselâmın izini takip ederek yola çıktılar. Benî Kurayza Yahûdîlerinin olduğu yere geldiler. Kalelerin çok yakınına kadar yaklaştılar. Benî Kurayza Yahûdîleri iyice muhasara altına alındı. Muhasara son derece şiddetlenmişti. Yahûdîler, Peygamber efendimizden, görüşmek ve danışmak üzere Ebû Lübâbe'yi kendilerine göndermesini istediler.

Ebû Lübâbe'nin çoluk çocuğu ve malları Benî Kurayza yurdunda idi. Resûlullah efendimiz Ebû Lübâbe'yi çağırdı ve buyurdu ki:

- Yahûdîlerin yanına git! Onlar Evsliler arasından seni istediler.

Resûlullah efendimiz ayrıca Ebû Lübâbe'ye, onların yanına vardığında nasıl davranacağını da gösterdi. Ebû Lübâbe yanlarına varınca, onu karşıladılar. Kadınlar ve çocuklar ağlaşarak, kendilerine acındırmaya çalışarak yardım bekliyorlardı. Yahûdîler, Ebû Lübâbe'ye dediler ki:

- Ey Ebû Lübâbe! Muhasara bizi mahvetti. Muhammed müsaade etse de buradan çıkıp, Şam'a veya Hayber'e gitsek, bizim çarpışmaya gücümüz yok. Ey Ebû Lübâbe, biz teslim olursak bize ne yapılacak? Bize teslim olmayı tavsiye eder misin?

Ebû Lübâbe de şöyle cevap verdi:

- Evet, teslim olmanızı tavsiye ederim. (Böyle söylerken elini boğazına götürerek, teslim olurlarsa boğazlarının kesileceğini ifâde eden bir işâret yapmıştı.)

Ebû Lübâbe diyor ki:

- Vallahi onların yanından da henüz ayrılmamıştım ki, bu hareketimle, Allaha ve Resûlüne karşı iyi bir iş yapmadığımı anlamıştım.

Ebû Lübâbe, salâhiyetli olmadığı veya gizli kalması gereken bir şeyi söylemişti. Ancak bir kere ağzından çıkmıştı.

Ebû Lübâbe bu duruma çok üzüldü, çok pişman oldu. Gözlerinden akan yaşlar sakalını ıslattı. Kalenin arkasından bulduğu bir yolla, doğru Medîne'ye gidip Mescid-i Nebeviye girdi. Kendisini direğe bağlattı.

- Allahü teâlâ kalbimi biliyor. Bana hakîkî bir tevbe ihsân edinceye kadar vallahî ben Resûlullahın yüzüne de bakamam. Allahü teâlâ işlediğim günâhtan tevbemi kabûl etmedikçe bu yerimden ayrılmıyacağım, diye yemin etti.

Ebû Lübâbe'nin düştüğü bu hatâ ile ilgili olarak şu meâldeki âyeti kerime nâzil oldu:

(Ey îmân edenler, Allaha ve Resûlüne hâinlik etmeyin. Bile bile aranızdaki emânetlere de hâinlik etmeyin.) [Enfâl 27]

Ebû Lübâbe, Resûlullahın muhterem hanımlarından Ümm-i Seleme'nin Mescid-i Nebeviye açılan kapısı önündeki direğe kendisini bağlatmıştı. Hava bir hayli sıcaktı. Bir hafta hiçbir şey yemeyip, kulakları işitemeyecek hâle gelmişti.

Ebû Lübâbe, yaptığına pişman olup kendini direğe bağlattığı sırada, Müslümanlar onun bu hâlinden habersiz, Yahûdîlerin kalesinden dönmesini bekliyorlardı. Aradan uzun bir zaman geçmesine rağmen Ebû Lübâbe dönmedi. Nihayet durumdan haberdar

olunup, Resûlullaha arz edildi. Peygamber efendimiz buyurdu ki:

- Eğer doğruca yanıma gelseydi, bağışlanmasını Allahü teâlâdan dilerdim. Madem ki, o kendisini bağlatmış, artık Allahü teâlâ tevbesini kabûl edinceye kadar onu bulunduğu yerde bırakırım.

Ebû Lübâbe bu şekilde direğe bağlı kalarak altı gece kaldı. Her namaz vaktinde hanımı tarafından bağları çözülür, namazını kıldıktan sonra, tekrar direğe bağlanırdı.

Peygamber efendimiz Ümm-i Seleme'nin odasında idi. O sırada, Ebû Lübâbe'nin tevbesinin kabûl olduğuna dâir âyet-i kerîme nâzil oldu. Âyet-i kerîmede meâlen buyuruldu ki:

(Onlardan diğer bir kısmı da günâhlarını itiraf ettiler ve önce yapmış oldukları iyi bir ameli sonradan yaptıkları başka bir kötü amel ile karıştırdılar. Olur ki, Allah, onların tevbelerini kabûl eder. Çünkü Allah, Gafûrdur, çok bağışlayıcıdır, Rahimdir.) [Tevbe 102]

Ümm-i Seleme vâlidemiz, seher vakti Peygamber efendimizin güldüğünü işitince sordu:

- Niçin gülüyorsunuz yâ Resûlallah!

- Ebû Lübâbe'nin tevbesi kabûl olundu.

- Müjdeleyeyim mi yâ Resûlallah?

- Olur! Müjdelemek istiyorsan, müjdele!

Bu haberi duyan herkes, iplerini çözüp salıvermek için Ebû Lübâbe'ye doğru koştular. Ebû Lübâbe bunu kabûl etmedi. Dedi ki:

- Vallahi Resûlullah efendimiz bizzat eliyle beni bırakmadıkça buradan ayrılmam.

Peygamber efendimiz de namaza giderken, uğrayıp salıverdiler.

Ebû Lübâbe direğe ince, sağlam bir iple bağlanmıştı. Onun için ip, onun iki kolunu kesmişti. Uzun zaman bu kesikler geçmedi, izi kollarında kaldı.

Ebû Lübâbe hazretleri bu hâdise ile ilgili olarak şöyle anlatır:

Benî Kurayza Yahûdîlerini kuşatmıştık. O zaman bir rü'yâ gördüm. Şöyle idi: Kurayza Yahûdîleri, çok pis kokan bir kara balçık hâline gelmişler! Onlardan uzaklaşma imkânım da yoktu. Az kalsın, onların o kötü kokularından ölecektim. Sonra, akan bir nehir gördüm, onda yıkandım. Tertemiz oldum. Güzel bir koku da süründüm.

Rü'yâmı Hazreti Ebû Bekir'e anlattım. O rü'yâmı şöyle ta'bîr etti:

- Dilin tutulacak, çok sıkıntılı bir işe gireceksin. Fakat kurtulacaksın.

Direkte bağlı olduğum zaman Ebû Bekir'in sözü aklıma geldi. Tevbemin kabûl olacağına dâir âyet ineceğini ümit etmiştim.

Ebû Lübâbe bu günâhın işlendiği, Benî Kurayza yurduna dönmek istiyordu. Hâlbuki Allah ve Resûlüne karşı günâh işlediği bu memlekete bir daha hiç girmeyeceğine dâir yemin de etmişti. Durumu Resûlullaha arz etti. Allah ve Resûlü uğrunda, bütün malını bile verebileceğini söyledi. Resûlullah efendimiz buyurdu ki:

- Malının üçte birini vermek senin keffâretine yeter.

Hazreti Ebû Lübâbe, malının üçte birini ayırıp, verilmesi gerekli kimselere dağıttı. Ondan sonra, vefât edinceye kadar kendisinden hayırdan başka bir şey görülmediği bildirilmiştir.

ebû müsel-eş'ari;

Ebû Mûsel-Eş'arî, Müslüman olmasını, Buhârî ve Müslim'in ittifakla bildirdiği hadîs-i şerîfte şöyle anlatmaktadır:

Biz Yemen'de iken Peygamber efendimizin ortaya çıkışı haberi bize ulaştı. Ben, iki ağabeyim, Ebû Bürde ve Ebû Rûhem ve Eş'arî kabîlesinden 52 kişi bir gemiye bindik ve Resûlullahı görmek için yola çıktık. Ancak gemimiz hava muhâlefeti sebebiyle bizi Habeşistan'a çıkardı.

Habeşistan'da Ca'fer bin Ebû Tâlib ile buluştuk ve Müslüman olduk. Hazreti Ca'fer dedi ki:

- Resûlullah efendimiz bizi, buraya gönderdi. Burada bir müddet oturmamızı emretti. Siz de bizimle burada bir müddet oturunuz!

Bunun üzerine, biz de orada oturduk. Daha sonra Resûlullahın müsâadesiyle Habeşistan hükümdarı Necâşî bizi iki gemiye bindirip Medîne'ye gönderdi.

Biz Medîne'ye geldiğimizde, Resûlullah Hayber fethinde bulunuyordu. Bu savaşta yanında bulunmayanlara hisse vermediği hâlde bize ganimetten hisse verdi.

Eş'arîler, Medîne'ye gelmekte oldukları sırada Resûlullah efendimiz Eshâbına buyurmuştu ki:

- Yanınıza öyle bir kavim gelecektir ki onlar, İslâmiyet için, sizden daha yufka yüreklidirler.

Bunların arasında Ebû Mûsel-Eş'arî de vardı.

Eş'arîler Medîne'ye yaklaştıkları zaman; **"Yarın, sevgililere, Resûlullahla Eshâbına kavuşacağız"** diye şiirler söylüyorlardı. Medîne'ye gelince Peygamber efendimizle müsâfaha yaptılar. **Müslümanlar arasında ilk defa müsâfahayı yapanlar onlardı.**

Resûlullah efendimiz Eş'arîleri Medîne'de Batham Meydanlığına yerleştirdi ve onlara buyurdu ki:

- Sizin hicretiniz iki defadır. Biri Necâşî'nin ülkesine, ikincisi de yurduma yapılan hicrettir.

Eş'arîler yatsıdan sonra geç vakitlere kadar ibâdet ederler, gündüz fırsat buldukça Peygamber efendimizin yanına giderler ve O'nun mübârek kalbinden fışkıran feyzlere kavuşurlardı. Resûlullah efendimiz de onların yanına gelirdi.

Resûlullah efendimiz Eş'arîlere namaz kıldırdıktan sonra, onlara;

- Allahın size olan ni'metlerindendir ki, insanlardan bu saatte, bu namazı sizden başka kılan kimse yoktur! buyurarak onları takdir ve teşvik ederdi.

Resûlullah efendimiz mübârek hanımlarından Hazreti Âişe-i Sıddîka ile bir gece bir yere gidiyorlardı. Ebû Mûsel-Eş'arî'nin evinin hizâsına gelince durdular. O, Kur'ân-ı kerîm okuyordu. Okumasını bitirinceye kadar beklediler.

Resûlullah efendimiz, O'nu gündüz görünce, akşamki hâdiseyi Eshâbına anlatıp;

- Buna muhakkak Dâvüd'ün güzel seslerinden bir ses verilmiş, buyurarak methetti.

Ebû Mûsel-Eş'arî, Peygamber efendimizin yaptığı iltifatlardan çok memnun olurdu. Böylece Allahın Resûlüne ve Müslümanlara sevgisi kat kat artardı. Allahü teâlânın, Kur'ân-ı kerîmde meâlen,

(Allahü teâlânın onları seveceği ve onların da Allahü teâlâyı seveceği bir kavim getirir) buyurduğu Mâide sûresi 54. âyet-i kerîmesi hakkında, Peygamberimiz buyurdu ki:

- Onlar işte bunun, ya'nî Ebû Mûsel-Eş'arî'nin kavmidir, buyurdu.

Yine buyurdu ki:

- Seferlerde yoldaşlık eden Eş'arî cemâ'atinin gece vakti evlerine girdikleri zaman okudukları Kur'ân-ı kerîmi, seslerinden çok iyi tanırım. Sefer hâlinde, geceleyin onların kondukları yerleri de gündüz görmemiş olsam bile Kur'ân-ı kerîm seslerinden anlarım.

Ehl-i sünnet i'tikâdındaki iki mezhep imâmından biri olan Ebül-Hasen-i Eş'arî hazretleri Eş'arî kavmindendir.

Ebû Mûsel-Eş'arî'nin amcası Ebû Âmir de, Resûlullahın kumandanlarındandı. Ebû Mûsâ, Mekke-i Mükerremenin fethinden sonraki Huneyn gazâsındaki Evtas Mevkiindeki harbe, amcasıyla katıldı. Ebû Âmir İslâm Ordusunun Evtas'taki birlik kumandanıydı, bu harbde yaralandı. Ebû Mûsâ hazretleri anlatır:

"Resûlullah efendimiz, bu gazâya beni amcam ile berâber göndermişti. Harp bütün şiddeti ile devâm ederken, bir ara Cûşem kabîlesinden birinin attığı ok, amcamın diz kapağına saplandı. Hemen yanına koşup sordum:

- Ey amca! Oku sana atan kim idi?

Eliyle gösterip dedi ki:

- İşte! Oku atan müşrik şudur!

Amcamı o hâliyle bırakıp düşmanın peşine düştüm. Beni görünce kaçmaya başladı. Ben, hem peşinden koşuyor, hem de:

- Dur! Kaçmaktan utanmıyor musun, diye arkasından bağırıyordum.

Cûşemli nihâyet durdu. Yetiştiğimde o da kılıcını çekmişti. Önce Müslüman olmasını teklif ettim. Reddedince, aramızda şiddetli bir mücâdele başladı. Ben "Allahü ekber Allahü ekber!" dedikçe yeniden güçleniyor, hamlelerimi artırıyordum.

Nihâyet onu öldürdüm. Amcamın yanına geldiğimde, dizinden hâlâ kan fışkırıyordu. Bana dedi ki:

- Şu oku dizimden çıkar!

Oku çektim. Fakat okun çıkmasıyla kanın fışkırması bir oldu. Ne yapsak da durduramıyorduk. Amcam şehîd olacağını anlayıp, bana dedi ki:

- Ey kardeşimin oğlu! Resûl-i ekrem efendimize hürmetimi ve selâmımı bildir. Benim için Allahü teâlâdan af dilesin!

Amcam, beni, kendi yerine kumandan tâyin etti. Sancağı bana verip;

- Atımı ve silâhımı Resûllah efendimize teslim et, dedikten sonra şehîd oldu."

Bundan sonra yeni kumandan Ebû Mûsel-Eş'arî mübârek İslâm sancağını büyük bir hürmetle alıp öptükten sonra, müşriklerin arasına daldı. Mücâhidler; Allah Allah! diyerek kıyâsıya çarpışıyorlardı. Ebû Mûsâ'nın kahramanca hücûmları, gâzileri coşturuyor, hamle üstüne hamle yapıyorlardı. Onların bu gayretleri, düşmanın mâneviyatını bozdu. Kısa zamanda bozguna uğrayıp Tâif'e doğru kaçmaya başladılar. Zafer Müslümanların oldu.

EBÛ MÛSEL-EŞ'ARÎ

Evtas'ta zafer kazanan Ebû Mûsel-Eş'arî Resûlullahın yanına dönüşünü şöyle anlatır:

"Evtas muhârebesinden sonra, amcamın emânetlerini alıp Resûl-i ekremin huzûruna gittim. Peygamber efendimiz, bir hasır üzerinde istirâhat buyuruyorlardı. Hasırın örgüleri, mübârek vücûduna değen yerlerde iz yapmıştı. Elimde mübârek İslâm sancağını görünce buyurdu ki:

- Ey Ebû Mûsâ! Ebû Âmir şehîd mi oldu?

Ben de amcamın söylediklerini arzettim. Başımdan geçenleri ve muhârebeyi anlattım. Bunun üzerine Resûlullah efendimiz abdest için su istedi ve abdest aldı. Sonra mübârek ellerini kaldırıp:

- Allahım! Kulcağızın Ebû Âmir'i affeyle! diye duâ etti.

Duâ ederken ellerini o kadar kaldırmıştı ki ben koltuğunun beyazlığını gördüm. Sonra Resûlullah efendimiz:

- Allahım, kıyâmet gününde Ebû Âmir kulunu şu yarattığın insanlardan çoğunun üstünde âli bir makâmda kıl, niyâzında bulundu. Bunun üzerine dedim ki:

- Anam-babam, canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Benim için de magfiret dile!

Resûlullah benim için de:

- Yâ Rabbî! Ebû Mûsâ Abdullah bin Kays'ın günâhlarını affeyle! Kıyâmet gününde onu en yüksek ve güzel makâma koy! diye duâ buyurdu."

Ebû Mûsel-Eşarî hazretleri, Resûlullah efendimiz zamanında Zebid, Aden ve Yemen vâliliklerinde bulundu. Resûlullah efendimiz Mu'âz bin Cebel ile birlikte Yemen'e vâli gönderirken ikisine şöyle buyurdu:

- Kolaylaştırınız, zorlaştırmayınız! Müjdeleyiniz, ürkütmeyiniz! Birleşiniz, fırkalara ayrılmayınız!

Ebû Mûsel-Eş'arî hazretleri Resûlullah efendimizin vefâtından sonra da devlet hizmetinde bulundu. Hazreti Ömer'in hilâfetinde, Kûfe, Basra vâliliklerine tâyin olundu.

Halîfe, Ebû Mûsel-Eş'arî'yi huzûruna çağırıp, Basra'ya vâli tâyin ettiğini bildirdi. O da Halîfe'ye dedi ki:

- Ey mü'minlerin emîri! Bana, Resûlullahın Eshâbı ile yardımcı olunuz. Çünkü onlar yemekteki tuz gibidirler. İşlerimi ancak onların yardımıyla düzene sokabilirim.

Hazreti Ömer de, "arzu ettiğin kimseyi yanına alabilirsin" diyerek izin verdi. O da yanına Enes bin Mâlik, İmrân bin Husayn, Hişâm bin Âmir gibi sahâbîlerden yirmi dokuz kişi alıp, Basra'ya gitti. Hazreti Mugîre bin Şûbe'den vâliliği devraldı.

Burada vâli iken Ehvaz, İsfehan ve Nusaybin fethedildi. Bu şehirde iken yakla-

şık 15 kilometre uzaklıktaki suyu kanal kazdırarak şehre getirdi. Bu kanal kendi adıyla meşhûr oldu.

Hazreti Osman'ın halîfeliği esnasında önce Basra daha sonra da Kûfe vâliliğine tâyin edildi. Hazreti Ali zamanında da Kûfe vâliliğine devâm etti. Hazreti Mu'âviye'nin hilâfeti zamanında 663 senesinde vefât etti.

Birgün Peygamberimiz Ebû Mûsel-Eş'arî'ye buyurdu ki:

- Cennet hazînelerinden (ve diğer rivâyette) **Arşın altındaki hazînelerden bir hazîneye seni irşâd edeyim mi?**

- Evet yâ Resûlullah irşâd buyur.

- Lâ havle velâ kuvvete illâ billâh, de!

Ebû Mûsel-Eş'arî, Kur'ân-ı kerîm'in bütün sûrelerini ezbere bilirdi. Hazreti Ebû Bekir'in hilâfetinde Kur'ân-ı kerîmi toplayan heyetteydi.

Safvân bin Süleyman diyor ki:

Resûl-i ekrem efendimiz zamanında Hazreti Ömer ile Hazreti Ali'den ve Mu'âz ile Ebû Mûsel-Eş'arî'den başkaları fetvâ vermezdi.

İslâm takvimini yazılarında ilk defa o kullandı. Hayâ sahibi olup çok edebliydi. Kendini, Kur'ân-ı kerîmin Meryem sûresi 84. âyetindeki;

- Biz onların ecel günlerini sayıyoruz, meâlindeki hâl üzerinde bulundururdu.

Her an son nefesini düşünürdü. Dünyaya hiç değer vermezdi. Her hâlinde ve davranışında Allahü teâlâdan çok korktuğunu ifâde eder, son nefesi îmânla vermekten başak birşey düşünmezdi. Bu hâline akrabâları, "kendine biraz acısan" diye tavsiyede bulunduklarında buyurdu ki:

- Atlar koştukları vakit, son noktaya gelince nasıl

bütün imkânlarını kullanırsa, ben de son noktaya geldiğimde bütün imkânlarımı kullanmak mecburiyetindeyim.

Böyle yaşayıp bu hâl üzerine vefât etti. Hanımına, "azığını hazırla, Cehennemin üzerinden geçilecek bir vâsıta yoktur" buyururdu.

Çok güzel Kur'ân-ı kerîm okuması, müfessir, müctehid olması ve Peygamberimizin iltifatlarına mazhâr olması sebebiyle vaazı çok kalabalık olurdu. Buyurdu ki:

- Kur'ân-ı kerîme ta'zimle çok hürmet ediniz. Zîrâ bu Kur'ân-ı kerîm sizin için ecirdir. Kur'ân-ı kerîme uyun. O'nu kendinize uydurmayınız.

Kim Kur'ân-ı kerîme uyarsa, Kur'ân-ı kerîm onu Cennet bahçelerine götürecektir.

Kim Kur'ân-ı kerîmi kendine uydurursa, hesâbına geldiği gibi ma'nâ verirse, Cehennemin alt katlarına baş aşağı düşeceklerdir.

Âdemoğlu, iki vâdi dolu altını olsa yine de tamam, yeter demez. Üçüncü bir vâdiyi doldurmaya çalışır. Âdemoğlunun karnını birazcık topraktan başka birşey doldurmaz.

İnsan, dünyalık için acele ederse âhiretten uzaklaşır. İnsanların çoğu para kazanmak hırsıyla helâk oldular. Kıyâmet günü güneş, insanların tepesinde olacak ve iyi ameller de gölge edecek.

Ebû Mûsel Eş'arî hazretlerinin İsmi Abdullah'tır. Ebû Mûsâ künyesi ile tanınmış olup, babasının adı Kays, annesini adı ise, Tayyibe'dir.

Bîsetten önce Yemen'in Zebid bölgesinde doğduğu bilinmekteyse de tarihi belli değildir.

663 yılında Kûfe, diğer bir rivâyette Mekke-i mükerremede vefât etti.

ebû sa'îd-i hudrî;

Ebû Sa'îd-i Hudrî hazretleri, Peygamber efendimizin hicretinden sonra yapılan, Medîne'deki Mescid-i Nebevî'nin inşasında çalışmıştı.

Yaşı küçük olması sebebiyle Bedir ve Uhud gazâlarına katılamadı. Bedir gazâsına babası Mâlik bin Sinân katıldı.Şehîd olmak için ön saflarda kahramanca savaştı.

Ebû Sa'îd-i Hudrî Uhud harbine katılmak için, babasıyla Peygamber efendimize müracaat ettiler. Bu hâdiseyi Ebû Sa'îd hazretleri şöyle anlatır:

"Uhud günü Peygamber efendimize arz olunduğum zaman, onüç yaşında idim. Babam beni Resûlullahın yanına götürüp dedi ki:

- Yâ Resûlallah! Bu yavrumun yaşı her ne kadar küçükse de, iri kemiklidir. Vücudu gelişkindir. İzin verirseniz, bizimle gelsin.

Peygamber efendimiz beni yukarıdan aşağıya kadar süzdükten sonra buyurdular ki:

- Onu geri çeviriniz!

Benim gibi yaşı küçük olanlar, Medîne'de, kadınları ve çocukları korumakla vazîfelendirildiler.

" Babası Mâlik bin Sinân hazretleri, Uhud gazâsında şehîd oldu.

Uhud gazâsından dönüşte, Peygamber efendimizi nasıl karşıladıklarını Ebû Sa'îd-i Hudrî hazretleri şöyle anlatmıştır:

"Annem ile birlikte Peygamber efendimizi karşılamaya, Onun mübârek cemâlini görmeye gittiğimizde, babamın şehîd olmakla şereflendiğini öğrenmiştik. Peygamber efendimize bakarken, O da bizi gördü. Bana buyurdu ki:

- Sen, Mâlik bin Sinân'ın oğlu musun?

Ben de şöyle cevap verdim:

- Evet, anam-babam sana fedâ olsun yâ Resûlallah.

Resûlullah efendimiz at üzerinde idi. Hemen yanlarına yaklaştım ve mübârek dizlerinden öpmekle şereflendim. Bana buyurdular ki:

- Allahü teâlâ, babana ecrini versin."

Hendek gazâsında müşrikler çok şiddetli saldırıyorlardı. Hazreti Ebû Sa'îd-i Hudrî bir ara Peygamberimize yaklaşarak dedi ki:

- Yâ Resûlallah, yüreğimiz ağzımıza gelmiş bulunuyor, okuyacağımız bir duâ var mıdır? Peygamberimiz buyurdu ki:

- Evet var. "Yâ Rabbî, açık ve korkulu yerlerimizi kapa, bizi bütün korktuklarımızdan emîn eyle" diyerek duâ ediniz!

Hepimiz duâ ettik, yalvardık. Çok geçmeden şiddetli bir fırtına esti. Düşman karargâhını alt üst etti ve düşman hezîmete uğradı, dağılıp gitti.

Ebû Sa'id-i Hudri, İstanbul Kariye Caminin bahçesindeki makamı

EBÛ SA'ÎD-İ HUDRÎ

Ebû Sa'îd-i Hudrî hazretleri, Resûlullahın devamlı yanında bulunur, Ondan birçok hadîs-i şerîf dinlerdi. Bu hadîs-i şerîflerin birinde buyuruldu ki:

(Eshâbıma dil uzatmayınız! Allahü teâlâya yemîn ederim ki, sizden biriniz, Uhud dağı kadar altın sadaka verse, Eshâbımdan birinin bir müd (875 gr), **hattâ yarım müd sadakasına yetişemez.)**

Babasının şehâdetiyle evin bütün yükü Hazreti Ebû Sa'îd'in omuzlarına yüklendi. Evin geçimini sağlıyacak kimse olmadığı için, ailesi bir hayli sıkıntıya düştü. Annesi ile birlikte, çok sabırlı olduklarından dertlerini, sıkıntılarını kimseye söylemezlerdi. Aç kaldıkları zaman karınlarına taş bağlayarak açlıklarını gidermeye çalışırlardı.

Bir gün annesi dayanamamış ve, "Evlâdım, Resûlullah efendimiz kendisine başvuranları hiç geri

Ebû Sa'id-i Hudri hazretlerinin makamı. Kariye camii girişinde hemen solda yer almaktadır

çevirmiyor, onlara yiyecek birşey bulup veriyor. Sen de git, belki hakkımızda hayırlı olur" diyerek Ebû Sa'îd'i, Resûlullaha gönderdi.

Ebû Sa'îd, Resûlullahı, Eshâbına nasîhat verirken buldu. Oturup dinlemeye başladı. Bir ara Resûlullah efendimiz buyurdu ki:

- Kim Allahü teâlâdan başka her şeyden yüz çevirir ve her şeyi Allahü teâlâdan beklerse, Allahü teâlâ onu, ganî eyler, zengin kılar. Sabırdan üstün bir rızık yoktur. Eğer sabra râzı değilseniz isteyiniz, vereyim.

Bu mübârek sözleri işiten Hazreti Ebû Sa'îd-i Hudrî, Peygamber efendimizden bir şey isteyemedi. Eve gelip durumu annesine olduğu gibi anlattı.

Ebû Sa'îd-i Hudrî'nin bu hareketinden sonra işleri yolunda gitti. Medîne'nin en zenginlerinden oldular.

Ebû Sa'îd-i Hudrî hazretleri, Benî Mustalık gazâsına, sonra da Hendek gazâsına katıldı. Çok kahramanlıklar gösterdi. Gösterdiği kahramanlıkları Peygamberimiz pek beğenmişti.

Hazreti Ebû Sa'îd-i Hudrî Hendek savaşının hafiflediği bir öğle üzeri, Resûlullah efendimizden, evine kadar gitmek için izin istedi. Peygamberimiz izin verip buyurdu ki:

- Yanına silâhını al! Benî Kureyza Yahûdîlerinin sana zarar vermelerinden korkarım.

Hazreti Ebû Sa'îd-i Hudrî de emir gereğince, silâhlarını alarak evine gitti. Hanımı kapıda duruyordu. Niçin evde beklemeyip de dışarıda beklediğini sorunca, hanımı dedi ki:

- Niçin bana kızıyorsun? İçeriye gir de gör!

Eve girdiklerinde yatağın üzerinde, kocaman si-

yah bir yılan yatıyor gördüler.

Hazreti Ebû Sa'îd-i Hudrî, mızrağını çekip yılana batırdı. Sonra yılanı yataktan kaldırınca, yatak üzerinde, yılanın yerinde, bir gencin yatmakta olduğu görüldü. Mızrağın ucundaki yılanı bahçeye çıkarıp astılar. Yılan titreyerek öldü. İçerde yataktaki genç de can çekişerek öldü. Yılanın mı, yoksa o gencin mi önce öldüğünü tesbit edemediler.

Hazreti Ebû Sa'îd-i Hudrî hemen gelip, Peygamber efendimize hâdiseyi bildirdi.

Peygamberimiz de buyurdu ki:

- O Medîne'deki Müslüman olan cinnîlerdendir. Onlardan bir şey görürseniz, onlara oradan gitmesi için üç gün müsâade ediniz! Bundan sonra, size tekrar görünecek olursa, onu öldürünüz. Çünkü, o, şeytandır.

Ebû Sa'îd-i Hudrî hazretleri, 630 senesinde Alkame bin Mahrez'in emri altında küçük bir sefere çıktılar. Bu seferi Hazreti Ebû Sa'îd-i Hudrî şöyle anlattı:

"Resûlullah efendimiz Alkame'yi bir sefere göndermişti. Ben de seferde bulundum. Hedefe yaklaştığımız sırada, kumandanımız askeri ikiye ayırdı. Bir kısmını Abdullah bin Huzâfe'ye verdi. Ben de onunla birlikte idim.

Abdullah bin Huzâfe, Eshâb-ı kirâmın kahramanlarından olup, çok şakacı bir kimseydi. Yolda bir yerde, dinlenme molası verildi. Ateş yakıldı. Kimimiz ateşle ısınıyor, kimimiz de ateşte ba'zı işlerimizi görüyorduk. Bir ara Hazreti Abdullah askerlere dedi ki:

- Sizler bana itaat etmekle vazîfelisiniz, öyle değil mi?

- Evet...

- Öyleyse her dediğimi yapmalısınız, değil mi?

- Elbette yaparız.

- Öyleyse şimdi size emrediyorum ki, hepiniz bu yanan ateşe giriniz!

Bunun üzerine, askerlerin çoğu hemen yerlerinden kalkıp ateşe atılmaya hazırlandılar. Hazreti Abdullah, yerlerinden kalkan bu askerlerin emre itâatteki gayretlerini görüp çok sevindi ve buyurdu ki:

- Durunuz! Ben sizin itâatinizi denemek için böyle söyledim.

Bu seferden dönüşte, bu ateş hâdisesini Peygamber efendimize anlattık. Buyurdular ki:

- Size bir günâhı emredene itâat etmeyiniz!"

Ebû Sa'îd-i Hudrî hazretleri şöyle anlatır:

"Peygamber efendimize bir kimse geldi. "Kardeşimin karnında rahatsızlığı var. Ne yapayım?" diye sordu. Peygamber efendimiz de buyurdu ki:

- Bal şerbeti içir!

Soran kimse gidip, kardeşine bal şerbeti içirdi. Ertesi gün geri gelip, kardeşine bal şerbeti içirdiğini, ama rahatsızlığının arttığını söyledi. Resûlullah efendimiz yine buyurdu:

- Git ve ona bal şerbeti içir!

O kimse gitti ve ertesi gün tekrar gelip, kardeşine bal şerbeti içirdiğini ve rahatsızlığının daha da arttığını söyleyince, bu defa Peygamber efendimiz şöyle buyurdu:

- Allahü teâlânın kelâmında yanlışlık olamaz. Kusûr kardeşinin karnındadır. Git ve ona bal şerbeti içir!

O kimse, bu defa da bal şerbetini içirince, kardeşi iyi oldu."

Ebû Sa'îd-i Hudrî hazretleri, duymuş olduğu hadîs-i şerîfleri hemen her yerde rivâyet ederdi. Fa-

kat, "Hak ve hakîkate hizmette kusûr ederim" endişesiyle ağlardı. Rivâyet ettiği, herkes tarafından tanınmış olan bir hadîs-i şerîfte, Peygamberimiz buyurdular ki:

- İçinizden biri, bir münkeri (yasak edileni) **görürse ve ona eliyle mâni olabilirse, hemen ona mâni olsun. Eliyle mâni olamazsa diliyle, dili ile de mâni olamazsa, kalbiyle nefret etsin. Bu da îmânın en zayıfıdır.**

Hazreti Ebû Sa'îd-i Hudrî, 30 kişilik bir seriyye kumandanlığına getirildi. Bu seriyye Medîne'den hareket etti. Yolda Müslüman olmayan bir Bedevî grubuna rastladılar ve onlara misâfir olmak istedilerse de kabûl edilmediler.

Müslümanlar onların yakınlarında istirahat ederlerken, bu Bedevîlerin reislerini bir akrep soktu. Oradakiler, reislerini kurtarmak için birçok çârelere başvurdularsa da, şifâ hâsıl olmadı. Bedevîlerden ba'zıları dediler ki:

- Şu karşıda istirahat eden kâfileye gidip, akrep sokmasına karşı yapılacak tedâviyi soralım. Belki bilen vardır.

Birkaç kimse Eshâb-ı kirâma gelip sordular:

- Ey insanlar! Reisimizi biraz önce akrep soktu. Bildiğimiz çârelere başvurduk, fakat şifâ hâsıl olmadı. İçinizde bu işi bilen var mı?

Ebû Sa'îd-i Hudrî hazretleri dedi ki:

- Siz bizim talebimizi önce reddettiniz, bizi misâfir kabûl etmediniz. Hastanızı tedâvi ederim. Fakat, buna karşılık olarak sizden bir sürü koyun alırız.

Onlar da kabûl ettiler. Reisin yanına vardılar. Ebû Sa'îd-i Hudrî, reisin yarasını sardı, yedi defa Fâtiha sûresini okudu.

Okuma biter bitmez, reis hemen ayağa kalktı. Artık üzerinde hiçbir hastalık eseri kalmadı.

Bedevîler, Eshâb-ı kirâma anlaştıkları sürüyü verdiler. Ebû Sa'îd-i Hudrî hazretleri, "Bu sürüyü aramızda paylaşalım" diyen Eshâba dedi ki:

- Hayır! Peygamber efendimize bu hâdiseyi anlatırız, koyunları da kendilerine arz ederiz. Nasıl emir buyururlarsa öyle hareket ederiz.

Sefer dönüşünde, bu hâdiseyi anlattılar. Peygamberimiz;

- Fâtihanın bu kadar te'sîrli bir duâ olduğunu sana kim öğretti? buyurarak taltif ettiler.

Hazreti Ebû Sa'îd-i Hudrî şöyle anlatır:

"Bir gün, Peygamberimiz Eshâbına bir şeyler taksim ediyorlardı. Bir adam gelip dedi ki:

- Yâ Resûlallah! Adâlet üzere hareket et!

Peygamberimiz de buyurdu ki:

- Ben adâlet etmezsem, kim eder?

Bu hâdise esnasında Hazreti Ömer de orada idi. Bu adama çok kızdı ve Resûlullaha dedi ki:

- Yâ Resûlallah! Müsâade buyurursanız, şu adamın kellesini uçurayım.

Resûlullah ona dönerek buyurdu ki:

- Hayır, bırak! Onun birtakım arkadaşları olacak ki, onlar sizin namazlarınızı, oruçlarınızı beğenmiyecek. Fakat onlar, bir ok, yayından nasıl çıkarsa, dinden öyle çıkacaklardır. Bunların içinde öyle bir adam bulunacak ki, memelerinden biri kadın memesi gibidir. Bunlar, insanlar fetret devrinde iken zuhur edeceklerdir.

Bu esnâda, **"İnsanlar içinde öyleleri vardır ki, sen zekâtı dağıtırken, seni kaşla gözle muâheze**

ederler" âyet-i kerîmesi nâzil oldu."

Hazreti Ebû Sa'îd-i Hudrî buyurur ki:

- Ben, Peygamberimizin işâret buyurduğu bu adamı, Hazreti Ali'nin Nehrevan seferinde öldürdüğünü gördüm. Bu adam aynen Peygamberimizin ta'rîf ettiği gibiydi.

Ebû Sa'îd-i Hudrî hazretleri, Hudeybiye, Hayber, Mekke, Huneyn, Tebük gazâlarına da iştirak etti. Peygamberimizle birlikte 12 gazâya katılmakla şereflendiği açıklanmıştır.

Ebû Sa'îd-i Hudrî, Peygamber efendimizin âhırete irtihâlinden sonra Hazreti Ebû Bekir, Hazreti Ömer, Hazreti Osman'ın halîfelikleri zamanlarında Medîne'de fetvâ ile meşgul oldu. 656 senesi Hazreti Ali'nin zamanında her türlü fitneden uzak olmaya çalıştıysa da, bozuk fırkalardan Hâricîlerle yapılan Nehrevan harbine katıldı.

Bir rivâyete göre; Ebû Sa'îd-i Hudrî hazretleri, İstanbul'un fethi için gelen asker arasında idi. Düşmanlarla çarpışırken Edirnekapı civârında şehîd oldu. Kabrini, Fatih Sultan Mehmed Han'ın hocası Akşemseddîn hazretleri keşfetti. Kabri, eskiden kilise olup, câmiye çevrilen Kariye Câmiinin bahçesindedir. Bir rivâyete göre de; 693 senesinde bir Cum'a günü vefât etti. Medîne'de Bakî kabristanına defnedildi.

Hazreti Ebû Sa'îd-i Hudrî, hadîs-i şerîf ve fıkıh ilimlerinde çok üstün derecelere sahipti. 1170 adet hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir. Hazreti Ebû Sa'îd-i Hudrî ders verirken, çevresinde büyük bir kalabalık hâsıl olur, sorulan bütün suâllere cevap verirdi.

Ebû Sa'îd-i Hudrî hazretleri buyuruyor ki:

Peygamber efendimiz, neş'elenip eğlenen ba'zı

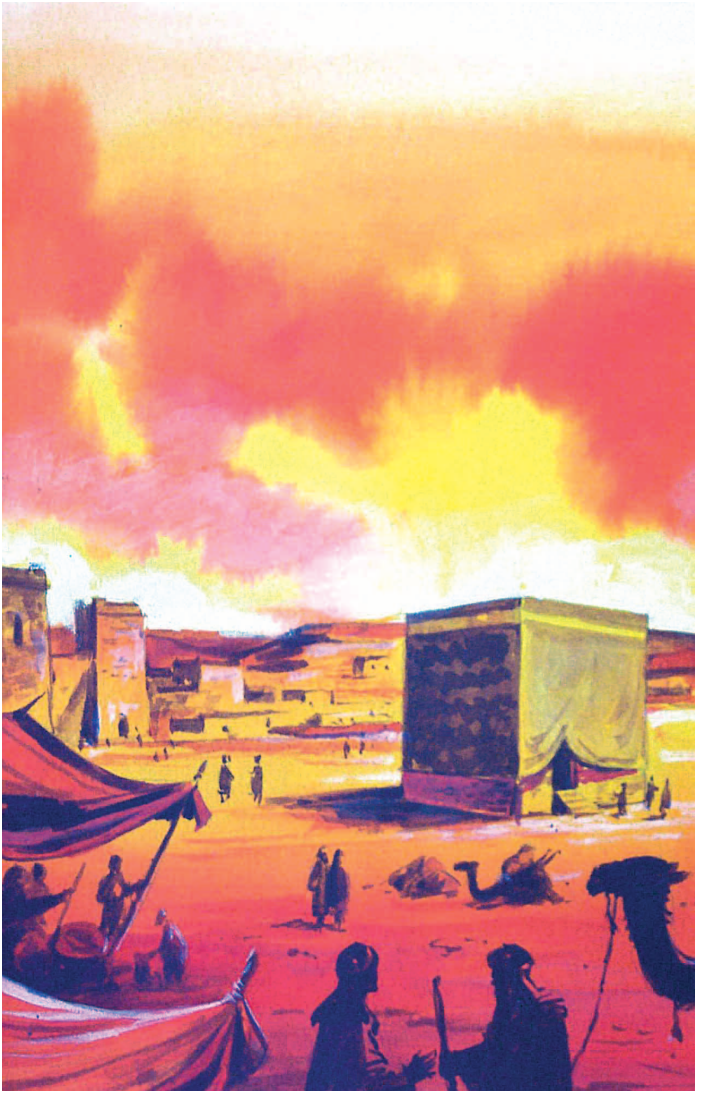

insanları görünce buyurdu ki:

- Eğer ölümü düşünseydiniz, lezzetler size tatsız gelirdi ve bulunduğunuz şu hâlden ayrılırdınız.

Ebû Sa'îd-i Hudrî şöyle anlatır:

"Biri, Resûlullah efendimizin ardında namaz kıldı. Peygamber efendimizden önce rükü'ya varıyor, yine ondan önce başını kaldırıyordu. Peygamberimiz, namazdan sonra:

- Bunu yapan kim idi? diye sordular. O kimse dedi ki:

- Benim yâ Resûlallah.

Bunun üzerine Peygamber efendimiz, **(Namazın noksan olanından sakınınız! İmâm rükü'ya vardığında rükü'ya varınız. Başını kaldırdığında başınızı kaldırınız)** buyurdu."

Hazreti Ebû Sa'îd-i Hudrî anlatıyor: "Resûlullah efendimizin huzuruna gittim. Kadife ile örtünmüş idi. Harareti o kadifeden çıkıp, his olunurdu. Elimizi, mübârek bedenine koyamazdık. Hayret ettik. Buyurdu ki:

- En şiddetli sıkıntı peygamberlere olur. Ama peygamberlerin sıkıntılara sevinmesi, sizin ihsânlara sevinmenizden fazladır."

Hazreti Ebû Sa'îd-i Hudrî, doğru bildiği bir husûsu söylemekten çekinmezdi. Çok cesûr, fedâkâr ve sabırlı bir zât idi. Temiz ve sade bir yaşayışı vardı. Böyle olmayı severdi. Muhtaç olanlara yardım eder, onları evine alıp terbiye ederdi.

Ebû Sa'îd-i Hudrî şöyle anlatır: Resûlullah efendimizden işittim. Buyurdu ki:

(İnsanların yaptıklarını yazan meleklerden başka melekler de vardır. Yollarda, sokak başlarında dolaşırlar. Allahü teâlâyı zikredenleri ararlar. Zikredenleri bulunca, birbirlerine seslenirler:

- Buraya geliniz, buraya geliniz!

Kanatları ile, onları sararlar. O kadar çokturlar ki, göğe varırlar. Kullarının her işini bilici olan Allahü teâlâ, meleklere sorarak buyurur ki:

- Kullarımı nasıl buldunuz?

- Yâ Rabbî! Sana hamd ve senâ ediyorlar ve senin büyüklüğünü söylüyorlar.

- Onlar beni gördüler mi?

- Hayır görmediler.

- Görselerdi nasıl olurlardı?

- Daha çok hamd ederlerdi ve daha çok tesbîh ederlerdi ve daha çok tekbîr söylerlerdi.

- Onlar benden ne istiyorlar?

- Yâ Rabbî! Cennetini istiyorlar.

- Onlar Cenneti gördüler mi?

- Görmediler.

Ebu Sa'îd-i Hudri'nin makamı

- Görselerdi nasıl olurlardı?

- Daha çok yalvarırlardı, daha çok isterlerdi. Yâ Rabbî! Bu kulların Cehennemden korkuyorlar. Sana sığınıyorlar.

- Onlar Cehennemi gördüler mi?

- Hayır görmediler.

- Görselerdi nasıl olurlardı?

- Görselerdi, daha çok yalvarırlardı ve ondan kurtulmak yoluna daha çok sarılırlardı.

Bunun üzerine Allahü teâlâ meleklere buyurur:

- Şâhid olunuz ki, onların hepsini affeyledim.

- Yâ Rabbî! O zikredenlerin yanında, filân kimse zikretmek için gelmemişti. Dünya çıkarı için gelmişti.

Ebu Sa'id-i Hudri'ye izafe edilen kabir taşı

- Onlar benim misâfirlerimdir. Beni zikredenlerle beraberim. Onların yanında bulunanlar da, zarar etmezler.)

Resûlullah efendimiz buyurdu ki:

(Mezar, ya Cennet bahçelerinden bir bahçe veya Cehennem çukurlarından bir çukurdur.)

(Yatağına girdiğinde üç kere Estagfirullah el-azîm ellezî lâ ilâhe illâ hüvel-hayye'l-kayyûm ve etûbü ileyh diyen kimsenin günâhları deniz köpükleri veya Temîm diyârının kumları veya ağaç yaprak-larının sayısı veya dünyanın günleri kadar çok olsa da, Allahü teâlâ onun günâhlarını bağışlar.)

Ebû Sa'îd-i Hudrî hazretleri kendisinden öğüt istiyen birine buyurdu ki:

- Allahtan kork, çünkü her şeyin başı Allah kor-

kusudur. Cihâda sarıl! Çünkü cihâd, İslâm dîninin dünya zevk ve lezzetlerine kapılmama hissidir. Allahü teâlayı zikretmeye ve Kur'ân-ı kerîm okumaya devam et ki, seni gökte melekler, yerde insanlar arasında yaşatacak olan budur. Doğruyu söyle, bunun dışında da sükûtu tercih et! Bunları yaparsan şeytanı yenersin.

Ebû Sa'îd-i Hudrî hazretleri buyurur ki:

Resûlullahtan işittim. Buyurdu ki:

(Sizden evvelkiler içinde bir adam vardı. Doksandokuz kişiyi öldürmüştü. Sonra, "Dünyanın en büyük âlimi kimdir?" diye soruşturdu. Ona bir râhib gösterildi. Bunun üzerine râhibin yanına gitti.

"Doksandokuz adam öldürdüm, tevbe etsem kabûl olur mu?" diye sordu. Râhib, "Tevben kabûl olunmaz" dedi.

Bunun üzerine o adam, râhibi de öldürdü. Onunla yüzü doldurdu. Sonra yeryüzü halkının en büyük âlimini sorup araştırdı. Ona, âlim bir kimseyi tavsiye ettiler. Âlime sordu:

- Yüz adam öldürdüm. Tevbe etsem kabûl olur mu?

Âlim dedi ki:

- Evet, senin tevbe etmene kim engel olabilir? Filân yere git, orada Allahü teâlâya ibâdetle meşgul olan insanlar vardır. Onlarla beraber Allahü teâlâya ibâdet et. Memleketine dönme! Zîrâ orası fenâ bir yerdir.

Bunun üzerine tevbe eden adam yola çıktı. Yarı yola vardığında öldü. Rahmet melekleri ile azâb melekleri bu adamı almak için geldiler. Rahmet melekleri dediler ki:

- Bu adam candan tevbe ederek geldi.

Azâb melekleri de dediler ki:

- Bu adam hiçbir iyilik işlememiştir.

Bunun üzerine insan kıyâfetinde bir melek bunların yanına geldi. Melekler onu aralarında hakem yaptılar. Melek şöyle dedi:

- İki taraftaki mesâfeyi mukâyese ediniz! Hangi tarafa daha yakın ise adam o tarafındır.

Mesâfeyi ölçtüler. Adamı varacağı yere daha yakın buldular. Bundan dolayı onu rahmet melekleri aldılar.)

Ebû Sa'îd-i Hudrî buyurdu ki:

Resûlullah efendimiz hayvana ot verirdi. Deveyi bağlardı. Evini süpürürdü. Koyunun sütünü sağardı. Ayakkabısının söküğünü dikerdi. Çamaşırını yamardı. Hizmetçisi ile birlikte yemek yerdi. Hizmetçisi el değirmeni çekerken yorulunca, ona yardım ederdi. Pazardan öteberi alıp torba içinde eve getirirdi.

Fakîrle, zenginle, büyükle, küçükle karşılaşınca, önce selâm verirdi. Bunlarla müsâfeha etmek için, mübârek elini önce uzatırdı. Köleyi, efendiyi, beyi, siyahı ve beyazı bir tutardı. Her kim olursa olsun, çağrılan yere giderdi.

Önüne konulan şeyi, az olsa da, hafîf, aşağı görmezdi. Güzel huylu idi. İyilik etmesini sever idi. Herkesle iyi geçinirdi. Güler yüzlü, tatlı sözlü idi. Söylerken gülmezdi.

Üzüntülü görünürdü. Fakat, çatık kaşlı değildi. Aşağı gönüllü idi. Fakat, alçak tabî'atli değildi. Heybetli idi. Ya'nî saygı ve korku hâsıl ederdi. Fakat, kaba değildi. Nâzik idi. Cömert idi. Fakat, israf etmez, faydasız yere birşey vermezdi. Herkese acır idi. Mübârek başı hep önüne eğik idi. Kimseden birşey beklemezdi. Saâdet, huzûr isteyen, Onun gibi olmalıdır.

ebû seleme;

Allahü teâlânın emriyle sevgili Peygamberimiz, Müslümanlara Medîne'ye hicret için izin verdiler. Bunun üzerine birçok sahâbî hicret hazırlıklarına başladılar.

Hazreti Ebû Seleme de devesini getirip, hanımını bindirdi. Oğlunu, kucağına oturttu. Hayvanın yularını çekip, kaldırmaya çalışıyordu. O sırada ba'zı öfkeli adamlar gelerek, elindeki yuları aldılar.

Hazreti Ebû Seleme, ne olduğunu anlıyamadı. Adamlar, hanımına bağırıyorlardı:

- İn deveden aşağı! Çabuk ol!

Bunlar, Mugîreoğulları olup hanımının akrabaları idiler. Bir yandan zorla kadıncağızı çekiyorlar, öbür yandan da kocasına:

- Sen kendin, bizi dinlemedin! Putlarımızı bırakıp, Müslüman oldun. Şimdi de kabîlemizin kızını, kaçırmaya çalışıyorsun! Onu daha nerelere götüreceksin? Buna aslâ müsaade edemeyiz, diye çıkışıyorlardı.

Tabii oğlu da, annesiyle birlikte deveden indirildi. Zâten O'nun elini sıkı sıkı tutuyordu. Mugîreoğulları, kalabalık idiler. O zorbalarla başa çıkmak mümkün değildi. Buna rağmen münâkaşa çok uzadı. Olayı işiten, Esedoğulları da oraya koştular. Bunlar da, Hazreti Ebû Seleme'nin kabîlesinden idiler. Ne olduğunu sordular. Onların da çoğu, Müslüman değildi. Fakat buna rağmen direttiler:

- Mâdem ki sizler, bizim akrabamızın hanımını bırakmıyorsunuz; biz de onun oğlunu size bırakmayız!

Anasının elinden kopmak istemiyen yavrucağızı, çekiştiriyorlardı. İtişme, kakışma arasında küçük çocuk ağlamaya başladı.

Çünkü, kolu çıkmıştı. Bu kadar zorbalık sonunda; çocuğu Esedoğulları, Anasını da Mugîreoğulları alıp, uzaklaştılar. Hazreti Ebû Seleme oracıkta, sâdece devesiyle kalakaldı.

İlk Müslümanlar buna benzer eziyet, işkence ve felâketlere artık alışmışlardı. Olaylar karşısında, sabır ve metânet göstermeye çalışıyorlardı. Çünkü sevgili Peygamberimizin emirleri öyle idi.

Ebû Seleme hazretleri de işte bu yüzden, Hicrete tek başına devam etmeye katlandı. Allah rızâsını kazanmak ümidiyle, yollara düştü. Gözyaşları arasında nihâyet Medîne'ye vardı. Mekke'de kalan hanımı ise her sabah, şehir dışındaki Ebtah mevkiine çıkıyordu. Orada, Medîne'den gelen yolcuları bekliyor ve kocasından haber almaya çalışıyordu.

Yanında kimse olmadığı zamanlar, uzun uzun ağlıyordu. Zorla ayırdıkları oğlu ve eşi için gözyaşı döküyordu. Amcaoğullarından birisi, O'nu o vaziyette gördü. Perişân hâline acıdı. Doğruca, kendi kabîlesinin zorbalarına giderek bağırmaya başladı:

- Bu zavallıya, daha ne kadar zulmedeceksiniz? Onu hem kocasından, hem oğlundan kopardınız. Sizde hiç insanlık yok mudur? Üstelik kendi akrabanıza işkence ediyorsunuz.

Bu sözler üzerine, Zorbalar insâfa geldiler. Sonra da kederli kadıncağıza:

- İstersen, gidip kocana kavuşabilirsin, dediler.

O'nun Medîne'ye yollanacağını öğrenen, Esedoğulları da dayanamadılar. Getirip, oğlunu teslim ettiler.

Allah ve Resûlullah yolunun yolcuları, ışıklı günlere doğru yürüyorlardı. Hazreti Seleme'nin anababasının, duâları kabûl

olmuştu. Uzun ayrılık ve hasretten sonra nihâyet, Kubâ'da hepsi birbirlerine kavuştular.

Hicretten sonra mübârek Medîne'de, İslâmın ve Ebû Seleme ailesinin, güzel günleri başladı. Bütün Mü'minler İslâmiyeti yaymak için, canla-başla çalışıyorlardı. Bedir'de Mekkelilere karşı ilk zafer kazanıldı. Bu zaferi kazanan mücâhidlerden biri de, Hazreti Ebû Seleme idi.

Hazreti Ebû Seleme sevgili Peygamberimizin yakın akrabası idi. Hazreti Ebû Seleme'nin annesi, Peygamber efendimizin halaları idi. Ebû Seleme hazretleri, cihâd ve gazâ olmadığı zamanlar, daha çok ibâdet etmeye çalışıyordu.

Bir gün Mescîd-i Nebevîden, sevinçle evine geldi. Kendisini karşılayan hanımına dedi ki:

- Şimdi, Allahü teâlânın Resûlünden çok sevindirici bir söz duydum.

Hanımı merakla sordu:

- Hayırdır inşâallah! Ne duydunuz?

- Peygamber efendimiz **"Müslümanlar, herhangi bir belâya uğrar da; İnnâ lillah ve innâ ileyhi râciûn dedikten sonra; yâ Râbbi! Bu uğradığım musîbetin ecrini ihsân eyle. Beni, ondan daha hayırlısına eriştir diye duâ ederse; cenâb-ı Hak, onun duâsını kabûl eder"** buyurdular.

Epeyce daha konuştular. Bir ara hanımı dedi ki:

- Yâ Ebâ Seleme!.. Gel, seninle bir sözleşme yapalım.

Kocası hayretle sordu:

- Hayrola! Nasıl bir sözleşme istiyorsun?

- İkimizden hangimiz önce ölürsek, geriye kalanımız; bir daha evlenmesin!. Buna, söz verebilir misin?

Ebû Seleme biraz düşündü ve sordu:

- Ey hanımcığım!.. Sen, beni dinler ve itâat eder misin?

- Evet! Dinlerim ve itâat ederim.

- Sen, sözümü dinle ve ben ölürsem, evlen!

Hazreti Ebû Seleme böyle söyledikten sonra ellerini kaldırıp, o büyük îmânlı hanımına ve bütün Müslümanlara duâlar etti.

Bedir'deki yenilginin ateşiyle yanan Kureyş müşrikleri, bütün hınçlarıyla Uhud'da saldırdılar. Medîne civârındaki Yahûdileri de kışkırtıyorlardı. O gazânın gerçek kahramanlarından birisi, yine Hazreti Ebû Seleme idi. Olanca îmânı ve olanca gücüyle savaşıyordu. Asıl gâyesi şehîd olmaktı. Fakat sâdece kolundan, pâzusundan yaralandı. Yarası küçük olmasına rağmen, kan kaybediyordu.

Gazâdan sonra bile, uzun zaman evinde yattı. Hanımı onu, güzelce tedâvi ediyordu. Bir ay sonra iyileşti, ayağa kalktı.

İslâmın hudutları genişledikçe, düşmanları da çoğalıyordu. Kutn bölgesindeki ba'zı kabîle reisleri, hâlâ kibir ve azamet peşindeydiler. Orada başlıyan kışkırtma olayları üzerine Peygamber Efendimiz, bir ihtar hareketini uygun gördüler. Hazreti Ebû Seleme ile ba'zı arkadaşlarını, bu iş için vazîfelendirdiler.

Onlar da kısa zamanda, Kutn civârındaki âsî ve müşrikleri dağıttılar. Pek çok ganîmet alarak, Medîne'ye döndüler. Dönüşte, Hazreti Ebû Seleme fenâlaştı. Çünkü Uhud'da aldığı yara yeniden açılmıştı. Bütün gayretlere rağmen, fazla kan kaybından vefât etti.

Ümmü Seleme hatun, kocası Ebû Seleme'nin şehîd olması üzerine, **"İnnâ lillah ve innâ ileyhi râciun"** dedikten sonra, duâ etti.

Sonda doğruca sevgili Peygamberimizin huzûrlarına giderek dedi ki:

- Yâ Resûlallah! Ebû Seleme vefât eyledi.

Peygamber efendimiz kalktılar ve halalarının oğlunu görmeye gittiler. Mübârek elleriyle hâlâ açık bulunan gözlerini kapattılar ve buyurdular ki:

- Hakikaten, rûh kabzolunurken göz; rûhun peşinden baka kalır!

Resûlullah efendimiz o sırada ağlaşıp, sızlanan kadınlara ve diğer ev halkına da:

- Sizler şimdi kendinize, hayırdan başka duâda bulunmayınız. Çünkü Melekler şu anda, duâlarınıza âmin demektedirler, îkazında bulundular.

Daha sonra da şöyle duâda bulundular:

- Ey Allahım! Ebû Seleme'yi rahmetine kavuştur! Doğru yola ermiş kulların arasında, derecesini yücelt! Geride kalanlardan O'na, iyi bir halef ihsân eyle! Bize ve O'na mağfiret kıl. O'nu kabirinde, ferahlandır ve nûrlandır.

Hazreti Ebû Seleme Medîne'de Bâki' Kabristanına defnolundu. Muhterem hanımı, her zaman olduğu gibi sabretti, duâlar etti. Onun yetîm kalan yavrularıyla, geçim derdini halletmeye çalıştı.

4-5 ay kadar sonra Peygamberimiz, bir arkadaşlarını ona yolladılar. Gelen zât dedi ki:

- Müjdeler olsun, ey Ümmü Seleme! Resûlullah efendimiz, Allahın emriyle seni nikâhlamak istiyorlar.

Bu büyük müjdeye rağmen Hazreti Ümmü Seleme, düşünceli görünüyordu. Az sonra, cevap olarak dedi ki:

- Ey Resûlullahın elçisi! Hoş geldin, sefâlar getirdin! Yalnız şu husûsları, Efendimize arz etmelisin ki:

1) Ben yaşlı ve kıskanç bir kadınım. Olabilir ki, aksi bir davranışta bulunurum da; o yüzden, Allahın gazâbına uğramaktan korkarım.

2) Yetîm çocuklarım mevcuttur. Bir de onların bakımı, kendilerine yük olmaz mı?

3) Nikâhımı yapacak velîlerim, yanımda değildirler.

Elçi bunları, aynen sevgili Peygamberimize arz etti.

Birkaç gün sonra iki cihânın Sultânı bizzat, teşrîf buyurdular. Çok heyecanlanan Hazreti Ümmü Seleme'ye, tekliflerini Kendileri tekrarladılar. Ve buyurdular ki:

- Biliyorsun ki, biz de yaşlıyız. Sonra senin, o kıskançlık hâlini gidermesi için, Allaha duâ ederiz. Çocuklarına gelince onlar, Bizim de çocuklarımızdır. Velîlerin arasında, bizim evlenmemizi istemiyen kimse çıkmaz.

Ve Allahın emriyle, nikâhları kıyıldı. Böylece, Hazreti Ebû Seleme'nin muhterem hanımına ettiği vasiyeti de, yerine getirilmiş oldu.

Ebû Seleme'nin asıl adı, Abdullah; babası, Abdülesed; annesi, Abdülmuttalib'in kızı Berre idi. Gâyet iyi okuma-yazma bilir ve her isteyene öğretirdi...

ebu süfyan bin harb;

Eshâb-ı kirâmın büyüklerinden ve Resûlullah efendimizin kayınpederi. İsmi, Sahr bin Harb'dır. Annesinin adı Safiyye'dir. Künyesi Ebû Süfyân ve Ebû Hanzala'dır. Hazret-i Muâviye'nin ve Peygamber efendimizin mübârek zevceleri olan Ümm-i Habîbe'nin (radıyallahü anhâ) babasıdır. Dedesi, Ümeyye bin Abd-i Şems bin Abd-i Menâf'tır. 565 (H.Ö. 58) senesinde Mekke'de doğdu. 651 (H. 31) senesinde Medîne'de vefât etti.

Müslüman olmadan önce, Resûlullah efendimizin büyük düşmanıydı. Uhud ve Hendek muhârebelerinde Müslümanlara karşı müşriklerin başkumandanlığını yaptı. **Hudeybiye Sulhnâmesi**'ni yenilemek üzere Medîne'ye gitti. Kızı, aynı zamanda Peygamber efendimizin mübarek zevcesi olan Ümm-i Habîbe'nin evine vardı. Peygamber efendimize ait döşeğe oturmak isteyince, Hazreti Ümm-i Habîbe validemiz sür'atle yetişip döşeğe babasını oturtmadı ve; "Bu, Resul aleyhisselâmın döşeğidir. Müşrikler necistir, ona oturamaz! Sen hâlâ işitmeyen, görmeyen taştan yapılmış putlara tapıyorsun. Nasıl olur da senin gibi Kureyş'in ileri gelen aklı başında birisi İslâmiyet'ten uzak kalır!" dedi.

Kızından yüz bulamayan Ebû Süfyân, Resûlullah efendimizin huzûruna varıp sulhu yenilemesini arz edince, sevgili Peygamberimiz reddettiler. Ebû Süfyân üzüntü ve pişmanlık içinde geri döndü. Mekkeli müşrikler bu işi başaramadığı için onu çok kınadılar.

Peygamber efendimiz 629. (H.8) senesinde Mekke'yi fethetmek üzere on iki bin kişilik ordusu ile,

Medine'den hareket etti. On günde Mekke'nin Merruzzahrân bölgesine geldiler. Gece on binden ziyâde ateş yakıldı. Mekkeliler bu kadar ateşi görünce şaşkına döndüler. Zîrâ İslâm ordusunun Mekke'ye gelebileceğini hiç hatırlarından geçiremiyorlardı. Ebû Süfyân'ı keşif için gönderdiler. Ebû Süfyân, yanına birini alarak yola çıktı. Yolda yanlarına bir arkadaş daha katıldı.

Kureyşliler, ilerledikçe hayretleri artıyor, dehşete düşüyorlardı. Mekke'nin çevresine ne kadar çok asker birikmişti ve ne kadar ateş yakmışlardı... Bunları konuşa konuşa, Eruh isimli yere geldiler. Bu sırada Peygamber efendimiz; **"Ebû Süfyân şu anda Eruh'tadır"** buyurdu. Hazreti Abbâs, yanlarına gidip onları tanıdı ve İslâm ordugâhına götürdü. Yolda Ebû Süfyân, Hazreti Abbâs'a; "Haberler nasıldır?" diye sordu. O da; "Ey Ebû Süfyân! Sana yazıklar olsun! Resul aleyhisselâm, karşı koyamayacağınız bir ordu ile üzerinize geliyor. Yemîn ederim ki, Kureyşlilerin hâli yaman olacak. Vay onların başına geleceklere!" dedi.Ebû Süfyân ve yanındakiler, korku ile mücâhidlerin arasından geçerek sevgili Peygamberimizin huzûr-ı şeriflerine geldiler. Kâinatın sultânı, onları güzel karşıladı. Mekkeliler hakkında bilgi aldı. Geç vakitlere kadar konuştuktan sonra, onları İslâm'a davet eyledi. Ebû Şüfyân'ın arkadaşları Hâkim bin Hizam ile Büdeyl, derhal kelime-i şehâdet getirerek Müslüman oldular. Fakat Ebû Şüfyân'ın tereddüdü devam ediyordu. Sabah olunca, merhamet deryası sevgili peygamberimiz; **"Ey Ebû Süfyân! Yazıklar olsun sana! Allahü teâlâdan başka ilâh bulunmadığını öğrenme zamanı**

hâlâ gelmedi mi?" buyurdu. O da:,"Anam-babam sana feda olsun! Yumuşak huylulukta ve şereflilikte ve akraba hakkını gözetmekte üstüne yoktur. Sana ettiğimiz bu kadar cefâdan sonra, sen, hâlâ bizi hidâyet yoluna davet ediyorsun. Ne kadar merhametlisin. Allah'dan başka ilâh olmadığına inandım. Sen de Allah'ın Resulüsün" diyerek Eshâb-ı kiramdan olmakla şereflendi. Hazreti Abbâs;

-Yâ Resûlallah! Ebû Süfyân'a, Mekkelilerce itibâr kazandıracak bir şey ihsan eder misiniz? dedi. Peygamber efendimiz, bunu kabul edip;

Ebu Süfyan bin Harb'in medfun bulunduğu Cennet-ül Bâki kabristanı

-Kim Ebû Süfyân'ın evine girer, sığınırsa, ona emân verilmiştir, öldürülmekten kurtulur, buyurdu. Ebû Süfyân hazretleri;

-Yâ Resûlallah biraz daha genişletir misiniz? diye istirhamda bulununca, sevgili Peygamberimiz;

-Kim Mescid-i Harâm'a girer, sığınırsa, ona emân verilmiştir. Kim kapısını kapayıp evinde oturursa ona emân verilmiştir, buyurdu.

Resûl-i ekrem efendimiz, Ebû Şüfyân'ın, İslâm ordusunun heybetini ve çokluğunu görüp, Mekkeli müşriklere bunu anlatması için Hazreti Abbâs'a;

-Onu, vadinin daraldığı, atların sıkışa sıkışa geçtiği dağ boğazına ilet. Müslümanların, Allahü teâlânın ordusunun ihtişamını görsün, buyurdu.

Peygamber efendimizin muhteşem ordusunu seyreden Ebû Süfyân, bu hâl üzerine;

-Kayser'in de, Kisrâ'nın da saltanatını gördüm. Fakat böyle ihtişamlısını görmedim! Ben, hiç bir zaman bugünkü gibi bir ordu ve cemâat ile karşılaşmadım! Böyle bir orduya hiç kimse karşı koyamaz, onlara güç yetiremez! diyerek Mekke'nin yolunu tuttu...

Ebû Süfyân radıyallahü anh, Mekke'ye gelip, kendisini merakla bekleyen müşriklere Müslüman olduğunu açıkladıktan sonra; "Ey Kureyş cemâati! Muhammed aleyhisselâm, karşısında dayanamayacağınız kadar büyük bir ordu ile yanıbaşınıza gelmiş bulunuyor. Boş yere kendi kendinizi aldatmayınız. Müslüman olunuz ki, kurtulasınız! Ben sizin görmediklerinizi gördüm! Sayısız bahâdırlar, atlar ve silâhlar gördüm. Onlara kimse karşı koyamaz. Kim, Ebû Süfyân'ın evine girerse, ona emân verilmiş öldü-

rülmekten kurtulmuştur. Kim Beytullah'a sığınırsa ona emân verilmiştir. Kim evine girip kapısını kapatırsa, ona da emân verilmiştir!" dedi. Bunun üzerine müşriklerin azılılarından bâzıları, Ebû Süfyân hazretlerine karşı çıkarak hakâret ettiler. Hattâ, İslâm ordusuna karşı çıkmak için, acele hazırlığa başladılar. Fakat bunların sayıları çok azdı. Diğerleri, bunlara iltifât etmeyip evlerine koştular. Bir kısmı da Mescid-i Haram'a sığındı.

O gün fazla kan dökülmeden Mekke fethedildi. Bunda Ebû Süfyân'ın pek büyük hizmeti oldu. Hanımı Hind de radıyallahü anhâ Müslüman oldu.

Mekke'nin fethinden hemen sonra yapılan Huneyn Gazâsına katılan hazret-i Ebû Süfyân, kahramanca çarpıştı. Tâif Muhârebesinde bir gözünü kaybetti.

Resûl-i ekrem efendimiz, daha sonra onu Necrân'a vâli gönderdi. Hazret-i Ömer zamânına kadar orada vâlilik yapan Ebû Süfyân, halîfeden izin alarak Suriye'deki gazâlara katıldı. Yaptığı ateşli konuşmalarla askerleri harbe teşvik ederdi. 636'da Yermük Muhârebesine katıldı, diğer gözünü de orada kaybetti.

651 (H.31) senesinde Medîne-i münevverede vefât etti. Cennet-ül-Bakî Kabristanına defnedildi. Son hastalığında aile efradına; "Benim için ağlamayın! Çünkü ben Müslüman olduktan sonra günah işlediğimi hatırlamıyorum" buyurdu.

Ebû Süfyân radıyallahü anh, pek fazla hadîs-i şerîf rivâyet etmemiştir. Bir gün Peygamber efendimize ihlâstan sordu. Peygamber efendimiz; "**Rabbim Allah'tır, dedikten sonra, emrolunduğun gibi dosdoğru olmandır.**" buyurdu.

ebu süfyan bin hâris;

Ebu Süfyan bin Hâris, Peygamberimiz davete başlamadan önce, Peygamberimizi pek çok severdi. Resulullah efendimiz davete başlayınca, önce çok düşman olmuştu. Peygamberimizi ve Müslümanları hicveden şiirler söyledi. Bunun üzerine Peygamber efendimiz, görüldüğü yerde öldürülmesini emrettiler.

Ebu Süfyan, Kureyş müşriklerinin, Peygamberimizle yaptıkları çarpışmaların hiçbirinden geri kalmadı. Müslümanlar, Şair Hassan bin Sabit'e, "Sen de onu hiciv ve tahkir et" demişlerdi. Hassan bin Sabit de demişti ki:

- Resulullah efendimiz izin vermedikçe, yapamam!

Peygamberimiz, kendilerinden izin istendiğinde buyurmuştu ki:

- Ben, "Babamın kardeşi olan amcamın oğlunu hiciv ve tahkir et" diye, sana nasıl izin verebilirim?

Hassan bin Sabit de demişti ki:

- Ben, ondan, sizi, sizin soyunuzu, hamurun içinden kıl çeker gibi kolayca çekip ayırt eder, sonra onu hiciv ve tahkir ederim!

Hazreti Âişe der ki:

"Resulullah efendimiz, **(Siz de Kureyşlileri hiciv ve tahkir ediniz! Çünkü, hiciv, onlara ok yağdırmaktan daha ağır gelir!)** buyurdu ve Abdullah bin Revaha'ya, **(Onları, hicvet)** diye haber gönderdi.

Abdullah bin Revaha, Kureyşlileri hicvetti. Resulullah efendimiz daha sonra, Kab bin Malik'e, sonra da Hassan bin Sabit'e, Kureyşlileri hicvetmeleri için haber gönderdi.

Hassan bin Sabit, Resulullah efendimizin huzuruna girince, dedi ki:

- Demek, kükrediği zaman, kuyruğunu iki yanına çarpan bu arslana, haber salmanın zamanı geldi! Seni, hak dinle Peygamber olarak gönderen Allaha yemin ederim ki; ben, onların şahsiyet ve şereflerini dilimle, deri parçalar gibi parçalayacağım!

Resulullah efendimiz buyurdu ki:

- Acele etme! Ebu Bekir, Kureyşlilerin soyunu, sopunu en iyi bilendir. Elbette, benim soyum da onların içindedir. Ebu Bekir, benim soyumu, sana iyice açıklasın!

Hassan, hemen Ebu Bekir'e gitti. Sonra, dönüp gelince dedi ki:

- Ya Resulallah! Senin soyun bana iyice açıklandı. Seni, hak dinle Peygamber olarak gönderen Allaha yemin ederim ki; hiç şüphesiz, seni, onların arasından, hamurdan kıl çeker gibi, kolayca çeker, çıkarırım!"

Hazreti Âişe buyurdu ki:

"Peygamber efendimizin Hassan'a, **(Hiç şüphe yok ki, sen, Allah ve Resulü tarafından müdafaa yaptığın müddetçe, Cebrail seni destekleyip duracaktır)** ve yine, **(Hassan, onları hicvedip susturmakla, hem Müslümanları ferahlattı, hem de, kendisi ferahladı)** buyurduğunu, kendisinden işitmişimdir.

Hassan bin Sabit, Şair Ebu Süfyan bin Hâris'e hitaben çeşitli hicivlerde bulundu. Neticede Ebu Süfyan bin Hâris'in kalbine İslâm sevgisi düştü.

Ebu Süfyan bin Hâris, bir gün, Rum Kayserinin huzuruna çıktığında, Kayser, ona sordu:

- Sen kimlerdensin?

- Ben, Ebu Süfyan bin Hâris bin Abdülmuttalib'im!

- Sen, Muhammed bin Abdullah bin Abdülmuttalib'in amcasının oğlu musun!

- Evet! Ben, Onun amcasının oğluyum.

Ebu Süfyan der ki:

"Rum Kayserinin yanında, ne İslâmiyetten kaçıldığını, ne de Muhammed'den başkasının tanındığını gördüm! Bunun üzerine, kalbime, İslâmiyet sevgisi girdi. İçinde bulunduğum müşrikliğin batıl ve boş olduğunu anladım.

Ne çare ki; biz, akılları başlarında bir kavimle birlikte bulunuyorduk. İnsanların, akıllarına ve görüşlerine göre yaşadıklarını sanıyordum. Onlar, bir yol tutup gittiler. Biz de, o yolu tutup gittik.

Şerefli ve yaşlı kişiler, putlarından yardım dileyerek Muhammed'e karşı ayaklandıkları ve ataları yüzünden ona kızdıkları zaman, onlara uyduk!

Bir gün, kendi kendime; (Ben, kimlerle arkadaş oluyorum? Kimlerin yanında bulunuyorum? İslâm yolu, belli olmuş ve kararlaşmış bulunuyor) dedim. Zevcemle oğlumun yanına vardım. Onlara dedim ki:

- Yola çıkmak için hazırlanınız! Muhammed'in yanınıza gelmesi, çok yaklaşmıştır!

Karım ve oğlum dediler ki:

- Canımız sana feda olsun! Arapların ve Arap olmayanların Muhammed'e tabi olduğunu görüyorsun da, hâlâ, ona karşı düşmanlık mevkiinde bulunuyor, düşmanlıkta direnip duruyorsun!?

Hâlbuki, Ona yardım etmek, herkesten çok sana düşerdi. Ona yardım edenlerin ilki, sen olmalı idin!

Uşağım Mezkur'a dedim ki:

- Bir deve ile atımı, acele yanıma getir!

Resulullah ile buluşmak maksadiyle Mekke'den yola çıktık. Yanımızda Abdullah bin Ebi

Ümeyye de vardı. Ebva'ya varıp indiğimiz zaman, Resulullah efendimizin öncü birliği oraya gelmiş ve Mekke'ye yönelmişti.

Resulullah efendimiz, görüldüğüm yerde öldürülmemi emretmişti. Bunun için, öldürülmekten korktum ve gizlendim.

Oğlum Cafer'in elinden tutup, yaya olarak bir mil kadar gittik. Sabahleyin Resulullah efendimizin yanına vardık. Halk, takım takım geliyordu. Peygamberimiz, hayvanına bineceği zaman, kendisiyle görüşmek istedim. Yüzünü, bizden başka tarafa çevirdi. Yüzünü çevirdiği tarafa geçtim. Tekrar tekrar benden yüzünü çevirdi.

Bütün yakın uzak her şey beni tuttu, sıktı! Ona erişemedikçe bir ölü olduğumu, Onun iyiliğini, merhametini ve bana olan ya-

Ravda-i Mutahhara

kınlığını düşündükçe "Beni tutar" diye ummuştum."

Ebu Süfyan bin Hâris, Müslüman olmasını anlatmaya şöyle devam etti: "Resulullah aleyhisselamın akrabası olduğum için, benim Müslüman olmama, Resulullah efendimizin de, eshabının da son derecede sevineceklerini sanıyor ve şüphe etmiyordum.

Resulullah efendimizin, benden yüz çevirdiğini görünce, bütün Müslümanlar da, benden yüz çevirdiler. Hazreti Ebu Bekir, bana rastladı ve benden yüzünü çevirdi.

Ensardan birisi beni Hazreti Ömer'in yanına yanaştırdı. Ona bakınca, bana dedi ki:

- Ey Allahın düşmanı! Resulullah efendimizi ve eshabını inciten sensin ha! Ona düşmanlığını, yeryüzünün doğularına, batılarına kadar ulaştırdın ha!

Hemen amcam Abbas'ın yanına vardım. Ona dedim ki:

- Ey Abbas! Ben, Resulullahın yakını ve asaletli oluşum sebebiyle Müslümanlığımın, Resulullahı sevindireceğini ummuştum. Kendisinden umduğum iltifatı göremedim. Beni kabul etmesi için Onunla konuş!

- Hayır! Vallahi, Onun, senden yüz çevirdiğini gördükten sonra, Onunla bir tek kelime bile konuşamam! Resulullah efendimizi üzmüş olmaktan korkarım!

- Ey Amca! Bâri, gidip başvuracağım bir kimseyi bana söyle?

Bunun üzerine Hazreti Abbas, (İşte, o!) diye Hazreti Ali'yi gösterdi. Hazreti Ali ile buluşup konuştum. O da, bana Abbas'ın sözlerinin tıpkısını söyledi."

Ebu Süfyan bin Hâris ile Abdullah bin Ebi Ümeyye, Peygamberimi-

zin huzuruna girme çarelerini araştırdıkları ve kendilerinden yüz çevrildiği sırada, Peygamberimizin zevcesi Hazreti Ümmü Seleme de, onlar hakkında Peygamberimizle konuşarak dedi ki:

- Ya Resulallah! Biri amcanın oğlu ve süt kardeşindir. Diğeri de, halanın oğludur ve hısmındır. Allahü teâlâ, bunları, sana Müslüman olarak gönderdi. Bunlar, senin katında halkın en yaramazı olamazlar!

Peygamberimiz buyurdu ki:

- Bana, onların ikisi de gerekmez. Amcamın oğlu, benim haysiyet ve şerefimi, dili ile lekelemek istedi! Halamın oğlu ve hısmım olan kişi ise, Mekke'de bana söylememesi gereken sözleri söylemiştir!

Gerçekten de, Peygamberimiz Mekke'de iken, bir gün, Kureyş müşriklerinin azılıları toplanıp, Peygamberimize ileri geri tekliflerde bulunduktan sonra, Peygamberimizin Peygamberliğini reddetmişlerdi. Peygamberimiz, onların yanlarından çok üzgün olarak ayrılmışlardı.

Abdullah bin Ebi Ümeyye ise, Peygamberimizin peşini bırakmamış, yolda Ona demişti ki:

- Ey Muhammed! Kavmin sana yapacakları teklifleri yaptılar. Sen, onların tekliflerinden hiçbirini kabul etmedin! Sonra, dediğin gibi, Allah katındaki mevkiini anlamak, sana inanmak, uymak üzere kendileri için istedikleri şeyleri de yapmadın!

Vallahi ben, sana bakıp dururken, sen, göğe bir merdiven kurarak tırmanıp göğe çıkmadıkça ve oradan, yanında senin dediğin gibi Peygamber olduğuna tanıklık edecek dört melek getirmedikçe, sana hiçbir zaman inanmam!

Yemin ederim ki, sen, bunu yapmış olsan bile, yine seni tasdik edeceğimi sanmıyorum!

Abdullah bin Ebi Ümeyye, bunları dedikten sonra Peygamberimizin yanından ayrılmıştı.

Peygamberimiz, Hazreti Ümm-i Seleme'ye, Abdullah bin Ebi Ümeyye ve süt kardeşi hakkında nazil olan ayet-i kerimeyi de (İsra 93) okudu. Hazreti Ümm-i Seleme dedi ki:

- Ya Resulallah! Bu kişi, senin kavmindendir. Onların söylediği şeyi, bütün Kureyş müşrikleri de, söylemişler ve haklarında onun gibi ayetler de inmiştir. Sen, onun suçundan daha ağırını da affetmiştin. O, Amcanın oğludur ve onun sana akrabalığı vardır. Sen de, onun suçunu bağışlamaya halkın en layıkısın!

Ebu Süfyan bin Hâris der ki: "Cuhfe'ye varıncaya kadar, ne Resulullah efendimiz, ne de Müslümanlardan hiçbiri benimle konuşmadı.

Her konaklanılan yerde, kendim Resulullahın kapısında duruyor, oğlum Cafer de ayakta dikiliyordu. Resulullah beni gördükçe, yüzünü benden çeviriyordu.

Ezahır yokuşundan Mekke'nin Ebtah vadisine inince, Resulullahın çadırının kapısına yaklaştım. Bana baktı. Bu bakış, Onun, bana ilk yumuşak bakışı idi. Kendisinin gülümseyeceğini de ummaya başladım."

Hazreti Ali, Ebu Süfyan bin Hâris'e dedi ki:

- Resulullah efendimize, arka tarafından var! Yusuf aleyhisselamın kardeşlerinin, Yusuf aleyhisselama söylediği şu sözü söyle: **(Allaha yemin ederiz ki, Allahü teâlâ, seni, gerçekten bizden üstün kılmıştır! Biz, doğrusu, sana karşı yaptıklarımızda suçlu idik, dediler.)** [Yusuf 91]

Bundan daha güzel bir söz bulunabileceği kabul edilemez. Ebu Süfyan bin Hâris böyle yapınca, Peygamberimiz, Hazreti Yusuf'un kardeşlerine söylediğini bildiren, **(Size, bugün hiçbir başa kakma ve ayıplama yoktur! Allahü teâlâ, sizi bağışlasın. O, merhametlilerin en merhametlisidir)** [Yusuf 92] mealindeki ayet-i kerimeyi okudu.

Ebu Süfyan bin Hâris, Peygamberimizin, **"Bana, onların ikisi de gerekmez"** buyurduğunu haber aldığı zaman demişti ki:

"- Vallahi, ya yanına girmeme izin verecektir, ya da şu oğlumun elinden tutup yeryüzünde açlıktan, susuzluktan ölünceye kadar çekip gideceğiz! Sen ki benim hem akrabam, hem de halkın en uslusu, yumuşak huylusu, en iyilikseveri ve cömerdi bulunuyorsun."

Peygamberimiz, Ebu Süfyan'ın bu sözlerini işitince, her ikisine de acıdı ve kendilerinin huzurlarına girmelerine izin verdi. Girdiler ve Müslüman oldular.

Ebu Süfyan bin Hâris, Müslüman olduktan sonra, utancından, başını kaldırıp Peygamberimizin yüzüne bakamazdı. Geçmişteki tutum ve davranışlarından dolayı özür diledi.

Ebu Süfyan, Mekke-i mükerremenin fethinde bulunmuştur. Huneyn muharebesinde gösterdiği fevkalade kahramanlığı dolayısıyla, Resulullahın iltifatlarına mazhar oldu.

Miladi 644 senesinde, hacdan dönerken vefat etti. Namazını Hazreti Ömer kıldırdı. Medine'deki Bakî kabristanına defnedildi. Hadis-i şerifte, **"Ebu Süfyan cennet yiğitlerindendir"** buyurularak, Resulullahın methine mazhar oldu. Siması Resulullaha benzeyen yedi kişiden biri de bu idi.

ebû ubeyde bin cerrâh;

Büyük komutan ve sağ iken Cennet'le müjdelenen on sahâbîden biri. Ümmetin Emîni lakabıyla övülen bu yüce Sahâbî'nin asıl ismi, Âmir bin Abdullah bin Cerrah bin Ka'b bin Dabbe bin Hars bin Fihr'dir. Araplar arasındaki nâdir okuma-yazma bilenlerden olan Ebû Ubeyde bin Cerrâh ve arkadaşları Osman bin Maz'ûn, Ubeyde bin Hâris, Abdurrahman bin Avf,

Ebû Ubeyde bin Cerrâh'ın Ürdün'deki kabri

Ebû Seleme, Hazreti Ebû Bekir'in vâsıtasıyla, Resûlullahın huzûrunda Müslüman oldular.

Hazreti Ebû Ubeyde, Hazreti Ebû Bekir'in vâsıtasıyla îmâna gelenlerin onuncusudur. Îmâna geldiğinde 31 yaşındaydı. O günden, vefâtına kadar malıyla, mevkisiyle ve canıyla İslâmiyeti yaymak için çalıştı.

Mekke'de kâfirlerin eziyet ve işkencelerinin artması üzerine, Peygamber efendimizin izniyle Habeşistan'a hicret etti. Sonra Medîne'ye hicret edince, Peygamberimiz onu Hazreti Sa'd bin Mu'âz ile kardeş yaptı.

Bedir gazâsında, düşman saflarında babası da bulunuyordu. Bu gazâya melekler de katılmış, insan şekline girerek ellerindeki kılıçlar ile kâfirlerle çarpışmıştı. Bu savaşta Ebû Ubeyde büyük kahramanlık göstermişti. Muha-

rebe bütün şiddetiyle devam ederken, Ebû Ubeyde babasıyla karşılaştı. Babası oğlunu öldürmek için saldırınca, Hazreti Ebû Ubeyde babasıyla mücâdeleye başladı. Peygamber efendimizin aşkıyla yanan Ebû Ubeyde, babasıyla İslâm için çarpışıyordu. Bir fırsatını bulup, kılıcıyla babasının başını gövdesinden ayırdı. Kesik başı, Resûlullah'ın huzuruna getirdi. Peygamberimiz bu hâli görünce, çok sevindi. Allahü teâlâ bu hâdise üzerine; **"Allahü teâlâ'ya ve kıyamet gününe îmân edenler, Allahü teâlânın düşmanlarını sevmezler. O kâfirler ve münafıklar; mü'minlerin anaları, babaları, oğulları, kardeşleri ve başka yakınları olsa da, bunları sevmezler. Böyle olan mü'minleri Cennet'e koyacağım"** mealindeki Mücâdele sûresi yirmi ikinci âyet-i kerîmesini gönderdi.

Hazreti Ubeyde, Uhud cenginde de büyük kahramanlık gösterdi. Peygamber efendimiz, Ebû Ubeyde ile Sa'd bin Ebî Vakkâs hazretlerini ön safta çarpışanlara kumandan olarak seçti. Kâfirleri, merkezde bulunan sevgili Peygamberimize yaklaştırmamak için bütün güçleri ile savaştılar.

Peygamber efendimiz dahî düşmanı geriletecek şekilde yayıyla, okuyla, kılıcıyla çarpışıyordu. Eshâb-ı kirâm canlarını dişlerine takmışlar, Peygamberimizin etrafında pervane olmuşlardı. Hazreti Hamza, Hazreti Ali, Hazreti Ebû Dücâne, Hazreti Sa'd bin Ebî Vakkâs, Hazreti Umeyr, Hazreti Ubeyde bin Cerrâh, Hazreti Talha, Hazreti Zübeyr gibi Eshâb-ı kirâm, Peygamberimizi korumaya çalışıyorlardı.

Pek çok Eshâbı çarpışa çarpışa şehîd oldu. Düşman gerilemişti. Zafere yaklaşılmıştı. Zafer sevin-

ciyle yerlerini terkeden Eshâb-ı kirâmın bulundukları yerden, düşman süvârileri saldırıya geçti ve Peygamber efendimize kadar sokuldular.

İbni Kâmia denilen müşrik, Resûlullahın mübârek başına kılıcını vurdu, miğferin demiri mübârek yanağına saplandı.

Eshâb-ı kirâm, tekrar toparlanıp müşriklere saldırdı. Düşmanı Peygamberimizin yanından uzaklaştırdılar. Hazreti Ebû Ubeyde'nin, sevgili Peygamberimizin mübârek yanaklarına batan demir halkaları dişleriyle çekip çıkarırken iki ön dişi kırıldı.

Bu savaş, Eshâb-ı kirâmın düşmanı kovalamasıyla neticelendi. 97 kadar şehîd verildi. Bunların içinde şehîdlerin serdârı Hazreti Hamza, yeğeni Abdullah bin Cahş ile aynı kabre defnedildiler. Mus'ab bin Umeyr de bu savaşta şehîd olmuştu.

Hazreti Ebû Ubeyde, Uhud, Hendek, Hayber gazâlarında görülmemiş şekilde cenk etti. Mekke'nin fethinde de Peygamber efendimizin yanlarında bulundu.

Resûlullah efendimiz, hicretin onuncu yılının Rebî'ul-evvel ayının 12'sinde, Pazartesi günü öğleden önce vefât etti. Eshâb-ı kirâm, pek çok üzülüp gözyaşı döktü. Çoğunun dili tutulup, bir müddet konuşamadı.

Hazreti Ebû Ubeyde de gözyaşlarını tutamıyordu. Bütün Eshâb-ı kirâm kan ağlıyor ve devâsız derdi çekiyordu. İçerde cenâze hazırlıklarını yaparlarken, kapı vuruldu. Gelen kimse dedi ki:

- Ebû Bekir ve Ömer burada mı?

Hazreti Ebû Bekir ve Hazreti Ömer cevap verdiler:

- Evet buradayız.

- Medîneliler, Benî Sa'îde Konağında toplan-

dılar, kimin halîfe olacağını konuşuyorlar. Belli bir kimseyi daha seçemediler. Herkes, kendi kabîlesi reisinin seçilmesini istiyor. Bir karışıklık çıkabilir. Acele gelip bu işi hâllediniz.

Müslümanlar arasında büyük bir ayrılık baş göstermek üzere idi. İşte böyle bir anda, Hazreti Ebû Bekir ile Hazreti Ömer ve Hazreti Ebû Ubeyde, oraya Hızır gibi yetiştiler. O anda, Ensârdan biri kalkıp diyordu ki:

- Bizler, Resûlullaha yardım ettik. Muhâcirler bize sığındı. Halîfe bizden olmalıdır.

Hâlbuki Resûlullah her yerde, sağ yanına Hazreti Ebû Bekir'i, sol yanına Hazreti Ömer'i alır, Ebû Ubeyde için de, **"Bu ümmetin emînidir"** buyururdu.

Üçü birdenbire meydana çıkınca, sanki Resûlullah kalkmış, oraya gelmiş gibi oldu. Herkes, bunların ne söyleyeceğini bekliyordu. Hazreti Ebû Bekir, uzun bir konuşma yaptı. Sonra Hazreti Ömer konuştu. Sonra da Hazreti Ebû Ubeyde dedi ki:

- Ey Ensâr! Başlangıçta, bu dîne hizmet eden sizlerdiniz. Sakın işi önce bozan da sizler olmayasınız!

Sonra Hazreti Ebû Bekir, "Size şu iki zâtı aday yaptım, birini seçiniz" diyerek, Hazreti Ömer ve Hazreti Ebû Ubeyde'yi gösterdi. Her ikisi de çekindiler, "Hazreti Peygamberin ileri geçirdiği bir kimsenin önüne kim geçebilir!" dediler. Hazreti Ömer buyurdu ki:

- Yâ Ebâ Bekir! Resûlullah, seni hepimizin önüne geçirdi, elini uzat! Ben seni halîfe seçtim.

İlk bî'at, Hazreti Beşir, sonra Hazreti Ömer tarafından oldu. Sonra da Hazreti Ebû Ubeyde ve diğer Eshâb-ı kirâm Hazreti Ebû Bekir'i halîfe seçtiler.

EBÛ UBEYDE BİN CERRÂH

Eğer, Hazreti Ebû Bekir, Hazreti Ömer ve Hazreti Ebû Ubeyde hazretleri yetişmeseydi, Müslümanlar parçalanacaktı. Bu üç Eshâbın hizmeti Kıyâmete kadar unutulmayacaktır.

Hazreti Ömer'in oğlu Abdullah der ki:

- Kureyş halkının içinde üç kişi vardır ki, yüzleri en güzel yüz; akılları, en selim akıl; kalbleri, en metîn kalbdir. Bunlar Hazreti Ebû Bekir, Hazreti Osman ve Hazreti Ebû Ubeyde'dir.

Hazreti Ebû Ubeyde bin Cerrâh, hayatını hep İslâma hizmetle geçirmiş, insanların ebedî saâdete kavuşmaları için çırpınmıştır. Kabr-i şerîfi Şam'dadır.

Hazreti Ebû Bekir halîfe olunca, Ebû Ubeyde'yi kumandan tayin etti. Humus, Şam, Ürdün ve Filistin'i fethetmek ve oradaki insanların da İslamiyetle şereflenmeleri için gönderdi. Hazreti Ebû Ubeyde, Bizanslıların, Suriye'yi kurtarmak için topladıkları büyük bir haçlı ordusunu Yermük'te karşıladı. Halîfe Hazreti Ebû Bekir, Ebû Ubeyde'ye yardım için Hazreti Hâlid bin Velid'i gönderdi.

İslâm kumandanları bu savaş için Hâlid bin Velîd'i başkumandan seçtiler. Düşman ordusu 240 bin, İslâm ordusu 40 bin civârında idi. Hâlid bin Velid, orduyu biner kişilik alaylara bölüp, her birine alay kumandanı tayin etti. Ebû Ubeyde'yi merkeze, diğer kumandanları sağ ve sol kanatlara yerleştirdi.

Bizans ordusu üzerine saldırıya geçildi. Savaş bütün hızıyla devam ederken, Bizans generallerinden Yorgi, Hazreti Hâlid bin Velid'in "Allahın kılıcı" lâkabını duyarak, hidâyete gelip Müslüman oldu.

O da Müslümanların safında Bizanslılarla savaştı. Uzun ve çetin savaşların neticesinde, koca Rum ordusu yenilerek dağıldı.

Yüzbin Rum öldürüldü. İslâm ordusundan ise 3 bin yiğit şehâdete kavuştu.

Bu savaşta İslâm kadınları da savaştı. Bu zafer bütün Şam beldesinin fethine sebep oldu. Zafer müjdesi halîfeye bildirildi. Sonra Hazreti Hâlid bin Velid ve Hazreti Ebû Ubeyde, "Fıhl" mevkiinde 80 bin Rum ile çarpıştılar. Onları da akşama kadar süren bir savaşta mağlup ettiler.

Hazreti Ebû Bekir vefât edince, yerine geçen halîfe Hazreti Ömer, Hazreti Ebû Ubeyde'nin başkumandan olarak yine fetihlere devam etmesini emretti. Ebû Ubeyde, ordusuyla Humus'a hareket etti. Sulh ile Humus'u da aldı.

Hazreti Ebû Ubeyde, ordusunu toplayarak Antakya'ya hareket etti. Maarra, Lazikiye, Antaritus, Banyas, Selimiye zaptedilerek gidiliyordu. Kinnesrin'e Hazreti Hâlid bin Velid'i gönderdi. Kendisi Haleb'e geldi. Haleb'i fethederek, Antakya'yı kuşattı. Antakya da zaptedildi.

أبو عبيدة عامر بن الجراح
رضي الله عنه

Ebû Ubeyde bin Cerrâh'ın kabrinin kitâbesi

Hazreti Ebû Ubeyde halîfeye durumu bildiren bir rapor gönderdi. Halîfe, fethedilen yerlere, İslâm kuvvetlerinin yerleştirilmesini emretti. Bu emri yerine getiren Hazreti Ebû Ubeyde, birçok kale ve şehri fethederek Fırat nehrine kadar ilerledi.

Fethettiği yerlere memurlar tayin ederek Kudüs'e geldi. Kudüs kuşatıl-

dı. Kudüslüler sulh yapmak istediklerini, yalnız bu sulhta Hazreti Ömer'in de bulunmasını, yoksa sulh yapmayacaklarını Ebû Ubeyde'ye bildirdiler. Durum Hazreti Ömer'e arzedildi.

Hazreti Ömer, yerine Hazreti Ali'yi vekil tayin ederek Kudüs'e geldi. Kudüslülerle sulh yapıldı. Hazreti Ömer sulhtan sonra Medîne'ye döndü.

Rum Kayseri Heraklius, kaybettiği toprakları geri almak için harekete geçti. Büyük bir haçlı ordusu hazırladı. Hazreti Ebû Ubeyde, bu karardan vaktinde haberdar olup, durumu halîfeye bildirerek, nasıl hareket edeceğini sordu.

Ebû Ubeyde camii kitabesi

Hazreti Ömer, İran'la harbetmekte olan Hazreti Sa'd'a emir göndererek, Ebû Ubeyde'ye yardım etmesini bildirdi. Hazreti Sa'd, Ka'ka bin Amr'ı dörtbin mücâhidle yardıma gönderdi. Başkumandan Hazreti Ebû Ubeyde, Şam'ın Cezire ile irtibatını keserek, haçlı ordusunun üzerine yüklendi. Kısa zamanda haçlı ordusunu perişan ederek büyük bir zafer daha kazandı.

Şam'da 639 senesinde, veba hastalığı salgın hâlde olup, çok Müslümanın ölümüne sebep olmuştu. Hazreti Ebû Ubeyde de bu salgına yakalandı. Öleceğini anlayınca, orada hazır bulunanlara bir vasıyetinin olduğunu bildirdi. Vasıyetinde buyurdu ki:

- Namazınızı kılınız! Orucunuzu tutunuz! Sadakanızı veriniz! Haccınızı yapınız! Birbirinize iyilikte bulununuz! Âlimlere ve büyüklerinize itaat ediniz! Dünyaya aldanmayınız!

İnsanların en akıllısı Allahü teâlânın emirlerini yerine getirenlerdir. Hepinize Allahü teâlânın selâm ve rahmetini, lutuf ve bereketini niyâz ederim. Haydi yâ Mu'âz, cemâ'ate namazı kıldır!

Bu sözleri söyledikten sonra gözlerini yummuş, yerine Mu'âz bin Cebel'i vekil etmişti. Vefât ettiğinde 58 yaşında idi.

Mu'âz bin Cebel hazretleri cemâ'ate bir hutbe okudu. Burada buyurdu ki:

- Yemin ederim ki, Ebû Ubeyde gibi, dinine bağlı, temiz ve merhametli insanlar çok azdır. Dünyaya hiç meyletmeyen, emrindekilere hep iyiliği ve birbirlerini sevmeyi emreden bu mübârek Ebû Ubeyde hazretlerine hakkınızı helâl edin ve duâ ediniz!

Hazreti Ebû Ubeyde bin Cerrâh, fazîlet timsâli bir zâttı. Allahü teâlânın emirlerinden dışarı çıkmazdı. Peygamber efendimize muhabbeti pek ziyâde idi. Resûlullah efendimizden aldığı bir emri yerine getirmek için, canını fedâdan çekinmezdi. Zühd ve takvâ sâhibi, pek merhametli idi.

Askerlerine ve tebaasına çok şefkatli idi. Hazreti Ömer, Şam'a gittiği zaman, kendisini karşılayanlara, **"Kardeşim Ebû Ubeyde nerede?"** diye sorduğunda, "Geliyor efendim" diyerek gelmekte olan Hazreti Ebû Ubeyde'yi gösterdiler.

Sağlığında, Cennet ile müjdelenen iki büyük Sahâbî selâmlaştılar. Hazreti Ebû Ubeyde, Hazreti Ömer'e,

- Buyurunuz yâ Emîr-el-Mü'minîn, diyerek, onu evine götürdü.

Hazreti Ömer, Ebû Ubeyde'nin evinin içini görünce buyurdu ki:

- Nerede senin eşyan? Burada bir keçe, bir kırba gibi şeylerden başka bir şey yok. Sen emîrsin, se-

nin burada yiyecek bir şeyin yok mu?

Hazreti Ebû Ubeyde, ona bir zenbil getirerek, içinden birkaç lokma çıkardığında, Hazreti Ömer ağlamaya başladı. Bunun üzerine Ebû Ubeyde dedi ki:

- Sen bizlere, "Kuşluk vakti dinlenmemize yetecek kadar şey bize kâfi" demiştin.

Bu kadarı da bizim için kuşluk dinlenmesine kâfidir. Bunun üzerine iyice duygulanan Hazreti Ömer, buyurdu ki:

- Ey kardeşim Ebû Ubeyde, dünya herkesi değiştirdi, yalnız seni değiştiremedi.

Bir defa Hazreti Ömer, Hazreti Ebû Ubeyde'nin şahsına dört bin dirhem göndermiş ve bu parayı ona götürecek elçiye tenbih etmişti:

- Dikkat et, bakalım bu parayı ne yapacak?

Hazreti Ebû Ubeyde, bu parayı aldıktan sonra, onu hemen askerleri arasında taksim etti. Elçi, geri dönünce hâdiseyi anlattığında, Hazreti Ömer de buyurdu ki:

- Hamdolsun ki, Müslümanlar arasında böyle insanlar var.

Peygamberimizin huzuruna 630 senesinde, Necrân'dan bir Hıristiyan heyeti geldi. Uzun konuşmalardan sonra, Resûlullah efendimizin Peygamber olduğunu kabûl etmediler ancak vergi vermeyi kabûl ettiler ve dediler ki;

– Eshâbından bir emîn kimseyi bizimle beraber gönder, vergilerimizi ona verelim!

Peygamberimiz de yemin edip, buyurdu ki:

- Gâyet emîn bir kimseyi sizinle gönderirim.

Eshâb-ı kirâm, emîn olarak kimin şereflenecéğini merak ediyorlardı. Resûlullah efendimiz buyurdu ki:

- Kalk yâ Ebâ Ubeyde! Ümmetimin emîni işte budur!

Hazreti Ebû Ubeyde bu müjdeye kavuşunca, sevincinden ağladı. Hazreti Ebû Ubeyde vazifesini çok güzel yapmış, dönüşünde hazineyi altınla doldurmuştu. Dönüşünde Eshâb-ı kirâm onu karşılamaya çıktılar. Resûlullah efendimiz, Eshâbını bu hâlde görünce, gülümseyerek onlara buyurdu ki:

- Öyle sanıyorum ki, siz, Ebû Ubeyde'nin hayli dünyalıkla geldiğini duydunuz, onu sevinçle karşılıyorsunuz!

Onlar da, "Evet yâ Resûlallah" diye tasdik ettiler.

Bunun üzerine Resûlullah efendimiz buyurdu ki:

- Sevininiz ve sizi sevindirecek ni'metleri bundan böyle her zaman umunuz! Vallahi bundan sonra, sizin fakir olacağınızdan korkmam. Fakat sizin için korktuğum bir şey varsa, o da, sizden önce gelip geçen ümmetlerin önüne dünya ni'metlerinin yayıldığı gibi, sizin önünüze de yayılarak, onların birbirlerine haset ettikleri ve nefsaniyet güttükleri gibi, sizin de birbirlerinize düşmeniz ve onların helâk

Ürdün'deki Ebû Ubeyde Camii

oldukları gibi sizin de mahvolup gitmenizdir.

Resûlullah efendimiz sahil tarafına bir sefer düzenleyip, Hazreti Ebû Ubeyde bin Cerrâh'ı, emîr tayin etti. Bu sefere 300 Eshâb-ı kirâm katılmıştı. Hazreti Câbir der ki:

Biz bu yola çıktık. Hazreti Ebû Ubeyde mücâhidlere, yanlarında ne kadar erzak varsa getirmelerini emretti. Getirilen erzakı bir araya topladı ki, bu toplanan erzak, iki dağarcık hurmadan ibâretti.

Ebû Ubeyde, bu hurmadan hergün azar azar vererek bizi geçindiriyordu. Nihayet hurmalar tükenince, yokluğunun acısını tattık.

Sonra deniz sahiline vardık. Bir de ne görelim? Deniz sahilinde kocaman bir balık bulunuyordu. Bunu, deniz sahile atmıştı. Ebû Ubeyde bize dedi ki:

- Bu deniz mahlûkunun etinden yiyiniz! Biz de yedik. Medîne'ye dönüp, Resûlullah efendimizin yanına geldiğimizde, bu vak'ayı arzettik. Peygamber efendimiz de buyurdu ki:

- Azîz mücâhidler, yiyiniz! Allahü teâlâ onu denizden rızıklanmanız için çıkarmıştır. Yanınızda varsa bize de yediriniz!

Ve getirilen etten yediler.

Rum Kayseri Heraklius'un büyük ordularını perişan eden İslâm askerlerinin başkumandanı Ebû Ubeyde bin Cerrâh hazretleri, zafer kazandığı her şehirde adamlarını bağırtarak, Rumlara halîfe Hazreti Ömer'in emirlerini bildirirdi. Humus şehrini alınca da buyurdu ki:

Ey Rumlar! Allahü teâlânın yardımı ile ve halîfemiz Ömer'in emrine uyarak, bu şehri de aldık. Hepiniz ticaretinizde, işinizde, ibâdetlerinizde serbestsiniz!

Malınıza, canınıza, ırzınıza kimse dokunmayacaktır! İslâmiyetin adâleti

aynen size de tatbik edilecek, her hakkınız gözetilecektir!

Dışardan gelen düşmana karşı, Müslümanları koruduğumuz gibi, sizi de koruyacağız! Bu hizmetimize karşılık olmak üzere, Müslümanlardan hayvan zekâtı ve uşr aldığımız gibi, sizden de, senede bir kere cizye vermenizi istiyoruz. Size hizmet etmemizi ve sizden cizye almamızı Allahü teâlâ emretmektedir.

Humus Rumları, cizyelerini seve seve getirip, Beytülmâl emîni Habîb bin Müslim'e teslim ettiler. Bu arada Heraklius'un, bütün memleketinden asker toplayarak, Antakya'ya hücûma hazırlandığı haberi alınınca, Humus şehrindeki askerlerin de, Yermük'teki kuvvetlere katılmasına karar verildi.

Bunun üzerine Ebû Ubeyde hazretleri, şehirde memurların şöyle bağırmalarını emretti:

- Ey Hıristiyanlar! Size hizmet etmeye, sizi korumaya söz vermiştim. Buna karşılık, sizden cizye almıştım. Şimdi ise, halîfenin emri üzerine, Heraklius ile gazâ edecek olan kardeşlerime yardıma gidiyorum.

Size verdiğim sözde duramayacağım. Bunun için hepiniz Beytülmâle gelip, cizyelerinizi geri alın! İsimleriniz ve verdikleriniz, defterimizde yazılıdır.

Suriye şehirlerinin çoğunda da böyle oldu. Hıristiyanlar Müslümanların bu adâletini, bu şefkatini görünce, senelerden beri Rum imparatorlarından çektikleri zulümlerden ve işkencelerden kurtuldukları için bayram yaptılar.

Sevinçlerinden ağladılar. Çoğu da seve seve Müslüman oldu. Kendi arzûları ile, Rum ordularına karşı İslâm askerine câsusluk yaptılar.

EBÛ UBEYDE BİN CERRÂH

Hazreti Ömer, Ebû Ubeyde hazretlerini çok severdi. Hattâ bir gün Hazreti Ömer arkadaşlarına sordu:

- Allahü teâlânın dînine hizmet için ne isterdiniz?

Birisi hizmet için ev dolusu altın, bir başkası da mücevher istedi. Onlar da Hazreti Ömer'e sordular:

- Sen ne isterdin?

Hazreti Ömer de şöyle buyurdu:

- Ben de Ebâ Ubeyde bin Cerrâh gibi emin arkadaşlarımın olmasını isterdim. Bunlar ile dînin yayılmasına hizmet ederdim.

Şam'ın fethinde, Müslümanların, tarihin şeref levhasına geçmesine sebep bir olay olmuştur. İslâmiyeti kendilerine ezeli düşman gören Batı için, ibretlik vesîkalardan biri olan bu olay, şöyle meydana geldi:

Şam'ın fethinde, Hâlid bin Velid hazretleri, şehrin bir tarafından girdi. Kendisine karşı koyulduğu için, kılıç kullanarak şehirde ilerliyordu.

Hedefi, o zaman için şehrin en büyük kilisesi olan şimdiki Câmi-i Emevî idi.

Şehrin diğer tarafından da, Ebû Ubeyde bin Cerrâh hazretlerinin komutasındaki askerler ilerliyordu. Fakat, buradaki halk kendisine karşı koymuyordu. Bunun için rahat bir şekilde kılıç kullanmadan ilerliyorlardı. Tabiî ki, bunun ilk hedefi de, şehrin en büyük kilisesi idi.

Müslümanlar, İslâm şehri olduğunun simgesi olarak, kılıç zoru ile aldıkları şehrin en büyük kilisesini câmiye çevirir, diğer kiliselere dokunmazlardı. İstanbul'un fethinde olduğu gibi.

Bu iki büyük kumandan, aynı anda iki ayrı kapıdan bu kiliseye girdiler. Ve kilisenin ortasında birbirleri ile karşılaştılar.

Bu büyük zaferden dolayı, birbirlerini tebrik için kucaklaştılar. Hâlid bin Ve-

lid hazretleri, kilisenin câmiye cevrilmesini istedi. Bu teklife, Hazreti Ebû Ubeyde karşı çıktı:

- Yâ Hâlid! Bilmez misin, sulh, barış yolu ile alınan şehrin kiliselerine dokunulmaz!

- Fakat ben kılıç kullanarak buraya geldim.

- Ben ise kılıç kullanmadım, barış yolu ile buraya kadar geldim.

- Peki o zaman ne yapacağız yâ Ebâ Ubeyde?

- Kilisenin yarısı yine kilise olarak kalacak, diğer yarısı câmiye çevrilecek! Çünkü, kilisenin yarısı kılıç zoruyla, diğer yarısı sulh yoluyla alındı.

O meşhur Bizans generallerini karşısında heybetinden titreten Hâlid bin Velid'in, karara en ufak bir şekilde bile tepkisi olmadı. Hattâ, Ebû Ubeyde bin Cerrâh hazretlerine teşekkür etti.

Bu hâdiseden sonra, kilisenin yarısı câmiye çevrildi. Melik bin Mervan zamanına kadar bu böyle devam etti. Mervan Hıristiyanların rızaları ile kilisenin tamamını câmiye çevirdi.

Ebû Ubeyde bin Cerrâh hazretleri, sağ iken, Cennet ile müjdelenen on Sahâbîden biridir. "Ümmetin Emîni" lâkabıyla övülen yüce Sahâbînin asıl ismi, Âmir bin Abdullah bin Cerrâh'tır. Bütün gazâlarda bulundu. Çok kahraman idi.

Sevgili Peygamberimizin yanında bütün gazâlarda bulundu. Peygamber efendimizin şu hadîs-i şerîfleriyle şereflendi:

- Ebû Bekir Cennettedir. Ömer Cennettedir. Osman Cennettedir. Ali Cennettedir. Talha Cennettedir. Zübeyr Cennettedir. Abdurrahman İbni Avf Cennettedir. Sa'd ibni Ebî Vakkâs Cennettedir. Sa'îd İbni Zeyd Cennettedir. Ebû Ubeyde ibnil Cerrâh Cennettedir.

ebû zer-i gifârî;

Eshab-ı kiram arasında zühd ile meşhur sahabi. İsmi Cündüb bin Cünâde'dir. Ancak İslâm târihinde Ebû Zer künyesi ile meşhur oldu. Lakabı Mesih-ül-İslâm'dır. Ebû Zer-i Gıfârî, Mekke'nin ticâret yolu üzerinde yaşamakta olan Benî Gıfâr kabîlesindendir. Bunlar Arabistan'da bulunan diğer kabîleler gibi câhiliye devrinin her çeşit kötülüğünü işliyor ve putlara tapıyordu. Ticâret kervanlarını çevirip, yağmacılık yapmalarıyla tanınmışlardı.

Ebû Zer-i Gıfârî de çevresinin te'sîriyle bir müddet kervan soygunlarına katılmıştı. Kavmi arasında atılganlığı ve cesâreti ile şöhret bulmuş, gücü, kuvveti ve yiğitliği ile o çevrede pek meşhur olmuştu.

Fakat o, bütün bunlardan bir tat almıyor, zavallı insanların elleriyle yonttuğu putlara ilâh diyerek tapmasına şaşıyor, putlardan nefret ediyordu.

Ebû Zer-i Gıfâri camii

Nihâyet bir gün herşeyin tek bir yaratıcısı olduğuna inanarak, yol kesme işinden vazgeçti. İnsanlardan uzak bir hayat yaşamaya ve Allahü teâlânın rızâsına kavuşmak için kendisine yol gösterecek bir rehber aramaya başladı. Üç sene böylece devam etti.

Ebû Zer-i Gıfârî hidâyete adım adım yaklaşmakta iken, Muhammed aleyhisselâma Allahü teâlâ tarafından peygamberliği bildirilmişti. Artık insanlar birer ikişer Müslüman olmakla şerefleniyor, İslâmın nûru âlemi aydınlatmaya başlıyordu. İslâmın doğuş haberi gün geçtikçe çevrede yayılıyor, müşrikler ise engellemek için çâreler arıyordu.

Nihâyet bu haber Benî Gıfâr kabîlesinin yurduna da ulaşmıştı. Mekke'den gelen biri, Ebû Zer-i Gıfârî'nin **"Lâ ilâhe illallah"** dediğini işitince dedi ki:

- Mekke'de bir zât var, senin söylediğin gibi **"Lâ ilâhe illallah"** diyor ve Peygamber olduğunu bildiriyor.

Ebû Zer heyacanla sordu:

- Hangi kabîledendir?

- Kureyş'tedir.

Ebû Zer-i Gıfârî bu hâlleri işitir işitmez kardeşi Üneys'e dedi ki:

- Hayvanına bin, Mekke'ye git, kendisine vahiy geldiğini söyleyen zâtla görüş, söylediklerini dinle, benim için bilgi edin, haberini bana getir.

Üneys, Mekke'ye gidip, Peygamber efendimizin mübârek cemâli, sohbeti ve ihsânları ile şerefledi. Hayran kaldı. Sonra tekrar memleketine döndü. Kardeşi Ebû Zer kardeşine sordu:

- Ne haber getirdin?

- Vallahi öyle yüce bir zâtı gördüm ki, hep hayrı, iyiliği emredip, kötülüklerden sakındırıyor.

- Peki insanlar, onun hakkında ne diyorlar?

Zamanın meşhur şairlerinden olan kardeşi Üneys şöyle cevap verdi:

- Şair, kâhin, sihirbaz diyorlar. Fakat onun söyledikleri ne kâhinlerin sözüne, ne de sihirbazların sözüne benzemiyor. Onun söylediklerini şairlerin her çeşit şiirleriyle karşılaştırdım. Onlara hiç benzemiyor, hiç kimsenin sözüyle ölçülemez. Vallahi o zât hakkı bildiriyor, doğruyu söylüyor. Ona inanmayanlar yalancı ve sapıklık içindedirler. Bu zât iyiliği, ahlâkî değerleri emrediyor, kötülükten de sakındırıyor.

Ebû Zer-i Gıfârî hazretleri kardeşinin Peygamber efendimizinden getirdiği haber üzerine:

- Sen bana, bu husûsta arzû ettiğim, gönlüme şifâ veren, müşkillerimi giderir bir haber getirmedin. Kendim gidip, onu görürüm, dedi.

Kardeşi Üneys dedi ki:

- İyi olur, fakat sen Mekke halkından sakın! Çünkü Mekkeliler, ona karşı son derece kin besliyorlar ve onunla görüşenleri takip ediyorlar.

Ebû Zer, hemen Mekke'ye gitmeye ve Peygamberimizi görüp Müslüman olmaya karar verdi. Eline bir değnek ve biraz da azık alarak büyük bir şevkle Mekke yoluna düştü.

Mekke'ye varınca hâlini kimseye anlatmadı. Çünkü bu sırada müşrikler Peygamberimize ve yeni Müslüman olanlara şiddetli düşmanlık yapıyorlar ve bu düşmanlıklarını safha safha ilerletiyorlardı. Bilhassa Müslüman olup da, kimsesiz ve garip olanlara işkence yapıyorlardı.

Ebû Zer-i Gıfârî de Mekke'de kimseyi tanımıyordu. Garip ve yabancı idi. Bu bakımdan kimseye bir şey sormadan Kâ'be'nin yanına varıp oturmuştu. Pey-

gamberimizi görmek için fırsat kolluyor, nerede olduğunu öğrenmek için bir işâret arıyordu. Burada Zemzemden başka bir şey yiyip içmiyordu.

Akşam üstü bir sokak köşesine çekildi. Hazreti Ali, Ebû Zer'i gördü. Garip olduğunu anlayarak alıp evine götürdü. Hâlinden bir şey sormadığı gibi, Hazreti Ebû Zer de ona sırrını açmadı.

Sabah olunca, tekrar Kâ'be'ye gitti. Akşama kadar dolaştığı hâlde hiçbir ip ucu elde edemedi. Eski oturduğu köşeye gelip oturdu. Hazreti Ali, o gece yine oradan geçerken, Ebû Zer'i görünce:

- Bu biçâre hâlâ aradığını bulamamış, diyerek tekrar evine götürdü.

Sabahleyin yine Beytullaha gitti, sonra oturduğu köşeye çekildi. Hazreti Ali tekrar da'vet edip evine götürdü ve ona sordu:

- Senin işin nedir? Bu şehre ne için geldin?

- Eğer bana doğru bilgi vereceğine kat'î söz verirsen, söylerim.

- Söyle, hâlini kimseye açmam.

- İşittim ki, burada bir Peygamber çıkmış. Onunla görüşmesi, ondan işittiklerini ezberleyip bana nakletmesi için kardeşimi göndermiştim. Kardeşim gönlüme şifâ verecek bir haber getirmedi. Onun için bizzat kendim onunla görüşmek ve ona kavuşmak için buraya geldim.

- Sen doğruyu buldun, akıllılık ettin. Bu zât Allahın Resûlüdür, hak Peygamberdir. Sabahleyin ben o zâtın yanına gidiyorum. Beni takip et, senin için korkulacak bir şey görürsem, ayakkabımı düzeltiyormuş gibi yaparım. Sen beklemez gidersin. Ben geçip gidersem, arkamdan gel ve benim girdiğim eve sen de peşimden gir!

EBÛ ZER-İ GİFÂRÎ

Ebu Zer-i Gifârî'ye izâfe edilen kabir

Ebû Zer-i Gıfârî, Hazreti Ali'yi takip edip, onunla birlikte Peygamberimizin mübârek yüzünü görmekle şereflendi. Ve hemen:

- Esselâmü aleyküm, diyerek selâm verdi. Bu selâm İslâm'da bu şekilde verilen ilk selâm ve Ebû Zer-i Gıfârî de ilk selâmlayan kimse oldu.

Peygamber efendimiz selâmına cevap verip, aralarında şu konuşma geçti:

- Sen kimsin?

- Gıfâr kabîlesindenim.

- Ne zamandan beri buradasın?

- Üç gün üç geceden beri buradayım.

- Seni kim doyurdu?

- Zemzem'den başka bir yiyecek, içecek bulamadım. Zemzemi içtikçe hiç açlık ve susuzluk duymadım.

- Zemzem mübârektir. Aç olanı doyurur.

- Yâ Muhammed! İnsanları neye da'vet ediyorsun?

- Bir olan ve ortağı bulunmayan Allaha îmân etmeye ve putları terketmeye, benim de Allahın Resûlü olduğuma şehâdet etmeye da'vet ediyorum.

Bunun üzerine Ebû Zer-i Gıfârî hazretleri:

- Bana İslâmı bildir, dedi.

Peygamber efendimiz ona Kelime-i şehâdeti okudu. O da söyleyip, Müslüman oldu. Ebû Zer Müslü-

man olmanın verdiği büyük bir iştiyâkla dedi ki:

- Yâ Resûlallah! Allahü teâlâya yemîn ederim ki Müslüman olduğumu Kâ'be'de müşrikler arasında haykırmadıkça memleketime dönmiyeceğim.

Bundan sonra Ebû Zer-i Gıfârî Kâ'be yanına gidip, yüksek sesle:

- Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühu ve Resûlüh, diye haykırdı.

Bunu işiten müşrikler hemen üzerine hücum ettiler. Taş, sopa ve kemik parçaları ile öyle dövdüler ki, kanlar içinde kaldı.

Bu hâli gören Hazreti Abbâs seslendi:

- Bırakın bu adamı, öldüreceksiniz! O sizin ticâret kervanınızın geçtiği yol üzerinde oturan bir kabîledendir. Bir daha oradan nasıl geçeceksiniz?

Böylece Ebû Zer hazretlerini müşriklerin elinden kurtardı.

Müslüman olmakla şereflenmenin verdiği şevkle, öylesine seviniyor ve coşuyordu ki, ertesi gün gene Kâ'be'nin yanında Kelime-i şehâdeti yüksek sesle bağıra bağıra söyledi. Bu sefer de üzerine hücum eden müşrikler, yere yıkılıncaya kadar dövdüler. Yine Hazreti Abbâs yetişip, ellerinden kurtardı.

Bundan sonra Peygamber efendimiz Ebû Zer-i Gıfârî hazretlerine buyurdu ki:

- Şimdi kavminin yanına dön! Emrim sana ulaşınca, onu kavmine haber ver! Ortaya çıktığımızın haberi sana geldiği zaman yanımıza dön!

Bu emir üzerine Ebû Zer-i Gıfârî kendi kabîlesi arasına dönüp, onlara İslâmiyeti anlatmaya başladı. Hicrete kadar bu hizmete devam etti.

Ebû Zer-i Gıfârî hazretleri kavmini İslâmiyete da'vet ediyordu. Birgün kabîlesi-

ne, Allahın bir ve Muhammed aleyhisselâmın onun Resûlü olduğunu ve bildirdiklerinin hak ve tapmakta oldukları putların bâtıl, boş ve ma'nâsız olduğunu söylemişti. Kendisini dinleyen kalabalıktan bir kısmı, "Olamaz" diye bağrışmaya başladılar. Bu sırada kabîlenin reisi Haffâf, bağıranları susturdu ve dedi ki:

- Durun, dinleyelim bakalım ne anlatacak!

Bunun üzerine Ebû Zer hazretleri şöyle devam etti:

- Ben Müslüman olmadan önce, bir gün Nuhem putunun yanına gidip, önüne süt koymuştum. Bir de baktım ki, bir köpek yaklaşıp, sütü içiverdi. Sonra da putun üzerine pisledi. Görüyorsunuz ki, put köpeğin üzerini kirletmesine mânî olacak güçte bile olmayan bir taş! İşte sizin taptığınız şey! Köpeğin bile hakâret ettiği puta tapmak hoşunuza gidiyorsa, buna çok şaşılır.

Herkes başını eğmiş duruyordu. İçlerinden biri cevap verdi:

- Peki senin bahsettiğin Peygamber neyi bildiriyor. Onun doğru söylediğini nasıl anladın?

Bunun üzerine Ebû Zer hazretleri, yüksek sesle kalabalığa şöyle hitap etti:

- O, Allahın bir olduğunu, O'ndan başka ilâh olmadığını, herşeyi yaratan ve herşeyin mâliki, sahibi olduğunu bildiriyor. İnsanları Allaha îmân etmeye çağırıyor. İyiliğe, güzel ahlâka ve yardımlaşmaya da'vet ediyor. Kız çocuklarını diri diri gömmenin ve yaptığınız diğer her türlü kötülüğün, haksızlığın, zulmün, çirkinliğini ve bunlardan sakınmayı emrediyor.

Ebû Zer-i Gıfârî hazretleri İslâmiyeti uzun uzun açıkladı. Kabîlesinin, içinde bulunduğu sapıklığı bir bir sayıp, bunların zararlarını ve çirkinliğini gayet açık bir şekilde anlattı.

Onu dinleyenler arasında başta kabîle reisi Haffâf, kendi kardeşi Üneys olmak üzere çoğu Müslüman oldu. Diğerleri ise daha sonra Peygamberimizi görerek Müslümanlığı kabûl ettiler.

Ebû Zer-i Gıfârî hazretleri bu hizmetleri yaptığı sırada, İslâmiyet, Mekke'de ve civârında oldukça yayılmıştı. Müşriklerin zulmü de o derece artmış, İslâm uğrunda kanlar dökülmüş, ilk şehîdler verilmişti. İki defa Habeşistan'a, daha sonra Medîne-i münevvereye hicret yapıldı.

Ebû Zer hazretleri de Medîne'ye hicret etti. Peygamber efendimiz hicretten sonra Eshâb-ı kirâm arasında kurduğu kardeşlikte Ebû Zer hazretlerini de Münzir bin Amr hazretleri ile kardeş yaptı. Daha sonra İslâmı anlatması için tekrar kabîlesi arasına gönderildi.

Ebû Zer-i Gıfârî hazretleri Hendek savaşından sonra Medîne'ye geldi ve yerleşti. Bundan sonra Peygamber efendimizin yanından ayrılmadı.

Bütün zamanını dîni öğrenmeye ayırdı. İlim öğrenmek husûsunda büyük gayret sahibi idi. Herşeyi Peygamberimize sorardı. Îmân, ahlâk, emir ve yasaklar husûsunda, Kadir gecesi ve daha birçok husûsların sırlarını, izâhını, namaza dâir ince husûsları ve nice şeyleri Resûlullaha bizzat sorarak öğrenmiştir.

Resûl-i Ekrem efendimiz Ebû Zer'i çok sever, ona, husûsî iltifât buyururdu. Çok zaman gece geç vakte kadar Resûlullahın huzûrunda kalırdı. Peygamberimizin mahremi, sır dostu idi. Onunla mahrem meseleleri konuşurdu.

Ayrıca Ebû Zer hazretleri, Peygamberimizin mübârek elini öpmek saâdetine kavuşmuştur. Resûlullah efendimize bi'ât

ederken de, **"Hak teâlânın yolunda hiçbir kötüleyicinin kötülemesine aldanmıyacağına, ne kadar acı olursa olsun dâimâ doğru sözlü olacağına"** söz vermişti. Ömrünün sonuna kadar hep böyle kaldı. Bu husûsta Resûlullah efendimiz buyurdu ki:

- Dünyaya Ebû Zer'den daha sâdık kimse gelmedi.

Resûlullaha anlatılamayacak derecede muhabbeti ve bağlılığı vardı. Bir defasında şöyle demiştir:

- Yâ Resûlallah, benim kalbim yalnız Allahü teâlânın ve sizin muhabbetinizle doludur. Bu muhabbet o derecede ki, insanın kalbi ancak bu kadar muhabbetle dolu olur.

Tebük muharebesinde Ebû Zer-i Gıfârî hazretlerinin devesi pek zayıf ve dayanıksız olduğu için geride kalmıştı. Yolun ortasında devesi çöküp kalınca, devesinden indi. Eşyasını sırtına yükleyerek orduya yetişmek için yaya yürümeye başladı. Şiddetli sıcak ortalığı kavuruyordu. Bir öğle vakti Ebû Zer orduya yetişti. Resûlullahın yanında bulunan Eshâb-ı kirâm dediler ki:

- Yâ Resûlallah! Tek başına bir adam geliyor.

Resûlullah efendimiz:

- Ebû Zer midir? Onun olmasını isterim, buyurdular.

Eshâb-ı kirâm dikkatle bakıp Resûlullaha dediler ki:

- Yâ Resûlallah, gelen Ebû Zer'dir.

- Allah Ebû Zer'e rahmet eylesin! O, yalnız yaşar, yalnız yürür, yalnız başına vefât eder ve yalnız başına haşrolunur.

Daha sonra Ebû Zer'e:

- Ey Ebû Zerr! Niçin geride kaldın, buyurdular.

Ebû Zer, devesinin durumunu anlattı ve bu sebeple geride kaldığını söyledi. Bunun üzerine Resûlullah efendimiz:

Ebu Zer-i Gifâri camii

- Bana gelip kavuşuncaya kadar, attığın her adımına karşılık, Allahü teâlâ bir günâhını bağışlasın, diye duâ buyurdular.

Ebû Zer-i Gıfârî dünyaya hiç değer vermezdi. Son derece kanâatkâr, fakîr ve yalnız yaşardı. Peygamber efendimiz bu sebeple ona, **"Mesîh-ül-İslâm"** lâkabını vermişti.

Ebû Zer-i Gıfârî hazretleri, Mekke'nin fethine de kendi kabîlesinin sancağını taşıyarak katılmıştır.

Peygamberimize tam bağlanıp, onun sevip, beğendiğini seven, sevmediğini ve beğenmediğini sevmeyen Ebû Zer, Resûlullahın vefâtında da yanında bulunmuştur. Peygamberimizin vefâtından sonra bir köşeye çekilip, son derece mahzûn ve yalnız yaşadı. Hazreti Ebû Bekir'in halîfeliği devrinde de böyle yaşayıp, onun vefâtından sonra Şam'a gitti. Oraya yerleşti.

Ebû Zer-i Gıfârî hazretleri, Kâ'be'nin yanında durarak şöyle dedi:

EBÛ ZER-İ GİFÂRÎ

- Ey ahâli, sizden biri bir yolculuğa çıkacak olsa, azıksız aslâ çıkmaz, mutlaka bir yol hazırlığı yapar. Yanına yiyecek, içecek, para vs. alır. Dünya hayâtında bir yolculuğa çıkan bir insan, azık almadan çıkmazsa, ya âhıret yolculuğuna çıkacak birisi, azıksız nasıl çıkar?

Orada toplanan ahâli sordu:

- Bizim âhıret azığımız nedir yâ Ebâ Zer?

- Dünyayı iki kısma ayırınız. Birini dünyalık elde etmeye, diğerini de âhıret hazırlığı yapmaya tahsîs ediniz. Üçüncüsü size zararlı olur, fayda vermez.

Ebû Zer-i Gıfârî hazretleri, Hazreti Osman'ın halîfeliğine kadar Şam'da kaldı. Şam halkına din bilgilerini öğretmekle meşgul oldu. Şüphelilerden ve harâmlardan son derece sakınırdı. Evinde bir günlük nafakasından fazlasını bulundurmaz, hep fakîrlere dağıtırdı.

Bir defasında Şam vâlisi, Hazreti Muâviye tecrübe etmek için, hizmetçisi ile akşam onbin dirhem altın göndermişti. Ebû Zer hazretleri altınları alınca uykusu kaçtı, uyuyamaz hâle geldi. Hemen kalktı ve fakîrlere dağıttı. Yanında tek altın bile saklamadı.

Ertesi gün vâlinin hizmetçisi gelip dedi ki:

- Aman efendim, dün akşam sana getirdiğim altınlar meğerse başkasına gidecekmiş. Yanlışlıkla sana getirmişim. Mümkünse altınları geri alayım, yoksa vâli benden hesap sorar.

Bunun üzerine Ebû Zer-i Gıfârî hazretleri buyurdu ki:

- Oğlum, onları fakîrlere dağıttım. Sen vâliden iki üç gün mühlet iste, ben bu parayı hazırlarım, o zaman iâde ederiz.

Vâlinin adamı durumu vâliye anlattı. Vâli, Ebû Zer'in, sözünün eri olduğunu anladı.

Ancak, Ebû Zer'in bir günlük ihtiyaçtan fazlasını bulundurmayıp dağıtmasını ve halkı buna teşvik etmesini, halkın anlamayacağını anlayan vâli, durumu halîfe Hazreti Osman'a mektup ile bildirdi.

Bunun üzerine halîfe, Ebû Zer'i Medîne'ye da'vet etti. Ebû Zer, Medîne'ye geldiğinde, evlerin Sel Dağına dayandığını ve refâhın arttığını gördü. Halîfenin huzûruna çıkınca, Hazreti Osman'a, niçin insanların biriktirdikleri malları dağıttırmıyorsun, diye sordu. Bunun üzerine Hazreti Osman buyurdu ki:

- Yâ Ebâ Zer, halkı zühd yoluna zorla sokmak imkânsızdır. Onlar zekâtlarını verdikten sonra, benim vazîfem, onlar arasında Hak teâlâ hazretlerinin emriyle hükmetmek ve onları çalışma, iktisat tarafına teşvik eylemektir.

Bunun üzerine Ebû Zer dedi ki:

- Resûlullah bana **"Binalar Sel dağına ulaştığı zaman, sen Medîne'den ayrıl!"** diye emretmişlerdi. İzin verirseniz, ben Medîne'den gideyim.

Hazreti Osman müsâade buyurdu. Birkaç koyun ve keçi, yetecek miktarda yiyecek vererek, Medîne-i münevvere yakınlarındaki **Rebeze** adındaki köye gitmesini söyledi. Ailesi de Şam'dan buraya gönderildi.

Ebû Zer-i Gıfârî hazretleri, Rebeze'de, küçük bir kulübeye yerleşti. Gelip geçenlere, hadîs-i şerîf ve dînî bilgiler öğretmeye başladı. Halîfenin hediye ettiği, birkaç koyun ve keçisi vardı. Onlarla hayatını devam ettiriyor, dâimâ Allaha şükrediyordu.

Birgün, muhterem hanımı hatırlattı:

- Elbisen çok eskidi, bir yenisini bulamaz mıyız?

- Bize artık elbise değil, kefen lâzımdır! Üstelik sana, iyi haberlerim var.

- Hayırdır İnşâallah efendi...

- İnşâallah yakında, Allahın sevgilisi Peygamber efendimize kavuşacağım. Ey ölüm çabuk gel, rûhum Rabbime kavuşmak sevgisiyle çırpınıyor.

Hanımı ağlamaya başladı.

- Niçin ağlıyorsun hanım?

Kadıncağız bir şeyler söylemek için dedi ki:

- Nasıl ağlamıyayım! Gerçekten bir emr-i Hak vâki olsa, vefât etsen, ben buralarda tek başıma ne yaparım? Sonra bir kefen bezimiz bile yok. Ayrıca kadın başıma, seni nasıl defnedebilirim?

- Şimdi bunları bırak da, kapıya çık bakalım! Gelen giden, var mı?

Hanımı gözlerini sildi. Kapı önüne çıktı. Uzaklara, ufuklara baktı, baktı. Issız çöl rüzgârlarından başka, ne gelen vardı, ne giden! Üzüntüyle içeri döndü. Başını salladı:

- Bilirsin ki, hac mevsimi geçti. Bu günlerde, şu ıssız çöle, kimin yolu düşebilir?

- Gelirler! Gelirler! Sen şimdi kalk! Bir keçi kes; pişirmeye başla! İyi kalbli Müslüman cemâ'ati gelince, onlara ikrâm edersin. Sakın, yemeden onları salıverme!

Hanımı, tekrar dışarı çıktı. Gözleri nemli, efendisinin emirlerini yerine getirmeye başladı. Yemek pişirirken yolu da gözlüyordu. İşte bu sırada ufukta, bir toz bulutu belirdi. Bulut yaklaştı, yaklaştı.

Nihâyet atlılar ve deveiler, açıkça belli oldular. O zaman kadıncağız buruk bir sevinçle içeri koştu:

- Müjde efendi! Söylediğin gibi, gelenler var!

Yaşlı Sahâbînin gözleri parladı ve dedi ki:

- Elhamdülillah! Çok şükür, geldiler demek. Öyleyse, gel de şu yaşlı vücûdumu, Kıbleye doğru çevirelim.

Sonra Kelime-i Şehâdet getirip vefât etti. Hanımı, efendisinin dediklerini yaptı. Sonra tekrar, kapı önüne çıktı. Yolcular gelmişlerdi.

Bunlar Abdullah bin Mes'ûd, Mâlik bin Eşter ve ba'zı Müslümanlardı. Kadıncağız eliyle, gelenlere evi gösterip sordu:

- Ebû Zer içerde, vefât etti. Onu kefenleyip, ecre, sevâba nâil olmak istemez misiniz?

Bu ismi duyan kâfile mensupları, hep birlikte, Ebû Zer hazretlerinin hizmetine koştular.

Abdullah bin Mes'ûd'un verdiği kefenle kefenlendi ve cenâze namazını da, Abdullah bin Mes'ûd kıldırdı. Hazırlanan etten de yiyerek hep birlikte Medîne'ye döndüler. Çoluk çocuğunu Hazreti Osman himâyesine aldı.

Ebû Zerr-i Gıfârî Peygamber efendimizden bizzat işiterek iki yüz seksen bir hadîs-i şerîf rivayet etmiştir. Kendisinden; Enes bin Mâlik, İbn-i Abbâs, Hâlid bin Vehban, Zeyd bin Vehb, Cübeyr bin Nüfeyr, Ahnef (Dehhâk) bin Kays, Abdullah bin Sâmit, Amr bin Meymûn ve daha çok sayıda hadîs âlimi, hadîs-i şerîf rivayet etmişlerdir. Ondan rivayet edilen bu hadîs-i şerîfler Kütüb-i sitte adlı meşhur altı hadîs kitabında yer almıştır.

Hazreti Ebû Zer'in rivayet ettiği bir hadîs-i kudsîde buyruldu ki:

"Ey benim kullarım! Siz, gece gündüz kast ile hatâ edersiniz. Ben ise şirkden başka bütün günahları affediciyim. Bana istiğfar ediniz ki sizi mağfiret edeyim."

"Ey benim kullarım! Şüphesiz siz bana hiç bir zarar veremezsiniz ve bana hiç bir fayda sağlayamazsınız.Ben bunlardan münezzeh ve müberrâyım. Ben ganiyyi mutlakım siz de fakîr-i mutlaksınız."

"Ey benim kullarım! Eğer sizin öncekileriniz ve sonrakileriniz, insanlarınız, cinleriniz, takvanın en yüksek derecesinde olsa, benim mülkümde zerrece artış olmaz. Zühd ve takvanızın faydası yine sizedir."

"Ey benim kullarım! Sizin öncekileriniz ve sonrakileriniz insan ve cinleriniz, yâni hepiniz en âsî bir kimse gibi hep, isyankâr ve günahkâr olsanız, benim mülkümden zerre eksilmez. Bunların zararı ziyanı size ulaşır."

Ebû Zer'in rivayet ettiği hadîs-i şeriflerde buyruldu ki:

"Akıllı kimse zamanını üçe bölmeli, bir kısmını ibâdetle, bir kısmını nefis muhasebesi ile, diğerini de öbür işlerini yapmakla geçirmelidir."

"Nerede olursan ol takva üzerine bulun, Allah'tan kork."

"Eğer iyilik yapmaya gücün yetmiyorsa, hiç olmazsa kötülük etme. Bu da nefsin için verilmiş bir sadakadır."

Hazreti Ebû Zer buyurdu ki:

"Şüphesiz malının iki ortağı vardır. Biri semavî âfetler, diğeri de vârisler. Şu hâlde, malından nasibi en az olan kimse olmak istemiyorsan ve buna gücün yetiyorsa, Allahü teâlânın yolunda sarfet."

"Fakir yâni, ihtiyaç hâli benim için zenginlikten ve hastalık da sıhhatli olmaktan daha sevgilidir."

"İnsan ne kadar dünyâ malı toplarsa, o kadar dünyâya düşkün olur."

"En garip ve en muhtaç olduğun gün kabre konduğun gündür."

ebüdderdâ;

Ebüdderdâ hazretleri, Bedir seferi sırasında Müslüman oldu. Önceleri puta tapardı. Bir gün Ebüdderdâ'nın ana bir kardeşi Abdullah bin Revâha ile Muhammed bin Mesleme, Ebüdderdâ'nın bulunmadığı bir sırada evine girerek putunu kırdılar.

Ebüdderdâ, eve dönünce, hem putun kırıklarını topluyor, hem de diyordu ki:

- Yazıklar olsun sana! Ne diye seni kıranlara mâni olmadın? Onları ne diye üzerinden defedemedin?

Zevcesi Ümmüdderdâ dedi ki:

- Eğer o, bir kimseye fayda verebilse veya gelecek bir zararı önleyebilse idi, kendisine gelen zararı önlerdi!

Ebüdderdâ, bunun üzerine, **"Gusletmek için bana su hazırla!"** dedi. Yıkandı. Elbisesini giydikten sonra, Peygamberimizin yanına gitmek üzere yola çıktı.

Ebüdderdâ gelirken, Abdullah bin Revâha Peygamberimizin yanında bulunuyordu. Dedi ki:

- Yâ Resûlallah! Bu gelen Ebüdderdâ'dır. Ben onun, bizi görmek için geldiğini sanıyorum!

- O, Müslüman olmak için geliyor. Çünkü, Rabbim, Ebüdderdâ'nın Müslüman olacağını bana va'detti!

Ebüdderdâ Resûlullah efendimizin huzûrunda Müslüman oldu. Ebüdderdâ'nın ev halkı ise kendisinden önce Müslüman olmuşlardı.

O Müslüman olmadan önce Bedir savaşı yapılmıştı. Uhud savaşında ve diğer savaşların hepsinde bulundu. Uhud savaşında gösterdiği cesâret ve kahramanlığı çok dikkati çekmiş, Peygamberimiz onun için, **"Ne mükemmel süvâridir"** buyurarak methetmiştir.

EBÜDDERDÂ

Ebüdderdâ, Peygamberimizin zamanında Kur'ân-ı kerîmi tamamen ezberlemiştir. Âyet-i kerîmelerin çoğunun tefsîrini bizzat Peygamber efendimize sorarak öğrenmiştir.

Ebüdderdâ, Peygamberimizin vefâtından sonra Medîne'de kalmaya tahammül edememiştir. Hazreti Ebû Bekir zamanında, Yermük savaşında, ordu kâdısı olarak bulunmuştur. İslâm tarihinde ilk defa ordu kâdılığı yapan o olmuştur. Hazreti Ömer devrinde izin istiyerek Şam'a gitmiş, orada Kur'ân-ı kerîm ve ilim öğretmekle meşgul olmuştur.

Şam'da Câmi-i Kebîr'de verdiği bu derslerine pek çok sayıda talebe katılırdı. Talebelerine onar kişilik halkalar halinde ders verirdi. Her ders halkasını ayrı ayrı kontrol ederdi. Bir defasında talebeleri sayıldığında binaltıyüz civârında oldukları görülmüştür. Bu derslere Eshâb-ı kirâmdan da katılanlar olmuştur. Ebüdderdâ ayrıca tabâbet ilmini de bilirdi. Hastalarını tedâvi eder, gerekli ilâçları yapardı.

Şam'a vâli tâyin edilen Hazreti Muâviye, halîfeden bir kâdî istemişti. Hazreti Ömer de, **"Bu vazîfeyi en iyi Ebüdderdâ yapar"** buyurarak, vazîfenin ona verilmesini emretti. Bu vazîfesi sırasında da ilim yaymaya devam etti.

Birgün, Ebüdderdâ hazretlerine bir kişi gelerek dedi ki:

- Yâ Ebüdderdâ! Benim büyük bir hastalığım var. Bunun tedâvisinde bana yardımcı ol!

- Hastalığın nedir?

- Benim kalbimde dünyaya karşı aşırı sevgi var. Dünya, âdetâ kalbimi işgâl etmiş. Kıldığım namazlarda nûr göremiyorum. İbâdetlerimden bir tat, lezzet alamıyorum.

- Ey kişi, senin hastalığın hastalıkların en büyü-

ğüdür. Bunu, hemen tedâvi etmelisin! Yoksa, Allah korusun îmânını da kaybedebilirsin!

- Yâ Ebüdderdâ, ne olur beni bu hastalıktan kurtar!

Ebüdderdâ hazretleri bu kişiye şu nasîhatı yaptı:

- Sık sık hasta ziyâretlerine git! Cenâze namazlarında bulun! Kabirleri ziyâret et! Bu üç şeyi muntazam yaparsan bu hastalıktan kurtulursun. Sendeki dünya sevgisi yok olur, kalbin nûrlanır, basîret gözün açılır.

Bu kişi bildirilen üç şeye bir müddet devam etti, fakat kendi hâlinde herhangi bir değişiklik hissetmedi. Üzüntülü bir şekilde tekrar Ebüdderdâ hazretlerine gidip dedi ki:

- Ey Ebüdderdâ! tavsiyelerini aynen yerine getirdim. Fakat kendimde hiçbir değişiklik görmüyorum. Ne olur beni bu hastalıktan kurtar!

Ebüdderdâ hazretlerine izafe edilen Eyüp'teki türbe

Ebüdderdâ hazretleri şöyle buyurdu:

- Öyle ise sen, cenâzeye bir hayvan ölüsüne gider gibi gitmişsin! Şimdi söyliyeceklerimi iyi dinle! Hasta ziyâretlerine gittiğin vakit, birgün senin de onun gibi zayıf, hâlsiz, yatağa uzanmış olacağını düşün! Bir yudum suyu bile eline alıp içemiyecek, başkalarının yardımı ile içebileceksin!

Bütün bu gerçeklere rağmen hâlâ dünyaya bağlanmaktaki maksadın ne? Görüyorsun ki, dünya zenginliği, insanın bu hâle gelmesine mâni olamamaktadır. Bunları, hastanın yanında düşün ve nefsine şöyle de:

"Şunun hâline bak, ibret al! Senin de sonun budur! O hâlde dünya muhabbetinden elini çek!"

Cenâze namazına gittiğin zaman düşün ki, bu kimseyi, bütün dünya ni'metlerinden ayırmışlar, tabutun içine koyup musalla taşının üzerine bırakmışlar. Yakınları, çok sevdiği ve bütün ömrünü onlar için harcadığı çocukları onu geriden seyrediyorlar.

Mezarlığa vardığında, kabirde yatanların hâlini düşün! Birgün sen de onlar gibi olacaksın. Nâzik bedenin çürüyüp böceklere yem olacaktır.

Ey kişi, işte üç şeyi yaparken bunları düşünüp, kendini bunların yerine koyarsan, kısa zamanda bu tehlikeli hastalıktan kurtulursun.

O kişi, bu nasîhatlara aynen uydu. Kısa zamanda bu hastalıktan kurtuldu. Dünyadan tiksinmeye başladı. Kalbi nûrlandı. Basîret gözü açıldı. Hakkı bâtıldan ayırdı. Bundan sonra bütün ömrünü, âhıreti düşünerek, ona hazırlanmakla geçirdi.

Ebüdderdâ hazretlerini gördüğünde dedi ki:

- Allah senden râzı olsun! Kalb gözümün açılmasına, gerçekleri görmeme vesîle oldun.

Ebüdderdâ hazretleri, hastalandığı zaman, dostları ziyâretine gelerek dediler ki:

- Hastalığın nedir?

- Günâhımdır!

- Arzûn nedir?

- Cennettir!

- Sana bir tabîb çağırmayalım mı?

- Beni tabîb hasta yaptı.

Abdullah bin Selâm'ın oğlu Yûsüf şöyle anlatmıştır:

"Ebüdderdâ vefât edeceği sırada ben yanında idim. Bana dedi ki:

- Kalk benim vefât etmek üzere olduğumu halka ilân et!

Ben kalkıp insanlara durumu bildirdim. İşitenler evine geldiler. Evin içi-dışı insanlarla doldu. Sonra, **"Beni dışarı çıkarınız"** demesi üzerine dışarı çıkardık. **"Beni oturtunuz" dedi. Oturttuk. Evinde toplanan büyük kalabalığa karşı şöyle dedi:**

- Ey insanlar Resûl-i ekremden işittim ki, şöyle buyurdu:

(Kim kusûrsuz ve noksansız bir abdest alır, sonra da tam bir ihlâs ile namaz kılarsa, Allahü teâlâ onun istediklerini ona ihsân eder.)

Ebüdderdâ, bundan sonra gelenlere namazla ilgili bir miktar daha nasîhatta bulundu. Son sözleri bunlar oldu."

Peygamber efendimiz Ebüdderdâ'nın ilimdeki gayretini övmüş ve;

- Her ümmetin bir hakîmi vardır. Bu ümmetin hakîmi de Ebüdderdâ'dır, buyurmuştur.

Mu'âz bin Cebel de vefât ederken, talebesi Amr bin Meymûn'a, Ebüdder-

dâ'nın ilminden istifâde edilmesini vasiyet ederek buyurmuştur ki:

- Yeryüzü ondan daha âlim bir kimse taşımadı.

Ebüdderdâ, herkese iyilikle muâmelede bulunurdu. Kızgınlıkları ve kırgınlıkları yatıştırır, hep güleryüz gösterirdi. Kimseyi incitmez, kimseden incinmezdi. Çok tok gönüllü ve cömert idi. Kendisini ziyârete gelen her misâfire çok ikrâmda bulunur, bizzat kendisi hizmet ederdi. İlmi, takvâsı, üstün ahlâkıyla ve daha birçok vasıflarıyla çok sevilmiş, hürmet gösterilmiştir.

Ebüdderdâ hazretleri; bir şahsın işlemiş olduğu bir kötülükten dolayı, insanlar tarafından sövülüp, kötülendiğine tesâdüf etti. Oradakilere dedi ki:

- Bu adam bir kuyuya düşmüş olsaydı, siz onu çıkarmak istemez miydiniz?

- Evet çıkarmak isterdik.

- Öyle ise, onu kötülemeyiniz, dil uzatmayınız, onun işlemiş olduğu kötülükten sizi korumuş olan Allahü teâlâya şükrediniz.

- Sen ona buğzetmez misin?

- Ben onun kendisine değil, yaptığı fenâlığa buğzederim.

Ebüdderdâ'nın hanımlarından Hayre binti Hadred, Ümmüd Derdâ el-Kübrâ lâkabıyla meşhûr olup, kadın sahâbîlerdendir. Fıkıh ve hadîs ilminde âlim bir kadındı. Rivâyet ettiği hadîs-i şerîfler altı meşhûr hadîs kitabında yer almıştır. Bilâl, Yezîd, Derdâ ve Nesîbe adlarında dört çocuğu vardı.

Hanımı Ümmüd Derdâ şöyle anlatmıştır:

"Ebüdderdâ birşey anlatırken ve bir hadîs-i şerîf naklederken dâimâ tebessüm ederdi. Bir gün sebebini sordum. Dedi ki:

- Resûl-i ekrem efendimiz her hadîs-i şerîf söyledikçe tebessüm ederdi."

Bir gün Medîne'den, Ebüdderdâ hazretlerini ziyâret için bir zât geldi. Ebüdderdâ hazretleri o zâta, niçin geldiğini sordu. O da, "Sizin Resûlullahtan işittiğiniz hadîs-i şerîfleri rivâyet ettiğinizi duydum. Onun için geldim" dedi. Ebüdderdâ hazretleri tekrar sordu:

- Ticâret için falan gelmedin mi?

- Hayır.

- Başka bir işin veya ihtiyacın için mi geldin?

- Sadece hadîs-i şerîf almak üzere geldim.

Bunun üzerine Ebüdderdâ hazretleri buyurdu ki:

- Pekiyi, o hâlde dinle! Resûl-i ekrem efendimizin şu sözleri söylediğini duydum:

(Bir insan ilim kazanmak için bir yola giderse, Allahü teâlâ ona Cennete doğru bir yol açar. Melekler, ilim talebesinden memnun oldukları için kanatlarını onların üzerine gererler. İlim sahipleri için, yerdekiler ve göktekiler magfiret niyâz ederler. Denizin diplerindeki balıklar bile ona duâ ederler.)

(Âlimin âbid üzerindeki üstünlüğü, ayın yıldızlara üstünlüğü gibidir. Âlimler peygamberlerin vârisleridir. Bunlar para peşinde koşmazlar. İlme koşarlar. Onun için, onlar ilimden ne kadar fazla pay almak mümkünse o kadar alırlar.)

Bir defasında Ebüdderdâ hazretlerinin evine bir zât uğradı. O zâta dedi ki:

- Eğer burada kalacaksan sana bir yer hazırlayayım, yolcu isen, geçip gideceksen sana azık hazırlayayım.

- Yolcuyum, gideceğim.

- Öyle ise sana en güzel azığı hazırlayayım. Bundan daha kıymetli azık olsa idi, onu da sana verirdim.

Ebüdderdâ hazretleri sonra şöyle devam etti:

- Bir gün Resûlullah efendimizin huzûruna gitmiştim. "Yâ Resûlallah! Zenginler dünyayı da âhıreti de kazandılar. Onlar hem namaz kılıyor, hem oruç tutuyor, hem de sadaka verebiliyorlar. Fakat biz fakîr olduğumuz için sadaka veremiyoruz" dedim.

Bunun üzerine Resûl-i ekrem efendimiz şöyle buyurdu:

- Sana bir şey söyleyeyim mi? Sen onu yapınca kavuştuğun şeye, ancak onu yapanlar kavuşabilirler. Yapmayanlardan hiçbiri ona yetişemezler. Her namazdan sonra 33 kere Sübhanallah, 33 kere Elhamdülillah, 33 kere Allahü ekber söyle!

Bir defasında Kureyşten bir zât ile Ensârdan bir zâtın aralarında bir mesele olmuştu. Ensârdan olan zât, Hazreti Muâviye'ye gidip şikâyet etti. Hazreti Muâviye helâllaşmalarını tavsiye etti. Fakat şikâyet eden kabûl etmedi. Hazreti Muâviye, o zâta Hazreti Ebüdderdâ'yı göstererek dedi ki:

- Bu zâta sor!

O kimsenin sorusu üzerine Ebüdderdâ şöyle dedi:

- Resûl-i ekremden işittim. **"Bir Müslümanın bedenine bir zarar gelir de, buna sebep olanı, affeder, hakkını helâl ederse, Allahü teâlâ onu bir derece yükseltir. Onun bir hatâsını affeder"** buyurdu.

Bunu dinleyen zât, Ebüdderdâ'ya bakarak sordu:

- Sen bunu bizzat Resûl-i ekrem efendimizden duydun mu?

- Evet, kulaklarımla işittim. Kalbimle kavradım.

- O hâlde ben şikâyetimden vazgeçiyorum, hakkımı da helâl ediyorum.

Ebüdderdâ hazretleri bir gün Şam'da mescidde oturuyordu. Bir kişi mescide girdi ve şöyle duâ etti:

- Yâ Rabbî! Yalnızlıkta bana yardımcı ol, garipliğimde bana acı, bana azîz ve sevimli bir dost ihsân et!

Ebüdderdâ bu sözlerini duyunca, o zâta dönüp şöyle dedi:

- Resûlullah efendimizden işittim. Buyurdu ki: **"İnsanlar içinde kendine zulmedenler var, bunlar gam ve keder içindedirler. İnsanlar arasında isrâftan sakınanlar var, bunlar iktisatlı ve mutedil hareket ederler. Bunların hesâbı kolaydır. Ayrıca, insanlar arasında hayır işlemek için yarışanlar var. Bunlar hesapsız Cennete girerler."**

Peygamberimiz; Selmân-ı Fârisî ile Ebüdderdâ'yı kardeş yapmıştı.

Selmân-ı Fârisî, bir gün, Ebüdderdâ'yı ziyârete gitti. Ebüdderdâ, Selmân-ı Fârisî'ye yemek getirterek dedi ki:

- Ben, oruçluyum. Buyur, sen ye!

Selmân-ı Fârisî de dedi ki:

- Sen yemedikçe, ben de, yemem!

Ebüdderdâ da, onunla birlikte yemek zorunda kaldı. Geceleyin namaza kalkmaya davranınca, Selmân-ı Fârisî, ona, "Yat, uyu!" dedi. O da, yatıp uyudu. Bir müddet sonra, yine namaza kalkmaya davrandı. Selmân-ı Fârisî tekrar, "Yat, uyu!" dedi. O da yatıp uyudu. Sabah namazı vakti girince, Selmân-ı Fârisî, ona, "Şimdi, kalk artık!" dedi. Kalktılar. Sonra Selmân-ı Fârisî, ona dedi ki:

- Senin üzerinde bedenin hakkı var! Rabbinin hakkı var! Misâfirinin hakkı var! Âilenin de, hakkı

var! Oruç tut, iftâr da, et! Namaz kıl! Âilenin yanına da, git! Sen, her hak sahibine hakkını ver!

Abdest alıp sabah namazının sünnetini kıldıktan sonra farzını kılmak üzere mescide gittiler. Namazdan sonra, durumu Peygamberimize anlattılar. Peygamberimiz buyurdu ki:

- Selmân, ilimle doldurulmuştur, doğru söylemiş, doğru yapmış!

Ebüdderdâ'nın bildirdiği hadîs-i şerîflerden bir kısmı da şunlardır:

(Cömertlik, îmânın sağlamlığından gelir. Îmânı sağlam olan Cehenneme girmez. Cimrilik de şek ve şüpheden gelir. Şüphe içinde olan Cennete giremez.)

Birgün Resûlullah efendimiz buyurdu ki:

- Cum'a günleri bana çok salevât getirin! Okunan salevât bana hemen bildirilir.

Bunun üzerine, "Öldükten sonra da bildirilir mi?" diye sorulunca, Resûlullah efendimiz buyurdu ki:

- Evet, ben öldükten sonra da bildirilir. Çünkü, toprağın peygamberleri çürütmesi harâm kılındı. Onlar kabirlerinde diridirler, rızıklandırılırlar.

Bir gün Resûlullah efendimiz buyurdu ki:

- Ey Ebüdderdâ! Cehennem ehlinin kimler olduğunu sana bildireyim mi? Her böbürlenen, kaba, büyüklük taslıyan, iyiliğe mâni olan kimsedir. Cennet ehlinin kimler olduğunu sana bildireyim mi? Her fakîr kimse ki, Allaha yemîn etse, Allah onu doğru çıkarır.

Yine buyurdu ki:

(Din kardeşinin arzû ettiği yemeği ona yediren kimsenin günâhları bağışlanır. Din kardeşini sevindiren, Allahı sevindirmiş olur.)

Peygamber efendimiz, günâhkârlara şefâ'at edeceğini bildirince, "Îmânı olan hırsız ve zânîler de şefâ'ate kavuşacak mı?" diye suâl ettim. Buyurdu ki:

- Evet, onlara da şefâ'at edeceğim.

Yine buyurdular ki:

(Sizler kıyâmet günü kendinizin ve babanızın adları ile çağırılacaksınız. Öyle ise çocuklarınıza güzel isimler veriniz.)

(Mîzâna konacak amellerden en ağır geleni, güzel ahlâktır.)

(Bir kimse, kardeşine arkasından duâ ettiği zaman, bir melek, "Allah, sana da o duâ ettiğin gibi versin" der.)

(Şikâyetinize sebep olan şeyler, amellerinizin bozukluğundandır.)

(Her kim Kehf sûresinin başından on âyet-i kerîme ezberlerse, Deccâlın ve aldatıcıların şerrinden korunmuş olur.)

(Her hastalığın başı çok yemektir.)

(Dertli mü'minin duâsını ganîmet bilin! Sübhânallahi velhamdülillahi velâ ilâhe illallahü vallahü

Ebüdderdâ hazretlerine izafe edilen türbenin kitâbesi

ekber velâ havle velâ kuvvete illâ billah, çok söyleyiniz. Zîrâ onlar sâlih amellerdendir. Ağaçların yaprakları döktükleri gibi bunlar da hatâları dökerler. Bunlar Cennet hazînelerindendir.

Ebüdderdâ dedi ki:

- Çok sevdiğim bana dedi ki:

(Parça parça parçalansan, ateşte yakılsan bile, Allahü teâlâya hiçbir şeyi ortak koşma! Farz namazları terketme! Farz namazları bile bile terkeden Müslümanlıktan çıkar. İçki içme! İçki, bütün kötülüklerin anahtarıdır.)

Ebüdderdâ hazretleri buyurdu ki:

- Zilhiccenin ilk 9 günü oruç tutmalı, çok sadaka vermeli ve çok duâ ve istigfâr etmelidir! Çünkü Muhammed aleyhisselâm, **(Bu on günün hayır ve bereketinden mahrûm kalana yazıklar olsun)** buyurdu.

Ebüdderdâ hazretleri buyurdu ki:

- Dünyada, üç şey için yaşamak isterim: Uzun gecelerde namaz kılmak için, uzun günlerde oruç tutmak için ve sâlih kimselerin yanında oturmak için.

- Kötü kimselerle çok düşüp kalkan kimsenin kalbi harâb olur.

- Allahü teâlâyı görür gibi ibâdet ediniz! Kendinizi ölmüş biliniz! İyilik zâyi olmaz, günâh unutulmaz.

- Hayır, mal ve evlâdı çoğaltmakta değildir. Hayır, kulluk yükünün büyüklüğünü anlamak, ameli çoğaltmak, insanlarla oyalanmayı bırakıp Allahü teâlâya ibâdete yönelmektir. Eğer iyilik yaparsan Allahü teâlâya hamdet, günâh işlemişsen istigfâr et.

- Ardından insanların gelmesinden hoşlanan, Allahtan uzaklaşır.

- Aklında eksiklik olmayan hiç kimse yoktur. Çün-

kü dünyalıktan eline birşey geçtiği vakit sevinir, fakat ömrünün azaldığına üzülmez.

- Ölümden sonra neler göreceğinizi, başınıza gelecekleri bilseydiniz, isteyerek ne yemek yiyebilir, ne de su içebilirdiniz.

- İlminden faydalanmayan, ilmiyle amel etmeyen âlimler, mahşer günü şiddetli azâba düşeceklerdir.

- Ölümü çok hatırlayan taşkınlıktan ve hasedden kurtulur.

- Bir âlim ilmiyle amel etmedikçe âlim sayılmaz.

- Rabbime karşı tevâzu' için yokluğu, yoksulluğu severim. Rabbimi arzûladığım için ölümü severim! Günâhıma keffâret olacağı için hastalığı severim!

- Kul Allahü teâlâya ibâdetle meşgul olunca, Allahü teâlâ onu sever, mahlûkâtına da sevdirir.

- Bilmeyene bir kere, bilip de yapmıyana yedi kere yazıklar olsun!

- Îmânın kemâli, başa gelene sabır, kadere rızâ, tam bir tevekkül, ve Allahü teâlâya teslim olmaktır.

Ebüdderdâ hazretlerinin ismi Uveymir bin Zeyd el-Ensârî el-Hazrecî'dir. Ebüdderdâ künyesidir. Doğum tarihi bilinmemektedir. Tefsîr, hadîs, fıkıh ilimlerinde meşhûr sahâbîdir. Bilhassa Kur'ân-ı kerîmi ezberlemiş olmasıyla ve kırâat ilmini pek çok kimseye öğretmesiyle meşhûrdur.

Şam'da bulunduğu sırada Kûfe'den ve diğer yerlerden çok kimse, Ona fıkhî mes'eleler sormak üzere gelir, fetvâsını alırdı. Ba'zı sahâbîlerle birlikte Kıbrıs'ın fethine de katıldı. Ebüdderdâ hazretleri, ömrünü dîne hizmet etmekle geçirdi. Nübüvvet kaynağından aldığı ilmi yaydı. Hazreti Osman'ın halîfeliğinin son yıllarında, 652 yılında vefât etti.

enes bin mâlik;

Medîneli çocuklar hem koşuyor, hem de sevinçle bağırarak etrafı çınlatıyorlardı:

- Resûlullah efendimiz geldi! Kâinâtın efendisi geldi!

Günlerce, aylarca, beklenen Allahın Resûlü işte geliyordu...

Çocuklar arasında en coşkulusu, şüphesiz Hazreti Enes idi. Ancak 9-10 yaşlarındaydı. Bütün varlığıyla koşuyor, sevinç çığlıkları atıyordu. Dikkatle bakmasına rağmen, Âlemlerin Efendisini bir türlü göremedi.

Bir müddet daha, o heyecanla koştular, bağırdılar. Nihayet Kusvâ adlı develeri üzerinde, Resûlullah efendimiz ve arkadaşları göründüler. Kalbleri duracak gibiydi. Medîne'nin epeyce dışındaydılar. Bir Müslüman amca, Küçük Enes ve arkadaşlarına dedi ki:

- Koşun! Medînelilere müjdeyi verin! Sevgili Peygamberimizin teşriflerini bildirin!

Bunun üzerine çocukların yarısı, nefes nefese şehre koşmaya başladı. Büyük müjdeyi ulaştırmak için, son gayretlerini sarfediyorlardı. Bu haberi sabırsızlıkla bekleyen sayısız Müslüman, Medîne ufuklarında doğan Nûr'a doğru yarıştılar. Bütün insanların ve cinlerin Peygamberini karşılamak için, acele ettiler.

Her taraftan sesler yükseliyordu:

- Vedâ tepelerinden ay doğdu üstümüze.

- Buyurunuz yâ Resûlallah, bize buyurunuz.

- Safâ geldiniz sevgili Peygamberimiz, safâlar getirdiniz...

- Hürmet ve şerefle Sizi selâmlıyoruz, ey Allahın Sevgilisi.

- İnşâallah Medîne'de, emniyet ve huzûra kavu-

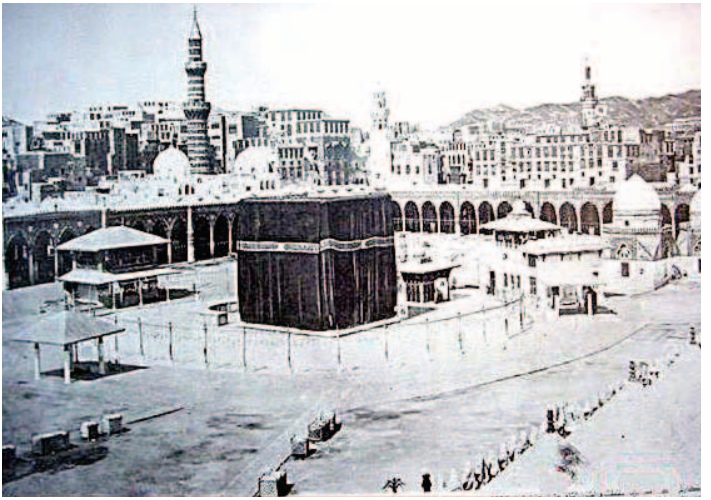

Kâbe-i Muazzamanın 1800'lü yılların sonunda çekilmiş fotoğrafı

şacak ve kavuşturacaksınız.

Resûlullah efendimiz böyle sesler arasında şehre girdiler.

Sevgili Peygamberimizin yanlarında, en yakın dostları Hazreti Ebû Bekir bulunuyordu. Kadınlar ve çocuklar, şiirler okuyorlar, hangisinin Resûlullah olduğunu birbirlerine soruyorlardı.

Medîne kurulduğu günden beri, böyle sevinçli ve heyecanlı anlar yaşamamıştı. Müslümanların çoğu Efendimizi; kendi evlerine götürmek, misâfir etmek şerefine erişmek istiyordu. Bu sebeple, Kusvâ'nın yularını yakalamaya çalışıyorlardı. Fakat sevgili Peygamberimiz buyurdu ki:

- O'nu serbest bırakınız. Kimin evi önünde durursa, oraya misâfir oluruz, İnşâallah.

En sonunda Ebû Eyyûb Hâlid bin Zeyd hazretleri,

bu şerefe kavuştu. Efendimiz, bir müddet için, O mübârek zâtın evinde misâfir kaldılar...

Artık bütün Medîneli Müslümanlar için, Resûlullaha hizmet yarışı başlamıştı. Herkes ellerinde ve evlerinde ne varsa, ikrâm ediyordu.

Ümmü Süleym de, oğlu küçük Enes'in elinden tutarak; sevgili Peygamberimizin huzûruna gelerek dedi ki:

- Yâ Resûlallah! Bizler zengin değiliz. Size takdim edecek, fazla bir şeyimiz yok. Ancak çok sevdiğimiz şu küçük oğlumuzu, hizmet etsin diye, size armağan ediyoruz. Lûtfen kabûl buyurunuz!

Peygamberimiz, bu içten gelen teklife pek memnun kaldılar. Küçük Enes'in başını okşayıp, duâ ettiler. Ana ve babasını kırmayıp, onu, yanlarına aldılar. Medîne dışında koşa koşa Efendimizi karşılayan bu küçük Müslüman, meğer kendi saâdetine doğru koşuyormuş! Böylece iki cihânın Efendisiyle, gece ve gündüz beraber olmak saâdetine kavuşmuş oldu.

O da, bu büyük ni'metin karşılığını ödemek için, büyük gayret sarfetti. Efendimizin hiçbir sözlerini kaçırmadan, dikkatle hizmet etti.

Sevgili Peygamberimiz Enes bin Mâlik'e, sanki çocuk değil de; olgun bir insan gibi davranıyorlardı. Bir kerecik yüzlerini astığı görülmedi. Sert konuştukları işitilmedi. O'nun minik kalbini kırdıkları, incittikleri duyulmadı.

İşte o sıralarda bir gün, küçük Enes, arkadaşlarıyla birlikte oyun oynuyorlardı. Hazreti Peygamber, çocuklara doğru yaklaştılar. Sevgiyle selâm verdiler. Onlar da hürmetle, selâmlarını aldılar. Sonra Efendimiz yavaşça, Enes'in elin-

den tuttular. Birlikte, az ilerdeki duvar dibine yürüdüler. Orada O'nun kulağına, bir şeyler söylediler.

Ümmü Süleym'in akıllı oğlu, derhal koşarak uzaklaştı. Belli ki Efendimiz kendisine, vazîfe vermişlerdi. Kendileri de, o duvar dibine oturdular. Beklemeye başladılar...

Epeyce sonra Hazreti Enes, koşarak geldi. Hazreti Resûle öğrendiklerini arzetti. Resûlullah efendimiz oradan memnun ayrıldılar.

Yaşı küçük, vazîfesi büyük Hazreti Enes; daha sonra evine geldi. Hava kararmak üzereydi. Annesi O'nu, merakla bekliyordu. Hemen sordu:

- Nerede kaldın yavrucuğum? Niçin geciktin?

Oğlunun gözleri, pırıl pırıldı. Cevap verdi:

- Efendimiz, bir işe gönderdiler anneciğim. O yüzden geç kaldım.

Hazreti Ümmü Süleym daha da meraklandı:

- O iş, neydi?

- Sırdır... cevabını verdi ve sustu.

İşte o zaman anesi:

- Âferin oğlum! Resûl-i Ekrem'in sırlarını, dâimâ muhafaza et, sakla. Onları hiç kimseye açıklama. Bütün ömrünce böyle davran, diye tenbih etti. Sonra da sevgiyle, oğulcuğunu bağrına bastı.

Aylar ve yıllar geçiyor, küçük Enes; sevgili Peygamberimizin yanlarında büyüyordu. O şerefli ocakta terbiye ediliyordu. Dâimâ birlikte abdest alır, namaz kılar, oruç tutarlardı.

Bir gün mescid-i şerîfe, çölden bir adam geldi. Efendimiz, namaza durmak üzere idiler. Ama adamcağız soruverdi:

- Yâ Resûlallah! Kıyâmet, ne zaman kopacak?

Sevgili Peygamberimiz namaza başladılar. Namazı bitirip, selâm verdikten sonra:

- Kıyâmeti soran nerede? diyerek bakındılar.

O kimse cevap verdi:

- Buradayım, yâ Resûlullah!..

- Kıyâmet için, ne hazırladın?

Soruyu soran kimse mahcûb bir hâlde arz etti ki:

- Anam babam, Sana fedâ olsun ey Allahın Resûlü!. Yazık ki kıyâmet için, fazla bir hazırlığım yok. Ne fazla oruç tutabildim; ne namaz kılabildim. Sâdece, Allah ve Resûlünü çok seviyorum.

Bu cevap üzerine, sevgili Peygamberimiz şöyle buyurdular:

- İnsan kıyâmette, sevdikleri ile beraber olur.

Bunu duyan Müslümanlar, başka hiç bir müjdeye; bu kadar sevinmediler.

Hazreti Enes iyi günlerde, sıkıntılı anlarda, İslâm için yapılan savaşlarda; dâima Efendimizle birlikte idi. **Resûlullahın gazâları, fazla olmakla beraber; savaş yapılanı dokuz tanedir: Büyük Bedir, Uhud,**

Hendek, Benî Kureyzâ, Benî Mustalak, Hayber, Mekke'nin Fethi, Tâif ve Huneyn Gazâlarıdır. Hazreti Enes bunların hepsine iştirak etti. Kâinatın Efendisini hiç terk etmedi. Hizmetlerini, bir an için bile aksatmadı.

Zaman ilerledikçe Ümmü Süleym'in küçük oğlu Enes; 20 yaşlarında bir delikanlı oldu. Zekâsı, terbiyesi, ilim ve cesâretiyle; yaşıtlarını geride bıraktı. Hazreti Enes bu arada şâhid olduğu olayları sonraki âlimlere nakletti. Resûlullahın son günlerindeki bir hâdiseyi şöyle anlatır:

Bir sabah Hazreti Ebû Bekir ve Hazreti Abbâs, beraberce yürüyorlardı. Bir topluluğa rastladılar. Bunlar, Medîneli Müslümanlar idiler. Hepsi de, üzüntüyle ağlaşıyorlardı. Kalbi çok rakik, hassas, yumuşak olan Hazreti Ebû Bekir sordu:

- Ey Kardeşlerim! Sizleri ağlatan şey nedir?

- Bizler, Resûlullah Efendimizin huzûrunu düşünüyoruz. O'na ağlıyoruz.

Gerçekten sevgili Peygamberimiz, bir müddetten beri rahatsız idiler. Bunu bilen Medîneliler öbek öbek toplanıp, üzüntülerini paylaşıyorlardı. Yüreği, sevgi ve ayrılık üzüntüsüyle çarpan, Hazreti Ebû Bekir de ağladı. Biraz sonra da, Efendimizin mübârek evlerine vardı. Gördüklerini, duyduklarını saygı ile arzetti.

Sevgili Peygamberimiz çektiği bütün acılara rağmen, mescide geçtiler. Bunu gören Eshâb-ı kirâm da oraya koşuştular. Efendimizin üzerlerinde, uzun bir hırka ve başlarında, siyah sarık bulunuyordu. Güzel bir hutbe okudular. Önce Allaha hamd ve şükrettiler. Sonra da ağır ağır buyurdular ki:

- Ey Nâs! Sizlere, Ensâr'ı ya'nî Medîneli Müslümanları vasiyet ediyorum. Diğer insanlar çoğalıyor. Ensâr ise azalıyor. Onlar, kendi zararlarına bile olsa, size karşı vazîfelerini yerine getirdiler. Artık sizler de, Onları kollayın. İstemiyerek sizlere, bir kusurları dokunursa; o kusurlarından vazgeçiverin!

Bu, sevgili Peygamberimizin son Hutbeleri oldu. Bir daha minbere çıkamadılar. Dünya hayatlarını ve Peygamberlik vazîfelerini, şerefle tamamladılar...

Gözyaşları arasında, Hazreti Enes dedi ki:

- Sevgili Peygamberimizin Medîne'ye geldikleri günü de, vefât ettikleri günü de gördüm. Müslümanlar birincisi kadar sevinçli; ikincisi kadar elemli gün yaşamadılar.

Hazreti Enes'in babası Mâlik, hicretten önce Müslüman olmamış ve Hazreti Enes'in annesi Ümmü Süleym ile kavga etmiş ve evden ayrılmıştı. Çıktığı bir seferde ölmüştü. Ümmü Süleym daha sonra Ebû Talhâ ile evlenmişti.

Hazreti Enes bütün gazâlara katıldı. Büyük Bedir zaferinde, 12 yaşında olduğu hâlde, savaş alanındaydı. Efendimizin vefâtlarında 20 yaşında bulunuyordu. 70-80 yıl daha yaşadı. Efendimizin en yakınlarında bulunduğu için; O'nun bütün emir ve yasaklarını çok iyi biliyordu. Bunları olduğu gibi, Müslümanlara nakletti. Uzun ömrünü yalnız, bu işe vakfetti.

Hazreti Ebû Bekir devrinde, Bahreyn'de zekât ve vergi toplamaya memûr edildi. Hazreti Ömer zamanında, Basra'ya yerleşti. Hayatının sonuna kadar orada, ilim öğretmeye devam etti. Çok ve kıymetli talebeler yetiştirdi. **Hasan-ı Basrî hazretleri, bunlar arasındadır.** 100 yaşlarında, Basra'da vefât etti.

erkam bin eb'il erkam;

Hazreti Erkam'ın ataları, Mekke'nin sayılı zengin ve reisleri idiler. Bu sebeple, eskiden beri saygı ve i'tibâr görürlerdi. Kâ'be-i muâzzamanın batı taraflarında, yüksek bir evleri vardı. Beytullahı ziyâret edenler mutlaka, onların evi önünden geçmeye mecburdular. Safâ tepesinde bulunduğu için, uzaktan bile Kâ'be'yi görmek mümkündü.

Hazreti Erkam Müslüman olduktan sonra, sevgili Peygamberimizi evlerine da'vet etti. Peygamber efendimiz de münâsip bir zamanda, Hazreti Ebû Bekir'le birlikte şeref verdiler. Evin geniş ve ferah salonlarında, topluca namaz kıldılar. Huzûr içinde sohbet ettiler, uzun uzun konuştular. Bir ara Hazreti Erkam dedi ki:

- Yâ Resûlallah, evim, evinizdir. Emrinizdedir. Nasıl, ne zaman ve ne kadar arzû ederseniz, kullanabilirsiniz.

O sırada ilk Müslümanlar gerçekten, büyük baskı ve tehdit altındaydılar. En yakın akrabâları bile onlara, eziyet ediyorlardı. Abdestlerini gizli alıyor, namazlarını gizli kılıyorlardı. Çünkü müşrîkler, puta tapanlar; büyük bir kin ve nefretle doluydular. Hazreti Erkam'ın teklifi bu yüzden, sevgili Peygamberimizi çok ferahlattı.

Hazreti Erkam'ın tertemiz evi, Müslümanlar için gerçek bir kurtuluş kalesi oldu. Bir dâr-ül İslâm ya'nî İslâm yuvası hâline geldi. Peygamber efendimiz, sayıları 10-15'i geçmeyen mü'minler ile birlikte oraya yerleştiler. Rahatça ibâdet etmeye, İslâm için çalışmaya devam ettiler.

İki Cihân Güneşi ve sevgili arkadaşları üç yıl kadar, bu ilk İslâm Kalesinde bulundular. Birçok

âyet-i kerîme, orada nâzil oldu. Birçok meşhur kimse, orada hidâyete erdiler, Müslüman oldular. Sayıları kırka yaklaştığı bir gün, Hazreti Ebû Bekir sordu:

- Yâ Resûlallah! İnsanları açıkça İslâma da'vet zamanı, daha gelmedi mi?

Peygamber efendimiz de buyurdu ki::

- Henüz, sayımız azdır.

Fakat Hazreti Ebû Bekir ısrar etti. Bunun üzerine hep beraber, Kâ'be civârına çıktılar. Hazreti Ebû Bekir ayağa kalkıp, orada bulunanlara konuşmaya başladı:

- Ey Kureyşliler! Allahü teâlâ birdir. Muhammed aleyhisselâm, O'nun Resûlüdür. Gelin, birlikte İslâma dönelim. Felâha, kurtuluşa erelim.

Sevgili Peygamberimiz de onu dinliyorlardı. Hazreti Ebû Bekir, daha sözünü bitirmeden, müşrikler hücûm ettiler. Hem Hazreti Ebû Bekir'e, hem de ötekilere saldırıyorlardı. Hâinliğiyle tanınmış Rebîa'nın oğlu Utbe yamalı ayakkabısıyla, yüzüne gözüne vuruyordu. Her tarafı şişen Hazreti Ebû Bekir sonunda düştü, bayıldı...

Gürültüyü işiten Teymoğulları kabîlesi, koşarak geldiler. Saldırganları dağıtıp, akrabâlarını kurtardılar. Çünkü Hazreti Ebû Bekir, aynı kabîleden idi. O zamanlar kabîle mensupları, Müslüman olsun, müşrik olsun, birbirlerini koruyorlardı.

Hazreti Ebû Bekir'i, bir çarşaf içinde evine götürürlerken dediler ki:

- Eğer akrabâmız ölürse; and olsun ki biz de, Utbe'yi sağ bırakmayız!

Hazreti Ebû Bekir'i müşriklerin elinden alıp evine götüren Teymoğulları ve anacığı, Akşama kadar yatağı ucunda beklediler. Nihayet hava kararırken Hazreti Ebû Bekir gözlerini açtı. İlk sözü:

- Allahü teâlânın Resûlü nasıllar,oldu.

Kabîle büyükleri çıkıştılar:

- Sen bu hâle, O'nun yüzünden düştün! Kendine bakmıyor da, hâlâ O'nu mu soruyorsun?

Anası Ümm-ül Hayr, başında gürültü yapanları kovaladı. Bütün gayretiyle, sevgili oğluna bir şeyler yedirmeye çalışıyordu. O ise, hep soruyordu:

- Resûlullah efendimiz nasıldır?

Onun, ısrarlı soruları karşısında anası dedi ki:

- Yemîn ederim ki, benim hiç haberim yok!

- Öyleyse sorup, öğreniver!

Annesi yalvaran oğlunun hatırı için, evden çıktı. Epeyce sonra geldi. Yüzü gülüyordu:

- Müjde oğlum! Merak ettiğin zât, Erkam'ın evinde bulunuyorlarmış.

Hazreti Ebû Bekir'in gözleri parladı. Sanki dünyalar onun olmuştu. Anacığı ise, elinde yiyecek bir şeyler uzatıyordu.

- Yine de gidip O'nu kendim görmedikçe, ahdim olsun, boğazımdan ne su, ne yemek geçmiyecektir, deyince, kadıncağız şaşırdı.

Ortalık kararıp, herkes evlerine kapanıncaya kadar beklediler. Sonra, Hazreti Ebû Bekir'in koltuklarına girip, sokağa çıktılar. Doğruca Hazreti Erkam'ın evine yollandılar. Peygamber efendimizi sağsâlim görünce; sarılıp öpmeye, koklamaya başladı. Dâr-ül Erkam'da bulunan Müslümanlar da, onu öpüyorlardı. Bu göz yaşartıcı sahne, uzun zaman devam etti...

Peygamber efendimizin şefkatli bakışlarından, kendisine çok acıdığını hisseden Hazreti Ebû Bekir ricâda bulundu:

- Yâ Resûlallah! Anam, babam, size fedâ olsun. Lütfen, benim için üzülmeyiniz. Çünkü o kâfirler, yüzüme biraz fazlaca vurdular, o kadar. Fakat şu benim vefâlı anacığım, çocukları için çok merhametlidir. Onun için Allaha duâ buyursanız da, hidâyete kavuşsa ve böylece de, Cehennem ateşinden kurtulmuş olsa?

Sevgili Peygamberimiz tebessüm ettiler. Sonra, Allahü teâlâya duâda bu-

Erkam bin Eb'il Erkam hazretlerinin medfun bulunduğu Bâki kabristanı

lundular. Ümm-ül Hayr hazretlerine, îmân ve İslâmı teklif ettiler. O temiz kalbli ana, hiç tereddüt etmeden Müslüman oldu. Kurtuluşa erdi. Böylece Hazreti Erkam'ın evi, bir kere daha bereketini gösterdi.

Çok geçmeden Hazreti Hamza da, Müslümanlar arasına katılınca; sayıları 39'a yükseldi. Peygamber efendimizin o bahadır amcaları ile, Müslümanların gücü çok yükseldi. Çünkü onun kılıcının keskinliği, herkes tarafından iyi bilinmekteydi. Bütün Mekkeliler, Hazreti Hamza'nın cesâret ve kahramanlığından korkarlardı.

Hazreti Hamza Müslüman olduktan sonra bir ikindi vakti, inananlar, yine Hazreti Erkam'ın kutlu evinde toplanmışlardı. Namaz kılınmış, sohbet ediyorlardı. Kapı hızlı hızlı çalındı. Gidip bakan zât, haber verdi:

- Yâ Resûlallah, Hattâb'ın oğlu Ömer gelmiş. Kılıcı da elinde bulunuyor.

Bunun üzerine ba'zıları dediler ki:

- Kapıyı açmıyalım!

Ba'zıları da, aksini söylediler.

İşte o zaman yiğit Hazreti Hamza, sevgili Peygamberimize dönerek dedi ki:

- Bırakınız, yâ Resûlallah! Şâyet hayır için geldiyse, hayır görür. Şer, kötülük için geldiyse, kendi kılıcıyla kellesini uçururum.

Kapı açıldı. Ve bütün heybetiyle Hattâb'ın oğlu içeri girdi. İki Cihân Sultânı ayağa kalktılar. Önlerine gelince, onu omuzlarından tutup sarstılar:

- Ey Ömer! Hâlâ vazgeçmiyecek misin?

Hattâb'ın oğlu, tâ iliklerine kadar sarsıldı. Ve olanca gücüyle dedi ki:

- Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah!

O anda, Müslümanlık şerefine erişti. Hazreti Ömer oldu. Bütün Eshâb-ı kirâm, yüksek sesle:

- Allahü ekber! Allahü ekber! Vallahü ekber! Tekbîrleriyle yeri, göğü inletmeye başladılar. O kadar ki, Mekke'nin en uzak yerindekiler bile işittiler. Çünkü Müslümanların sayısı, 40'a yükselmişti. Bunu öğrenen Hazreti Ömer:

- Ey Allahın Resûlü! Müsâade buyurunuz da, gidip hep birlikte, Beytullahın içinde namaz kılalım, teklifinde bulundu. Peygamber Efendimiz kabûl ettiler.

İşte o gün, Hazreti Erkam'ın sırlarla dolu güzel evi **Dâr-ül Erkam;** vazîfesini tamamlamış oldu. Çünkü o günden sonra Müslümanlar, ibâdetlerini artık açıkça ve her yerde yapmaya başladılar...

Allahü teâlânın emriyle sevgili Peygamberimiz, Medîne'ye Hicret ettikleri zaman; Hazreti Erkam da fazla gecikmedi. Herkes gibi o da; Mekke'deki güzel evlerini, topraklarını, akrabâlarını terketti.

Peygamber Efendimiz Medîne'de onu, Hazreti Zeyd bin Sehl ile din kardeşi yaptılar. Huzur içinde yaşıyabilmesi için, **Beni Züreyk** mahallinde bir miktar arazi verdirdiler...

Hazreti Erkam fevkalâde dindar, ahlâklı ve cömert bir Müslümandı. Bilhassa, namaza çok önem veriyordu. Bir gün yol kıyâfetiyle Peygamber efendimizin huzûrlarına girip, selâm verdi. Sevgili Peygamberimiz selâmını aldıktan sonra sordular:

- Ne tarafa gidiyorsun?

O da eliyle, Beyt-i Makdîs'i, Kûdüs taraflarını işâret etti. Peygamber Efendimiz tekrar sordular:

- O tarafa seni sevkeden nedir, ticâret mi?

- Hayır ey Allahın Resûlü. Maksadım, ticâret değildir. Sâdece Beyt-i Makdîs'te namaz kılmak istiyorum.

Sevgili Peygamberimiz, Mekke taraflarını işâret ederek buyurdu ki:

- Mescîd-i Harâm'da kılınan bir namaz; oradan başka mescîdlerde kılınan bin namazdan hayırlıdır.

Medîne'de parlayan İslâm Güneşi, ışıklarını; önce yakınlara, sonra uzaklara yaymaya başladı. Allah rızâsı için, Allahın dîni olan İslâmı yaymak için, savaşlar yapıldı.

Önce büyük Bedir, sonra ibretli Uhud, daha sonra Hendek ve öteki gazâlar kazanıldı. Nihâyet İslâmın doğduğu mübârek belde olan Mekke, müşrikliğin merkezi durumundan kurtarıldı ve fethedildi. Oradan da, dünyanın dört bir yanına dağıldılar.

Hazreti Erkam'ın nûrlu evinde, Dâr-ül İslâmda yetişen, "40 büyük" sahâbî bugün yeryüzünde yaşayan 400 milyon Müslümanın yıldızları, önderleri, ataları oldular.

Hazreti Erkam'ın evi, İslâm târihinde çok önemli bir rol oynamıştır. İlk Müslümanlar, kendilerine yapılan eziyet ve işkencelerden kurtulmak için, bu eve sığınmışlardı.

Hazreti Ömer'in katılmasıyla 40 kişi oluncaya kadar, Dâr-ül Erkam onlara, tam bir sığınak oldu. Ayrıca birçok âyet-i kerîme de, burada nâzil oldu...

Hazreti Erkam'ın evi **Dâr-ül İslâm** olarak; uzun müddet önemini korudu. Çocuklarına vakfettiği için, onlar da satmadılar. Fakat Halîfe Mansûr zamanında, devletin eline geçti. Yıkılmaktan kurtarmak için, ta'mir edildi. O zaman da evin aslı kayboldu.

Bu mübârek eve fazla kıymet vermemiz; şüphe-

siz, onun taşına toprağına değildir! İslâmiyet zâten böyle bir şeye, izin vermez. Saygımız sâdece, orada toplanan ve İslâm ve îmânları için her fedâkârlığı göze alan ilk Müslümanların hâtırâları sebebiyledir.

Erkam'ın babası; Ebî'l Erkam, anası; Ümeyme, kabîlesi; Mahzûmoğulları, künyesi; Ebû Abdullah'tır. İslâmiyeti ilk kabûl edenlerin 7. veya 11.'sidir. Ailesi, Mekke'nin sayılı asîllerinden idi. Bu sebeple Müslüman olmadan önce de, çok saygı görürlerdi.

Hazreti Erkam aynı zamanda; Mekke'de, Mekkelilerden ve onlar dışında Mekke'ye girecek olan sâir insanlardan zulme ve haksızlığa uğramış kimse bırakmamak; **mazlûmun hakkı geri alınıncaya kadar, zâlime karşı, mazlûmla birlikte hareket etmek üzere** ahidleşen; denizlerin, bir kıl parçasını ıslatacak kadar suyu bulundukça, Hirâ ve Sebîr dağı yerlerinde durduğu ve üzerlerinde dağ tekeleri yayıldığı müddetçe, bu ahid ve sözlerine bağlı kalacaklarına yemin eden **Hılfül fudûl eshâbından** idi.

Hazreti Erkam, Bedir, Uhud ve diğer gazâlara katıldı. Hepsinde büyük yararlıklar gösterdi. Allahü teâlânın Resûlü zaman zaman onu, zekât toplamakla vazifelendirdiler. Her zaman olduğu gibi bu vazifeyi de, severek ve başarıyla yaptı.

Geçimini, ziraat ve ticâretle temin ederdi. Kimseye muhtaç olmadan yaşadı. Dürüstlük ve dindarlık; ahlâkının temel taşlarıydı. İki oğlu vardı: Abdullah ve Osman. Kızları: Meryem, Safiyye ve Ümeyye adlarını taşıyordu.

Hicretin 53. yılında, 83 yaşlarında, Medîne'de vefât eyledi. Namazını, vasiyeti üzerine aynı günlerde Müslüman oldukları; **Hazreti Sa'd bin Ebî Vakkâs** kıldırdı. Bakî' kabristanına defnolundu.

es'ad bin zürâre;

Resûlullah efendimiz, Mekke'de herkesi îmâna da'vet ediyor, İslâm nûru ile küfür karanlığını aydınlatarak, kalblere Allah sevgisini yerleştirmeye çalışıyordu. Mekke'nin puta tapan Arapları, bu hak da'veti bir türlü anlayamıyor, İslâmiyeti kabûl etmemekte ısrar ve inat ediyorlardı. Çok az kimse Müslüman olmuştu. Onlara da, müşrikler, akla hayâle gelmedik sıkıntılar veriyor, işkence yapıyordu.

Resûlullah her yıl hac mevsiminde ve Ukâz panayırı günlerinde Mekke şehrinin dışına çıkıp, başka yerlerden gelen kabîlelerle görüşerek onları İslâma da'vet ederdi.

Peygamberliğinin 11. senesinde, hac mevsiminde Mekke dışına çıkmıştı. Akabe denilen yerde, Medîne halkından bir toplulukla karşılaştı. Onlarla aralarında şu konuşma geçti:

- Sizler kimlersiniz?

- Hazrec kabîlesindeniz.

- Yahûdîlerin dost ve müttefikleri olan Hazrecîlerden misiniz?

- Evet.

Bunun üzerine Peygamber efendimiz buyurdu ki:

- Oturmaz mısınız, sizinle biraz konuşayım?

Onlar da oturunca Resûlullah efendimiz onlara Kur'ân-ı kerîmden İbrâhim sûresi 35-52'inci âyet-i kerîmelerini okudu ve İslâmiyeti anlattı. Bu dîne girmeleri için da'vette bulundu.

Onlar da, zâten kabîlesinin büyüklerinden ve Medîne'de yaşayan Yahûdîlerden, yakında bir peygamberin geleceğini işitmişlerdi. Resûl-i ekrem, onları dîne çağırınca birbirlerine bakıştılar ve, "Yahûdîlerin, alâmetlerini haber verdiği işte bu Peygamberdir!" diye aralarında konuştular. Resûlullahın huzurunda Kelime-i

şehâdet getirerek Müslüman oldular. Peygamberimize de dediler ki:

- Biz kavmimizi, hem birbirlerine karşı, hem de Yahûdîlere karşı, aralarında düşmanlık ve kötülük olduğu hâlde geride bırakmış bulunuyoruz. Ümit edilir ki, Allah onları da, sizin sayenizde bir araya toplar. **Biz, hemen dönüp onları senin peygamberliğini kabûl etmeye da'vet edeceğiz ve bu dinden kabûl ettiğimiz şeyleri onlara da anlatacağız. Eğer Allah, onları bu din üzerinde toplayıp birleştirirse, senden daha azîz ve şerefli kimse olmaz!**

Medîneli bu altı kimse gerçekten inanmış, Allahü teâlânın Peygamberimize tebliğ ettiklerini kabûl ve tasdik etmişlerdi. Vatanlarına dönmek üzere Peygamberimizden izin alıp ayrıldılar.

Bu yeni Müslüman olan altı kişinin ikisi, Neccâroğulları ailesinden Ebû Umâme Es'ad bin Zürâre ile Avf bin Hâris idi.

Bunlar, Medîne'ye kavimlerinin yanına dönünce, hemen onlara Peygamberimizden anlatmaya ve İslâm dînine girmeleri için da'vete başladılar. Bunu o kadar çok yaptılar ki; Medîne'de, içinde Peygamberimizin ve İslâmiyetin bahsedilmediği bir ev kalmadı. Böylece İslâmiyet, Hazrec kabîlesi arasında yayıldığı gibi Evs kabîlesinden de ba'zı kimseler Müslüman oldu.

Es'ad bin Zürâre, İslâmiyeti kabûl eden oniki arkadaşı ile beraber ertesi sene tekrar Mekke'ye geldiler. Ve yine Akabe'de Resûlullah efendimizle görüşüp, O'na bî'at ettiler. O'na bağlılıklarını arzedip, bütün emir ve isteklerine teslim olacaklarına söz verdiler.

Bu sözleşmede, **Allaha ortak koşmayacaklarına, zinâ yapmayacaklarına,**

hırsızlık etmeyeceklerine, iftiradan kaçınacaklarına, ayıplanmak ve rızık korkusu sebebiyle çocuklarını öldürmeyeceklerine dâir taahhütte bulundular. İkisi Evs kabîlesine, diğerleri de Hazrec kabîlesine mensup olan bu 12 kişinin başı, reisi Es'ad bin Zürâre idi.

Peygamberimiz bu 12 kişiyi kabîlelerine temsilci yaptı. Bunlar, kabîlelerine İslâmiyeti anlatıp, onlar adına Resûlullaha karşı kefil olacaklardı.

Bu sözleşmeden sonra, Medîne'ye dönen Hazreti Es'ad ve arkadaşları, kabîlelerine hemen İslâmiyeti anlatarak, onu yaymak ile meşgul oldular. Bu sırada Peygamberimiz Mi'râca götürülüp, Cenneti ve Cehennemi gördü. Allahü teâlâ ile vâsıtasız olarak, anlaşılmaz bir şekilde konuştu. Beş vakit namaz emrolundu.

İslâmiyet Arabistan Yarımadası'nda yayılmaya devam ederken, Medîne'de bu iş çok daha süratli yürüyordu. Öyle ki, daha önce birbirlerine düşman olan Evs ve Hazrec kabîleleri barışmış, İslâmiyeti daha iyi öğrenebilmek için Resûlullah efendimizden bir muallim, hoca istemişlerdi.

ES'AD BİN ZÜRÂRE

Resûl-i ekrem efendimiz de, onlara Kur'ân-ı kerîmi ve İslâmiyeti öğretmek için Mus'ab bin Umeyr'i gönderdi. Mus'ab, Medîne'de Hazreti Es'ad'ın evinde kaldı. Onunla birlikte ev ev dolaşarak herkese İslâmiyeti duyurdular. Resûlullahın sevgisini ve Onu, bütün düşmanlarından korumak için canla başla çalışacaklarına söz vermelerini anlattılar. Birkaç gün içinde 30 kişi Müslüman oldu. Böylece Medîne'de Müslümanların sayısı 40'a ulaşmıştı.

Birgün, bu Müslümanların hepsi, Hazreti Es'ad bin Zürâre'nin evinde toplandıklarında dediler ki:

- Yahûdîler ve Hıristiyanlar, kendilerine haftada birer gün seçerek, o gün alışverişi bırakıp, inançlarına göre ibâdet ediyorlar. Şimdi, bize de uygun olanı, haftanın yedi gününden birini seçerek, o günü tâat ve ibâdet için ayırmaktır!

Bu fikri, başta, reisleri Hazreti Es'ad olmak üzere hepsi uygun buldular. Derhal Cum'a gününü bu işe ayırdılar. Cum'aya, o güne kadar Arube günü deniliyordu. Mü'minlerin toplanıp ibâdet etme günü ma'nâsına **"Cum'a"** dendi.

Resûl-i ekrem'in Medîne'ye hicretinden evvel, Hazreti Es'ad bin Zürâre, Medîne'deki 40 kadar Müslümanı toplayarak, bir Cum'a günü Nakîb-ül-Hadamât'taki Beyâda'ya götürmüş ve orada onlara Cum'a namazı kıldırmıştır. Bu sûretle Peygamberimizin:

- Kim, güzel bir sünneti ihyâ ederse, hem onun sevâbına, hem de kıyâmete kadar o sünnetle amel edenlerin kazanacakları sevâba nâil olurlar, hadîs-i şerîfinin muhâtabı olmuştur.

İslâmiyette ilk defa kılınan Cum'a namazı, işte bu yerde kılınan Cum'adır. Medîneli Müslümanların

bu hayırlı maksatları, cenâb-ı Hakkın rızâsına uygun olduğundan bilâhare devamlı olarak Cum'a namazı kılınması emredilmiştir.

Resûlullah efendimize, Peygamberlik vazîfesi verileli 13 sene olmuştu. Mekkeli müşriklerin, Müslümanlara zulmü had safhaya varmış, dayanılmaz bir hâl almıştı. Medîne'de ise, Es'ad bin Zürâre ile Mus'ab bin Umeyr'in hizmetleri sayesinde Evs ve Hazrecliler, Müslümanlara kucak açacak, onları bağrına basıp, uğrunda her fedâkârlığı yapacak aşk ve şevkin içindeydiler.

Resûlullahın da bir an önce Medîne'ye teşriflerini arzûluyorlar, O'nun uğrunda mallarını ve canlarını esirgemeyeceklerine söz veriyorlardı. Hac mevsimi gelmişti. Hazreti Mus'ab bin Umeyr ile beraber, Medîneli 73 erkek ve 2 kadın Müslüman, Mekke'ye geldiler. Kâ'beyi ziyâretten sonra, Resûlullah efendimizle bir kısmı görüştü. Resûlullaha dediler ki:

- Yâ Resûlallah! Biz servet, silâh ve hayvan bakımından, çok hazırlıklıyız. Bizim yanımızda sana yardım var. Senin için canlar verme var. Kendimizi nelerden korur ve savunur-

Es'ad bin Zürâre hazretlerinin medfun bulunduğu Bâki kabristanı

sak, seni de onlardan koruma ve savunma var! Seninle buluşmak istiyoruz.

Akabe'de buluşmaya karar verildi.

Medîneli Müslümanlar ve Resûlullah efendimiz hepsi yine Akabe'de buluştular. Hazreti Es'ad bin Zürâre Medîneli Müslümanlar adına Peygamberimizin Medîne'ye hicret etmelerini ricâ ve teklif ettiler.

Resûlullah efendimiz onlara, Kur'ân-ı kerîmden ba'zı âyet-i kerîmeleri okuduktan sonra, kendi canlarını, çoluk ve çocuklarını nasıl koruyup gözetirlerse, O'nu da öyle koruyacaklarını temin etmek üzere onlardan kesin söz istedi. Evs ve Hazrec kabîlelerinin bütün temsilcileri biraz düşünüp taşındıktan sonra dediler ki:

- Senin uğrunda canımızı ve mallarımızı harcasak, bize ne var?

Peygamberimiz de cevabında buyurdu ki:

- Allahü teâlânın râzı olması ve Cennet var!

Bunlardan her biri kavminin temsilcileri, vekilleri olarak bu husûsta söz verdiler. İlk önce Es'ad bin Zürâre dedi ki:

- Ben, Allaha ve O'nun Resûlüne verdiğim sözü yerine getirmek, canımla ve malımla O'na yardım husûsundaki sözümü, işlerimle gerçekleştirmek üzere bî'at ediyorum.

Sonra elini uzattı ve müsâfeha yaptı. Arkasından her biri bu şekilde bî'atı tamamlayıp, **"Allahü teâlânın ve Resûlünün da'vetini kabûl ettik, dinledik ve boyun eğdik"** diyerek hoşnutluklarını ve teslimiyetlerini ifade ettiler.

Böylece Resûlullahın uğrunda canlarını ve mallarını çekinmeden ortaya koydular. Kadınlar ile bî'at, sadece söz ile yapılmıştı.

Bu ikinci Akabe bî'atından sonra, Resûlullah efendimiz, Mekkeli Müslü-

manların Medîne'ye hicret etmelerine izin verdi. Daha sonra Allahü teâlânın izni ile, Peygamberimiz de Medîne'ye hicret buyurdular.

Hicretten sonra Peygamberimiz Hazreti Hâlid bin Zeyd Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin evine yerleşmekle beraber, Hazreti Es'ad bin Zürâre'nin evinde de kalmak suretiyle onun hatırını gözetir, hanesini bereketlendirirlerdi. Zîrâ İslâmiyet, Medîne'ye O'nun evinden yayılmıştı. İslâmiyeti öğretmek için Peygamberimiz tarafından Mekke'ye gönderilen Hazreti Mus'ab bin Umeyr, O'nun evinde kalmıştı.

Hicrette, Peygamberimizin bindiği devenin, Medîne'ye varınca ilk çöktüğü arsa, Es'ad bin Zürâre'nin yanında yetişip büyüyen Neccâroğullarından Sehl ve Süheyl adında iki yetime aitti. Resûlullah efendimiz, mescit yapmak için bu arsayı satın almak istedikleri zaman, iki kardeş, satmayacaklarını, ancak Resûlullaha hediye etmek istediklerini söylediler.

Peygamberimiz arsa sahiplerinin yetim olduklarını bildikleri için, ücretini ödemeden almak istemedi. O arsayı parayla satın aldı. Hazreti Ebû Bekir'e emir buyurup, arazinin parasını verdirdi. Hazreti Es'ad bin Zürâre de, bu iki yetime, Benî Beyâda tarafında kendilerine bir arazi vererek geçimlerini sağlamayı temin etti.

Medîne'de Mescid-i Nebevî'nin inşaatına devam edilirken, hicretten dokuz ay sonra Hazreti Es'ad bin Zürâre hastalandı. Çeşitli tedâvî şekli uygulanmasına rağmen hastalığı iyileşmedi. Resûlullah efendimiz kendisini ziyâret ederek sıhhat ve âfiyetleri için duâ etti. Hastalığı çok şiddetliydi. Hayatının son anlarını yaşıyordu. Tedâvisi için her çâreye başvurulmuştu. Kısa bir müddet içinde vefât

etti. Bakî kabristanına defnedildi.

Es'ad bin Zürâre, Bedir harbine katılamadan vefât etmişti. Resûlullah efendimiz, O'nun ölümüne çok üzüldüler. Medîneli Yahûdîler, onun ölümünden sonra Resûlullahın Peygamberliği aleyhinde dedikodu yapmaya başlayarak dediler ki:

- Muhammed'in bir kudreti olsaydı, arkadaşını iyi ederdi.

Bu suretle, mü'minleri, O'ndan soğutmak ve yeni dîne girecek olanları, O'na yaklaştırmamak istiyorlardı. Düşmanlıklarını açıkça ortaya koyuyorlar, insanları şüpheye düşürmek istiyorlardı. Resûl-i ekrem efendimiz de, onların bu hâllerini çok iyi bildiklerinden buyurdu ki:

- Yahûdîler, neden arkadaşını kurtaramadı diyecekler. Ben ise, arkadaşımın bu hâli için bir menfaat veya zarar vermeye mâlik değilim!

Hâlbuki onun peygamberliği, insanları câhillikten, küfür ve sapıklık yollarından kurtarıp, îmân aydınlığına çıkartmaktı. Onun vazîfesi, Allahü teâlânın râzı olduğu doğru yola da'vet işinden ibâretti.

Es'ad bin Zürâre İkinci Akabe bî'atından sonra, Hazrec kabîlesinin Neccâroğullarının temsilcisi tâyin edilmişti. Vefâtından sonra, Neccâroğullarından bir grup Resûlullaha gelerek dediler ki:

- Bizim temsilcimiz öldü. Bize bir temsilci tâyin ediniz!

Resûlullah efendimiz de onlara yeni bir temsilci tâyin etmiyerek;

- Sizler, benim dayılarımsınız. Ben de sizin temsilcinizim! buyurdu.

Böylece, onları sevindirmiş oldu. Resûlullahın, Neccâroğullarına böyle iltifat etmesi, onlar için büyük şeref oldu.

fâtıma tüz zehra;

Hazreti Fâtıma, hicretten onüç sene önce, Mekke'de doğmuştu. Küçük yaşına rağmen, Peygamber efendimize yardım ediyor ve Kureyş kâfirlerinin işkencelerine karşı geliyordu.

Abdullah ibni Mesûd der ki:

"Resulullah efendimizin Kureyşe bedduâ ettiğini asla işitmedim. Yalnız birgün, Kâbe-i şerif yanında namaz kılıyordu. Ebu Cehil, kendi adamlarıyla bir yerde oturuyorlardı. O sırada bir kimse gelip, ölmüş bir deve işkembesini oraya bıraktı. Ebu Cehil dedi ki:

- Bu kan ile bulaşmış işkembeyi, kim götürüp, Muhammed secdeye inince, arkasına koyar?

Onların içinde en ziyade bedbaht Ukbe bin Ebî Muayt, bu çirkin işe girişip, onu, Peygamberimiz secdede iken üstüne koydu. Resulullah efendimiz secdeden kalkmadı. O bedbahtlar gülüştüler. O kadar ki, gülmekten birbirlerinin üzerine düştüler."

İbni Mesûd anlatmasına şöyle devam etti:

"Ben uzaktan bakardım. Müşriklerin korkusundan yanına varamadım. Nihayet bir kimse, Hazreti Fâtıma'ya haber verdi. Hazreti Fâtıma gelip, Resûl-i ekremin üzerinden onu kaldırdı. Bunları yapanlara ağır sözler söyledi, bedduâda bulundu. Hazreti Fâtıma bu sıralarda küçük bir kız idi.

Müşriklerin hiçbiri Hazreti Fâtıma'ya cevap vermedi. Peygamberimiz, namazdan kalkınca, bunların isimlerini sayarak üç kere buyurdu ki:

- Ya Rabbi! Kureyşten şu topluluğu sana havale ediyorum."

İbni Mesûd der ki: "Allah hakkı için, onları Bedir günü gördüm. Hepsini

katledip, ayaklarından sürüyerek, Bedir kuyusuna bıraktılar. Ümeyye ve Amr'ı ise parça parça ettiler. Ammar ve Velid'i çok fecî şekilde öldürüp, cehenneme gönderdiler."

Resulullah efendimiz, Medine-i münevvereye, Allahü teâlânın emriyle hicret ettikten sonra, hanımı Sevde, kızları Ümm-i Gülsüm ve Hazreti Fâtıma'yı getirmeleri için, Ebu Râfiî ile Zeyd bin Hârise'yi Mekke'ye gönderdi. Onlara 500 dirhem gümüş ile iki deve verdi.

Zeyd ile Ebu Râfiî Mekke'ye gittiler. Resulullahın kızları Ümm-i Gülsüm, Hazreti Fâtıma, Sevde, Zeyd'in zevcesi Ümm-i Eymen'i ve oğlu Üsâme'yi alıp, beraber Medine'ye geldiler.

Hazreti Fâtıma küçük yaşta iken, annesi Hadicetül Kübra vefat ettiği için, Resulullah efendimiz onu, bülûğ yaşına kadar, yanından ayırmadı. Onu en iyi şekilde yetiştirip, terbiye etti.

Birgün Hazreti Fâtıma, bir hizmet için, Resul-i ekremin huzuruna girmişti. Resulullahın mübarek nazarları kerimelerine ilişti. Evlenme çağına eriştiğini müşahede ettiler.

Ümm-i Seleme ve Selman'dan rivayet olunmuştur ki; Hazreti Fâtıma bülûğ çağına erdikte, Kureyşten çok kimseler istedi. Resul aleyhisselam, kimsenin sözüne iltifat etmedi.

Birgün Hazreti Ebu Bekir, Hazreti Ömer ve Sâd bin Muâz, mescidde oturup; "Hazreti Fâtıma'yı, Hazreti Ali'den gayri herkes istedi. Kimseye iltifat olunmadı" diye konuştular. Hazreti Sıddık dedi ki:

- Zannederim ki, Ali'ye nasip olur. Gelin, ziyaretine gidelim ve bu meseleyi açalım. Eğer fakirliği ileri sürerse, yardımda bulunalım.

Ravda-i Mutahhara

Sâd bin Muâz da dedi ki:

- Ya Eba Bekir! Sen, hep hayır yaparsın. Kalk, biz de sana arkadaş olalım.

Üçü birden mescidden çıkıp, Hazreti Ali'nin evine gittiler. Hazreti Ali, onları görünce, karşılayıp hâl ve hatırlarını sordu. Hazreti Ebu Bekir şöyle sordu:

- Ya Ali! Her hayırlı işte sen öndersin ve Resul-i ekrem katında hiç kimseye nasip olmamış bir mertebedesin. Fâtıma'yı herkes talep etti. Hiç kimseye iltifat olunmadı. Sana nasip olacağını zannediyoruz. Niçin teşebbüs etmezsin?

Hazreti Ali bunu işitince, mübarek gözleri yaşla doldu ve dedi ki:

- Ya Eba Bekir! Beni ziyadesiyle memnun ettiniz. Ona, benden daha fazla rağbet eden yoktur. Lâkin elimin darlığı buna mânidir.

Hazreti Ebu Bekir, bunun üzerine şöyle cevap verdi:

- Böyle söyleme! Allahü teâlâ ve Resulünün yanında, dünya birşey değildir. Buna fakirlik mâni olamaz. Var, Fâtıma'yı iste!

Hazreti Ali buyuruyor ki:

"Resulullahın huzuruna utanarak ve sıkılarak girdim. Resulullahın bütün heybet ve vakârı üzerinde idi. Huzurunda oturdum ve konuşmaya kâdir olamadım. Resulullah efendimiz buyurdu ki:

- Niçin geldin, bir ihtiyacın mı var?

Sustum. Resulullah efendimiz:

- Herhâlde Fâtıma'yı istemeye geldin" buyurunca; "Evet" diyebildim.

Peygamber efendimiz, Hazreti Fâtıma'ya, Hazreti Ali'nin kendisini istediğini duyurdu. O da sustu. Peygamber efendimiz buyurdular ki:

- Fâtıma'ya mehr olarak verecek neyin var?

- Ya Resulallah! Benim hâlimi sizden iyi kimse bilmez. Bir kılıcım, bir de devem vardır. Başka bir şeyim yoktur.

Resulullah efendimiz tekrar buyurdular ki:

- Kılıcın gazaya lazımdır. Deven bineğindir. Sana verdiğim Hutamî zırhlı gömleğin nerededir, ne oldu?

- Yanımdadır.

- Onu sat ve parasını bana getir! Mihr olarak o kâfidir."

Bunun üzerine Hazreti Ali, zırhını satması için birine verdi. Verdiği kimse, pazarda satarken, Hazreti Osman efendimiz zırhı tanıyarak 400 dirheme satın aldı. Yanına da 400 dirhem daha koyarak:

- Bu zırh sizden başkasına lâyık değil" diyerek Hazreti Ali'ye geri gönderdi. Hazreti Ali, bu para ile düğün hazırlıklarına başladı.

Peygamber efendimiz, sevgili kızı Hazreti Fâtıma'nın düğün vakti yaklaştığında, **"Eğer annesi hayatta olsaydı, şimdi onun çeyizini hazırlardı"** diye düşündü. Bu düşüncede iken, Cebrail aleyhisselam gelip dedi ki:

- Ya Resulallah! Hak teâlâ sana selam ediyor. **"Hiç merak etmesin. Kızı Fâtıma'nın bütün ihtiyaçlarını, çeyizini ben temin edeceğim"** buyurdu.

Peygamber efendimiz, bu sözleri duyunca, şükür secdesi yaptı. Daha sonra Cebrail aleyhisselam, elinde, üzeri bir bohça ile örtülü altın bir tepsi ve yanında bin melekle geldi. Mikail, İsrafil ve Azrail aleyhimüsselam da aynı şekilde gelmişlerdi. Bunların ellerinde de birer altın tepsi vardı.

Peygamber efendimiz, bunları görünce sordu:

- Ey kardeşim Cebrail! Hak teâlânın emri nasıldır? Bu altın tepsiler de nedir?

Cebrail aleyhisselam şöyle cevap verdi:

- Ey Allahın Resulü! Allahü teâlâ sana selam ediyor. **"Habibimin kızı Fâtıma'yı, Ali'ye ben verdim. Arş-ı a'zamda nikâh ettim. Habibim de eshab-ı arasında nikâh etsin! Tepsilerin birinde, cennet elbiseleri vardır. Onu Fâtıma'ya giydirsin. Diğer tepsilerde cennet yemekleri vardır. Onlar ile de eshabına ziyafet versin!"** buyurdu.

Resul-i ekrem efendimiz, bu müjdeyi işitince, yine şükür secdesi yaptı. Sonra, dörtyüz dirhem mehr ile nikâh yapılacaktı. Haberciler Hazreti Fâtıma'ya müjdeyi götürdüler. Fakat O, razı olmadı.

Bunun üzerine Cebrail aleyhisselam gelip dedi ki:

- Ya Resulallah! Allahü teâlâ, **"Fatıma dörtyüz dinara razı olmuyorsa, dörtbin dinar olsun!** buyurdu.

Hazreti Fâtıma'ya bunu haber verdiler. O yine razı olmadı.

Peygamber efendimiz, kızının esas maksadının ne olduğunu öğrenmek için, yanına gitti. Esas maksadının ne olduğunu sordu. Hazreti Fâtıma dedi ki:

- Babacığım, ben dünyalık bir şey istemiyorum. Benim maksadım dünya değildir. Benim isteklerim ahiret ile ilgilidir. Sen ahirette, ümmetinden günahkârlara şefaat edeceksin. Ben de ümmetinden günahkâr kadınlara şefaat etmek istiyorum. Muradım budur. Bu isteğim kabul edilirse, razı olurum.

Peygamber efendimiz, bu isteğini Cebrail aleyhisselama bildirdi. Cebrail aleyhisselam, Hazreti Fâtıma'nın arzusunun kabul edildiğini, ahirette, ayrıca onun da şefaat edeceğini bildirdi.

Peygamber efendimiz, gelip bu haberi sevgili kızına bildirdi. Hazreti Fâtıma dedi ki:

- Babacığım, senin şefaat edeceğine dair Kur'an-ı kerimde ayetler vardır. Benim şefaat edeceğime dair delil nedir?

Peygamber efendimiz, durumu Cebrail aleyhisselama tekrar bildirdi.

Bunun üzerine Cebrail aleyhisselam beyaz bir ipek getirdi. Bunun üzerinde şöyle yazıyordu:

(Kıyamet günü mümin kadınlara, Fâtıma kulumu şefaatçi tayin ettim. Bu hüccet elinde bâkî kalsın.)

Hazreti Fâtıma'nın şefaatine izin verildikten sonra, Peygamberimiz Hazreti Bilâl'e hitap edip, muhacirin ve ensarı toplamasını emretti. Cümlesi mescid-i şerifte toplandılar. Peygamberimiz minbere çıktı. Hamd ve sena eyledikten sonra, muhacirin ve ensara hitaben buyurdu ki:

- Ey müslümanlar, biliniz ki, kardeşim Cebrâil

gelip, Hak teâlânın, melekleri toplayıp, "Fâtıma binti Muhammed'i, kulum Ali bin Ebî Talib'e verdim ve akit ettim" buyurduğunu haber verdi. Bana da emretmiş ki, eshabım arasında bu akdi tecdid edip, şahitler huzurunda akd-i nikâh edeyim.

Sonra Hazreti Ali'ye dönüp buyurdu ki:

- Ya Ali! Kalk, nikâh hutbeni yerine getir!

Hazreti Ali kalkıp, Peygamber efendimizin önüne geldi. Hak teâlâya hamd ve sena eyledi. Habib-i Rabbil âlemine salevat getirdi. Sonra Habibullaha işaretle dedi ki:

- Resulullah efendimiz, kızı Fâtıma'yı bana tezvic etti. Ben de buna razı oldum. Sizler de bu nikâha şahit olun.

Eshab-ı kiram buyurdular ki:

- Ya Resulallah! Bu şekilde tezvic buyurduğunuza biz şahit olalım mı?

Peygamberimiz buyurdu ki:

- Evet şahit olun.

Etraftan, "Allahü teâlâ mübarek etsin" dediler. Sonra Resulullah odasına geldi. Hazreti Ebu Bekir'e biraz para verip, çeyiz için bir şeyler almak için gönderdi. Selman ile Bilal'i de çağırıp buyurdu ki:

- Taşınacak şey olursa siz taşıyın.

Hazreti Ebu Bekir buyurur ki:

"Dışarı çıktım. Parayı saydım. Üçyüzaltmış dirhem geldi. Hazreti Fâtıma'nın çeyizini o para ile gördüm. İçi yün dolu bir döşek aldım. İçi hurma lifiyle dolu bir yastık, topraktan birkaç kap kacak aldım. Resul aleyhisselama getirdim. Görünce, mübarek gözlerinden yaşlar aktı ve, **"Ya Rabbi! En iyi kapları toprak çanak olan bu kullarına bereket ver"** diye duâ eylediler.

Hazreti Ali buyurdu ki:

Bunun üzerinden bir ay geçti. Bu hususta mecliste hiç konuşulmadı. Ben de hicabımdan ağzımı açamadım. Fakat, bazen beni yalnız gördüklerinde buyururlardı ki:

- Senin hanımın ne iyi hanımdır. Sana müjdeler olsun ki, O, âlemdeki hanımların efendisidir.

Bir aydan sonra, Hazreti Ali'nin yakınları dediler ki:

- Ya Ali! Bu nikah ile çok sevindik. Lâkin bir de düğün nasip olsa.

Hazreti Ali de onlara, "Benim de isteğim odur, ancak söylemekten hicâb ederim" diye cevap verdi.

Bunun üzerine Ümm-i Eymen'den, aracılık yapmasını istediler. O da durumu Peygamber efendimizin hanımlarına söyledi.

Peygamber efendimizin zevcelerinin, durumu Resulullaha arz etmelerinden sonra, Peygamber efendimiz Hazreti Ali'yi çağırarak buyurdu ki:

- Zevceni ister misin ya Ali?

Hazreti Ali de şöyle cevap verdi:

- Evet ya Resulallah! Anam ve babam sana feda olsun.

Resul-i ekrem efendimiz emir buyurdu. Hazreti Fâtıma'nın çeyizini hazırladılar. Hazreti Ali'ye bir miktar para verip, hurma ve yağ almasını söyledi. Hazreti Ali bunları getirince, hurma, yağ ve yoğurdu karıştırıp, bir çeşit yemek yaptı ve eshab-ı kirama düğün yemeği olarak yedirdi.

Yemekten sonra Resulullah efendimiz, bir eliyle Hazreti Ali'yi ve diğer eliyle de Hazreti Fâtıma'yı tutarak, evlerine götürdü. Fâtıma'yı bağrına bastı.

Peygamber efendimiz Hazreti Fâtıma'ya düğün günü şöyle nasihat etti:

- Kızım, evimizden çıkıp, başka bir eve, ülfet etmediğin bir kimseye gidiyorsun. Sen kocana yer ol ki, o sana gök olsun! Sen ona hizmetçi ol ki, o sana köle olsun! Kocana yumuşak davran! Öfkeli hâllerinde sessizce yanından kayboluver. Öfkesi geçinceye kadar ona görünme!

Ağzını ve kulağını muhafaza et! Kocan sana fena söylerse, söylediklerini duyma ve sakın mukabelede bulunma! Ona karşı gelme! Daima senden güzel söz işitsin, güler yüz görsün. Bu suretle sana iyi nazarla baksın.

Sonra alnından öptü. Hazreti Ali'ye teslim etti ve **"Zevcen iyi zevcedir"** buyurdu. Her ikisini Hak teâlâya ısmarladı. Sonra mübarek eliyle kapının iki kanadını tutup, bereket ile duâ eyledi ve çıkıp gitti.

Hazreti Ali buyurdu ki:

"Resulullahın hanemize teşrif buyurduğu gün, düğünden dört gün geçmiş idi. Bizimle sohbet eyledi. Sonra bana dedi ki:

- Yâ Ali! Su getir!

Kalktım su getirdim. Bir ayet-i kerime okudu ve buyurdu ki:

- Bu sudan biraz iç! Bir miktar kalsın!

Öyle yaptım. Kalan suyu başıma ve göğsüme serpti. Tekrar, **"Su getir"** buyurdu. Yine su getirdim. Bana yaptığı gibi, Hazreti Fâtıma'ya da yaptı. Sonra beni dışarı gönderdi. Fâtıma'ya nasihat ettikten sonra, beni davet etti. Bana da Fâtıma'yı ısmarlayarak buyurdu ki:

- Ya Ali! Fâtıma'nın hatırına riayet eyle! O benden bir parçadır. Onu hoş tut! Eğer onu üzersen, beni üzmüş olursun.

Sonra, ikimizi de Allahü teâlâya ısmarladı." Resulullahın soyu Hazreti **Fâtıma'dan devam etti. Peygamberimizden 6 ay sonra vefat etti.**

habbâb bin eret;

Hazreti Habbâb demirci olup, kılıç yapardı. Peygamber efendimiz onun dükkânına gider, onunla görüşürdü. Bu görüşmelerinin netîcesinde Hazreti Habbâb Müslüman olmuş, ebedî saâdet yolunu tutmuştu.

Hazreti Habbâb koruyucusuz olmasına rağmen, Müslüman olduğunu açıklamaktan çekinmemişti. Kureyşli müşrikler onun İslâma girdiğini duyunca, ona işkence ve eziyet etmeye başladılar.

Çıplak vücuduna demir gömlek giydirip, en sıcak günde, Ramdâ'da, vücudunun yağı eritilircesine, güneş altında tutulduğu da olurdu.

Güneşten kızgın hâle gelmiş, ya da ateşle kızdırılmış olan taşa, çıplak sırtı bastırıldığı hâlde, söyletmek istedikleri küfrü gerektiren sözleri, ona söyletemezlerdi! O büyük bir îmânla;

- Allah birdir, Muhammed aleyhisselâm O'nun Peygamberidir, diye haykırırdı.

Bunun üzerine müşrikler hırslarından deliye döner, daha fazla işkence yapmaya başlarlardı. Nitekim müşrikler, bir gün, onu yakalayıp soydular. Düz bir yerde yaktıkları ateşin içine, sırtüstü yatırdılar. İçlerinden birisi, ayağı ile onun göğsünün üzerine basıp, ateş sönünceye kadar, kendisini o hâlde tuttu.

Yıllar geçtiği hâlde bile, Habbâb'ın sırtındaki yanıkların izleri, alacaları kaybolmadı!

Hazreti Ömer, Halîfeliği sırasında, Habbâb'a, müşriklerden çektiği işkenceyi sormuştu. Habbâb dedi ki:

- Ey mü'minlerin emîri! Bak sırtıma!

Hazreti Ömer, onun sırtına bakınca buyurdu ki:

- Doğrusu ben, insan sırtının bugünkü gibisini

hiç görmemiştim! Bunun üzerine, Habbâb dedi ki:

- Benim için bir ateş yakmışlardı da, ben, onun üzerine sürüklenip atılmıştım. O ateşi, ancak benim sırt etimin yağı söndürmüştü!

Zâlim müşrik kadın Ümmü Enmâr, himâyesinde olan Hazreti Habbâb'ın Müslüman olduğunu öğrenince, şaşkına dönmüştü. Ona göre olacak bir şey değildi. Şirk ve küfür kirleriyle, kalbi simsiyah olmuş, basireti körelmiş bu zavallı, Habbâb'ın kalbindeki îmân nûrunu nereden görebilecekti? Gözleri bakıyor, ama hakîkati göremiyordu.

İşte bu Ümmü Enmâr da, ateşte kızdırdığı demirle, Habbâb'ın başını dağlardı.

Habbâb; Peygamberimize varıp Ümmü Enmâr'ın yaptıklarını arzetti. Bunun üzerine Peygamberimiz; **"Allahım! Habbâb'a, yardım et!"** diyerek duâ edince, Ümmü Enmâr, başından, bir derde tutulup, köpeklerle birlikte ulur oldu!

Kendisine, "Başını, dağlat" diye tavsiye edildi. Bunun üzerine, Habbâb; demiri, alır, ateşte kızdırır, Ümmü Enmâr'ın başını, onunla dağlardı! Zâlimin zulmü elbette hesapsız ve cezâsız kalmaya-

caktı. Böylece Adâlet-i İlâhi tecelli etmiş. Bu sefer Hazreti Habbâb, onun isteği üzerine Ümmü Enmâr'ın başını dağlıyordu.

Mekke'de kendisini koruyacak kimsesi bulunmayan Hazreti Habbâb'a, müşriklerden, Esved bin Abdiyağus da, işkence yapardı. Habbâb bin Eret anlatır:

"Müşriklerin, en ağır işkencelerine uğramış bulunuyorduk. Resûlullah efendimizin yanına gittik. Efendimiz, Kâ'be'nin gölgesinde, mübârek kaftanını yastık edinerek ona dayanmıştı.

Müşriklerden çektiklerimizi kendisine arz edip dedik ki:

- Yâ Resûlallah! Yüce Allaha, bizim için, duâ et! Bizim için, Allahtan, yardım dile! Yâ Resûlallah, bizi, dînimizden döndürmelerinden korktuğumuz şu kavme karşı, bizim için, yüce Allahdan yardım diler misiniz? Bizim için, Allaha duâ eder misiniz?

Resûlullah efendimizin, hemen yüzünün rengi değişti. Yüzü, al al olduğu hâlde doğrulup oturdu. Buyurdu ki:

- Vallahi sizden öncekiler içindeki mü'minlerden bir kimse, yakalanır, kendisi için yerde bir çukur kazılır, o kimse, o çukura, dizlerine kadar gömülür,

sonra bir testere getirilip, başının üzerine konulup biçilerek ikiye bölünürdü de, bu işkence, onu, dîninden dördüremezdi!

Yâhut, onun kemiğinin üzerinden eti ve siniri, demir taraklarla taranır, kazınırdı da, yine bu işkence, kendisini dîninden döndüremezdi!

Allahdan, korkunuz! Hiç şüphesiz, Allahü teâlâ, sizin için fetih ihsân edecektir! Vallahi, yüce Allah bu işi, muhakkak tamamlayacak, bu iş, muhakkak tamamlanacak! Bu işin hükmü, muhakkak yerine getirilecektir! Hattâ hayvanına binmiş bir kimse, San'a'dan çıkıp Hadramût'a kadar gidecek de, yüce Allahdan başka, bir şeyden korkmayacak!

Ancak, koyunları varsa, onlar hakkında kurt saldırmasından endîşe duyacaktır. Fakat siz, acele ediyorsunuzdur!

Bundan sonra, Resûlullah efendimiz sırtlarımızı okşadı ve duâ buyurdular. Resûlullahın rûhlara gıda ve şifâ olan bu lâtif, güzel sözleri, acılarımızı dindiriverdi."

Hazreti Habbâb'ın, azgın müşriklerden Âs bin Vâil'den epeyce alacağı vardı. Onu istemek için yanına gitti. Âs bin Vâil, Hazreti Habbâb'a dedi ki:

- Muhammed'i inkâr etmedikçe, sana alacağını vermem.

- Vallahi ben ölünceye kadar, öldükten sonra kabrimden kalkınca da aslâ Peygamberimi red ve inkâr edemem. Her şeyden vazgeçerim de, yine bu inkârı yapamam.

Bunun üzerine Âs bin Vâil alay ederek dedi ki:

- Öldükten sonra dirilecek miyiz? Öyle bir şey varsa, o zaman malım da, evlâdım da olacak. Borcumu, sana o gün öderim.

Âs bin Vâil'in bu sözleri üzerine Allahü teâlâ, Kur'ân-ı kerîmde; Meryem sûresinin 77, 78, 79. âyet-i kerîmelerinde meâlen şöyle buyurdu:

(Şimdi şu âyetlerimizi inkâr eden ve "Elbette bana mal ve evlât verilecektir" diyen adamı (Âs bin Vâil'i) gördün mü? O, gayba muttali mi olmuş, yoksa Rahmanın huzurunda bir söz mü almış?

Hayır, öyle değil, biz onun dediğini yazacağız ve azâbını da çoğalttıkça çoğaltacağız.)

Hazreti Habbâb her türlü tehlîkeye rağmen, Müslümanlığını açığa vurmaktan çekinmediği gibi, Kur'ân-ı kerîmi Müslümanlara öğretip, okutmak için de bütün gücünü sarfetmiştir. Resûlullah yeni Müslümanlara Kur'ân-ı kerîmi öğretme vazîfesini ona vermişti.

Tâhâ sûresinin nâzil olduğu sıralarda idi. Hazreti Ömer'in kızkardeşi Fâtıma ile kocası Sa'îd bin Zeyd bunu yazdırıp, Habbâb bin Eret'i evlerine çağırmışlar, yeni âyet-i kerîmeleri öğreniyorlardı.

Fakat bu sırada, dışarıda başka şeyler oluyordu. Ömer bin Hattâb, henüz Müslüman olmamıştı. Müslümanlar gün geçtikçe kuvvetleniyordu. Hele Hazreti Hamza'nın Müslüman olması, Kureyşin ileri gelenlerini çileden çıkarmıştı. Ebû Cehil, bu işin önüne geçmek için, Resûl-i Ekrem'in öldürülmesinden başka çâre olmadığı görüşünü ortaya atmıştı. Ömer bin Hattâb kılıcı çekmiş, yola düşmüştü. Yolda kızkardeşi ile kocasının Müslüman olduğu haberini alınca, onların evine uğradı. Burada kalbinde îmân güneşi parladı. Ömer bin Hattâb gelince, Habbâb gizlenmişti. Ömer bin Hattâb'dan, kalbinde îmân nûrunun parladığını gösteren sözler duyunca, Habbâb gizlendiği yerden çıktı. Tekbîr getirdikten sonra dedi ki:

- Müjde yâ Ömer! Resûlullah efendimiz Allahü teâlâya duâ ederek, **"Yâ Rabbî! Bu dîni, Ebû Cehil ile yâhut Ömer ile kuvvetlendir"** diye duâ buyurmuştu. İşte bu devlet, bu saâdet, sana nasîb oldu.

Bilâhare Ömer bin Hattâb, Resûl-i Ekrem'in yüksek huzurlarına giderek, Kelime-i şehâdet getirmiştir. Hazreti Ömer dâimâ Hazreti Habbâb'a sevgi ve hürmet göstermiş, hattâ halîfeliği sırasında birgün onu kendi yerine oturtmuştur.

Hazreti Habbâb bin Eret, Mekke'de müşriklerin işkenceleri dayanılmaz hâl alınca, Resûl-i Ekrem'den izin alarak Medîne'ye hicret etti.

Resûlullah efendimiz Medîne'ye hicret buyurdukları zaman, Hazreti Habbâb ile Harrâş bin Semme'nin azâtlı kölesi Temîm'i birbirine kardeş yapmıştır.

Hazreti Habbâb, Resûlullahın bütün gazâlarına iştirak etti. Küçük seriyyelerden ba'zılarında da bulunmuştur.

Hazreti Ebû Bekir devrinde, yalancı peygamberlerle yapılan muharebelere ve Sûriye taraflarında yapılan seferlere de katılmıştır. 657'de memleketi Kûfe şehrinde vefât etti.

Habbâb bin Eret, birgün Resûlullaha yatsı namazı hakkında sormuştu. Anlatılanı unutmuş, ertesi gün tekrar sormuştu. Resûlullah efendimiz şöyle buyurmuşlardı:

- Bu namaz, ümîd ve korku namazıdır. Bu namazda, Allahü teâlâdan üç şey istenirse, hiç olmazsa ikisi kabûl edilir.

Resûlullah buyurdu ki:

- Bir fitne olacak, onda kişinin bedeni öldüğü gibi kalbi de ölecek. Kişi, mü'min olarak akşamlayıp, kâfir olarak sabahlar. Ve kâfir olarak sabahlayıp, mü'min olarak akşamlar.

haccac bin ılat;

Haccac bin Ilat'ın İslâma girişi şöyle olmuştur:

Haccac bin Ilat, Süleym oğulları kabilesinden bir cemaatle birlikte, Mekke'ye doğru yola çıktı. Issız, korkunç bir vadide bulunuyorlardı. Bu yüzden yollarına devam edemediler. Arkadaşları ona dediler ki:

- Emniyetimiz için bir şeyler yap!

Bunun üzerine kalktı, dolaşmaya başladı. Hem de, kendi kendine, "Ben ve arkadaşlarım sağ salim dönünceye kadar Allaha sığınırız" diyordu. Bu sırada bir ses işittiler:

- Ey cin ve insan toplulukları! Göklerin ve yerin köşe ve bucaklarından geçip gitmeye gücünüz yetiyorsa, haydi geçip gidiniz! Ancak, Allahü teâlânın ihsan edeceği bir kudretle geçebilirsiniz! [Rahman 33]

Haccac Mekke'ye varınca, bu durumu, Kureyşlilerin toplandıkları bir mecliste anlattı. Bunun üzerine Kureyşliler dediler ki:

- Ey Haccac! Sen de sapıtmışsın. Muhammed de (aleyhisselam) bu sözlerin, kendine, Allahü teâlâ tarafından vahyedildiğini söylüyor. Haccac bin Ilat da onlara şu cevabı verdi:

- Vallahi hem ben, hem de yanımdaki arkadaşlarım bu sözleri birlikte duyduk.

Haccac bin Ilat, Peygamberimizin nerede bulunduğunu sordu. Medine'de olduğunu öğrenince, Medine'ye gidip, İslâmiyeti kabul etti. Haccac'ın Müslüman oluşu, Resulullahın Hayber'i fethi zamanına rastlar.

Haccac, Müslüman olduktan sonra, Resulullahın huzurlarına çıkarak durumunu şöyle arz etti:

- Ya Resulallah! Mekke'de birtakım kimselerde mallarım var. İzin verirseniz, bunları almak istiyorum. Müslüman olduğumu öğrenirlerse, bana hiçbir şey vermezler.

Resul-i ekrem efendimiz ona izin verdi. Haccac bu arada şunu da sordu:

- Ya Resulallah, mallarımı onlardan alabilmek için, belki sizin hakkınızda münasip olmayan sözleri söylemem gerekebilir. Bu hususta ne buyurursunuz?

Resulullah efendimiz buna da izin verdiler.

Kureyş müşrikleri, Resulullahın, Hayber üzerine yürüdüğü haberini, daha önce duymuşlardı. Haccac bin Ilat Mekke'ye gelince, devesinin etrafını sardılar. Hayber hakkında malumat alabilmek için hiç beklemeye tahammülleri yoktu. Hemen sordular:

- Ey Ilat'ın oğlu! Hoş geldin. Şu akrabalık bağlarını kesen kişi hakkında sende bir haber var mı?

Hazreti Haccac cevap verdi:

- Söyleyeceklerimi gizli tutmak şartıyla, evet...

Bunun üzerine müşrikler söz verdiler ve, "Haydi ne oldu, bize hemen anlat" dediler.

Haccac da müşriklere; Hayberlilerin savaş hususunda çok mahir olduklarını, Müslümanların daha böylesiyle karşılaşmadığını, Hayberlilerin, Arap kabilelerinin de yardımıyla on bin kişilik bir ordu topladığını, Müslümanların müthiş bir hezimete uğradığını, Muhammed'in de esir edildiğini, Hayberlilerin Muhammed'i Mekkelilere teslim edeceğini" söyledi.

Kureyş müşrikleri bu habere çok sevindiler. Fakat Haccac'ın Müslüman olduğundan, onların haberleri yoktu.

Hazreti Haccac bin Ilat, Mekke müşriklerine, aslı olmayan bu parlak müjde haberini verdikten sonra, onların sevinçli ve memnun durumlarını fırsat bildi. Onlara, "Mekke'deki alacaklarını toplamak için kendisine yardımcı olmalarını, mağlup olan Müslümanla-

rın mallarını, başka tüccarlar gidip satın almadan önce, hemen oraya varıp, kendisinin alacağını" söyleyerek, onların vasıtasiyle, alacaklarını ve orada bulunan mallarını topladı. Mekke'deki zevcesine de aynı şekilde söyleyip, ondan da mallarını aldı.

Müslümanların Hayber'de mağlup olduğu şeklindeki haber her tarafa yayılmıştı. Bu haber, müşriklerin sevinç çığlıklarına vesile olurken, işin aslından haberi olmayan Mekke'deki Müslümanlar da, derin bir üzüntü içindeydiler.

Bu sırada, daha Medine'ye hicret etmemiş bulunan Peygamberimizin amcası Hazreti Abbas, sanki kalbinden vurulmuştu. Ancak bu üzüntüsünü belli etmemeye çalışıyordu. Hazreti Abbas, kölesi Ebu Zübeyde'yi çağırıp dedi ki:

- Haccac'ı bul! Ona, Abbas, "Allah aşkına, doğru söyle. Bu haberin aslı var mıdır? Senin bu haberin, Allahü teâlânın Resulullaha ve Müslümanlara olan vaadine uymuyor" diyor, de!

Hazreti Haccac, Ebu Zübeyde'ye, gizlice, Hazreti Abbas'la kimsenin olmadığı bir yerde görüşüp, kendisine sevinçli bir haber vereceğini bildirdi.

Hazreti Abbas bu haberi alınca, çok sevindi. Sanki dünyalar onun olmuştu. Elbette, Allahü teâlânın hayır vaatleri bir bir zuhur edecekti. Hazreti Abbas Ebu Zübeyde'yi alnından öptü ve onu azat etti. Ayrıca on köle azat etmeyi de adadı.

Nihayet, Hazreti Abbas ile Haccac tenha bir yerde buluştular. Haccac, Hazreti Abbas'a anlatacaklarını, üç gün geçmeden kimseye söylememesini sıkıca tenbih etti. Sonra şöyle konuştu:

- Resulullah efendimiz, Hayber'i fethetti. Kendisine düşen hisseyi aldı. Sahabilere paylarını dağıttı.

Aradan üç gün geçtikten sonra, Hazreti Abbas Kabe'ye gitti ve tavafını yaptı. Müşrikler bu sırada Haccac'ın işini konuşuyorlardı. Hazreti Abbas'ın böyle sakin sakin tavaf yapması dikkatlerini çekmişti. Bu soğukkanlılık ve vakarının neden olduğunu sordular. Hazreti Abbas dedi ki:

- Allaha hamdolsun ki, sıhhatim yerindedir. Size bildirebilirim ki, Muhammed aleyhisselam Hayber'i fethetmiştir. Hayberdeki mallara ve her şeye el koymuştur. Hayber şimdi Onun elindedir.

Mekkeliler dediler ki:

- Bu haberi sana kim getirdi?

- Size o haberi getirmiş olan Haccac getirdi.

Bunun üzerine şoke olan Mekkeliler meselenin hakikatini anlamış, aldandıklarını geç farketmişlerdi. Müslümanların hüzünleri üzerlerinden kalkmış, aynı üzüntü, bu sefer müşrikleri bir kâbus gibi kaplamıştı.

Hazreti Haccac çok zengin idi. Servetini Medine'ye getirdikten sonra, orada bir ev ve bir mescit yapmıştı. Hazreti Ömer'in hilafetinin ilk yıllarında vefat etmiştir.

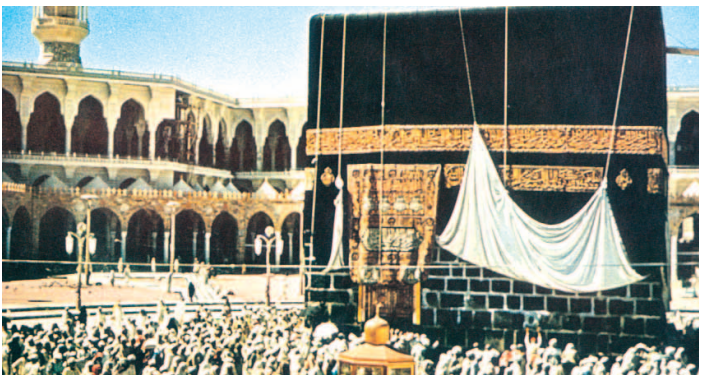

hadice-tül-kübra;

Hazreti Hadice; güzelliği, malı, aklı, iffeti, hayâsı ve edebi ile Arabistan'da büyük şöhreti olan bir hanımefendi idi. Bu sebeple, her taraftan kendisine talip olan ve rağbet eden pek çok kimse vardı. Fakat gördüğü bir rüya gereği, o hiç kimseye iltifat etmemişti.

Rüyasında, gökten ay inip koynuna girmiş, ayın nuru, koltuğundan çıkıp, bütün âlemi aydınlatmıştı. Sabahleyin, bu rüyayı, akrabasından olan Varaka bin Nevfel'e anlattı. Varaka dedi ki:

- Ahir zaman Peygamberi, seninle evlenir ve senin zamanında Ona vahiy gelir. Dininin nuru, âlemi doldurur. En önce iman eden sen olursun. O Peygamber, Kureyşten ve Haşimoğullarından olur.

Hazreti Hadice, bu cevaba çok sevindi ve o Peygamberin gelmesini beklemeye başladı. Hazreti Hadice'nin ilmi, malı, şerefi, iffeti ve edebi pek fazla idi. Ticaret ile uğraşan, devrin büyük tüccarlarındandı. Memurları, katipleri ve köleleri vardı. Ticareti, adamları veya ortaklık suretiyle yapardı.

Peygamber efendimiz yirmibeş yaşlarında iken, Hazreti Hadice, Şam'a ticaret kervanı göndermek istiyordu. Bunun için de güvenilir birini arıyordu. Bunu işiten Ebu Talib, Hazreti Hadice'ye giderek, yeğeni olan Peygamber efendimizin bu işi yapabileceğini söyledi.

Bunun üzerine Hazreti Hadice, Resulullah efendimizi, görüp konuşmak üzere evine davet etti. Efendimiz teşrif edince, pek ziyade tazim ve hürmette bulundu. Peygamber efendimizin nezaketini, nezih ve pâk cemalini görüp hayran kaldı. Resulullah efendimize dedi ki:

- Doğru sözlü, güvenilir, emniyetli ve güzel huylu olduğunuzu biliyorum. Bu iş için hiç kimseye vermediğim ücretin, kat kat fazlasını vereceğim.

Sonra bu hizmette lazım olacak elbiseler vererek, kalb huzuru içinde uğurladı. Yanına kölesi Meysere'yi de verdi. Hazreti Hadice validemiz, bilgili bir hıristiyan olan amcasının oğlu Varaka bin Nevfel'den, peygamberlik alametlerini öğrenmişti. Resulullah efendimizin bu ziyaretinde de, peygamberlik vasıflarını üzerinde teşhis etmişti. Bu sebeple Meysere ismindeki kölesine dedi ki:

- Kervan Mekke'den ayrılacağı zaman, devenin yularını Muhammed aleyhisselamın eline ver ki, Mekkeliler herhangi bir dedikodu yapmasınlar. Şehirden uzaklaşıp gözden kaybolunca, bu kıymetli elbiseleri Ona giydir!

Sonra develerinden en güzelini, sultanlara lâyık bir şekilde donattı. Meysere'ye şu talimatı verdi:

- Onu bu deveye büyük bir hürmet ile bindirip, yularını eline al ve kendini o hazretin hizmetkârı bil! Ondan izinsiz bir iş yapma ve Onu muhafaza etmek, tehlikelerden korumak için canını esirgeme! Gittiğiniz yerlerde çok eğlenmeyiniz ve çabuk geliniz! Böylece Haşimoğulları katında mahcup olmayalım. Eğer bu dediklerimi harfiyen yerine getirirsen, seni azat eder ve istediğin kadar da mal veririm.

Peygamber efendimiz ve Hazreti Hadice'nin kervanı hazırlandı. Mekkeliler yakınlarıyla vedalaşmak üzere, büyük kalabalıklar hâlinde toplandılar.

Peygamberimizin halası, Allahü teâlânın Resulünü hizmetçi elbisesi ile ve devenin yularını eline almış görünce, dizlerinin

bağı çözüldü. Ağlayıp feryat etti. Gözlerinden yaşlar dökerek, "Ey Abdülmuttalib! Ey Zemzem kuyusunu kazan büyük zat! Ey Abdullah! Kabirlerinizden kalkıp, başınızı bu tarafa çevirip de, şu mübareğin hâlini görün" diyerek acılarını dile getirdi.

Ebu Talip de aynı duygular ve aynı hâller içinde idi. Resulullah efendimizin, mübarek gözlerinden inci gibi yaşlar döküldü ve buyurdu ki:

- Beni sakın unutmayın! Gurbet elde gam ve keder çektiğimi yâd eyleyin.

Bu sözleri işitenlerin hepsi ağlaştı.

Nihayet kervan yürüyüp, Mekke görünmez olunca, Meysere, aldığı emir üzerine, kıymetli elbiseleri sevgili Peygamberimize giydirdi. Çeşitli kumaşla örtülmüş ve pek güzel süslenmiş deveye bindirdi. Yularını da kendi eline aldı.

Bu yolculukta, kervandakiler, âlemlere rahmet olarak gönderilen sevgili Peygamberimizin üzerinde, Onu gölgeleyen bir bulutun ve kuş şekline giren iki meleğin, Onunla birlikte, sefer bitinceye kadar hareket ettiğini gördüler.

Yolda yürüyemeyecek derecede yorulup, kervandan geri kalan iki devenin ayaklarını, eliyle sığamasından sonra, develerin birden süratlenmesi gibi ince hâllerini görünce, Onu son derece sevip, şanının çok yüce olacağını anladılar.

Meysere, Resulullah efendimizde gördüğü ve hakkında duyduğu her şeyi zihnine nakşediyor ve Ona olan hayranlığı gitgide artıyordu. Meysere'nin kalbinde, Âlemlerin Efendisine karşı büyük bir muhabbet hasıl olmuştu. Artık Ona, zevkle ve hürmetle hizmet ediyor, en küçük bir işaretini büyük bir aşkla yerine getiriyordu.

Götürülen mallar satılmış, Peygamber efendimizin bereketiyle her zamankinden kat kat fazla kâr edilmişti. Kervan dönüşe geçti. Merr-uz-zahran mevkiine geldikleri zaman, Meysere, sevgili Peygamberimize, Mekke'ye müjde haberi götürmesini teklif etti. Efendimiz de kabul buyurarak, kervandan ayrılıp, Mekke'ye doğru devesini süratlendirdi.

Nefise binti Müniyye Hatun anlatır:

"Kervanın gelme zamanı yaklaşmıştı. Hadice Hatun, hergün hizmetçileriyle evinin üzerine çıkıp, kervanın yollarını beklerdi. Böyle birgün Hadice'nin yanında idim. Ansızın, uzaktan deveye binmiş bir kimse göründü. Üzerinde bir bulut ve kuş şekline girmiş iki melek Ona gölge yapıyor, Peygamberimizin mübarek alnındaki nur, ay gibi parlıyordu.

Hadice Hatun gelenin kim olduğunu anlayıp, fe-

rahladı. Fakat bilmezlikten gelip sordu:

- Bu sıcak günde gelen kim olabilir?

Hizmetçiler; **"Bu gelen Muhammed-ül-Emin'e benzer"** dediler ve gördüklerinden dolayı hayrete düştüler.

Az sonra Resul-i ekrem efendimiz, Hadice validemizin yanına geldi ve durumu anlattı. Verdiği müjde ile onu çok sevindirdi.

Hazreti Hadice'nin kervanı Mekke'ye geldikten sonra, Meysere, Hazreti Hadice validemize, yolculuk esnasında, iki bulutun Peygamber efendimizi gölgelediğini, rahip Nastura'nın söylediklerini, zayıf develerin nasıl süratlendiğini ve buna benzer gördüğü nice fevkalâde hâlleri tek tek anlattı. Peygamber efendimizi dili döndüğü kadar methetti.

Hazreti Hadice, bunları biliyordu, fakat bu sözler onun yakinini artırdı. Meysere'ye; "Bu gördüklerini kimseye söyleme" diyerek tembih etti.

Hadice validemiz, bu işittiklerini haber vermek üzere, Varaka bin Nevfel'e gitti. Olanları büyük bir hayranlıkla dinleyen Varaka dedi ki:

- Ey Hadice, bu anlattıkların doğru ise, O, bu ümmetin peygamberi olacaktır.

Bunun üzerine Hazreti Hadice'nin sevgi ve itimadı daha da arttı. Onun hanımı olup, hizmetiyle şereflenmeye meyletti.

Nefise binti Müniyye, bu hâli sezip, araya girdi. Bu niyetle Resul-i ekremin yüksek huzuruna geldi ve dedi ki:

- Ya Muhammed! Zat-ı Âlinizi evlenmeden alıkoyan nedir?

Peygamberimiz buyurdu ki:

- Evlenmek için yeterli para elimde mevcut değildir.

- Ya Muhammed! Eğer iffetli ve şerefli, mal ve cemal sahibi bir hatunla evlenmek istersen, hizmetine hazırım.

- O hatun kimdir?

- Hadice binti Hüveylid'dir.

Bunun üzerine Resulullah efendimiz buyurdu ki:

- Bu işe kim vesile olur?

Nefise Hatun, "Bu işi ben yaparım" deyip, huzurlarından ayrıldı. Hazreti Hadice'ye varıp müjdeyi verdi.

Hazreti Hadice, akrabası Amr bin Esed ile Varaka bin Nevfel'i çağırıp durumu anlattı. Ayrıca Resulullah efendimize haber gönderip, belli bir saatte teşrif etmesi için davet etti. Ebu Talip ve kardeşleri de hazırlıklarını yaptılar ve Peygamber efendimizle birlikte gittiler.

Hazreti Hadice validemiz, evini donatıp süsledi. Bugünün şükranesi olarak hizmetçilerine çeşitli hediyeler verdi. Resulullah efendimiz, Hadice validemizin evini, amcaları ile teşrif ettiler. Ebu Talip dedi ki:

- Yaradanımıza hamdolsun ki, bizi İbrahim aleyhisselamın evladından ve İsmail aleyhisselamın neslinden eyledi. Bizi, Beytullah'ın muhafızı kıldı. İnsanların kıblesi ve âlemlerin tavaf ettiği o mübarek hâneyi, her kötülükten koruduğu Harem-i şerifi bize müyesser eyledi.

Kardeşim Abdullah'ın oğlu Muhammed aleyhisselam öyle bir kimsedir ki, Kureyşten her kim ile kıyaslansa üstün gelir. Gerçi malı azdır, lâkin mala itibar olunmaz. Çünkü mal gölge gibidir. Elden ele geçerek gider. Yeğenimin şerefi, üstünlüğü hepinizin mâlumudur.

Şimdi Hadice binti Huveylid'i, yeğenim Muham-

med için helallığa talep eder, ne kadar mehr verilmesini istersiniz? Yemin ederim ki, Muhammed'in mertebesi yüksek olsa gerektir.

Varaka bin Nevfel, Ebu Talib'in bu konuşmalarını destekler mahiyette konuştu. Hadice validemizin amcası Amr bin Esed de dedi ki:

- Şahit olun ki, Hadice binti Huveylid'i, Muhammed aleyhisselama hâtunluğa verdim.

Böylece nikâh akdi tamam oldu.

Bir rivayete göre mehr; dörtyüz miskal altın, bir rivayete göre beşyüz dirhem gümüş, başka bir rivayete göre de 20 deve idi.

Ebu Talib, düğün ziyafeti için bir deve kesip, o güne kadar görülmedik bir yemek verdi. Evlilik vâki oldu. Hazreti Hadice validemiz, bütün varlığını Peygamber efendimize hediye etti ve dedi ki:

- Bu malların hepsi yüce şahsınıza aittir. Ben de sana muhtacım ve minnetin altındayım.

Hazreti Hadice validemiz, evlilik hayatı boyunca, Peygamberimiz Muhammed aleyhisselama daima hizmet edip, yardımcısı oldu. Peygamber efendimizin bu evliliği, Hadice validemizin vefatına kadar yirmibeş sene sürdü. Bunun onbeş senesi bisetten önce, on senesi bisetten sonra idi.

Hazreti Hadice'nin Peygamber efendimizle olan bu evliliğinden dört kız ve iki erkek olmak üzere altı çocuğu oldu. Kızlarının adları Zeynep, Rukayye, Ümm-i Gülsüm, Fâtıma, oğullarının ise, Kâsım ve Abdullah'tı. Kâsım'dan dolayı Resulullaha "Ebül-Kâsım" denildi.

Kâsım, nübüvvetten önce Mekke'de dünyaya geldi. Onyedi aylık iken vefat etti. Hadice-tül-Küb-

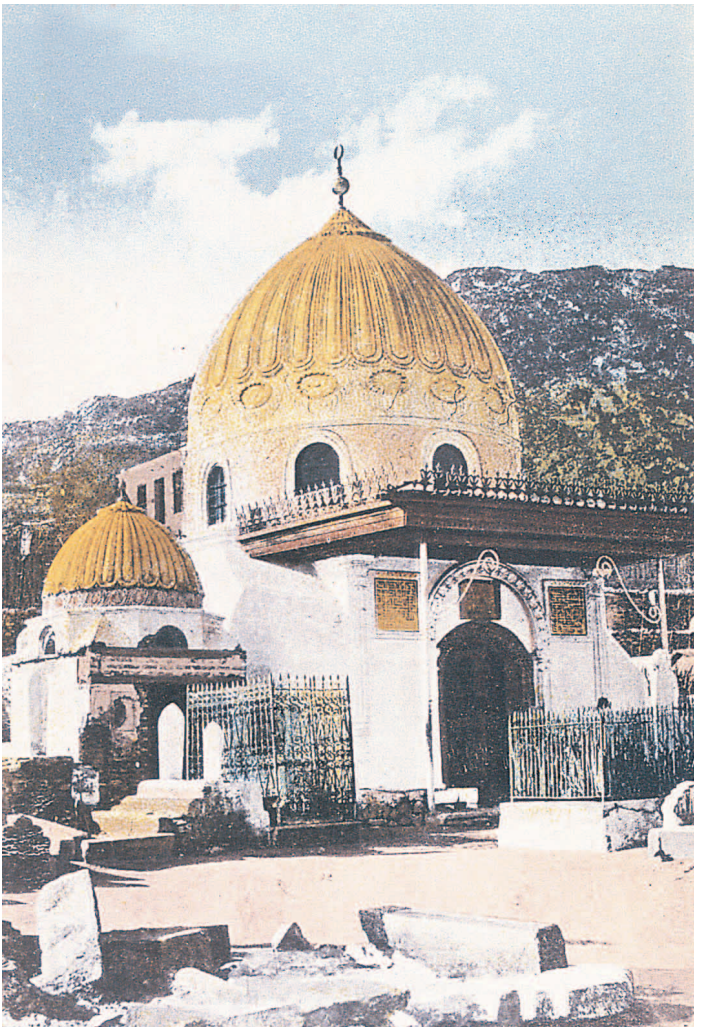

Hadice-tül-Kübra'nın (1900'lü yılların başında çekilmiş Suudi Arabistan'daki türbesi. Bu türbe daha sonra tahrip edilerek yıkılmıştır.)

ra'dan olan son çocuk Abdullah'tır. Nübüvvetten sonra doğup memede iken vefat etti. Tayyib ve Tahir de denilir.

Abdullah vefat edince, Âs bin Vâil, "Muhammed ebter oldu, yani soyu kesildi" dedi. Kevser suresi gelerek, Âs kâfirine Allahü teâlâ cevap verdi.

Resul-i ekrem efendimiz, Hazreti Hadice validemizle evlendikten sonra da ticaretle meşgul oldu. Kazançlarıyla; misafirleri ağırlarlar, yetimlere ve fakirlere yardım ederlerdi.

Cebrail aleyhisselamın, Hira dağında, ilk vahyi getirip, Peygamber olduğunu bildirdikten sonra, oradan ayrılıp hâne-i saadetlerine doğru hareket ettiler. Bu sırada, yanından geçtiği her taşın, her ağacın, "Esselamü aleyke ya Resulallah" dediğini işitti. Evine gelip buyurdu ki:

- Beni örtünüz! Beni örtünüz!

Ürpermesi geçinceye kadar, istirahat ettiler.

Sonra gördüklerini Hazreti Hadice validemize anlattılar ve buyurdular ki:

- Cebrail (aleyhisselam) **gözümden gayb oldu. Lâkin onun heybet, şiddet ve korkusu üzerimden gitmedi. Bana mecnun diyeceklerinden ve dil uzatıp kötüleyeceklerinden korktum.**

Peygamber efendimizin, ilk vahyin gelişini anlatmasından sonra, bu hâlleri, bu günleri bekleyen ve buna hazır olan Hazreti Hadice dedi ki:

- Hak teâlâ sana hayır ihsan eder ve senin için hayırdan başka bir şey dilemez. Allahü teâlânın hakkı için, bu ümmetin Peygamberi olacağına inanıyorum. Zira sen, misafiri seversin.

Doğru söylersin ve eminsin. Âcizlere yardım eder, yetimleri korur, ga-

riplere yardımda bulunursun. İyi huylusun. Bu hasletlerin sahibinde, bahsettiğin korku olmaz.

Sonra, bu durumu sormak üzere, Varaka bin Nevfel'e gittiler. Varaka, Resulullah efendimizin anlattıklarını dinledikten sonra dedi ki:

- Müjde ey Muhammed aleyhisselam! Allahü teâlâya yemin ederim ki, sen, Hazreti İsa'nın haber verdiği son Peygambersin. Sana görünen melek, senden evvel Musa aleyhisselama gelen Cebrail aleyhisselamdır. Âh! Keşke genç olsaydım. Seni Mekke'den çıkardıkları zamana yetişseydim de, yardımına koşsaydım. Çok yakın bir zamanda tebliğle emrolunursun.

Hazreti Hadice, Peygamber efendimiz davete başladığında, Onun bildirdiklerine hiç tereddüt etmeden, hemen iman ederek inanan ilk hür kadın oldu. Peygamberimiz, Hazreti Hadice validemize, Cebrail aleyhisselamın öğrettiği gibi abdest almasını öğretti. Sonra, Peygamber efendimiz imam oldu, birlikte iki rekat namaz kıldılar.

Hazreti Hadice validemiz, sevgili Peygamberimizin her sözüne, her emrine, en mükemmel şekilde, itaat etti. Böylece Allahü teâlânın katında pek yüksek derecelere kavuştu. Resulullah efendimiz üzülse, inkâr edenlerin alay etmesiyle elem çekse, Onu teselli eder, kederini giderirdi. Derdi ki:

- Ya Resulallah! Hiç üzülme, gam çekme! Sonunda dinimiz kuvvet bulup, müşrikler helak olurlar. Kavmin sana itaat eder.

Hazreti Hadice validemizin bu yardımlarından ötürü, birgün, Cebrail aleyhisselam gelip, "Ya Resulallah! Hadice'ye, Al-

lahü teâlânın selamını bildir" dedi. Peygamber efendimiz **"Ey Hadice! İşte Cebrail** (aleyhisselam), **Allahü teâlânın sana selamını bildiriyor"** buyurdu.

Peygamber efendimiz bir defasında da buyurdu ki:

- Allahü teâlâ bana cennette inciden bir ev ile Hadice'ye müjde vermemi emretti. Orada hastalık, üzüntü ve başağrısı yoktur.

Resulullah efendimizin dert ortağı, yirmibeş senelik hayat arkadaşı olan mübarek Hazreti Hadice validemiz de, dert ve üzüntülerle geçen üç senelik muhasaradan sonra, Hicret'ten üç sene önce, Ramazan ayının başında, 65 yaşında vefat etti. Resulullah efendimiz, onun ayrılığından, çok hüzünlendiler. Çünkü Hazreti Hadice validemiz, en önce imana gelen ve Resulullah efendimizi tasdik eden idi. Herkes düşman iken, o, bütün kalbini açmış ve Peygamberimizin muhabbetiyle dolmuş idi. Bütün malını, servetini, nesi varsa İslâmiyet uğruna harcamış, sevgili Peygamberimizin hizmetini görmek için, gecesini gündüzüne katmıştı.

Aynı sene içinde Hazreti Hadice validemizin ve

amcası Ebu Talib'in vefatı, Peygamber efendimizi üzüntüye boğmuştu. **Bundan dolayı bu seneye Senet-ül-hüzn, yani hüzün senesi denildi.**

Birgün Hazreti Hadice, Peygamberimiz dışardayken, Onu aramak için çıkmıştı. Cebrâil aleyhisselam insan kıyafetinde Hazreti Hadice'ye göründü. Hadice validemiz, ona, Peygamber efendimizi sormak istediyse de, düşmanlardan olma ihtimalini düşünerek geri döndü. Sevgili Peygamberimizi evde görünce, hadiseyi anlattı. Fahr-i kainât efendimiz buyurdu ki:

- Senin gördüğün ve beni sormak istediğin o zatın kim olduğunu biliyor musun? O, Cebrâil (aleyhisselam) **idi. Selamını sana bildirmemi söyledi. Şunu da sana bildirmemi söyledi ki; cennette senin için, incilerden yapılmış bir bina hazırlanmıştır. Tabiî orada böyle üzüntülü, sıkıntılı, zahmetli ve külfetli şeyler bulunmayacaktır.**

Hazreti Hadice, Peygamber efendimize, evladına, müslümanlara ve insanlara çok şefkatliydi. Ev işlerini iyi bilip, mükemmel iş görürdü. Peygamberimiz bu hususta, onun için, **(Hem çocuk annesi, hem de ev işi tanzim eden hatun)** buyurdu.

Peygamberimize karşı çok hürmetkâr idi. Ne buyurulursa, itiraz etmeden kabul ederdi. Bu her zaman böyle oldu. Resulullah efendimiz de onu her zaman methederdi. Hatta birgün yine onu methederken, Hazreti Âişe dayanamayıp dedi ki:

- Cenab-ı Hak size daha iyisini verdi.

Resululah efendimiz buyurdu ki:

- Herkes bana yalancı dediği günlerde, o bana inandı. Herkes bana eziyet verirken, o bana yâr

oldu. Üzüntülerimi giderdi.

Peygamberimiz buyurdu ki:

- Şu dört hanımın faziletleri, bütün dünya hanımlarının faziletlerinden üstündür. Meryem binti İmran, Firavun'un iman etmiş hanımı Asiye, Hadice binti Hüveylid ve Fâtıma binti Muhammed.

Hazreti Âişe buyurdu ki: Resulullahın zevceleri arasında, Hazreti Hadice'ye gayret ettiğim gibi, başkasına gayret etmedim. Hâlbuki, onu görmemiştim. Çünkü, vefat etmiş olduğu hâlde, ondan çok bahsederdi. Ne vakit bir koyun kesip dağıtsa, mutlaka bir parçasını da Hadice'nin akrabasına yollardı. Bunu görünce, bir defasında, "Allahü teâlâ, sana, sanki, Hadice'den başka kadın vermedi mi, hep onun iyiliklerinden bahsediyorsun" dedim. Yine Hadice'nin birçok faziletini saydı. Ondan çocuklarının olduğunu da söyledi.

Peygamber efendimiz, ihtiyar bir kadına ikramda bulundu. Sebebini soranlara buyurdu ki:

- Bu kadın, Hadice hayatta iken bize gelir giderdi. Ahde vefa, dindendir.

Peygamber efendimiz, Hazreti Hadice ile ilgili olarak buyurdu ki:

- Bana Hadice'yi cennette inciden bir sarayla müjdelemem emredildi. Orada ne gürültü, patırtı vardır, ne de yorgunluk ve meşakkat.

Hazreti Hadice'nin babasının adı Hüveylid, annesininki Fâtıma'dır. Nesebi Peygamber efendimiz ile baba tarafından Kusay, anne tarafından Lüey sülâlesiyle birleşmektedir. Cahiliye devrinde lâkabı Tâhire idi. Doğum tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Ancak milâdi 555 olabileceği bildirilmektedir.

hafsa binti ömer;

Hazreti Ömer'in kızı olan Hazreti Hafsa, önce Huneys bin Huzafe ile evlendi. Hazreti Huneys ile ilk muhacirlerden olup, önce Habeşistan'a, sonra Medine'ye hicret etti. Hazreti Huneys, Bedir ve Uhud gazvelerine katılıp, Uhud'da yaralanıp, Medine'de şehit oldu.

Hazreti Hafsa, genç yaşında dul kalınca; babası Hazreti Ömer hicretin üçüncü yılında, Hazreti Ebu Bekir'e ve Hazreti Osman'a, "Kızımı alır mısınız" diye teklif etmiş, onlar da, "Düşünelim" demişlerdi.

Birgün Resulullah efendimiz, her üçü ve başkaları yanında iken, Hazreti Ömer'e buyurdu ki:

- Ya Ömer! Seni üzüntülü görüyorum, sebebi nedir?

Bir şişedeki mürekkebin rengi kolay görüldüğü gibi, Resulullah efendimiz de herkesin düşüncesini, bir bakışta anlardı. Lüzum görürse sorardı. Hazreti Ömer de şöyle cevap verdi:

- Ya Resulallah! Kızımı Ebu Bekir'e ve Osman'a teklif ettim, almadılar.

Resulullah efendimiz en çok sevdiği üç eshabının üzülmesini hiç istemediğinden, onları sevindirmek için, hemen buyurdu ki:

- Ya Ömer! Kızını, Ebu Bekir'den ve Osman'dan daha iyi birisine vermek ister misin?

Hafsa binti Ömer'in şamdaki makamı

HAFSA BİNTİ ÖMER

Hazreti Ömer şaşırdı. Çünkü Ebu Bekir'den ve Osman'dan daha yüksek ve daha iyi kimse Resulullahtan başka olmadığını biliyordu. Cevap verdi:

- Evet ya Resulallah.

Bunun üzerine Resulullah efendimiz buyurdu ki:

- Ya Ömer, kızını bana ver!

Bu suretle, Hazreti Hafsa, Ebu Bekir'in ve Osman'ın ve bütün müminlerin anneleri oldu. Bunlar, ona hizmetçi oldu. Ebu Bekir ve Osman birbirlerine daha yakın ve daha sevgili oldular.

Hazreti Hafsa hakkında hadis-i şerif söylendi. Peygamberimiz kendisine hitaben buyurdu ki:

- Ey Hafsa! Sakın çok konuşma! Allahı anmadan çok konuşmak, kalbi öldürür. Allahın zikri ile çok konuşmak ise kalbi diriltir.

Yine Hazreti Âişe ile ikisine buyurdu ki:

- Allaha tevbe ederseniz, kalbleriniz Ona meyleder.

Hazreti Hafsa, altmış hadis-i şerif bildirdi. Peygamber efendimizin sabah namazı için kalktığında, abdest aldıktan sonra

Hafsa binti Ömer'in medfun bulunduğu Bâki kabristanı

evinde sabahın sünnetini kıldığını haber vererek hadis kitaplarına geçirdi.

(Peygamber efendimizin oturarak tesbih namazı kıldığını görmedim. Ancak, vefatından bir sene önce tesbih namazlarını oturarak kılmaya başladı) buyurdu.

Hazreti Hafsa, bilgili, iradesi kuvvetli, özü ve sözü bir idi. Hazreti Aişe, onun hakkında; "Hafsa tam mânasıyla babasının kızıydı" buyurdu.

Dinî vecibeleri hakkıyla yerine getirirdi. Geceleri ibadetle geçirir, gündüzleri oruç tutardı. Senenin çoğunu oruçlu geçirirdi. Peygamber efendimizin nikâhıyla şereflendikten sonra dinî pek çok hususlara bizzat şahit oldu.

Hazreti Hafsa'ya, Peygamberimiz vefat edince, beytülmaldan tahsisat ayrıldı. Hazreti Ebu Bekir'in toplatmış olduğu Kur'an-ı kerimi muhafaza etmekle vazifelendirildi. Hazreti Osman'ın hilafetinde Kur'an-ı kerimin çoğaltılması esnasında, muhafaza ettiği nüshayı Halifeye teslim etti.

Hazreti Hafsa, 665 senesinde Medine-i münevverede vefat etti. Cenaze namazını Mervan kıldırdı. Bakî kabristanlığında Abdullah bin Ömer, Asım bin Ömer, Salim bin Abdullah, Hamza bin Abdullah kabre koyup, defnettiler.

Peygamberimizden 60 hadis-i şerif rivayet etmiş, kendisinden de Buhârî, Müslim, Ebu Davud, Tirmizî, Nesaî ve İbni Mace hadis nakletmişlerdir. Şöyle bildirilir:

Hazreti Hafsa, Peygamberimizin gece yattıkları zaman neler yaptıklarını şöyle anlatırlar:

"Peygamber efendimiz yataklarına yattıkları zaman, mübarek sağ ellerini başlarının altına ko-

yar ve şöyle duâ ederdi: **(Rabbi kınî azâbeke yevme teb'asü bâdeke** [Ya Rabbi, insanların ba's olunacakları günde beni azaptan koru!]**)** [3 defa okurlardı]

Peygamber efendimiz sağ eliyle yer, sağ eliyle içer, abdeste, giyinmeye, almaya ve vermeye sağdan başlardı. Bundan başka işlere soldan başlardı." Bir gün, Resulullah efendimiz Hazreti Hafsa'ya buyurdu ki:

- Ebu Bekir ile baban, ümmetimin idaresini ellerine alacaklardır.

Bu sözle Ebu Bekir'in ve Hafsa'nın babası olan Hazreti Ömer'in ileride halife olacaklarını müjdeledi.

Ahzab suresinin 28. ayet-i kerimesinde de bildirildiği gibi, Peygamber efendimize, önceleri, hanımını boşaması caiz idi. Bunun için Resulullah efendimiz Hazreti Hafsa'ya bir talak vermiş idi. Hak teâlâdan şöyle vahiy geldi:

(Ey habibim, Hafsa'ya geri dön! Çünkü o, çok oruç tutar, çok namaz kılar. Cennette de senin hanımındır.)

Bu vahiy üzerine Peygamber efendimiz, Hazreti Hafsa validemizi tekrar nikâhına aldı. Daha sonra, Ahzab suresinin 52. ayet-i kerimesi inerek, Peygamber efendimizin, hanımlarını bırakması ve başka kadınlarla evlenmesi haram kılındı.

Hazreti Hafsa anlatır:

Resulullah efendimiz, bir gün istirahat ediyordu. Bu sırada Hazreti Ebu Bekir içeri girmek için izin istedi. İzin verilip içeri girdi. Resulullah hiç hâlini değiştirmedi. Sonra babam Hazreti Ömer izin alıp içeri girdi. Yine hâlini değiştirmedi. Uzanmış vaziyette iken onlarla sohbet ettiler.

Daha sonra, Hazreti Osman kapıya gelip içeri girmek için izin istedi. Pey-

gamber efendimiz oturdular ve Hazreti Osman'ı bu şekilde kabul ettiler.

Hepsi gittikten sonra sordum:

- Hazreti Ebu Bekir ve babam Hazreti Ömer içeri girdiklerinde hiç hâlinizi değiştirmediniz. Fakat Hazreti Osman içeri girince, oturdunuz. Bunun sebebi nedir?

Bunun üzerine, **(Meleklerin hayâ ettikleri bir kimseden, ben nasıl hayâ etmem)** buyurdu.

Hazreti Ömer, devlet başkanı seçildiğinde, Hazreti Ebu Bekir'e tayin edilen maaş kadar ücret alıyordu. Bu şekilde bir müddet devam edildi. Daha sonra, Hazreti Ömer, geçim sıkıntısına düştü.

Bu durumu gören, eshab-ı kiramın büyüklerinden bazıları, toplanıp, bu durumu görüştüler. Zübeyr bin Avvam hazretleri şöyle bir teklifte bulundu:

- Kendisine söyleyerek maaşını artıralım.

Bu teklif kabul edilerek, "Bu teklifi, onun reddedemeyeceği biri olan kızı Hazreti Hafsa'ya söyletelim" dediler.

Hazreti Hafsa'ya giderek, aralarındaki konuşmaları anlattılar. İsim vermeden, tekliflerini Hazreti Ömer'e bildirmesini istediler. Hazreti Hafsa da babasının yanına varıp dedi ki:

- Eshabdan bazıları, senin maaşını az bulmuşlar. Bunun için maaşını artırmayı teklif ediyorlar.

Hazreti Ömer bu teklif üzerine celâllendi ve kızına sordu:

- Kimdi onlar?

- Fikrini öğrenmeden, kim olduklarını söylemem.

- Eğer kim olduklarını öğrenseydim, onlara gereken cezayı verirdim. Allahü teâlâya duâ etsinler ki, arada sen varsın.

Sonra kızı Hazreti Hafsa'ya sordu:

- Sen Resulullahın evinde iken, Allahın Resulünün giydiği en kıymetli elbise neydi?

- İki tane renkli elbisesi vardı. Elçileri onlarla karşılar, cuma hutbelerini bunlarla okurdu.

- Peki yediği en iyi yemek neydi?

- Bizim yediğimiz ekmek, arpa ekmeği idi. Ekmek sıcak iken yağ sürer, yumuşatırdık. Bunu güzel bulduğumuz için misafirlerine de ikram ederdik.

- Senin yanında kaldığı zamanlar, yerde yaygı olarak kullandığınız en geniş, en rahat yaygı neydi?

- Kaba kumaştan yapılmış bir örtümüz vardı. Yazın dörde katlar, altımıza yayardık. Kış gelince de, yarısını altımıza yayar, yarısını da üstümüze örterdik.

Daha sonra Hazreti Ömer dedi ki:

- Ya Hafsa, benim tarafımdan seni gönderenlere söyle! Resulullah efendimiz kendisine yetecek miktarını tespit eder, fazlasını ihtiyaç sahiplerine verirdi. Kalanı ile yetinirdi. Vallahi ben de kendime yetecek olanını tespit ettim. Artanını ihtiyaç sahiplerine vereceğim. Ve bununla yetineceğim.

Ben, Resulullah efendimiz ve Hazreti Ebu Bekir, bir yol takip eden üç kişi gibiyiz. Onlardan ilki nasibini aldı ve yolun sonuna vardı. Diğeri de aynı yolu takip etti ve Ona kavuştu. Sonra üçüncüsü yola koyuldu. Eğer o da öncekilerin takip ettiği yolu takip eder, onlar gibi yaşarsa, onlara kavuşur ve onlarla beraber olur. Eğer öncekilerin yolunu takip etmezse, başka yoldan giderse, onlarla buluşamaz.

Hazreti Ömer, böylece sıkıntı içinde yaşamayı tercih edip, maaş artırma teklifini kabul etmedi.

hâlid bin sa'îd bin âs;

Resûlullah efendimiz, İslâmiyeti gizli olarak açıklamaya yeni başlamıştı. Daha birkaç kişi Müslüman olmuştu. Bu sırada Hâlid bin Sa'îd bir rü'yâ gördü. Rü'yâsında, Cehennemin kenarında dururken, babası gelip, kendisini oraya itip düşürmek istedi. Tam o sırada, Peygamberimiz belinden yakalayıp, Cehennemin içine düşmekten koruduğunu gördü.

Feryât ederek uyandı. Kendi kendine dedi ki:

- Vallahi bu rü'yâ gerçektir.

Dışarı çıkınca Hazreti Ebû Bekir ile karşılaştı. O'na rü'yâsını anlattı. Hazreti Ebû Bekir ona dedi ki:

- Hakkında hayırlı olsun! Bu kimse, Allahü teâlânın peygamberidir. Hemen git, O'na tâbi ol! Sen, O'na tâbi olacak, İslâm dînine girecek ve O'nunla birlikte bulunacaksın. O da seni, rü'yâda gördüğün üzere Cehenneme girmekten koruyacaktır. Baban ise Cehennemde kalacaktır!

Hâlid bin Sa'îd, rü'yâsının etkisinden kurtulamamıştı. Vakit kaybetmeden hemen, Ecyâd denilen yerde bulunan Peygamber efendimizin yanına gitti. Onun huzuruna varıp dedi ki:

- Yâ Muhammed! Sen, insanları neye da'vet ediyorsun?

Peygamberimiz cevâben şöyle buyurdu:

- Ben, insanı, eşi ve benzeri olmayan tek Allaha ve benim de O'nun kulu ve peygamberi olduğuma inanmaya ve işitmeyen, görmeyen, hiçbir zarar ve fayda vermeyen, kendisine tapınanları da, tapınmayanları da bilinmeyen birtakım taş parçalarına tapınmaktan vazgeçmeye da'vet ediyorum.

Bunun üzerine, Hâlid bin Sa'îd hemen, "Ben de

şehâdet ederim ki, Allah'tan başka tapılacak ilâh yoktur ve yine şehâdet ederim ki, Sen Allahü teâlânın peygamberisin!" diyerek Müslüman oldu.

Onun Müslüman olması Peygamberimizi çok sevindirdi. Hanımı Ümeyye'ye de gelip İslâmiyeti anlattı. O da hemen severek Müslüman oldu.

Hazreti Hâlid bin Sa'îd, kardeşlerinin de Müslüman olmaları için da'vette bulundu. Kardeşi Amr bin Sa'îd de, Müslüman olmuştu.

Şiddetli bir İslâm düşmanı olan babası Ebû Uhayha, Hâlid bin Sa'îd'in Müslüman olduğunu öğrenip, Mekke'nin tenhâ bir yerinde namaz kıldığını haber alınca, çocuklarından Müslüman olmayanları gönderip onu huzuruna getirtti. Ona yeni girdiği dinden ayrılmasını söyledi. Azarlayıp dövmeye başladı. Sonra dedi ki:

- Sen Muhammed'e mi tâbi oldun? Halbuki sen, Onun kavmine aykırı hareket ettiğini ve getirdiği şeyle onların putlarını ve geçmiş atalarını ayıpladığını görüyorsun!

Hâlid bin Sa'îd de dedi ki:

- Allaha yemîn ederim ki, Muhammed aleyhisselâm doğru söylüyor. Ona tâbi oldum. Ölürüm de onun dîninden dönmem!

Bunun üzerine babası Ebû Uhayha'nın kızgınlığı daha çok arttı. Sopa, başında kırılıncaya kadar vurdu ve sonra bağırdı:

- Ey zelîl yaramaz oğlum! İstediğin yere git! Yemîn olsun ki, sana ekmek vermeyeceğim!

Hazreti Hâlid cevap verdi:

- Sen benim nafakamı kesersen, Allahü teâlâ da, elbette bana geçineceğim rızkımı ihsân eder.

Hâlid bin Sa'îd'in Müslüman olup dîninden dön-

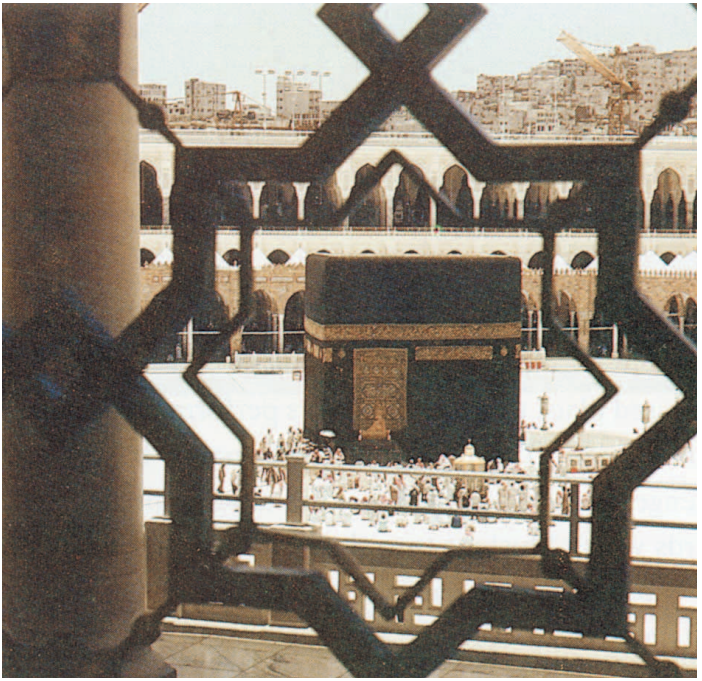

memesi üzerine, babası, Hazreti Hâlid'i evinden çıkarttı ve diğer çocuklarına da dedi ki:

- Eğer sizden biriniz, onunla konuşacak olursa, ona yapmadığım şeyi yaparım.

Sonra, Hazreti Hâlid'i tutup evinin mahzenine hapsettirdi. Üç gün onu Mekke'nin sıcağında aç ve susuz bıraktırdı. Hazreti Hâlid bin Sa'îd bir kolayını bulup, babasının elinden kurtuldu. Mekke'nin kenarında bir yerde gizlendi. Peygamberimizin yanından ayrılmadı.

Mekkeli müşriklerin, Müslümanlara zulüm ve işkenceleri her gün artı-

yordu. Bitmek, tükenmek bilmeyen bu eziyetleri, dayanılmaz hâle gelince, Resûlullah efendimiz, Müslümanların Habeşistan'a hicret etmelerine izin verdi. Orada rahat edebileceklerdi.

Hâlid bin Sa'îd hanımı ile birlikte hicrete çıkacakları sırada, babası çok hastalandı. Yatağa düştü. Bu hâlinde bile, "Bu hastalığımdan kurtulup ayağa kalkarsam, Mekke'de bir tek kimse putlardan başkasına ibâdet edemiyecektir" diyordu.

Hazreti Hâlid, babasının, hak dîne olan bu düşmanlığının sona ermesi için, **"Ey Allahım! Onu yataktan kaldırma!"** diye duâ etti. Nitekim bu hastalıktan ayağa kalkamadan öldü.

Habeşistan'a hicret için, ilk olarak Mekke'den çıkan Hâlid bin Sa'îd ve hanımı oldu. Kendisi ile beraber Kureyşli Müslümanlardan bir grup da Habeşistan'a hareket etti. On seneden fazla orada kaldı. Oğlu Sa'îd ve kızı Ümmü Hâlid orada doğup büyüdü.

Hâlid bin Sa'îd, kardeşi Amr bin Sa'îd ve Hazreti Ca'fer bin Ebî Tâlib ile beraber, Habeşistan'dan Re-

sûlullahın yanına Medîne'ye geldi. Hicretin altıncı yılına rastlayan bu dönüşte, Hayber'in fethi gerçekleşmişti. Ganimetlerinden bir hisse de Hazreti Hâlid'e ayrıldı.

Bundan sonra Hâlid bin Sa'îd önce Umretülkazâya, sonra sırası ile Mekke'nin fethine, Huneyn harbine, Tâif ve Tebük seferlerine ve bunların yanında, ba'zı küçük seriyyelere iştirak etti. Fakat Bedir ve Uhud harblerine katılmadığı için çok üzgündü. Bu üzüntüsünü, bir ara Resûlullah efendimize açıkladığında, Peygamberimiz ona:

- Üzülecek bir durum yok! Başkaları bir hicret etti. Fakat siz, iki hicrete katılmış oldunuz, buyurarak, gönlünü aldı.

Hazreti Hâlid bin Sa'îd, ilk Müslümanlardan olmak şerefinin yanında, Resûlullahın kâtiplik hizmetini de yapmıştır. Kızı Ümmü Hâlid de, Hazreti Hatice, Hazreti Ebû Bekir, Hazreti Ali ve Hazreti Zeyd bin Hârise ve Sa'd bin Ebî Vakkâs'tan sonra altıncı Müslüman olduğunu bildirmektedir.

Hazreti Hâlid bin Sa'îd, Medîne-i münevvereye döndükten sonra, Resûl-i ekrem efendimiz yazışma ve mektuplaşma işlerini ona verdi. Eshâb-ı kirâmın içinde okuma-yazma bilenlerden biriydi. Mekke'de iken de bu işleri, o yürütürdü. O, yazılacak çeşitli mektupları yazar, gönderir ve yabancılarla yapılan görüşmeleri kaydeder ve buna benzer her türlü işleri yerine getirirdi. Resûlullahın özel kalem müdürü vazifesini îfa ediyordu.

Hicretin dokuzuncu senesinde Tâif'te oturan Benî Sakif'ten gelen heyetle, Resûlullah efendimiz arasındaki yazışma işlerini ve sulh antlaşmasını Hâlid bin Sa'îd kaleme almıştı.

HÂLİD BİN SA'ÎD BİN ÂS

Hazreti Hâlid'in Müslümanlığı kabûlünden ve Habeşistan'dan Medîne'ye gelerek orada ikâmetinden sonra, Peygamber Efendimiz onu zekât memûru, sonra da vâli olarak tâyin etti.

Hazreti Hâlid Yemen'deki görevine, Resûlullahın vefâtına kadar devam etti.Hazreti Ebû Bekir'in halîfeliğinin ilk yıllarında, İslâmiyetten ayrılan ve "Namaz kılarız, fakat zekât vermeyiz" diyenlerle yapılan muhârebelere katılarak mürtedlerin, bozguncuların bastırılmasında vazîfe aldı.

Bu temizlik harekâtı tamamlandıktan sonra, İslâm ordusu Şam taraflarına sevkedildi. Bizans ile Yermük'te çetin savaşlar yapıldı. **46.000** kişilik İslâm ordusunun karşısında 240.000 kişilik Rum ordusu vardı. 100.000 düşman askeri öldürüldü. **3.000 Müslüman şehîd oldu**.

Bu arada halîfe, Hazreti Hâlid bin Sa'îd'e, ordunun bir kısmının kumandanlığını verdi. Askerlerin harbe hazırlanması ve ihtiyaçlarının giderilmesi ona âitti. Hazreti Hâlid, yardımcı kuvvetlerin kumandanı olarak Filistin'de Remle şehrine yakın Ecnadeyn taraflarına gönderildi.

Yolda, askerleri arasında ba'zı ihtilaflar başgösterdi. Tam bu sırada, Bizans kumandanı Mahân da, ordusu ile Hazreti Hâlid'e karşı taarruza geçti. Hâlid bu taarruzu geri püskürttü ve yardım istedi. İslâm ordusunun tamamı seferberlik hâlinde olduğundan, Hazreti İkrime ve Hâlid bin Velîd derhal Hazreti Hâlid'e yardıma geldiler.

Bizans ordusu üzerine tekrar hücum edildi ve Şam'a kadar sürüldü. Şam ile Vakusa arasında ordusunu düzenleyen Bizans kumandanı Mahân, Hazreti Hâlid bin Sa'îd kumandasındaki İslâm ordu-

su üzerine tekrar saldırdı. Yapılan savaşta, Hazreti Hâlid'in oğlu Sa'îd bin Hâlid şehîd oldu.

Tam bu sırada İkrime bin Ebû Cehil'in kuvvetleri yardıma geldi. Bizans komutanı Mahân kaçtı. Hâlid bin Sa'îd, ordusunu Zü'l-Merre'ye getirerek orada konakladılar. Ayrıca durumu, Medîne'de bulunan halîfeye bildirdi.

İslâm ordusu ile Bizans Rum ordusu arasında şiddetli çarpışmalar oldu. Bu muhârebelerde Müslüman kadınlar da harp etti. Başkumandan Hazreti Hâlid bin Velîd ile bir kolun komutanı Hazreti İkrime'nin şaşılacak kahramanlıkları görüldü. Hazreti Hâlid bin Sa'îd de, büyük bir cesâret örneği göstererek kahramanca dövüştü. Ordunun diğer askerleri, onun bu hâlini görünce, kendilerine bir canlılık ve cesâret geldi.

Şam şehrinin alınmasında ve Fihl muhârebesinde canını ortaya koyarak kahramanca çarpışan Hazreti Hâlid bin Sa'îd, 635 yılında İslâm orduları ile birlikte Merc-i Safer denilen yere geldi. Ertesi gün, düşman üzerine saldırıya geçildi. Hâlid bin Sa'îd hemen ön saflara geçerek dövüşmeye başladı. Düşman askerinden birisi, kendisi ile yeke yek dövüşecek bir er istedi.

Hâlid hemen oraya çıkıp vuruşmaya başladı. Burada kendisi şehîd oldu. **Kocasının şehîd edildiğini gören bir günlük evli hanımı Ümmü Hakîm, hiç feryât ve figân etmiyerek, eline aldığı bir kılıçla düşman üzerine yürüdü.** Kahramanca vuruşmaya başladı. Onun bu hâlini gören İslâm askerleri büyük bir şevk ve arzu ile saldırıya geçtiler. Bizanslıları kılıçtan geçirmeye başladılar. Bu arada Ümmü Hakîm de bir kâfir askerini öldürmüştü.

FİHRİST

ABBÂS BİN ABDÜLMUTTALİB 11
ABBAS BİN UBÂDE 23
ABDULLAH BİN ABBÂS 27
ABDULLAH BİN AMR BIN ÂS 38
ABDULLAH BİN ATÎK 45
ABDULLAH BİN CAHŞ 49
ABDULLAH BİN HUZÂFE 55
ABDULLAH BİN MES'ÛD 63
ABDULLAH BİN ÖMER 70
ABDULLAH BİN REVÂHA 83
ABDULLAH BİN SELÂM 91
ABDULLAH BİN SÜHEYL 99
ABDULLAH BİN ÜMM-İ MEKTÛM 103
ABDULLAH BİN ZEYD 105
ABDULLAH BİN ZÜBEYR 107
ABDURRAHMAN BİN AVF 116
ADÎ BİN HÂTİM-İ TâÎ 128
ÂİŞE-İ SIDDIKA 130
AMMÂR BİN YÂSER 143
AMR BİN ÂS 154
ÂSIM BİN SÂBİT 171
BERÂ BİN ÂZİB 178
BEŞİR BİN SA'D 186
BİLÂL-İ HÂBEŞÎ 188
BÜREYDE BİN HASİB 201
CÂBİR BİN ABDULLAH 204

CA'FER-İ TAYYÂR 215
CÜVEYRİYYE BİNTİ HÂRİS 230
DIHYE-İ KELBÎ 232
EBÛ DÜCÂNE 246
EBÛ EYYÛB-İ ENSÂRÎ 253
EBÛ HÜREYRE 266
EBÛ KATÂDE 280
EBÛ LÜBÂBE 288
EBÛ MÛSEL-EŞ'ARÎ 294
EBÛ SA'ÎD-İ HUDRÎ 302
EBÛ SELEME 317
EBU SÜFYAN BİN HARB 303
EBU SÜFYAN BİN HÂRİS 328
EBÛ UBEYDE BİN CERRÂH 336
EBÛ ZER-İ GİFÂRÎ 350
EBÜDDERDÂ 365
ENES BİN MÂLİK 378
ERKAM BİN EBİ'L ERKAM 385
ES'AD BİN ZÜRÂRE 393
FÂTIMA TÜZ ZEHRA 401
HABBÂB BİN ERET 410
HACCAC BİN İLAT 416
HADICE-TÜL KÜBRA 420
HAFSA BİNTİ ÖMER 433
HÂLİD BİN SA'ÎD BİN ÂS 439

HAKÎKAT KİTÂBEVİ TAKDÎM EDER

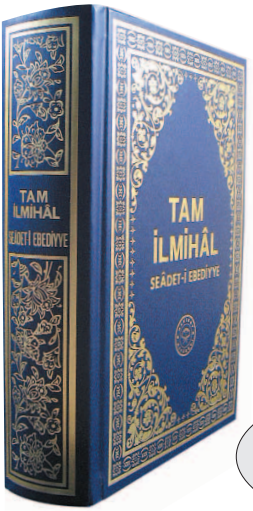

- Büyük boy, lüks cildli, 1248 sayfalık bu kıymetli eserde, doğumdan ölüme kadar, hayâtınızda lâzım olacak bütün dînî bilgileri ASLINA uygun olarak bulacaksınız.

- İyi bir müslimân olmak için, sevmek ve sevilmek için, huzûrlu olmak için, okunacak tek eser...

HAKÎKAT KİTÂBEVİ
Darüşşefeka Cad. 57/A P.K.: 35
34262 Fatih-İSTANBUL
Tel: 0.212.523 45 56-532 58 43
www.hakikatkitabevi.com
e-mail: bilgi@hakikatkitabevi.com

ONUÇ KIYMETLİ ESER

Toplam (5504) sayfalık bu kıymetli eserler, göz nûru dökülerek uzun yılların çalışma netîcesi hâzırlanmış, **İSLÂM dînini** aslına uygun anlatan en kıymetli eserlerdir.